218 4

REVERENDO IN CHRISTO PATRI, DOMINO ROBERTO Tieuelin, Abbati Viconienſi, Domino ſuo vnicè obſeruando

S. P.

TRADVNT NATVRALIVM rerum ſcriptores, Reuerende in Chriſto Pater, aues quaſdam deſertos aliarum nidos & oua fouere, iis incubare, pulloſque excludere: agente nimirum id diuina prouidentia, vt quod alioqui periturum erat, aliena cura atque induſtria conſeruetur. Idem vſu venire videmus in complurium doctorũ virorum ſcriptis ac monumentis, vt quæ præclarè ab iis meditata & veluti concepta ſunt, ſed ob præmaturam mortem, aut alium aliquem caſum nondum progenita, vicaria aliorum opera indigeant, quò perficiantur, & in lucem edantur. Ex multis autem quæ hoc ſæculo emergunt huius generis exemplis, vnum extat amici

cuiuſdam mei D. Ioannis Sotteálli, qui à te nuper in monaſterii tui prælectorẽ adſcitus fuerat. Is cùm iſthic agens perlegendos ſumpſiſſet ingẽtes illos Conciliorum tomos, vniuerſum hoc opus in breue quoddam & luculentũ compendium contraxit, propediem etiam idipſum æditurus: ſed priuſquam facere id poſſet, è viuis ereptus eſt. Itaque per amicum quẽdam autographum ipſum nactus, doctis quibuſdam viris legendum tradidi: quem librum cum vehementer approbaſſent, & editione dignũ iudicaſſent, nõ ſolum quòd vtiliſſimum haberet argumentũ, verùm etiam quòd tum breuitate eſſet commendatus, tum aptiſſima methodo in locos communes digeſtus: ab iiſdem impetraui vt diligentius recognitum limarent atque abſoluerent, & ſi quid deſiderari videretur, ſupplere dignarentur: quo facto ego veluti obſtetricandi ſubiens munus, prælo commiſſum veluti è matris vtero in lucem produxi.

Cæterum quemadmodum pupillis tutores & curatores dari conſueuêre, ita quoque minus tutum putatur, libros præſertim recentes, & poſt authorum mortem in lucem editos, ſine patrono & Mecœnate relinqui. Circumſpicienti itaque mihi quem potiſſimum nouo huic & poſthumo fœtui tutorem & veluti parentem alterum adſciſcerem, occurrit mox mihi R. P. T. idque tribus potiſſimum de cauſis: & in primis quidem, quòd in monaſterio tuo primùm conceptus formatuſque ſit: deinde verò quòd author ipſe (vt ex ſcriptis ante mortẽ eius ad me literis cognoui) eundem tibi deſtinarat: denique quòd non ignorarem quàm tibi author charus fuiſſet, & quæ quantaque extarent tuæ erga eum liberalitatis exempla: vt nihil ambigerem quin id officii libentiſſimè amico præſtares, & quicquid inde honoris rediturum eſſet, tibi iure optimo deberetur. Non dubitaui igitur R. P. recentem hunc amici tui fœtum, &

adhuc à prælo madentem in ſinum tuum mittere. Quem tibi gratiſſimum fore confido, non tantũ parentis ipſius nomine, cuius ſuauiſſimam tibi memoriã ſubinde refricabit: verumetiam quod legenti ſpiritualem aliquem fructum adferre poterit, nec inutilem, nec iniucundum. Quod noſtrum hac in re conficienda ſtudium ac operam vt æqui boniq́ue conſulas, meq́ue in clientum tuorum numerum referre digneris, etiam atque etiam rogo. R^am^ P^cm^ T^am^ Chriſtus Ieſus Eccleſiæ ſuæ diu ſeruet incolumem. Bene vale. Louanii, ipſis Kalend. Maii, 1570.

R^dæ^ V^ræ^ P^ti^

Deditiſſimus,

Petrus Zangrius Tiletanus.

SVMMA PONTIFICALIVM ET SYNODALIVM CONSTITVTIOnum, in locos ſeu titulos communes redacta.

Authore Ioanne Sotteallo Montinienſi.

1. §. ABBAS.

ABbatem Epiſcopus, iuxta canones, in monaſterio inſtituit, atque extra regulam facta ibi corrigit. 4. Toletani. 50 / 1. Aurelianenſis 21. Poſterius mutat 1. Lateranen. ſub Gregorio 1.

2. §. Vnde ei ſubeſſe iubetur. Chalcedonenſis, c. 8. 1. Aurelianen. 21 / Trident. Seſſio. 5. cap 1.

3. §. Non ſuſcipiens verò Epiſcopi præcepta remouetur à communione, donec contumaciam deponat. 2. Aurelian. 21. Si peccans nolit ab eo corrigi, deducitur ad iudicium Metropolitani. Epaunen 19.

4. §. Eum tamen Epiſcopus ſine confratrũ abbatum conſilio de loco ſuo non præſumat eijcere. quem autem negligentia eijcit, cum omnium presbyterorum conſilio refutetur. 2. Turon. 7. Et iuxta concil. Conſtantienſe (ait 3. Lateranenſe. Seſſione 9.) nullus prçlatus transferatur inuitus, niſi iuſtis efficacibuſque rationibus & cauſis.

5. §. Per præmium Epiſcopus abbatem non ordinet. 2. Turon. 7. / ſeu in ſede ponat. Alexander 3. conſtitutionum ſuarum partis 1. c. 7 / alioqui honore per præmium obtento abbas careat. Cabilonen. 16 / ordinatio talis, vel electio, vel poſtulatio nulla ſit ipſo iure, & vt accipiens, ita & dans incurrat ipſo facto ſententiam excõmunicationis. Martinus PP. 5. ſeſſ. 43. concil. Conſtant.

6. §. Nec niſi qui de ipſo eſt monaſterio cuius abbas defunctus eſt, & quem concors fratrum ſocietas elegerit. 1. Lateranen. ſub Gregorio. 1. PP. / Si aptam inter ſe perſonam inuenire nequeant, ſolerter ſibi de alijs monaſterijs eligant ordinandum. 1. Lateranen. / 1. Cabilonen. 12. dicitur: Si quilibet

abbas elegerit ſucceſſorem, hic electus, de facultatibus monaſterij ad regendum nullam habeat poteſtatem.

7 Clerici cuiuſcunq; ordinis, qui in eccleſijs quoquomodo militant, abbates per monaſteria fieri non permittantur, ſed aut admiſſa clericatus militia monaſticis non promoueantur ordinibus, aut ſi in abbatis loco permanere decreuerint, clericatus nullatenus permittantur habere militiam. Satis enim incongruum eſt, ſi cùm vnum ex his pro ſui magnitudine diligenter quis non poſſit explere, ad vtrũque iudicetur idoneus. ſicque inuicem & eccleſiaſticus ordo vitæ monachicæ, & eccleſiaſticis vtilitatibus regula monachatus impediatur. Gregorius. 1. PP. lib. 3. epiſt. epiſt. 11.

8 Et nullus habitum monachi ſuſcipiat, ſpem aut promiſſionem habens vt abbas fiat. Romanum ſub Nicolao primo.

9 Vnum autem duobus monaſterijs præſidere interdicimus. Agathen. 38 & 57 / Venetici. 8 / Epaunen. 9.

10 Nec duo ſint in vno monaſterio abbates. 1. Cabilonen. 12. ne ſub obtẽtu poteſtatis ſimultas inter monachos & ſcandalum generetur.

11 Cellulas diuerſas ſingulis abbatibus habere non liceat. Agath 38 / Venetici. 8.

12 Attamen propter hoſtilitatis incurſum, receptacula intra muros (.ſ. ciuitatis) poterunt collocare. Agath. 38 / Venet. 8.

13 In proprietatem ſuam abbas non reuocet id quod monaſterio oblatum eſt. 4. Aurelia. 11.

14 Res illa ad poteſtatem Epiſcopi reuocetur, quam ſine eius notitia ſeu ſubſcriptione abbas vendiderit. Agath. 56/ 3. Aurelia. 23. / Epaunen. 8 / 4. Aurelia. 11.

15 Menſæ abbatis debiles peregriniq́ue interſint. & ante ſe ioca turpia fieri non permittat. perſonet ibi lectio diuina. Rhemen. 17.

16 Non licet ei filios de baptiſmo habere. Antiſiodoren. 25.

17 Concilio omnes abbates interſint. Antiſiodoren. 7/ intererant 5. Conſtantinop. act. 1.

18 Manus ad ea quæ ſunt Epiſcopalis dignitatis nõ extẽdant, de cauſis matrimonialibus cognoſcendo, iniungendo publicas pœnitentias, concedendo indulgentiarum literas, &c. 2. Lateranen. 60. ſub Innocẽtio. 3 / Nullis qui regulares eorum ſubditi non ſunt tonſuram vel minores ordines conferant, nec literas dent dimiſſorias aliquibus clericis ſecularibus vt ab alijs ordinentur. Tridentina ſeſſio. 23. cap. 10.

Abba-

ABbatiſſas fieri quæ iuuenculæ ſunt, vehementiſſimè prohibemus. nullam igitur fraternitas tua niſi ſexagenariã virginem, cuius ætas atque mores hoc exegerint, velari permittat. Gregorius PP. 1. lib 3. epiſt. 11 / Trident. autẽ Seſſ. 25. cap. 7. Abbatiſſa & Prioriſſa & quocunque alio nomine Præfecta vel Præpoſita appelletur, eligatur non minor annis quadraginta, & quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixit. Quod ſi his qualitatibus non reperiatur in eodem monaſterio, ex alio eiuſdem Ordinis eligi poſſit. Si hoc etiam incommodum Superiori qui electioni præeſt videatur, ex ijs quæ in eodem monaſterio annum trigeſimum exceſſerint, & quinque ſaltem annis poſt profeſſionem rectè vixerint, Epiſcopo vel alio Superiore conſentiente eligatur. Duobus verò monaſterijs nulla præficiatur.

2 Epiſcopo in omnibus ſubſit abbatiſſa. 2. Cabilonen. 65. ſine eius notitia nihil vendat. Epaunen. 8.

3 Victus, veſtimenta, aliaque nonnulla neceſſaria iure debent familiæ ab abbatiſſa præparari. Turonen. Sub Carolo magno. cap. 26. / 2. Cabilonen. 54. & 58 / Rhemen. 33.

4 Ipſa ſubditis talem ſe debet exhibere in habitu, in veſte, in omni conuictu, vt eis ad cœleſtia regna pergentibus ducatum præbeat. 2. Cabilonen 52.

5 Prouideat in lectione & officio & pſalmorum modulatione, vt ipſæ ſanctimoniales ſtrenuæ ſint. 2. Cabilonen. 54.

6 Abſque Epiſcopi ſui licentia foras monaſterium egrediendi non habeat poteſtatem, ſed tantum in ſuo permaneat monaſterio: ibique & ſeipſam cuſtodire, ſibique commiſſas ſeruare quanta poterit vigilantia decertet. Turonen. ſub Carolo magno c. 30 / ſimile ferè eſt. 2. Cabilonen. 57 / Maguntiaci. 13. ſub. Car. magno.

7 Cum viris, clericis ſiue laicis non loquatur horis incompetẽtibus, ſed quicquid de neceſſarijs rebus cum eis peragere debet, à prima hora vſque ad veſpertinam peragat: & hoc non cum ſingulis, ſed coram pluribus. 2. Cabilonen. 55.

8 A veſpera autem vſque ad primã cum nullo maſculo colloquium habeat, niſi fortè talis ſit occaſio, quam euitare non poſſit: & ſi neceſſitas incubuerit, id coram teſtibus facere debebit. 2. Cabilonen. 56.

9 Velare virginem non præſumat. Eutichianus PP. 20. q. 1. Statuimus vt, &c.

ABORTVM mulier ſibiјſi procurans, antiqua eccleſiæ definitione remouebatur ad finem vſque vitæ ab eccleſia. miſericorditer verò ei.10.annorum pœnitentiam indixit Ancyranum. c. 20 / Qui potionibus id mulieri acciuerit, communionem poſt 7. annorum pœnitentiam demum accipit, iuſſus tamen omni tempore vitæ ſuæ inſiſtere fletibus. Ilerdenſe.c.2. Triburienſe ſub Arnolfo Imp.cap.50. Vide Titulum Homicidij, § 6.

ABSENTANS ſe ſeu abſens ab eccleſia clericus vel laicus diebus ſolennioribus, vide tit. eccleſia. §.13. &, clericorum nomen. §. 9.

ABSTINENS à quibuſdam cibis propter corporis ſui afflictionem laudatur. 1. Braccaren.14 / Vigil. PP. epiſt. 1. c.1 / 1. Toleta. in confeſſione fidei / Cyrilli Epiſcopi Hieroſol. catecheſi 4 / Vide titulum Ieiunium.

ABSOLVTIO.

1 Abſolutio ſacerdotis in ſacramento pœnitentiæ eſt quidem alieni beneficij diſpenſatio, non eſt tamen nudum ſolum miniſteriũ, vel annunciandi euangelium, vel declarãdi remiſſa eſſe peccata, ſed ad inſtar actus iudicialis, quo ab ipſo velut à iudice ſententia pronunciatur. Concil. Trident. ſeſſ. 14. cap. 6. & can. 9.

2 Abſolutio prolata in ſibi nõ ſubiectum, eſt nullius momenti: eadem 2. ſeſſ. cap. 7.

ACOLYTHVS ad accendenda eccleſiæ luminaria mancipatur: & ideo in ordinatione detur ei ceroferarium cum cereo. 4. Carth.6 / Aquiſgranen. 5.

ACCVSATORES fratrum (ſeu detractores, aut ſuſurrones) Epiſcopus excommunicet: & emendantes vitium recipiat ad communionem. 4. Carth. 55 / Quo reſpicit Elibertinum. c. 73. ne in fine quidem dans communionem ei, ad cuius accuſationem accuſatus, vel proſcriptus eſſet, vel interfectus frater.

ACCVSARE.

Act.24. 1 Accuſaturus in iudicium veniat, nomen rei indicet. Eutychianus PP. epiſt.2.

2 Nam nemo abſens accuſare alterum, neque per ſcripta poteſt, ſed propria voce, Stepha.1. PP. epiſt. 2 / Damaſus PP. epiſt.6 / 6. Toleta.11.

3 Accu-

3 Accuſandi licentia denegetur his, qui vel Chriſtianæ religionis dignitatem, vel ſui propoſiti normam, aut regulariter prohibita neglexerint. Felix PP. 2. epiſt. 1. c. 9. & 11.

4 Accuſans de multis, ſi in primi criminis probatione defecerit, cætera probare non ſinitur. 7. Carth. 3.

5 Accuſator nullus ſit & iudex eiuſdem. Fabianus PP. epiſt. 2. (Si tamen eius ſit, Nam habet verba Auguſtini enchiridij. 79. Sunt quædam quæ leuiſſima, &c.) Stephanus PP. epiſt. 2. ex eo, vel ille ex Stephano dicit: Scimus dilectiſſimi, quia &c. / Damaſus PP. in epiſtola ad Stephanum.

6 Quibus accuſatio denegatur, ijs in cauſis proprijs non denegatur. 7. Carth. 2.

7 Superiorem ſuum clericus inferior non debet accuſare. concil. Roman. ſub Syluestro. act. 1. cap. 3. citatur. 2. quæſtio. 7. Nullus laicus. & ferè idem act. 2. cap. 18. / Maguntien. 12.

8 Domini ſacerdotes accuſare non poſſunt, qui non ſunt bonæ conuerſationis, aut quorum fides, vita, & libertas neſcitur. Fabianus PP. epiſt. 3 / Sixtus PP. 3. c. 2. epiſt. ſuæ ad Epiſc. Orient. / Adrianus PP. c. 3.

9 Perſonarum ad accuſationem eccleſiaſticorum non recipiendarum omnes ferè primorũ Pontificum epiſtolæ meminêre. & ſummatim Adrianus 1. PP. c. 3. &c.

10 Maiores natu accuſare non poſſunt criminibus aliquibus irretiti, aut qui ſunt ſuſpecti. Fabianus PP. epiſt. 2 / 2. Carth. 6 / 4. Carth. 96 / Lucius PP. epiſt. ad epiſc. Gal. & Hiſpa. / Pontianus PP. epiſt. 2.

11 Nec clericos accuſare poteſt ab excommunicatione necdum abſolutus, quiſquis ille ſit. 7. Carth. 1.

12 Contra delinquentes tribus modis poteſt procedi; per accuſationem, denunciationem, & inquiſitionem. diligens tamen adhibeatur cautela, vt ſicut accuſationem legitima debet præcedere inſcriptio, ſic & denunciationem charitatiua admonitio, & inquiſitionem clamoſa inſinuatio præuenire, &c. Lateranenſe ſub Innoc. 3. can. 8.

1. §. ACCVSATVS.

Accuſatus non debet alibi quàm in foro ſuo audiri, niſi fuerit appellatum. Fabianus PP epiſt. 3 / Sixtus PP. 3. in epiſt. ad Orientales c. 3. / Damaſus PP. epiſt. ad Stephanum. Adrianus PP. in canonibus à ſe collectis.

2 Clericus accuſatus apud Epiſcopũ, ſi ab eo diſcedat ante ſententiæ tempus, pro dubia ſuſpicione,facit vt manifeſta in eum maneat cenſura.Symmacho PP. Ennodius in libello ſuo citatur. 8. q.4. Nonne directa./ Felix PP.2. c.16. reſcripti ad Epiſc AEgyp. In ſecularibus negotijs,poſtquam legibus vocatus venerit, & in foro decertare cœperit aliquis, non licet ante peractã cauſam recedere.In eccleſiaſticis verò dicta cauſa recedere licet, ſi neceſſe fuerit, aut ſi ſe prægrauari viderit.

3 Si intra annum cauſam ſuam purgare contemnat, nulla eius vox poſtea audiatur. 5. Carthag. 12. / Wormatien.71.

4 Epiſcopo accuſato induciæ ſex menſiũ conceduntur,quibus priuſquam compareat cauſam ſuam inſtituat. teſte Damaſo PP. ad Stephanum / Felice 2 PP. & alijs,&c.

ADAM.

1 ADam rectus à Deo conditus,per peccatum totus eſt ſecundum vtramq; ſui partem in deterius commutatus. Concil. Arau.2.cap.1. Tridenti. ſeſſ. 5. decre.1. Vbi & multa alia explicantur de Adæ lapſu quæ ad fidem pertinent.

2 Niſi homines ex ſemine Adam propagati naſcerentur, non naſcerentur iniuſti, Concil.Triden. ſeſſ.6. cap.3.

ADOLESCENS.

1 ADoleſcentes & impuberes clerici omnes in vno cõclaui commanebant, probatiſſimo ſeni deputati, vt lubricæ ætatis annos in diſciplinis eccleſiaſticis agerent 4. Toleta.23 quod obſeruari vult à rectoribus Eccleſiarum Aquiſgranen. ſub Ludouico pio. Imp. c. 135.

2 Vnde Syricius PP. ad Himeriũ, Tarraco. c.9. dicit: Quicunque ſe eccleſiæ vouerit obſequijs, à ſua infantia ante pubertatis annos baptizari, & lectorũ debet miniſterio ſociari, qui ab acceſſu adoleſcentiæ vſque ad 20. ætatis annum ſi probabiliter vixerit, &c. Innocentius 1. PP. epiſt.24. c.5. ex illo / Zozimus PP. c.3. epiſt.ad Heſychium Salonitanum.

3 De Adoleſcentium ſeminario Conc. Tridentinum Seſſ.23 cap. 18. reformationis.

ADORATVR vna adoratione Chriſtus in duabus naturis. 5 Conſtantinop. 9.

ADVLATIONI vacans clericus degradatur. 4. Carthag 56.

ADVLTERIVM.

1 ADulteri laici,hoc quod de ſe ſciunt,in alijs ſuſpicantur. 2. Turonen. 15.

2 Adul-

2 Adulterij conuictus honoratior ſeu ſuperior clericus (Epiſcopus, presbyter, diaconus) nec in fine communionem accipit, Elibert.18 / At 3. Aurelia.7. & c.4. ab officio quidem detrudit eum in monaſteriū toto vitæ ſuę tempore, ſed communionē conceſſit / & ſi Archipresbyter ſeu decanus hoc illius peccatum non intimet Epiſcopo, integro anno ipſi communionem negat. Antiſiodoren. 20.

3 Mulierem cum clerico adulteratam, vt ſacerdos præceperit, propellere oportet 4. Aurelia. 28.

4 Si cuius vxor adulterata fuerit, vel ſi ipſe adulteriū commiſerit, 7. annorum pœnitentia oportet eum perfectionem conſequi. Ancirani. 19 / Elibertinum autem c. 14. 69. & 72. quinquennij pœnitentiam imponit / Sæpius autem mœchato communionem dat in fine. Elibert. 47.

5 Nam Chriſtiana religio adulterium in vtroque ſexu pari ratione condemnat: quoniam par cauſa eſt amborum. Innocentius. 1. PP. epiſt. 3. c. 4. / Aug. lib. de 10. chordis c. 4. 1. Cor. 7

6 Si duo in adulterio inculpati fierent, & vnus profiteretur, & alter negaret, decretum eſt, vt qui negauerit, probabili iudicio ſe expurget: & qui profeſſus fuerit, dignè pœnitentiam agat. Salegunſtadien. 7. Caſum deſcribit Hieronymus in epiſtola de muliere ſepties percuſſa.

Vide titulum Matrimon. §. 12.

AEGROTVS, vide Infirmus.

AFFINITAS ex matrimonio conſurgit. Vnde Cabilonen tempore Caroli magni, c. 29 Sanè quæ in proprio viro, hæc nimirum in vxoris parentela de lege nuptiarum regula cuſtodienda eſt. Quia ergo conſtat, eos duos eſſe in carne vna, communis illis vtrinque parentela eſſe credenda eſt, ſicut ſcriptum eſt: Erunt duo in carne vna. Ephe. 5. Geneſ. 2. 35. q. 2. Sanè.

AGAPES, erant conuiuia quæ liberaliter ditiores pauperibus parabant. Gangren. 11.

AGELLVM eccleſiæ qui ad vitam poſſidendum acceperit à ſacerdote penes quem eſt hoc facere, nihil in eo creſcentium poteſt alienare. 4. Aurelia. 33.

ALEA.

1 ALea ludens fidelis quiſpiam, poſt annum emendatus poterat communione reconciliari. Elibe. 79.

2 Clericus alea nec ludat, nec aſſiſtat ſic ludentibus. 2. Lateranen. 16.

ALLELVYA in Quadrageſima non cantetur, quoniam tunc opus eſt fletibus. 4. Toletan. 10. / Auguſt. epiſtola 119 cap. 17.

ALTARE.

1 Altaria per agros aut vias ſine vllo corpore aut reliquijs martyrum erecta, ab Epiſcopis euertantur. 5. Carth 14.

2 Quod ſi ob tumultum popularem fieri non poſſit, plebes tamen admoneantur, vt ad cauendam ſuperſtitionem eum locum non viſitent. 5. Carth. 14.

3. Altare ſit lapideũ. Euariſtus PP. in 1 tomo concil. / Epaunen. 26.

4 Conſecrari à presbytero non debet. Agath. 43. Vide tit. Epiſcopus § 79.

5 Cõſecratur Epiſcopi benedictione & Chriſmatis vnctione. Agathen 14.

6 Ad altare ne ingrediatur mulier. Laod. 44. ſed ſoli miniſtri altaris. Laodic. 19.

7 Nec ad illud eadem miniſtret. Gelaſius PP. epiſt. 1 c. 28.

8 Altari è ſuo loco moto, denuò conſecretur Eccleſia. de conſ. diſt. 1. Si motum, &c Vide § 7 tituli. Baſilica.

9 Vnicum tantum in vnaquaque eccleſia olim fuiſſe videtur. vide Hormiſdam PP. citatum de conſ. diſt. 2. Nullus.

10 Rationabilem materialium altarium vſum aſſerit latè Aquenſe concil. c. 24.

ANATHEMATIZETVR excommunicatus presbyter, qui ſe ſuperbè ab Epiſcopi ſui communione ſecernit, & ſeparatim ſchiſma faciens, cũ aliquibus ſacrificat, 2. Carth. 8 / ex quo canone, vt & 2. Turon. 25. habetur, vel anathema plus eſſe quàm excommunicationem: vel excommunicatione (vt hodie fit aliquando) ſecunda primam aggrauari.

ANGELOS credens eſſe ex ſubſtantia Dei, anathematizatur. 1. Braccar. 5.

ANGELOS ab initio temporis ſimul cũ creatura corporali ex nihilo à Deo factos eſſe, ad fidem pertinere videtur. Ex Concil. Lateranen. ſub Innocent. 3. cap. 1.

ANIMA.

1 Animas hominum dicens eſſe ex ſubſtantia Dei, anathema ſit 1. Braccar. 5.

2 Item qui ſentit eas prius in cœleſti habitatione peccaſſe, & vltionis cauſa in terram deiectas, & humanis corporibus incluſas. 1. Braccar. 6.

3 Intel-

3 Intellectiuam hominis animam aſſerens mortalem,damnatur à Leone PP. 10. ſeſſione. 8. concil. Lateranen. 3.

4 Non vna multorum eſt corporum, ſed pro multitudine corporum ſingulæ procreantur animæ. Leo PP. 10. ibidem inſequens Clementis PP. 5. definitionem in concilio Viennenſi.

ANNONAM caram efficientes, præmaturè per aſtutiam res ad victum cunctis neceſſarias ſibi comparando ac coaceruando,vt pòſt 4.aut pluribus denarijs diſtrahāt, quod duobus cùm vile eſſet nacti ſunt, damnantur à Iulio PP.1. citato 14. q. 4. & apud Iuonem lib. 3.

APPELLARE.

1 APpellationis vocem exhibeat (etiam in criminalibus cauſis) qui Iudicem ſibi ſentit aduerſum. Fabianus PP. epiſt.3 / Sixtus 3. PP. c.3. epiſt.ad Epiſcopos Orient. / Cornelius PP. epiſt. 2 / Adrianus PP. in canonibus à ſe collectis / Alexander PP. 3. par. 10. c. 10.

2 Appellans nulla arctatus ſit carceris cuſtodia. Damaſus PP. in epiſt.ad Stephanum / Adrianus PP. Appellantem non debet, &c.

3 Appellanti competens præfigatur terminus ad proſequendam appellationem, infra quem ſi fortè perſequi neglexerit, liberè tunc iudex ſua authoritate vtatur. Alexander PP. 3. conſtitut. parte 1. cap. 6 / & parte 10. c. 5 / & 6. & 10.

4 Et cauſa appellationis ad ſuperiorem factæ cognoſcatur. & exponatur coram eodem ſuperiori iudice, talis videlicet, quæ, ſi foret probata, deberet legitima reputari. Qui ſi minus rationabiliter appellatum cognouerit, illum ad inferiorem remittat, & in expenſis alterius partis condemnet. 2. Lateranen. c.35. ſub Innocent.3 / & c.48. ad eum remittatur, à quo malitioſè appellauit.

5 Nulli autem in vocem appellationis prorumpant ante ingreſſum cauſæ. Alexander PP. 3. Conſtitutionum ſuarum parte.1. c.6 / Parte 10. c. 6. admittitur appellatio à grauamine, etiam tunc.

6 Nihil obſit inferioribus iudicibus,ſi appellatione ſumpta per ſuperiores ſententia eorum fuerit ſoluta, cùm conuinci non potuerit, ex inimicitia vel cupiditate illos iudicaſſe. 3. Carth. 10 / 6. Carth. 6.

7 Ab eccleſia Romana appellare, nunquam ſacri canones ſanxe-

ſanxerunt. Gelaſius PP. epiſt. ad Fauſtum magiſtrum,& habetur. 9. q. 5. Ipſi ſunt. & in epiſt.ad Epiſc. Dardaniæ: Siquidem ad illam,&c./& qui Marcellini PP.cauſam ventilabant, idem ſenſerunt dicentes: Prima ſedes non iudicabitur à quoquam / Nicolaus PP. 1. ſcribens ad Michaëlem Impera. Patet profectò ſedis,&c./& eſt in eius reſcriptis tit.4.c.6. Idem habet citatus. 17. q. 4. Nemini.

8 Addit tamen ibi Nicolaus ad Michaelem ſcribens: De iudicio Romani præſulis non retractando (quia nec mos exigit) quod diximus comprobato. Non negamus eiuſdem ſedis ſententiam poſſe in melius commutari, cùm aut ſibi ſurreptum aliquid fuerit, aut ipſa pro conſideratione ætatum vel temporum ſeu grauium neceſſitatum diſpenſatoriè quiddam ordinare decreuerit.

9 Ad eam autem vndequaque appellare licet, vt quæ Epiſcoporum iudicia & maiores eccleſię cauſas terminet / etiam à ſeculari iudice. Alexander 3. parte.10. c. 7 / ſine fraude tamen. Alexander ibidem c.19 / Gelaſ. PP. ad Epiſc. Darda. Siquidem ad illam &c. Vide titulum: Concilium. §. 3.

10 Mileuitanum concil. c. 22. repetitum in Aphricano. c. 92. Aphricanis prohibet appellare ad trāſmarina concilia.

11 Sed, ni fallor, ea de re poſtea reprehenditur Aurelius, (dux totius illius concilij) tanquam ſuperbiens aduerſus ſedem Apoſtolicam (cuius eſt retractare omnia comprouincialia negotia) à Bonifacio. PP. 2. in epiſtola ad Eulalium Alexandrinum / & Adrianus. PP. in collectis canonibus dicit: Saluo Romanæ eccleſiæ in omnibus primatu.

12 Appellandi locus non eſt Epiſcopo, qui criminaliter accuſatus condemnatur concorditer ab omnibus Epiſcopis eiuſdem prouinciæ. Antiocheni 15. Excutiendum an hoc etiam non deroget ſedi Apoſtolicæ.

13 Nec illis, qui communi placito vicinos iudices elegerunt: verùm ſub pœna excommunicationis illorum ſentētiam ſequantur. Mileuita. 24 / 3. Carth. 10 / Alexander 3. PP. parte. 10. c.6 / at c. 11. illius partis addit Alexander: Si remota appellatione iudicibus ſit cauſa commiſſa. & c.17.

14 Appellationi deferri non debet, cum ſub eius prætextu noſcitur manifeſtè adulterium, vel aliud crimen committendum. Alexander PP. 3. parte. 10. c. 3. imo cum manifeſtè ſit. ibidem. c.6 / ibidem c.13. 14. 20 / 2. Latera. 48. porro commonito, &c.

15 Nec

15 Nec cùm appellatur, quia prælatus iuxta regulam ſubditum pro ſuo exceſſu vult corrigere. Alexander idem ibidem c.4 / quoniã alioqui ſedes Apoſtolica illis audaciam præberet delinquendi, Alexander ibidem c. 25 / & 30. vbi additur: Exceptis exceſſibus ſuper quibus appellatum eſt: vt & c.24.
16 Nemini licet ſuper rebus ſpiritualibus ad ſecularem iudicem appellare. Alexander PP.3. parte.10.c.26.
17 Pro appellatione ex incidenti quæſtione facta ſeu ſuper exceptione aliqua, ſententia eſt ſuſpẽdenda, licet cauſa iudici commiſſa fuerit appellatione remota: ſi quęſtio incidens talis ſit, vt ſine ea nequeat principalis cauſa terminari. Alexander PP.3. parte 10.c.9.& 31.
18 Appellare volens quia iudicem habeat ſuſpectum, coram eodem cauſam iuſtæ ſuſpitionis aſſignet, aſſumptis vtrinque hinc inde duobus, qui de ſuſpitionis cauſa cognoſcant, & ſi nequiuerint in vnam concordare ſententiam, aduocent tertium, vt quod duo ex ipſis decreuerint, robur habeat firmitatis. Cauſa verò ſuſpitionis legitima coram ipſis infra competentem terminum non probata, ſua iuriſdictione iudex vtatur. 2. Lateran. 84. ſub Innocentio 3.
19 In cauſis viſitationis & correctionis, ſiue habilitatis & inhabilitatis, nec non criminalibus, ab Epiſcopo, ſeu eius vicario ante definitiuam ſentẽtiam ab interlocutoria, vel alio quocunq; grauamine non appelletur. Trident. ſeſſ. 13. cap.1.
20 Vbi appellationis locus fuerit in criminalibus à ſententia Epiſcopi, vel ipſius in ſpiritualibus vicarij generalis, ſi auctoritate Apoſtolica in partibus eam committi cõtigerit, committatur Metropolitano aut vni ex vicinioribus Epiſcopis, aut illorum vicarijs, non autem inferioribus iudicibus. Conc. Trident. ſeſſ.13. cap. 2.
21 Appellanti in criminali cauſa ab Epiſcopo, aut eius vicario quid ſit faciendũ, habet Conc. Tridentinum. ſeſſ 13 c.3.
22 In appellationibus admittendis, vel concedendis inhibitionibus poſt appellationem ſeruandum eſſe tenorem ſacrarum conſtitutionum, & præſertim Innoc.4. quæ incipit, Romana. Conc. Trident. ſeſſ.22. cap.7.

APOCALYPSIM B. Ioannis Euangeliſtæ recipit, & à Paſcha ad Pentecoſten vſque legi iubet in eccleſia miſſarum tempore 4. Toleta 16.

APOCRYPHA multa recenſentur à Gelaſio in concilio 70. epiſcoporũ: & citatur Diſt.15.c. Sancta Rom Eccleſia.

1 APoſtatam à fide, ſi tamen idololatra non fuerit, placet, cum reuerſus fuerit, poſt decem annos communionem accipere. Elibert. 46 / at clementiùs Agath. 60. & Epaunenſe c. 29. biennio relegant ad pœnitentiam / 2. Arelaten. 25. iubet non recipi ad communionem ſine pœnitentia / 4. Aurelia 8. conſtituit in manu epiſcopi, eum cùm voluerit, attenta pœnitentia ad communionem recipere.

2 Si verò antequam ſeſe eccleſiæ repræſentet, nolit pœnitentiam agere, placet vt cùm poſtea correptus infirmitate communionem petierit, ei non detur, niſi cum per conualeſcentiam dignos pœnitentiæ fructus egerit. 1. Arelaten. 23.

3 Apoſtolis epiſcopi ſucceſsêre. Anacletus PP. epiſt. 2. Vide titulum: Petri 3

4 Aquam ſale conſperſam populis benedicimus, vt ea cũcti aſperſi ſanctificentur ac purificentur. Alexander PP. 1 diſt. 1.

ARMA.

Titulum intellige non de extremæ neceſſitatis caſu.

1 ARma geſtans clericus, triginta dies aqua & modico pane tantùm recluſus paſcatur. 1. Mantiſco. 5. / ſynodus Francica ſub Carolo magno: Ea portare, vel pugnare, aut in exercitum & in hoſtem pergere, omnino prohibemus ſeruis Dei / Sic Maguntiacum ſub Carolo magno. c. 17.

2 Superior clericus in obſeſſionis neceſſitate poſitus, ab omni humano ſanguine / etiam hoſtili abſtineat. Ilerd. c. 1.

3 In ſeditione arma arripiens clericus, gradu amiſſo in monaſterium detruditur. 4. Toleta. 44.

ARRIVS.

1 ARrius (à quo Arriana hæreſis, damnata à prima Nicena ſynodo, & ſæpè poſtea) docebat filium Dei ex nihilo eſſe creatum (hoc eſt, creaturam eſſe) & non patri conſubſtantialem. 3. Tolet. 2.

Furorem Arrianorum videre potes in epiſtola AEgyptiorum epiſcoporum ad Marcum PP. & in eorundem epiſtola ad Felicem. PP. 2.

ARCHIDIACONI.

1 ARchidiaconi dominationem ſuper paſtores non exerceant, nec ab eis cenſus vel tallias exigant; quum ne epiſcopo id liceat, cui iubetur, vt non dominans ſit in clero, ſed fiat forma gregis ex animo. 2. Cabilonen. tempore Caroli magni. c. 15. Alexander PP. 3. parte 1. c. 4. *1. Pet. 5.*

2 Archidiaconi viſitando parochias, pro diuerſitate prouinciarum, & facultatibus eccleſiarum, quinque aut 7. eue-

ctionis

ctionis numerum non excedant, hoc eſt, non poſſint equos plus quàm 5. aut 7. habere. Alexander PP. 3. parte 1. c. 4. & infra: Quod de prædicto numero ſecundum tolerantiam dictum eſt, in illis locis poterit obſeruari, in quibus ampliores ſunt redditus & eccleſiæ facultates. In pauperioribus autem locis tantam volumus teneri menſuram, vt ex acceſſu maiorum minores non debeant grauari.

3 Pro exceſsibus & criminibus puniendis, à nullo pœnam pecuniariam exigant. Alexander idem parte 2. c. 3. & 11.

4 Archidiaconi, qui oculi dicuntur epiſcopi, ſint in omnibus eccleſijs, vbi fieri poterit, magiſtri in Theologia, ſeu Doctores aut Licentiati in iure Canonico. Trident. Seſ 24. c. 12.

ARCHIEPISCOPVS.

1 Archiepiſcopus is vocatur, qui metropolim tenet ſedem. Felix PP. 2. epiſt. 1 c. 12.

2 A quot ordinari, & qui debeat, habes in titulo: Metropolitanus.

3 Pallij donatione fit Archiepiſcopus. Gregorius PP. 2. in epiſt. ad Bonifac. quæ eſt 8.

4 Sine quo ne miſſam celebret. 1. Mantiſco. 6.

5 Eo non vtatur, niſi vel ſacrum faciendo, vel epiſcopum conſecrando. Gregorius PP. 2. epiſt. 9.

AVDIENTES olim ijdem qui & catechumeni fuère. Neoceſar. 5. Ancyra. 4. 6. & ç.

AVGVRIA.

1 Augurijs renuncians recipitur in eccleſiam: & eijcitur ſi recidat. Elibert. 62. / 4. Carthag 89.

2 Ancyrani autem 23. ſic dicitur: Qui auguria vel auſpicia, ſiue ſomnia, vel diuinationes quaſlibet ſecundum morem Gentilium obſeruant, aut in domos ſuas huiuſmodi homines introducunt in exquirendis aliquibus arte malefica, aut vt domos ſuas luſtrent, confeſſi, quinquennio pœnitentiam agant ſecundum antiquitus conſtitutas regulas. Clericum quemcunque hoc facientem, ab honore depoſitum monaſterio includit ad perpetuam pœnitentiam. 4. Toletan. 23. / Agathen. verò 42. Quiſquis detectus fuerit vel conſulere ſtudentes augurijs, ſeu per eas quas (ſub nomine fictæ religionis) ſanctorum ſortes vocant, diuinationis ſcientiam profitentes, aut quarumcunque ſcripturarum inſpectione futura promittentes, vel hæc docere, ab eccleſia habeatur extraneus. ex quo eſt cap. 16.

Venetici concil./& 1. Aurelia 32./Antiſiodoren. 4. Non licet ad ſortilegos vel auguria reſpicere, nec ad characteres, nec ad ſortes quas ſanctorum vocant, vel quas de ligno, aut de pane faciunt aſpicere. / Nam qui prædictis malis (inquit Auguſt. ſermo 241. de tempore, adductus à Bonifacio epiſcopo ad Zachariam PP. ſcribente,) id eſt, caragis, & diuinis, & aruſpicibus, vel phylacterijs, & alijs quibuſlibet augurijs crediderit, etſi ieiunet, etſi oret, etſi iugiter ad eccleſias currat, etſi largas eleemoſynas faciat, etſi corpuſculum ſuum in omni afflictione cruciauerit, nihil ei proderit, quamdiu ſacrilega illa non reliquerit / 3. Lateranenſe ſub Leone 10. in ſeſſione 9. Clerici ſortilegi per inuocationem dæmonum, aut incantatores, aut diuinationi dediti, arbitrio ſuperiorum notentur infamia. ſi verò non deſtiterint, deponantur, atque in monaſterium ad tempus arbitrio ſuperioris perfiniẽdum detrudantur, beneficijsq; & officijs Eccleſiaſticis priuentur. Laici verò vtriuſq; ſexus excommunicationis, & alijs pœnis Iuris, tam ciuilis, quàm canonici ſubiaceant.

AVGVSTINVS (Hipponenſis epiſcopus) nunquam ſiniſtræ ſuſpicionis ſaltem rumore aſperſus eſt: quem tantæ ſciētiæ olim fuiſſe meminimus, vt inter magiſtros optimos etiam à meis ſemper deceſſoribus haberetur. Bene de eo omnes in commune ſenſerunt, vtpote qui vbique cunctis & amori fuerit, & honori. Cæleſtinus PP. 1. in epiſt. ad Galliæ epiſcopos. c. 2. / 8. Toleta. 2. verò ſic de eo loquitur: Vir ſanctiſſimus Auguſtinus, veſtigationis acumine cautus, inueniendi arte præcipuus, aſſerendi copia profluus, eloquentiæ flore venuſtus, ſapientiæ fructu fœcundus. / Proſper pares de eo laudes refert multis locis, & Macedonius Iudex Cæſareus epiſt 51. inter Auguſtinianas.

BALSAMVM pro baptiſmi ſacramento benedictum, gratis per eccleſias paſtoribus diſtribuatur. 2. Brac. 4. / 2. Cabilonen. 16. /

Huius balſami ſiue olei meminit Cyprianus epiſt. 12. lib. 1. Porrò autem euchariſtia, & vnde baptizati vnguntur oleum, &c.

BAPTISMVS.

Mortis periculũ omnes excipiũt. 1 BAptizare non oportet quenquam poſt duas hebdomadas quadrageſimæ. Laod. 4. / ſed tantùm in Paſchate & Pentecoſte. Syricius PP. ad Himerium Tarraco. epiſt. 1. c. 2. / in paſchate. Victor PP. epiſt. ad Theophilum Alex. epiſc. /

Anti-

Antiſidoren. 18. / Gelaſius PP. c. 12. epiſt. ad epiſcopos per Lucaniam: vtriuſque ſolennioris illius diei miminit, vt Syricius & Gerunden. concil. c. 4. / 2. Mantiſco 3./ Gregorius PP. 2. epiſt. 3. ad Clerum / Wormatien. 1. Maguntiaci 4./ Triburien. 12.

2 Baptizandi paruuli recens ab vteris matrum nati, idque in remiſſionem peccatorum. Conc. Trident. Seſſione 5. de peccato orig.

3 Baptiſmum ~~hominis~~ non habuiſſe eandem vim cum baptiſmo Chriſti. Conc. Trident. Seſſ. 7. can. 1. de bapt. *Ioannis*

4 Baptizandi nomen ſuum dabant 40. dies vel eo amplius antè, & exorciſmis, quotidianiſque orationibus atque ieiunijs expiabantur, quatenus Apoſtolica illa impleretur præceptio: Expurgate vetus fermentum; vt ſitis noua conſperſio. Syricius PP. c. 2. epiſt. ad Himerium / Sic 4. Carth. 85. iubet vt ſinguli dent nomina ſua, & diu ſub abſtinentia vini & carniũ, ac manus impoſitione, crebraq; ſint examinatione / 2. Mantiſco 3. etiam infantes totidẽ dies ante Paſcha afferri vult ad Eccleſiam, manuum impoſitionem ſuſcepturos, &ç / Celeſtinus PP. 1. c. 12 epiſt. ad Epiſcopos Galliæ: Nec paruuli, nec iuuenes ad regenerationis veniant ſacramentum, antequam exorciſmis & exufflationibus clericorũ ſpiritus ab eis immundus abigatur: vt tunc verè appareat, quomodo princeps mundi huius mittatur foras, & quomodo priùs alligetur fortis, & deinceps vaſa eius diripiantur in poſſeſſionem tranſlata victoris, qui captiuam ducit captiuitatem, & dat dona hominibus / vt Syricius & concilium Carth. ita & Auguſt. lib de fide & operibus c. 6 / qui Auguſt. ſæpè de prædictis exorciſmis & exufflationibus, ſicut Celeſtinus PP. loquitur; nempe 1. de pec. mer & rem. c. 34. & lib. de pec. orig. c. 40 / lib. 1. de nupt. & concupiſcentia c. 20. & lib. 2. c. 18. & 29 / & epiſtola 105. in fine.

1. Cor. 5.

Marci 3.

Ephef. 4.

Pſal. 64.

Ideo Martinus PP. 5. ſeſſ. vltima Concilij Conſtantienſis, poſtquam errores Wiclef & Hus damnauit, mandat Inquiſitoribus (inſiſtens antiquitatis veſtigijs) vt à ſuſpectis de hæreſi petant: vtrum credant quòd deliberato animo contemnens ritum Eccleſiæ, cæremonias exorciſmi & catechiſmi, aquæ baptiſmatis conſecratæ, peccet mortaliter. / 2. Turon. 18. tempore Caroli magni explicat, quæ ſint opera & pompæ diaboli, quibus abrenunciatur in baptiſmo.

5 Baptizandos oportebat fidei ſymbolum diſcere, & feria

quinta vltimæ ſeptimanæ Quadrageſimæ Epiſcopo vel preſbytero reddere. Laod. 46./6. Conſtantinop. 7. Conſtitutum namque eſt, &c. Gregorius PP. 3. epiſt. 4. Enimuerò quoſdam. Cùm ventum erat ad baptiſmi gratiam ſuſcipiendam, reddebant illud de loco eminentiori in conſpectu populi fidelis. 8. libro confeſſ. Auguſt. c. 2.

6 Qui verò vrgente ægritudine baptiſmum eo non reddito ſuſcipiebant, pòſt, illud edocendi erant (Laodicen. 47.) ſi conualeſcebant.

Forma. 7 Baptizandus quiſque eſt in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti.

Matth. 28 Vigilius PP. epiſt. 1. c. 2./Innocentius PP. 1. epiſt. 18. c. 3. Hunc paragraphum confirmat octauus.

8 Si quis verò in vna perſona Trinitatis, aut in duobus, aut in tribus patribus, aut in tribus filijs, aut in tribus paracletis baptizauerit, proijciatur ab Eccleſia. Vigilius PP. epiſt. 1. c. 6.

9 Nec refert, an baptizans ignarus Latini ſermonis ſimplicitate quadam dicat: Baptizo te in nomine patria, & filia, & Spiritusſancta. Zacharias PP. epiſt. 2.

10 Baptizato in nomine patris, & filij, & Spiritus ſancti, ab hæreticis, vel pòſt lapſo in hæreſim, cùm redierit, manus tantum imponantur, nec iterum baptizetur. 1. Arelaten. 8./ 2. Arelaten. 17 /Innocentius PP. 1. epiſt. 22. c. 4./ Euſebius PP. in fine epiſt. 3./ Zacharias PP. epiſt. 2. ad Bonifacium. Cur iterari non debeat. Auguſtinus epiſt. 203. Vide titulum: Rebaptizare.

11 Neque refert, an vna tantùm, an tribus immerſionibus, ſiue aſperſionibus aquæ, baptiſmus celebretur. Gregorius PP. 1. lib. 1. regiſtri, epiſt. 41. ad Leandrum epiſcopum / ex quo & 4. Toleta. 5./ & Wormatien. 5. loquuntur.

Materia & locus. Act. 8. Ioan. 3.

12 In periculo conferatur quouis loco, & aqua, vel fluuiali, vel marina, vel fontana. Victor PP. ad Theophilũ Alexand. epiſcopum / Elibert. 38./ Beda hiſtoriæ Anglorum lib. 2. c. 14./ concil. Florent. in decretis Eugenij. Materia huius ſacramenti eſt aqua naturalis. Concil. Trident. ſeſſ. 7. can. 2. de baptiſmo.

13 Extra periculum autem non, ſed habeat omnis preſbyter vel fontem lapideum, aut vas conueniens ad hoc tantum, quod è templo non efferatur. Ilerden. Concil. de conſecrat. diſtinct. 4. Trullana Synodus cap. 59. adſtipulatur.

14 Mi-

14 Miniſter eius ordinarius eſt ſacerdos. Eugenius PP. in concilio Florentino / Gelaſius PP. c. 9. epiſt. 1. / 1. Aurelianen. 14. **Miniſter.**

Ideo 4. Carth 100. dicitur: Mulier baptizare non præſumat.

15 Tamen efficax eſt, & non iterandus baptiſmus, quem fortè confert hæreticus. Auguſtinus contra Donatiſtas lib. 1. cap. 2. Quo loco Auguſt. non ſolum vult, baptiſmum ab hæretico collatum, dum alius miniſter non ſuppetit, non eſſe iterandum, ſed etiam, id fructus ac virtutis adferre, quod cum à Catholico datur, id eſt, Catholicum facere: ſicut 2. Lateran. c. 1. dicitur ad ſalutem proficere à quocunque conferatur. Conſulatur & Aug epiſt. 48. & Trident. conc. ſeſſ. 7. cap. 4. de baptiſmo.

16 Item collatus à fure vel adultero. Anaſtaſius PP. c. 7. epiſt ad Anaſtaſium Auguſtum / Gregorius PP. 3. epiſt. 4. / & ab eo qui pro crimine ſuo pœnitentiæ ſubiectus eſt. 1. Aurelia. 14.

17 Item collatus à muliere & laico. Elibertin. 38. & Gelaſius PP. epiſt. 1. c. 9. Vnde Florentinum concilium in decretis Eugenij PP. In cauſa autem neceſſitatis, non ſolùm ſacerdos vel diaconus, ſed etiam laicus & mulier, imò etiam paganus, & hæreticus; dummodo formam ſeruet eccleſiæ, & facere intendat quod facit eccleſia. / 2. Lateran. 1. ſub Innocentio 3. ſimiliter ait: A quocunque ritè collatum baptiſma proficit ad ſalutem / Propter characterem. de quo bis Auguſt. epiſtola 50.

Catholici tamen oblatio non recipiatur, prolem in hæreſi baptizandam offerentis. Ilerden. 13.

18 Gratis baptiſmus detur. Elibert. 48. / 3. Carth apud Gratianum. 1. q. 1. Placuit, &ç. / Gelaſius PP. c. 7. epiſtolæ ad epiſcopos Lucaniæ.

Tamen ſi quid liberaliter & vltro ſuſceptores offerant, ſuſcipi poteſt. 2. Braccar. 7. / 11. Toleta. 8.

19 Baptiſmus ab omni crimine purgat. Aucyra. 12. / Auguſt. enchiridij 64. & 43. / item lib. 2. de peccat. merit. & rem. c. 7. **Rom. 6.** **Virtus eius.**

Cyprianus de virtute baptiſmi, libro ſecundo, epiſtol. 2. Sed poſtquam, &ç. Videatur etiam Auguſtinus lib. 4. confeſſ. c. 4. & lib. 1. de peccat. merit. & remiſſ. cap. 24. & lib. 1. cap. 9.

Tit. 3. 19 Referat ad vitam, & Spiritus ſanctus in eo plenitudinem tribuit ad innocentiam. Melchiades PP. in epiſt. ad omnes epiſcopos Hiſpaniæ. Auguſt. lib. 21. de ciuit. Dei. c. 16. & concil. Florent. in decretis Eugenij, & in concluſione Concilij.

MERITVM Chriſti tam adultis quàm paruulis applicat. Concil. Trident. Seſſ. 6. de peccato orig.

1. Cor. 6. 20 Iuſtificat, etiam ſine confirmatione. Elibert. 77.

Subiectũ. 21 Baptiſmus ſæpe non ſolùm nolentibus, verumetiam neſcientibus impartitur, nec ideo à quoquam prophanari permittitur. 8. Toleta. 7./ Auguſtinus lib. 4. confeſſio. c. 4./ Elibert. 37./ 1. Arauſic. 13 & 15./ 3. Carth 34./ 1. Arauſic. 12./ Syricius PP. Epiſt. 1. c. 2./ Gerunden. 5./ 2. Mantiſconen. 3./ 12. Toleta. 2.

CANONES hic citati meminêre baptizatorum infantum, energumenorum, & aliorum extremè laborantium, adeò vt iam ratione deſtituantur.

Vnde Auguſtinus epiſtola 106. ad Paulinum: Multum (inquit) eſt indulgentius, & ſine vlla dubitatione gratuitum, quòd Dei gratia per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum præſtatur infantibus, vt eis non obſit ex Adam generatio, & proſit in Chriſto regeneratio, in quibus & ipſum accipiendi ſenſum tanto antè miſericordia præuenit: qui certè ſi in hac paruula ætate de corpore exierint, vitã æternam, regnumq; cœlorum ſcientes accipiunt eius muneris merito, quod hic cùm vtique profuit neſcierunt. Certè in ijs poſt priorum doctrinam, ita non niſi priora ſunt dona, in quibus donandis Dei gratia ſic operatur, vt nec voluntas accipientium vel præmittatur, vel adiungatur, vel ſubſequatur. quandoquidem tantum beneficium non ſolùm nolẽtibus, verumetiam reluctantibus datur: quod eis ad magnum imputaretur ſacrilegium, ſi iam in eis aliquid valeret voluntatis arbitrium/ & epiſtola 57. ad Dardanum: Vnde autem in ipſo, &c. & lib. de gratia & lib arb. c. 22. Idem Auguſt. epiſtola 107. Non apparet in paruulorum baptizatorum arbitrio (quòd ſit ſcilicet erutum de poteſtate tenebrarum) niſi cùm ad annos peruenerint ratione vtentis ætatis, habentes conſentientem doctrinæ ſalutari, in qua nutriti ſunt, voluntatem.

Vnde Mileuitani c. 2. contra Pelagium negantem baptiſmi neceſſitatem ex peccato originali, cum quo omnes naſcimur: Quicunque paruulos recentes ab vteris matrum bapti-

baptizandos negat, aut dicit, in remiſſionem quidem peccatorum eos baptizari, ſed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lauacro expietur (vnde ſit conſequens, vt in eis forma baptiſmatis in remiſſionem peccatorum, non vera, ſed falſa intelligatur) anathema ſit.

22 Sine baptiſmo nemo vitam æternam, aut regnum Dei conſequetur. Auguſtinus lib. 1. de pec. mer. & rem. c. 24./ Innocentius PP. 1. epiſt. 93. inter epiſt. Auguſt.

23 Sine baptiſmo, aut eius voto, nemo poteſt iuſtificari. Concil. Trident. ſeſſ. 6. cap. 4. & 7.

24 Imò hinc ſine eo abeuntes paruuli pereunt, & perduntur. Syricius PP. epiſt. 1. c. 2. / 2. Braccar. 7. / 6. Conſtantinop. 2./1 Braccar. 35. catechumeno non baptizato exequias fieri prohibet.

25 Vicem baptiſmi tamen ſupplet martyrium pro Chriſto toleratum. Qui enim dixit (ait Auguſt. lib. 13. de ciuitat. Dei. c. 7.) Niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu ſancto, non intrabit in regnum cœlorum; alia ſententia iſtos fecit exceptos, vbi non minus generaliter dixit: Qui me cõfeſſus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram patre meo, qui in cœlis eſt. & alio loco: Qui perdiderit animam ſuam propter me, inueniet eam. Hinc eſt quod ſcriptum eſt: Pretioſa in conſpectu Domini mórs ſanctorum eius. Idem docet contra Donat. lib. 4. c. 22. & epiſt. 108 / & lib. 1. de orig. animæ. c. 9./Cyrillus epiſc. Hieroſolymitanus catech. 3. & 13 / Proſper in ſententiarum lib. ſentent. 149. & epigrammate 87./ Baſilius c. 16. libr. de Spiritu ſancto.

26 Imò & cordis conuerſio in neceſſitatis articulo, cum baptiſmus deſideratus obtineri non poteſt. Auguſtinus lib. 4. contra Donat. c. 22. Simile vide c. 2. epiſt. 2. Celeſtini PP. 1. Bernardus ad Hugonem epiſtola 77. vt veræ ſint ſcripturæ: Omnis qui inuocauerit nomen Domini, ſaluus erit. &, Non dereliquiſti quærentes te Domine. &, Sacrificiũ Deo ſpiritus cõtribulatus. cor cõtritum & humiliatũ Deus non deſpicies.

27 Baptizentur illi, de quibus teſtimonium præberi nequit quòd baptizati ſunt. 5. Carth. 6./ Leo PP. 1. epiſt. 92. c. 15. ad Ruſticũ/Gregor. PP. 1. regiſtri lib. 12. epiſt. 31/ Gregorius PP. 2. in epiſt. 8./ Gregorius PP. 3. in epiſt. 4./ Wormatien. 70.

28 Baptizatos oportet ſacratiſſimum chriſma percipere, & cœleſtis regni participes fieri, Laod. 48./ 1. Arauſ. 1. / Gregorius PP. 3. epiſt. 5.

29 Baptizatum epiſcopus conſignet propter hæreticam ſuaſionem. Sylueſter PP. referente Damaſo.

30 Baptizari non poſſunt mortui. 3. Carth. 6.

Rom.10. 31 Baptiſmo mors & reſurrectio Chriſti repræſentatur. 4. Toleta. 5.

BASILICA.

1 Baſilicæ omnes, quæ per diuerſa loca conſtructæ ſunt, vel quotidie conſtruuntur, placuit ſecundum priorum canonũ regulam, vt in eius ordinatione & poteſtate perſiſtant, in cuius territorio ſunt poſitæ, ſub pœna anathematis. 1. Aurelia 19. / & citatur. c. 4 Colonienſis ſub Carolo tertio. / Ilerden. 3. / 3. Toleta. 19. Vide Alex. PP. 3. parte 27. c. 5.

2 Baſilicam gratis epiſcopus conſecret. 2. Braccar. 5. / Wormatien. 3.

3 Si tamen qui ad hoc eum inuitat, aliquid ex ſuo voto obtulerit, non reſpuatur. 2. Braccar. 5. / Wormatien. 3.

Cùm probari non poteſt conſecratam eſſe, conſecretur. Felix PP. 4. cap. 2. epiſtolæ ſuæ.

4 Meminerit tamen epiſcopus, vt non priùs dedicet eccleſiam, quàm dotem baſilicæ, & obſequium ipſius per donationem chartulæ confirmatum accipiat. nam non leuis culpa eſt iſta temeritas, ſi ſine luminarijs, vel ſine ſubſtantiali ſuſtentatione eorum qui ibidem ſeruituri ſunt, tanquam domus priuata conſecretur eccleſia. Braccar. 5. / Aurelia. 32. / Wormatien 3. Quod concilium cap. 50. dicit: Sancitum eſt, vt vnicuique eccleſiæ vnus manſus integer abſque alio ſeruitio attribuatur. / Vide titulum Eccleſia. §. 2.

Mãſus eſt ager iugerum duodecim.

5 Sine epiſcopi Romani conſenſu nulla poteſt baſilica conſecrari. Euſebius lib. 2. hiſtoriæ eccleſiaſt. c. 8. / Gelaſius PP. epiſt. 1. c. 27. / Nicolaus PP. 1. de conſ. diſtinct. 1. Eccleſia. / Et in alienæ ciuitatis territorio ſine epiſcopi ipſius conſenſu, epiſcopus eam non ædificet. 1. Arauſ. 10.

6 Oblata quotannis in ea à fidelibus, nullatenus colligi debent à fundatore. 2. Brac. 6.

7 Ad conſecrandum eccleſiam nil officit, ſi per eam non iactetur aqua exorciſata, ſed ad hoc ſufficit celebritas miſſarum. vnde à fundamentis quidem innouatis omnibus, altari verò non moto, conſecratio fiet, cum ibi fuerit miſſarum ſolennitas celebrata. Iulius PP. 1. de conſ. diſt. 1. c. De fabrica verò. / Habes idem c. 4. epiſt. 1. Vigilij PP. Vide titulum Altaria §. 8.

BELLVM.

1 BEllum nō modò extra Quadrageſimam,ſed etiam tempore Quadrageſimali geri poteſt,cùm ineuitabilis vrget importunitas, pro defenſione tam ſua quàm patriæ, ſeu legum paternarum, ne Deum videatur homo tentare, dum ſuæ aliorũq; ſaluti conſulere non procurat,habens quod faciat. Nicolaus PP. 1. citatus 23. q. 8. Si nulla.

2 Nihilominus cùm pax oblata non reſpuitur ab hoſtibus, eis vel exteris,& infidelibus bellum non poteſt indici. Wormatien. 27. Deut. 20

3 Qui duelli pugnam commiſerint, & qui eorum patrini vocantur, excommunicationis, ac omnium bonorum proſcriptionis, ac perpetuæ infamiæ pœnam incurrant, & vt homicidæ iuxta ſacros canones puniri debeant. Trident. Seſſ. 25. c. 19. Ibidem pœna in ſpectatores, & in dominos qui locum ad monomachiam conceſſerint.

BENEDICTIO.

1 BEnedictionem ſuper plebem in eccleſia fundere preſbytero non permittimus. Agath. 44. & Rhegien. c. 4/ 4. Toleta. 17./Damaſus PP. epiſt 4. in medio/Auguſt. epiſt. 59. quæſtione 5. dicit hoc antiſtites velut aduocatos facere. Antiſtites (inquit) velut aduocati ſuſceptos ſuos per manus impoſitionem miſericordiſſimæ offerunt poteſtati.

2 In quibus canonibus vel peculiaris quædam benedictio intelligenda eſt, vel eam dare præſente Epiſcopo prohibet presbytero. vt eſt 2. Hiſpalen. 7. / Nam abſolutè concedit Agathen. 47./1. Aurelia. 28./& Nicolaus PP. 1. ſcribens ad Michaëlem Imperatorem: Nullus ſacerdos (inquit) maiore ſuo non innuente cuilibet rei benedicere permittitur.

3 Hæretici benedictio non ſuſcipiatur. Laod 32.

4 Fruges, fabas & vuas ſuper altari benedici inſtituit Eutychianus PP. teſte Damaſo.

BENEFICIVM.

1 BEneficium ſeu eccleſiam nullus clericus poſſit à quoquam laico, niſi epiſcopo conſentiente adipiſci. c. 42. Cabilonen. tempore Caroli magni/ Maguntiaci 29. ſub eodem Carolo / Wormatienſis 49. & 57. / c. 15. Synodi Turonen. ſub eodem Carolo/ c. 5. Maguntien. tempore Arnulphi Imp./ Salegunſtadien. 13./Alexander PP. 3. c. 14. primæ part. conſt. / antè quoque Nicolaus PP. 1. in concilio Romano: Vt per laicos, &c. / c. 14. Cabilonen. circa tempora Eugenij PP.

nij PP. 1. / imò nec ab archidiacono. Alexander PP. 3. in parte 24. Vide titul. Eccleſia §. 17.

De beneficiorum collatione, multa habes Seſſione 10. tertij Lateranen in bulla Leonis 10.

2 Presbyter autem vel clericus, qui eccleſiam per laicos, ſine proprij epiſcopi authoritate tenendam receperit, communione priuetur: & ſi perſtiterit, à miniſterio eccleſiaſtico & ordine deponatur. Alexander pp. 3. c. 14. primæ partis conſt / Leo pp 10. ſeu concil. Lateranen tertium ſeſſione 10. eum qui id ſic fuerit adeptus inhabilem reddit ad aliud obtinendum, donec cum eo ſedes Apoſtolica diſpenſarit.

3 Illud verò pretio adeptus, deponatur. c. 15. Turonen. ſub Carolo magno / Rhemen. 21. / Maguntienſis. c. 5. tempore Arnulphi Imp / & quiſquis presbyter (ait. 6. Conſtantinopolitanum cap. 1.) inuentus fuerit alicui clerico, vel laico munera dare, aut dediſſe, vt eccleſiam alterius presbyteri ſubripiat, ſciat ſe pro hac rapina, & ſua cupiditate aut gradum amiſſurum, aut in carceris ærumna longo tempore pœnitentiam agendo detinendum.

Quod ſi hoc non ſit notorium, & tamen publica laboret ex hoc infamia; cum quinta vel ſexta manu ſui ordinis infra 40. dies poſt beneficij ſuſceptionem ſeſe purget, nec viles recipiantur ad eius purgationem teſtes, & periurij ſuſpecti. Alexander pp. 3. part. 2 cap. 15.

4 Gratis enim debet conferri. c. 30. Maguntiaci. ſub Carolo magno / Alexander pp. 3. part. 2. c. 10. / concilium Roma. ſub Nicolao pp. 1.

Ingreſſus eos qui Simoniacæ labis, aut ſordidæ auaritiæ ſuſpitionem habent, fieri non permittant Epiſcopi, &c. Trident. 24. c. 14.

Præſentatio.

5 Cui autem laicus illud vult commendare, eum priùs mittat ſuo epiſcopo, vel eius vicario, vt probetur, ſi ſcientia, ætate, & moribus talis ſit, vt ſibi populus Dei commendetur. Salegunſtadien. 13. Trident. Seſſione 7. c. 13. Seſſione 24. c. 18 Seſſ. 25. c. 9.

Fidei publica profeſſio facienda eſt, cum iuramento, de obediendo Romanæ eccleſiæ, ab omnibus quibus de beneficio prouidetur. Trident. Seſſione 24. c. 12 ſeſſ. 25 cap. 2.

Aetas beneficiādorum.

6 Quod ad ætatem attinet: Statuimus vt nullus in epiſcopum eligatur, niſi qui iam trigeſimum ætatis annum egerit, &c. miniſterium decanatus, archidiaconatus, & quod-

quodcunque curam animarum habens annexam, nemo ſuſcipiat, nec parochialium eccleſiarum regimen, niſi qui iam vigeſimumquintum annum ætatis attigerit, & qui ſciẽtia & moribus exiſtat commendandus. Alexander pp.3. c.3. parte 1. conſt. ſuarum / & Concil. Trident. Seſſ. 24. c. 12. Idem Alexander eandem rem tractat parte 25.

Cuius Alexandri ſententiam inſecutum eſt Concil. Lateranenſe 3. vbi Leo pp. 10. approbante Concilio, Seſſione 9. iubet vt patriarchalibus, metropolitanis ac cathedralibus eccleſijs & monaſterijs vacantibus prouideatur de perſonis maturæ ætatis: & ſi de minoribus ætate 30. annorum locis huiuſmodi contigerit prouideri, non diſpenſetur cum eiſdem, vt eccleſijs citra 27. ætatis annum, monaſterijs verò citra 22. præeſſe valeant.

7 Nulla eccleſiaſtica miniſteria, ſeu etiam beneficia, vel eccleſiæ alicui tribuantur, ſeu promittantur antequam vacent; ne deſiderare quis mortem proximi videatur, in cuius locum & beneficium ſe credit ſucceſſurum: quoniam id etiam in ipſis Gentilium legibus inuenitur prohibitum. Alexander 3. pp. part. 1. c. 8. De eodem Trident. Seſſ. 24. c. 19. Seſſ. 25. c. 7.

8 Nullus prima tonſura initiatus, aut etiam in minoribus conſtitutus Ordinibus ante 14. annum beneficium poſſit obtinere. Trident. Seſſ. 23. c. 6.

9 Beneficia ſæcularia Eccleſiaſtica, quæ curam animarum quomodocunque retinent, in ſimplex beneficium etiam aſſignata Vicario, perpetuò congrua portione non conuertantur: conuerſa in antiquum ſtatum reſtituantur. Trident. Seſſ. 25. c. 16.

10 Porrò cùm contigerit pręebendas Eccleſiaſticas, ſeu quęlibet officia in aliqua eccleſia vacare, infra ſex menſes conferantur perſonis quæ dignè adminiſtrare valeant. & ç. Alexander pp. 3. part. 1. c. 8.

11 Eccleſijs cathedralibus ſeu ſuperioribus præfecti, ſi munus conſecrationis intra tres menſes non ſuſceperint, ad fructuum præceptorum reſtitutionem teneantur: ſi intra totidem menſes id facere neglexerint, Eccleſijs ipſo iure ſint priuati. Trident. Seſſ. 23. c. 2. & Seſſ. 7. c. 9.

12 In eadem Eccleſia nullus plures dignitates habere præſumat, aut perſonatus, etiam ſi curam non habeant animarum. 2. Lateranen. 29. ſub Innocentio tertio.

13 Se-

13 Secundam accipiens eccleſiam, quum vnam iam habeat, vtramque ſeruare non poteſt, ſed alteram quam voluerit, Alexander PP. 3. part. 30. c. 3. & 8. de archidiaconatu/ 2. Lateran. 29. ſub Innocen. 3.

14 Paragraphis nono & decimo ſatis probantur vetuſti canones in tit. ORDINIS. §. 15. prohibentes ne conſcriptus in ſua ordinatione in vna eccleſia tranſeat ad aliam. Si enim hoc canones prohibent, multò magis & emolumentum percipere plurium eccleſiarum, in quibus miniſtrare non poſſis.

15 Vnde ad quem prioris ſpectat donatio beneficij curati, liberè illud conferat poſt alterius receptionem, idque infra tres menſes: alioqui non tantum iure conferendi priuetur, ſed etiam tantùm conferat è re ſua in illius eccleſiæ vtilitatem, cuius illud eſt beneficium, quantum à tempore vacationis ipſius conſtiterit ex eo eſſe perceptum. Innocentius 3. in concilio Lateran. c. 29.

16 Vtinam cordi multorum imprimeretur illud. c. 121. Aquiſgranenſis, ſub Ludouico Pio Imp. 1. Solet irrationabiliter fieri, vt nonnulli clerici, qui & diuitijs affluunt, & aut parum aut nihil vtilitatis eccleſiæ conferunt, maiorem cæteris diuinum ſtrenuè peragentibus officium annonam accipiunt: cùm hoc ita fieri debere nuſquam, nec in authoritate ſcripturarum, nec in traditionibus S. Patrum poſſit quoquomodo ſancitum reperiri: ſed quia eiuſcemodi factum nulla authoritate fulcitur, ſed magis gulæ, imò auaritiæ cauſa conſtat eſſe molitum, reſtat vt falce iuſtitiæ reſecetur, & æquitatis cenſura ab eiſdem locis, in quibus fit, prorſus abdicetur.

17 Cap. 14. Turonen ſub Carolo magno quoque dicitur: De titulo minori ad maiorem migrare nulli presbytero licitum ſit, ſed in eo permaneat ad quem ordinatus eſt, &c.

De beneficijs, & qualitate beneficiatorum valde multa habent decreta reformationis Concilij Tridentini, potiſſimum Seſſionibus 5. 6. 7 13. 14. 21. 22. 23. 24. & 25. Quæ quia ob ſuam prolixitatem commodè in ſummam hanc redigi nequeunt, nos lectorem ad prædictas Seſſiones remittendo, ad earundem lectionem & obſeruationem in Domino adhortamur.

BIGA-

BIGAMVS.

1 Bigamus, hoc eſt, vir non vnius vxoris, ſed qui ſecundæ vel eſt, vel fuit iunctus, non poteſt ordinari epiſcopus, nec diaconus. Syricius PP. ad Himerium Tarraco. epiſcop. c. 8. epiſt. ſuæ / etiam ſi priorem habuerit ante baptiſmum. Innocentius PP. 1. epiſt. 22. c. 2. / 3. Arelaten. 3. / Hilarius PP. c. 4. epiſt. ad Aſcanium, &c / 4. Aurelia. 10. degradat eum.

2 Imò ad ſacros ordines promoueri non poteſt: ait Stephanus PP. 1. epiſt. ad Hilarium. / Innocent. PP. 1. epiſt. 4. cap. 2.

3 Ordinatos tamen ignoranter, tolerat Agathen. 1. vt nomen quidem presbyteri & diaconi, non autem officium habeant.

BLASPHEMOS grauiter punit 3. Lateranenſe Seſſione 9.

CALENDAE.

1 Calendæ Ianuarij celebres fuêre Gentilibus, in memoriam Iani, qui quamuis homo rex fuiſſet, vt Deus tamen celebrabatur. 2. Turonen. 18. & 23.

2 Hinc ſtrenas dabant, & miſſitabant ſibi mutuo eo die: quod vetat Antiſiodoren. 1.

3 Quam idololatricam lætitiam è medio tolli volentes patres, conſtituêre, triduo tunc litanias fieri debere; quod alioqui non fuiſſet factum, eo quòd inter Natalem Domini, & Epiphaniam quotidiana eſſet feſtiuitas, nullumque ieiunium. 2. Turonen. 18.

4 Item, vt tunc Alleluia non caneretur. 4. Toleta. 10.

5 Et Cæſarauguſtani concil. c. 4. dicitur: A decimoſexto Kalendas Ianuarij, vſque in diem Epiphaniæ (qui eſt octauo Idus Ianuarij) continuis diebus, nulli liceat de eccleſia ſe abſentare, nec latere in domibus, nec ſecedere ad villam, nec montes petere, nec nudis pedibus incedere, ſed concurrere ad eccleſiam. Nocte earundem Calendarum, pagani choros ducebant per plateas, & acclamationes & ſacrilegas cantationes agebant: & illa nocte vel die menſas dapibus onerabant, & nullum de domo ſua ignem, vel ferramentum, vel aliquid commodi vicino ſuo præſtabant. teſte Bonifacio epiſcopo, in epiſtola ad Zachariam PP.

CANONES Apoſtolorum nomine recipit Trullana Synodus octuaginta quatuor. In vltimo canone loquitur

Clemens

Clemens tanquam eorum author: Quadrageſimus ſeptimus, & ſexageſimus ſeptimus errorem Donatiſtarum ſapiunt. non enim conſtat eos agere contra miniſtros formam Eccleſię in ſacramētorum celebratione nō ſeruātes. Quadrageſimus nonus (ſi tamen è Græco bene ſit redditus) dogma tradit contrarium Gregorio pp. 1. lib. 1. regiſtri epiſt epiſtola 41. & 4. Toletano c. 5. Sexageſimo quinto non acquieſcit eccleſia Romana, teſte D. Auguſt. epiſt. 19. nec Innocentius pp. 1 ad Decentium epiſt. 1. c. 4. / Elibert. concil c. 26. / Agathen. concil. c. 12. / & 4. Aurelianenſe c. 2.

Eorum tamen nonnullos Apoſtolorum eſſe, non eo inficias; Calixto pp. 1. epiſt. 2. allegante 11. & 12. vt eorum, & Fabiano pp. epiſt. 1. vndecimum. Ad hæc Tridentina Seſſio 25. c. 1. reformationis reſpicere mihi vdetur ad 39. & 75.

CANONES Conciliorum legendos eſſe à feria ſancti Martini vſque ad Natalem Domini, ſpeciali definitione ſancimus, vt nullus ſe fateatur per ignorantiam deliquiſſe. 1. Mantiſco 9. Idem ſpectat 4. Aurelianen. 6.

CANONICORVM librorum ſeriem ac numerum habes ſub titulo: Libri.

CANONICI.

1 CAnonici (ſic hodie quidem dicti) olim erant clerici, non initiati maioribus ordinibus, ſacerdotibus ſuis ſubiecti, ſub eis certa quædam in templo miniſteria explentes, & ideo ab eis ſtipendia ex re eccleſiaſtica accipientes. 3. Aurelia. 11. / pſallendi officio fungebantur. vt patet Laod. 15. / c. 9. Maguntiaci ſub Carolo magno.

2 In clauſtris habitabant ſimul omnes, in vno dormitorio dormiebant, & in vno refectorio reficiebantur, quò faciliùs poſſent ad horas canonicas celebrandas occurrere, ac de vita & conuerſatione ſua admoneri & doceri. c. 23. Turonen. ſub Carolo magno. / c. 9. Maguntiaci ſub eodem Carolo / Aquiſgranen. 117. ſub Ludouico pio. Imp. 1. / Vide eiuſdem Aquiſgranen. c. 143. & 144. de arcta eorum in clauſtro continentia & habitatione, adeo vt eò mulieri ne intrare quidem permiſſum fuerit.

3 Victum (panem & pulmētum & eleemoſynarum partes. c. 122. Aquiſgranen. ſub certa menſura, vt & potum) & veſtitum iuxta facultatem epiſcopi accipiebant, nè paupertatis occaſione compulſi per diuerſa vagari, ac turpibus ſe implicare

plicare negotijs cogerentur: dimiſſoque eccleſiaſtico officio inciperent indiſciplinatè viuere, & proprijs deſeruire voluptatibus. c. 23. prædictæ Turo. ſynodi.

4 Prebendæ tenues in Eccleſijs cathedralibus & collegiatis inſignibus quomodo ſint amplıandæ. Trident. ſeſſ. 24. cap 15.

5 Cuiuſmodi clericos non plures quàm ferrent eccleſiæ facultates epiſcopus accipere admonetur. Aquiſgranen. c. 118. ſub Ludouico pio. Imp. 1.

6 Elaborent vt & indumenta virtutum habeant interiùs, & per immoderatum cultum caueant dehoneſtare religionis dignitatem exteriùs. dicente beato Hieronymo in epiſtola ad Euſtochiū: Sunt quidam mei ordinis, quibus omnis cura eſt de veſtibus, ſi bene oleant, ſi pes laxa pelle non folleat; crines calamiſtri veſtigio rotantur, digiti de annulis radiant, & ne plantas humidior via ſpargat, vix imprimunt ſumma veſtigia. tales ſponſos magis exiſtimato quàm clericos, cap. 124. Aquiſgranen. ſub Ludouico / citatur ibi & Gregorius PP. 1. elegantiſſimè eadem de re loquens. Vide titulum: Clericorum. §. 12.

1 CAPITVLA Canonicorum quæcunque per epiſcopum viſitanda & reformanda. Concilium Trident. ſeſſ. 6. cap. 4. de reformat. & ſeſſione 14. cap. 4. & ſeſſ. 22. cap. 8. de reformat.

2 IN Capitulis Canonicorum vocem non habeat, qui non eſt in aliquo ſacro ordine, ſubdiaconatus vt minimum conſtitutus. Concilium Tridentin. ſeſſio. 22. cap. 4. de reformat. Quicunque poſthac ad eccleſias cathedrales erit aſſumendus, & c. ſeſſ. 22. cap. 2.

CANTORES donum ſibi diuinitus collatum, humilitate, caſtitate, ſobrietate, & cæteris ſanctarum virtutum ornamentis exornent. quorum melodia animos populi circunſtantis ad memoriam amoremque cœleſtium non ſolum ſublımitate verborum, ſed etiam ſuauitate ſonorum erigat. Ob hoc donum ſe cæteris ſuperbiendo non præferant. Sonum vocalium literarum bene atque ornatè proferant His verò qui huius artis minùs capaces ſunt, donec erudiantur, meliùs conuenit vt ſileant, quàm cantare volendo quod neſciunt, aliorum voces diſſonare compellant. pſalmi namque in eccleſia non curſim, & excelſis atque inordinatis ſeu intemperatis vocibus, ſed planè ac dılucidè & cum compun-

ctione cordis recitentur.c.137. Aquiſgranenſis ſub Ludouico pio Imp. 1.

1. CARDINALES diaconi 7. duntaxat olim Romæ erant per parochiarum examen, conſtitutione Sylueſtri PP. vt eſt videre Roma concil act 1.c.6.

2 Tertium Lateranenſe ſeſſione 9. reformat eorum vitam, & tollit exceſſus, iubens vt ita ſobriè caſtè & piè viuant.

3 Cardinalibus quid obſeruandum, quorum conſilio apud Romanum pontificem vniuerſalis eccleſiæ adminiſtratio nititur. Trid ſeſſ.25 cap.1.

CARCERIBVS incluſorum cura habeatur. vide, Incarcerati.

CARINAE meminit Salegunſtadienſe, cap.17. & 19.

CARNES.

1 Carnibus veſci noluère Euſtachiani, tanquam immundæ ſint. & ob hoc à concilio Gangrenſi ſunt damnati.

2 Clerico permiſſum eſt eis veſci, modò id ſuperſtitionis non habeat. Ancyra. 14.

CASTIGATVS leniter reuerentiam exhibet caſtiganti. aſperitatis autē nimiæ increpatio nec increpationem recipit nec ſalutem. 3.Bracc.6. ex Proſpero lib 2. de vita contemp.c.5. / 11.Tolet.7.

CASVVM reſeruatio traditur & explicatur in concil. Trident.ſeſſ.14.cap.7. & cano.11. Qui autem caſus epiſcopis reſeruati ſint, clarius in eodem conc ſeſſ 24.cap.6.

CATECHVMENVS.

1 Catechumenus idem & Audiens appellabatur. is de fide Chriſtiana inſtruebatur: ſeu, quæ fides & qualis vita debeat eſſe Chriſtiani. Neoceſarien.5. / Auguſtinus libro de fide & operibus, cap 6. / Valentini.cap.1. / Vide Audientes. Auguſtinus diu voluit eſſe catechumenus ob nimios animi ſui hinc inde fluctuantis motus, lib.5. confeſſ. cap.14.

2 Non ab epiſcopo ſolo inſtruebatur, ſed & à ſacerdote. Nicolaus PP.1. titulo.16. conſt. ſuarum, cap.2.

3 Ideoque ipſi, vt & baptizati, audiebant in eccleſia legi euangelium. 4.Carth.84. / 1. Arauſ.18. Valentini 1.

4 Vt & ipſi, quemadmodum fideles, ſalutaria Domini præcepta vel ſermones ſacerdotis audirent. Valentini.1.

5 Deinde eccleſiam egrediebantur. Vnde hoc miſſa (ſeu dimiſſio) catechumenorum nominabatur. Ilerden. 4. / Valent.1. / Colonienſis 6. ſub Carolo Imp.3. / Agathen.60.

6 Bene-

6 Benedictionem ideo vnà cum fidelibus non accipiebant. 1. Arauſ. 20.
7 Ad baptiſterium non admittebantur. 1. Arau. 19.
8 Manus ordinādis nō imponebantur corā eis. Laodicē. 4.
9 Per dies Paſchales ſal eis dabatur. 3. Carth. 5.

CATECHESIS.

1 CAtecheſis ad biennium protrahitur etiam in eo qui bonæ eſt conuerſationis, antequam baptiſmo catechumenus regeneretur. Elibert. 42. / ad triennium in flamine. Elibert. 4. / ad quinquennium in catechumena. Elibert. 11. / menſes octo, in Iudæo. Agath. 34.
2 Nam quòd mox vt quis fidem ſuſceperat, baptiſmus non dabatur, præter teſtimonia in titulo de baptiſmo adducta ſuffragatur Auguſt. lib 4. confeſſ. c. 4. dicēs: A fide vera quam germanitus & pœnitus tenebat adoleſcens, deflexerā Nebridiū in ſuperſtitioſas fabellas, &c. & ex lib. de fide & operibus.

CASTITAS.

1 CAſtitas Virginalis præſtantior eſt cōiugali. Syricius PP. epiſt. 2. & 4. contra hæreticum Iouinianum.
2 Caſtitatis viduæ vel virginis propoſitum quiſquis impedierit, à ſancta communione & eccleſiæ liminibus habeatur extraneus. 3. Toleta. 10.
1 Cathedra ne diutius vacet quàm annum. 5 Carth. 8.
2 Cathedræ Petri Apoſtoli feſtum agebant etiam 2. Turonen. 23.

CHARACTERES incantatorum vel magorum; vide titulum: Augurijs. §. 2.

CEREVS.

1 CEreus benedicitur in vigilia Paſchæ, vt eiuſce luminis ſanctificati benedictione ſuſcipiamus ſacræ reſurrectionis Chriſti myſterium, quod hac nocte aduenit. 4. Tole. 8.
2 Accenduntur & tres candelæ feria. 5. ante Paſcha, dum ſacrum chriſma conſecratur, &c. Zacharias PP. epiſtola 5. ad Bonifacium epiſcopum.
3 Cereis meridiana luce & ſole rutilante in templo vtimur, non ad fugandas tenebras, ſed ad ſignū lætitiæ demonſtrandum. Hieronymus aduerſus Vigilantium.

CHRISMA.

1 CHriſma nemo presbyterorum conficiat. Syluester PP. act. 1. c 5. concilij Romani / 2. Carth. 3. / 3. Carth. 36. / 1. Toleta. 20. / 1. Braccar. 37. / Wormatien. 2. /

2 Sed ſolus epiſcopus. 1. Toletan. 20. / Innocentius PP. 1. epiſt. 1. c. 8. / Wormatien. 2.

3 Conficit illud epiſcopus, quo vult tempore. 1. Toleta. 20. (epiſt. 2 Fabiano adſcripta contradicit, de conſec. diſt. 3. Literis veſtris. ſed Fabiani eſſe non videtur) idem indicat Antiſiodor. 6. / conſuetudo tamen eſt, vt id fiat feria quinta ante Paſcha. teſte Zacharia PP epiſt. 5.

4 Materia chriſmatis, eſt balſamum cum oleo. Gregorius PP. 1. ad illud primi cap. Canticorum: Botrus Cypri, &c.

5 Presbyteri quotannis illud petant à proprijs epiſcopis appropinquante ſolennitate Paſchali, non per quemcunque eccleſiaſticum: ſed ſi neceſſitas vrgeat, per ſubdiaconum. 1. Vaſen. 3. / Wormatien. 60 / 4. Carth. 36. / Synodus Francica ſub Zacharia PP. / Antiſiodorenſis, c. 6. iubet peti à medio Quadrageſimæ, & linteo ſeu Chriſmario imponi, ſicut reliquiæ Sanctorum deportari ſolent.

6 Et ſub ſigillo ſeu claue cuſtodiant. c. 27. Maguntiaci ſub Carolo magno / c. 18 Arelatenſis ſub eodem. / c. 20. Lateranen. 2 ſub Innocentio 3.

7 Ne ab alijs contingatur, quum genus ſit ſacramenti c. 20. Turonenſis ſub Carolo magno. / cap. 18. Arelatenſis ſub eodem.

8 Et nulli ſub prætextu medicinæ, maleficij, vel cuiuſlibet rei donare præſumant: c. 18. Arelatenſis ſub Carolo magno / c. 27. Maguntiaci ſub eodem / c. 20. Lateranen. 2.

9 Epiſcopus illud dans, pretium ideo nullum exigat Eugenij PP. 2 cap. 10. / Alexander PP. 3. c. 10. part. 2. / c. 16. Cabilonen. tempore Caroli magni.

1. §. CHRISTVS.

CHRISTVS ſecundùm carnem dicitur factus. Soter. PP. 1.

2 Eum paſſionibus animæ & concupiſcentijs carnis moleſtatum fuiſſe dicebat impiiſſimus Theodorus 5. Conſtantinop. 12 / quod dogma damnatur ſub finem actio. 12. ſexti concil. Conſtantinop.

3 Quod duas habeat naturas per incarnationem, humanam ſcilicet de virgine, cum diuina quam ſemper habuit: plurimi contra hæreticos, aſſeruêre ex ſcripturis. nempe Leo papa epiſtola illa eruditiſſima ad Flauianum cõtra Euticem. Higinus. PP. epiſt. 1. ad omnes Chriſti fideles / Eutychianus PP. epiſt. 1. ad Ioannem, &c. pulchrè & doctè. / Gaius. PP. ad Feli-

Rom. 8. a
Philip. 2.
Ioan. 1. b
Matth. 16

ad Felicem eleganter & eruditè / Hormiſdas PP. epiſt. 1. c. 2. cuius verba vt ſunt digna lectu, ita & vt hic referantur: Intra viſcera ſanctæ virginis Mariæ genitricis Dei vnitis vtriſque ſine aliqua confuſione naturis, qui ante tempora erat filius Dei, factus eſt filius hominis, & natus in tempore, hominis more matris vuluam natus non aperiens, & virginitatem matris Deitatis virtute non ſoluens. dignum planè Deo naſcente myſterium, vt ſeruaret partum ſine corruptione, qui conceptum fecit eſſe ſine ſemine, ſeruans quod ex patre erat, & repreſentans quod ex matre ſuſcepit. nam iacens in preſepio videbatur in cœlo, inuolutus pannis adorabatur à magis, inter animalia editus ab angelis nunciatur, vix egreſſus infantiam annũcians myſticam ſine inſtituente doctrinam, inter rudimenta annorum puerilium edens cœleſtium ſigna virtutum. idem enim Deus & homo, non, vt ab infidelibus dicitur, ſub quarta introductione perſonæ, ſed ipſe Dei filius Deus & homo. idem virtus & infirmitas, humilitas & maieſtas, redimens & venditus, in cruce poſitus, & cœli regna largitus, ita noſtræ infirmitatis particeps vt poſſit interimi, ita ingenitæ potentiæ Dominus ne poſſit morte conſumi. Sepultus eſt iuxta id quòd homo voluit naſci, & iuxta id quòd patri erat ſimilis reſurrexit, patiens vulnerum, & ſaluator ægrorum, vnus defunctorum & viuificator obeuntium, ad inferna deſcendens, & à patris gremio non recedens. Vnde & animam quam pro communi conditione poſuit, pro ſingulari virtute & admirabili potentia mox reſumpſit. Hæc ita eſſe, nec vllam dubitationẽ oportere recipere, id eſt, ne Dominus noſter Ieſus Chriſtus, aut inter corporis paſſiones Deus nõ eſſe crederetur, aut ne Deus tantum, non etiam homo inter opera mirabilium ſtupẽda virtutum, propoſito nos duorum Apoſtolorum informauit exemplo, Deum eſſe ſe Chriſtum Dominum noſtrum Petri fide, hominem Thomæ dubitatione declarans. Quid enim intererat, vt quem ſe homines dicerẽt, diſcipulos ſuos vellet inquirere, niſi vt reſpondente Petro: Tu es Chriſtus filius Dei viui; fateretur non hoc de carne & ſanguine proditum, ſed patre Deo inſpirante reuelatum, vt per teſtimonium laudatæ reſponſionis fides pateficeret veritatis. Quid etiam intererat, vt apparente poſt reſurrectionem Domino Thomas tantùm aut abeſſet cæteris, aut ſolus ambigeret, niſi vt mundus crederet, quod ambigens diſcipulus exploraſſet, vt dum vnius manibus ſe pate-

retur tangi, ab vniuerſitate fidelium quis eſſet poſſit agnoſci. non ergo ad explorandum diſcipulum interpoſita eſt dubitatio, ſed quæſita poſteritatis inſtructio, &c. hæc ille. / Epheſinum primum per 13. anathemata contra Neſtorium: qui alium eſſe filium Mariæ, & alium ſeu aliam perſonam filium Dei aſſerebat, Deumque non eſſe natum de virgine: vocari autem filium Mariæ Deum, quòd Dei filius ei nomen ſuum per amicitiam & adoptionem communicaſſet / Quæ anathemata latiùs contra Theodorum & Cyrum hæreticos repetit Martinus PP. 1. in decretis 20 / Chalcedonenſis ſynodus actio. 1. vbi repetuntur definitiones Epheſinæ & Conſtantinop. ſynodorum. Quarum verba ponemus ex actio. 4. ſextæ Conſtantinopolitanæ, vbi ait Agatho PP. ad Imp. Heraclium: Cùm de vno earundem trium perſonarum ipſius ſanctæ Trinitatis filio Dei Deo verbo, & de myſterio admirandæ eius ſecundum carnem diſpenſationis confitemur, omnia duplicia vnius eiuſdemque Domini ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti ſecundum euangelicam traditionem aſſerimus, id eſt, duas eius naturas prædicamus, diuinam ſcilicet & humanam, ex quibus & in quibus etiam poſt admirabilem atque inſeparabilem vnitionem ſubſiſtit, & vnamquamque eius naturam, proprietatem naturalem habere confitemur: & habere diuinam omnia quæ diuina ſunt, & humanam omnia quæ humana ſunt, abſque vllo peccato. Et vtraſque vnius eiuſdem Dei verbi incarnati, id eſt, humanati, inconfuſe, inſeparabiliter, immutabiliter eſſe cognoſcimus. Sola intelligentia quæ vnita ſunt diſcernentes, propter confuſionis duntaxat errorem. AEqualiter enim & diuiſionis, & commixtionis deteſtamur blaſphemiam. Cùm autem duas naturas, duaſque naturales voluntates, & duas naturales operationes confitemur in vno Domino noſtro Ieſu Chriſto, non contrarias eas, nec aduerſas ad alterutrum dicimus (ſicut à via veritatis errantes Apoſtolicam traditionem accuſant; abſit hæc impietas à fidelium cordibus) nec tanquam ſeparatas in duabus perſonis vel ſubſiſtentijs, ſed duas dicimus, vnum eundemque Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ſicut naturas, ita & naturales in ſe voluntates & operationes habere, diuinam ſcilicet & humanã: diuinam quidem volũtatem & operationẽ habere ex æterno cum coeſſentiali patre communem: humanam, temporaliter ex nobis cum noſtra natura ſuſceptam. / Ita & ſexti Toletani. c. 1. Ex tribus di-

bus di-

bus diuinitatis perſonis ſolum filium fatemur ad redemptionem humani generis propter culparum debita, quæ per inobedientiam Adæ originaliter & noſtro libero arbitrio contraximus, reſoluenda, à ſecreto patris, arcanoque prodiſſe, & humanitatem ſine peccato de ſancta ſemper virgine Maria aſſumpſiſſe, vt idem filius Dei patris eſſet filius hominis: Deus perfectus & homo perfectus, vt homo & Deus eſſet vnus Chriſtus, naturis in duabus vna perſona, ne quaternitas Trinitati accederet, ſi in Chriſto geminata perſona eſſet, &c. / Damaſus PP. epiſtola 1. cap. 1. / 5. Conſtantinopolitanum multis quidem locis, ſed imprimis cap. 4. / 2. Hiſpalen. 13.

4 Damnantur à prædictis patribus & ſynodis Neſtorius, Eutyces, & Apollinaris: quorum primus filium Dei de virgine natum negabat, ſeu quem Maria peperit, eundem eſſe filium Dei reuera, ſeu per aſſumptionem humanæ naturæ, duas Chriſti faciens perſonas. Eutyces è contra, vnam confitens perſonam Chriſti, naturas duas poſt incarnationem non agnoſcit, ſed diuina virtute humanam abſorptam eſſe, & diuinæ commixtam, vt eſt aqua modica vino multo ac forti commixta: ac ita nec voluntatem nec operationem humanam in Chriſto fuiſſe. Vnde contra hoc loquens etiam primi Toletani ſymbolum, Si quis (inquit) ſentiat Deitatis & carnis vnam in Chriſto eſſe naturam, anathema ſit. Apollinaris autem dicebat, Chriſtum non totam humanam naturam, ſed ſolùm carnem aſſumpſiſſe, animæque functiones diuinam naturam in carne exercuiſſe.

CHRISTVS & ſi pro omnibus mortuus ſit, non omnes tamen mortis eius beneficium accipiunt, ſed ij duntaxat quibus meritum paſſionis eius communicatur. Conc. Trident. ſeſſ. 6. cap. 3. Proſper reſpon. 1. ad obiectiones Vincentianas.

CHRISTVS non ſolum hominibus datus vt redemptor cui fidant, ſed etiam vt legiſlator cui obediant. ſynodus Trident. ſeſſ. 6. cano. 21.

CIBI quilibet natura ſua mundi ſunt. Vide titulum Eſcæ.

CLAVES eccleſiæ non ad ſoluendum duntaxat, ſed etiam ad ligandum conceſſæ ſunt. Con. Trident. ſeſſ. 14. c. 8. & cano. 15.

CLero adſcribi non poteſt ſeditionarius vel vſurarius, 4. Carthag. 67.

Loquitur de ſolẽni pœnitentia.

2 Nec pœnitentium quiſquam, ſeu pœnitentiam profeſſus, quamuis ſit bonus. Stephanus PP. epiſt. 1. / Innocentius PP. 1. epiſt 6. / Zoſimus PP. epiſt 1. c. 3 / Gelaſius PP. c. 3. epiſt. 1. 4. Carth. 68 / Agathen. 43 / 1. Toletan. 2. (addens: niſi ſit neceſſitas) 3. Arelaten 3. / Epaunen. 4. / 4. Toletan. 53. vt & Gerunden 9. / Gregorius PP. 2. in epiſt ad clerum & plebem Thuringiæ, quæ eſt. 3. / Hilarius PP. epiſt. ad epiſcop. Tarracon. cap. 4.

3 Nam qua conſcientia abſoluat reum, qui ſe peccata ſua populo ſcit teſte confeſſum? Quis enim quem paulo antè vidit iacentem, veneretur antiſtitem? Præferens miſerandi criminis labem, non habet lucidam ſacerdotij dignitatem. Hormiſda PP. c. 1. epiſtolæ ad epiſcopos Hiſpaniæ / Similiter Syricius PP. c 14. epiſtolæ. 1. Quia (ait) quãuis ſint omnium peccatorum contagione mundati, nulla tamen debent gerendorum ſacramentorum inſtrumenta ſuſcipere, qui dudum fuerunt vaſa vitiorum.

4 Ignoranter promotum deijci vult. 1. Niceni. cap. 10. / 4. Carthag. 68 / Innocentius PP. 1. epiſt. 6. / Agathen. 43 / 3. Aurelia. 9. / 2. Hiſpalen. 4. / Syricius verò. c. 15 epiſt. 1. in gradu accepto, non tamen altius conſcenſurum tolerat, negans impoſterum veniam.

5 Nec qui fuerit concubinarius. Innocentius PP. 1. epiſt. 4. cap. 3. / 3. Aurelian. 9. / aut adulterij conuictus. Gerunden. 8.

6 Nec viduæ maritus. Syricius PP. c. 5. epiſt. 4. / 4. Carth. 69. / Innocentius PP. 1. epiſt. 2. c. 4. & epiſt. 4. c. 2. / 1. Toleta. / 3. Arelaten. 3.

7 Nec qui perſoluta pœnitentia poſtea militiæ ſecularis cingulum accipiebat. Telen. concil, cap. 3. ſeu Syricius PP. Innocentius PP. 1. epiſt. 4. c 3. & epiſt. 2. c. 2. epiſtolaque 24. c. 2. & 4. Sic verò 1. Toleta. cap. 8. dicit: Qui poſt baptiſmum militauerit, & chlamydem ſumpſerit, aut cingulum ad necandos fideles, etiam ſi grauia non admiſerit, ſi ad clerum admiſſus fuerit, diaconij non accipiat dignitatem. Imo Syricius PP. c 1. epiſt. 3. videtur dicere, capaces non eſſe quicunque aliquando in ſeculari fuere militia. Qui (inquit) poſteaquàm pompa ſeculari exultauerunt, aut negotijs Reip. optauerunt militare, aut mundi curam tractare, adhibita ſibi quorundam manu, & proximorum fauore ſtipati frequenter ingerun-

geruntur auribus meis vt epiſcopi eſſe poſſint, qui per traditionem & euangelicam diſciplinam eſſe non poſſunt. Quantis hoc aliquoties certatum eſt viribus?

8 Nec curialis, quoniam etſi eiuſmodi quipiam reperiantur idonei, tamen quoniam ſæpius ad curiam repetuntur, cauendum eſt ab his propter tribulationem quæ ſæpe de his eccleſiæ prouenit. Innocentius PP. c.3 epiſt. 4. / & idem epiſt.24.cap.4. / Stephanus PP. epiſt.1. Bonifacius PP.1. teſte Damaſo.

9 Nec qui ſeruilibus, colonarijſque conditionibus eſt obligatus. 3. Aurelianen.25. / Stephanus PP. epiſt 1. / Bonifacius PP.1. teſte Damaſo. / 1. Toleta.10. / 4. Toleta. 72. / 9. Toleta. 11. / 5. Aurelianen.6 / Wormatien.40. / Triburien.29. Niſi (inquiunt) à domino plenè donetur libertate. Si autem ſeruus (inquit 1. Aurelianen. 10. & ex eo Wormatien. 40.) abſente vel neſciente domino ſuo, epiſcopo tamen ſciente quòd ſeruus ſit, diaconus aut presbyter fuerit ordinatus, ipſo in clericatus officio permanente, epiſcopus eum domino duplici ſatisfactione compenſet. ſi verò epiſcopus eum ſeruum neſcierit, qui teſtimonium de illo perhibent, aut eum ſupplicauerint ordinari, ſimili recompenſationi teneantur obnoxij.

10 Ex quacũque hæreſi veniens, minimè eſt ad clerum promouendus. Elibertini 51 / Innocentius PP. 1. epiſt. 22 c. 4.

11 Antea verò ordinatus, ſine dubio deponetur. Elibertini 51/ Innocentius PP. 1. epiſt. 18. c. 3/ Felix PP. 3. in epiſt. ad Acacium Conſtantinopolitanum.

12 Cuius facti rationem non contemnendam adfert Innocentius PP. 1. c. 5. epiſt 22. Quod (inquit) pro remedio ac neceſſitate temporis ſtatutum eſt (ſcilicet vt ordinati remanerent) conſtat primitus non fuiſſe, ac fuiſſe regulas veteres, quas ab Apoſtolis vel Apoſtolicis viris traditas eccleſia Romana cuſtodit, cuſtodiendaſque mandat his qui eam audire conſueuerũt. Sed neceſſitas temporis id fieri magnopere poſtulabat. Ergo quod neceſſitas pro remedio reperit, ceſſante neceſſitate, debet vtique ceſſare pariter quod vrgebat: quia alius eſt ordo legittimus, alia vſurpatio, quam ad præſens fieri tempus impellit. Et infrà: Qui de catholica ad hæreſim tranſiens, aut fidelis, ab apoſtaſia reuertens, & reſipiſcens redire voluerit, nunquid eadem ratione poterit ad clerum admitti, cuius commiſſum non niſi per longam pœ-

nitentiam poterit aboleri? nec poſt pœnitentiam clericum fieri, ipſi canones ſua authoritate permittunt.
13 Quæ quamuis ſe ita habeant, 1. Nice. 8. tolerantur in clero venientes ad eccleſiam à Nouatianis / imò à quauis hæreſi redeũtes. 1. Aurelia.12 / & Chalcedonenſis ſynodi.actio. 8. cùm Theodoretus Neſtorium, eiuſque abiuraſſet quem priùs defenderat errorem, omnes reuerendiſſimi Epiſcopi clamauerunt: Theodoretus dignus eſt ſede eccleſiæ. Theodoreto catholico doctori reddatur eccleſia / 6 Conſtantinopol. act. 9. conformiter dicitur: Eos qui iam pœnitentiam egerunt, & ſuperius nominatos tam Epiſcopos quàm clericos, qui & nunc in medio aſſiſtunt, & rectè vnà nobiſcum confitentur, præuidimus in proprijs locis reſidere. / Secunda ſynodus Nicena. act. 1. eiuſdem eſt ſententiæ, producens huius doctrinæ & canones & exempla vetuſta. Et Lucifer ſchiſmatis notatus eſt ob ſuam hac in re rigiditatem, teſte Hieronymo, & teſte Auguſtino epiſtola 50. Hoc diſplicuit Lucifero / diſplicuit & Cypriano, dum ſcripſit epiſtola 1. lib. 2. Nam quid bonis & innocentibus, &c.
14 Nec qui ſeipſum ſanus abſcidit ſeu caſtrauit. (quod Origenes feciſſe dicitur, & alij, quòd carnali vitio repugnare neſciant) 1. Niceni. 1. / 2. Arelaten. 7. / Triburien. 33. / imo quicunque quoduis membrum voluntariè ſibi præciderit. Innocentius PP. 1. epiſt. 4. cap. 1. / Stephanus PP. 1. epiſt. 1. / Gelaſius PP. c. 3. & 19. epiſt. 1. / Hilarius PP. ad epiſcopos Tarraco cap. 4. / Gregorius PP. 2. epiſt. 3. quæ eſt ad clerum & plebem Thuringiæ.
15 Nec qui alium per induſtriam inſidiáſue accedit, de quo
Exodi. 21 dicitur: Ab altari meo auelles eum. Qui verò caſu vel per ſui defenſionem quempiam occiderit, ſi epiſcopo diligẽtius examinata viſum fuerit, per diſpenſationem poterit ordinari. Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 7. de reformat.
16 Nec bigamus: vt videre eſt in titulo, Bigamus.
17 Semel autem clero adſcriptus, ſi ad vitã laicam reſiliat, excommunicetur. 1. Turon. 5.

CLERICVS.

1 CLericorum nomen & lectores & pſalmiſtæ & oſtiarij retinent. 3. Carth. 21. / Tarraconen. 9. Vide de nomine clerici D. Hieron. in epiſt. ad Nepotianum. de vita clericorũ.
2 Subſint omnes clerici proprio epiſcopo. Chalcedon. 8. Poſtea tum canonici, tum alij exemptionis velamẽ ſibi compara-

pararunt,quod adhuc confirmat eis tertium Lateranenſe,ſed Tridentinũ aufert eis,cũ nullam cautelã ſufficere videt. Seſſ. 14.c.4.& 5. Vide etiã ſeſſ 7.c.3.& 4.& ſeſſ 25.c 6. ſeſſ 24 c.11.

3 Sine epiſcopi permiſſione altiorem ab altero ordinẽ non accipiant. Venetici.10./3.Carth.44./Tauritanen.6.

4 Item ſine eius permiſſione præſumens habitare cum ſecularibus, ab officij communione pellitur. 2 Aurelianen.9.

5 Cum extranea fœmina non habitet, niſi ſoror aut proxima fuerit (quod cum magna ſolicitudine fiat) vel eæ tantùm ſint perſonæ,quæ ſuſpiciones effugiunt. Lucius PP. /1. Nice.3./Elibert.27./2.Arelaten.3./Syricius PP.c 12.epiſt 1./1.Carth.3.& 4/3.Carth.17./4.Carth.46./Agath.10./Aruernen.16./2.Turonen.10.eleganter/2.Toleta.3./1.Mantiſconen.1./Rhemen 22./Maguntiaci.c.49./Maguntien.10. De clericorũ continentia.

6 Sin minùs, ſeculi iudices eaſdem mulieres (quibus cõtra legem hanc cohabitat) cum voluntate & permiſſu epiſcopi comprehenſas in ſuis lucris vſurpent, dato ſacramento ab eis epiſcopo,quòd clericis eas nulla arte reſtituent: quod ſi reſtituerint,ſentẽtia excommunicationis feriantur: diſtractarum verò mulierum pretium indigẽtibus diſpenſetur. 1 Hiſpal.3.

7 Et ipſe ſi poſt primam & ſecundam commonitionem ſe emendare neglexerit, donec in vitio perſeuerat,officij ſui dignitate priuetur.Ilerden.15./1.Aurelia.31./5.Aurel 3. quoniã vt minimum hinc vita & opinio polluitur. /Cabilonen.3. Imò & omnium catholicorum communione priuetur, nulla prorſus vel colloquij cõſolatione relicta.2.Toleta.3./Aruernen.16./3.Aurelianen.4./2.Turonici,10.& 11./3.Braccar.4. ſubdit ſex menſium pœnitentiæ. His canonibus & ipſa famiharitas expreſſe prohibetur ſub graui pœna.

8 Eò ſpectat quòd nõ ſinitur fœminas niſi præſentibus clericis adire.Epaunen 20/Tarracon 1./2.Turonici,20./Hiero. in epiſt.ad Oceanum. Qua de re iuſtum eſt audire Hieronymum,c.98.cõcilij Aquiſgranenſis,citatũ ex epiſt.ad Oceanũ. Deprecatus es (ait) vt tibi breuiter exponerẽ,qualiter clerici victitare debeant: hinc me pleriq; maledictis æmuli præſtolantur,quia non ſileo veritatẽ. Prima quidẽ tentamenta ſunt clericorũ,fœminarũ frequentes acceſſus.Iſte ſexus reprehenſibiles exhibet clericos.Quid tibi reuera cum fœminis,qui ad altare cũ Domino fabularis? Te in publico cuncti,te in agro ruſtici,aratores,ac vinitores quotidie lacerabũt,ſi cõtra depoſitũ fidei cũ fœminis habitare cõtendis. Et quia (vt arbitror) cõcupiſcis irreprehẽſibilis inueniri,teſtimonio bono munire.

Nunquid

Nunquid in choro Apoſtolorum fœminæ affuerunt? Prohibe virgines tecum commorari, quæ de genere tuo non ſunt. Dilige eas, exterius ordina, frequenter viſita, iunctus obſequio clericorum, ne cùm ſecretaliter ac ſolus ingrederis, macules teſtimonium tuum. Aliter namque coniugati, aliter continentes edocentur Eccleſiaſticum ſubire miniſterium & onus. Fœminarum cum clericis nullo pacto coniuncta præcipitur conuerſatio. Ianua diaboli, via iniquitatis, ſcorpionis percuſſio, nociuumque genus eſt fœmina. Cùm proximat ſtipula, incendit ignem. Flammigero igne percutit fœmina conſcientiam pariter habitantis, exuritq; fundamenta mon-

Geneſ.3. tium. Ego iudico, ſi cum viris fœminæ habitent, viſcarium non deerit diaboli. Ex eis aucupatum eſt ab initio peccatum. Ferreas mentes libido domat. Si alligauerit quis ignem in ſinu ſuo, veſtimenta eius non comburentur? Aut ſi ambulauerit quis ſuper carbones ignis, pedes ſuos non comburet? Mihi crede, non poteſt toto corde habitare cum Domino, qui

Prouerb. 10.b. fœminarum acceſſibus copulatur. Sed dicis: Qui ambulat (inquit) ſimpliciter, ambulat confidenter. Benè & argutè. Sed oportet te teſtimonium habere ab his qui foris ſunt. Licet coram Domino incedas, tamen coram hominibus bona prouidenda ſunt, quia aſtutiores ſunt filij tenebrarum ſuper filios lucis. Cum à te hoc genus non amputatur, das locum reprehendentibus te. Ipſe te detrahentium morſibus tradidiſti, ſi agapetarum conſortium non dimiſeris. Benignus es, gaudeo. pudicus, falſum eſt. Si pudicitiam quæris, fœminam quam videris conuerſantem benè, mente dilige, non corporali frequentes ornatu. Non veſtis tenera clericum facit aut ſacerdotem, ſed caſta mentis intentio. Hæc enim deuotionem honoris in te cuſtodit. Honorem quidem glorioſum boni operis fama conſeruat. ſacerdotes quippe decet, vel cæteros quidem clericorum gradus (vt ſupra dictum eſt) à fœminis ſegregari. Si igitur generis gratia iudicas eaſdem nullo pacto dimittere, memento Thamar, quòd ab Amon fratre

2. Reg.13 ſuo corrupta ſit, &c.

Officium non facientis diuinum correctio.

9 Si bene valens vigilijs non interſit, priuatus ſtipendijs excommunicetur. 4. Carth. 49. / & Venet. 14. ferè ſimiliter, ſeptem diebus eum à cõmunione remouet, dum ab hymnis matutinis ſeſe ſubducit ſine probabili ægritudinis excuſatione.

tione. / 1. Toleta. 5. non habeatur (ait) clericus, ſi ab epiſcopo caſtigatus, quia ad eccleſiam aut ad ſacrificium quotidianum non venerit eo in loco exiſtens vbi eſt eccleſia, noluerit per ſatisfactionem ab eo veniam promereri. / Agathen. 2. datur ob hoc eis peregrina communio. quod idem eſt. / 1. Aurelia. 30. ſecundum arbitrium epiſcopi puniri iubet. / 2. Aurelia. 13. priuat eum loci ſui dignitate, vt & 3. Aurelian. 19 / Valentini. 5. & communione & honore eum durante contumacia priuat. / 3. Lateran. ſeſſio. 9. Quilibet habens beneficium (ait) cum cura vel ſine cura, ſi poſt 6. menſes ab obtẽto beneficio diuinum officium non dixerit, legitimo impedimento ceſſante, beneficij ſui fructus ſuos non faciat pro rata omiſſionis recitationis officij & temporis, ſed eos tanquam iniuſtè perceptos in fabricas huiuſmodi beneficiorũ, vel pauperum eleemoſynas erogare teneatur. ſi verò vltra dictum tempus in ſimili negligentia contumaciter permanſerit, legitima monitione præcedente, beneficio ipſo priuetur, cum propter officium detur beneficium. Intelligatur autem officium omittere, quo ad hoc vt beneficio priuari poſſit, qui per 15. dies illud bis ſaltem non dixerit. Deo tamen vltra præmiſſa de dicta omiſſione redditurus rationem, quæ pœna in habentibus plura beneficia reiterabilis toties ſit, quoties contra facere conuincantur, &c. Huc pertinet quod Trident. conc ſeſſ. 21. cap. 6. poteſtas datur epiſcopis rectores eccleſiarum ſeu paſtores turpiter & ſcandaloſe viuentes, ſi moniti non emendentur, beneficio ipſo priuandi. Plura habentur eodem in loco. & ſeſſ. 22. cap. 3. Seſſ. 24. cap. 12. de reſidentia. Seſſ. 23. cap. 1. Seſſ. 5 cap. 2. Si autem vt hocce peccatum ſuum impunè agant, excuſationem de patrocinijs quorumcunque ne officium impleant prætendant, ac ſacerdotes ſuos ſub huiuſmodi cauſa æſtiment contemnendos, & honoris gradu & fructu priuat 3. Aurelia. 11. / & ijs hac in re patrocinium præbens, pœna pecuniaria & honoris punit. 5. Carthag. 2.

10 Iam verò priuatum communione à ſuo epiſcopo & abiectum alter epiſcopus ad ſe venientem non ſuſcipiat, ſeu in eccleſiam ſuam non conſcribat: Sardicen. 6. / Syricius PP. cap. 7. epiſt. 4. / 2. Carth. 7. / Innocentius pp. 1. cap. 7. epiſt. 2 / Taurinitani. 6. / 1. Nicen. 5. / Aquiſgranen. 53. ex Sardicenſi.

11 Vagos ſeu acephalos, id eſt, ſine capite, neque in ſeruitio Domini noſtri (Caroli magni) neq; ſub epiſcopo, neque Vagi.
ſub

ſub abbate, ſed ſine canonica vel regulari vita degentes: neque inter laicos aut ſecularium officiorum ſtudia, neque inter clericos religio tenet diuina, ſed ſoliuagos atque oberrantes ſo[illegible] turpis vita complectitur & vaga: quique dum nullum metuunt, explendæ voluptatis ſuæ licentiam ſectantur, quaſi animalia bruta libertate & deſiderio ſuo feruntur, habentes ſignum religionis, non religionis officium, hypocentauris ſimiles, nec equi, nec homines. Tales omnino vbicunque inuenti fuerint, præcipimus vt epiſcopi ſine vlla mora eos ſub cuſtodia conſtringant canonica, & nullatenus eos amplius ita errabundos & vagos ſecundùm deſideria voluptatum ſuarum viuere permittant. Maguntiaci, cap. 22. ſub Carolo magno.

Veſtes. 12 Nec veſtibus, nec calceamentis decorem quærat, ſed & habitu & inceſſu profeſſionem ſuam probet, talem habens habitum qui religionem deceat. 4. Carthag. 45 / Agath. 20. / Alexander PP. 3. parte 27. c. 4. / 1. Mantiſconen. 5. quæ eius veſtes nec nimium ſint breues, nec rubei nec viridis coloris. non vtatur manicis aut ſubtalaribus conſutitijs ſeu roſtratis, frenis, cellis, pectoralibus & calcaribus deauratis, nec corrigijs auri vel argenti ornatum habentibus. ſed nec annulo, niſi cui competit ex officio dignitatis. 2. Lateranen. 16. ſub Innocentio 3. PP. / nec manicas ad cubitum pendentes habeat. quicunque autem beneficiatus aut officium in eccleſia gerens, in habitu eiuſmodi præſumpſerit intereſſe diuinis officijs, pro qualibet vice à participatione prouentuum eccleſiaſticorum per menſem nouerit ſe ſuſpenſum, fructuſque illi fabricæ illius eccleſiæ applicentur. Martinus PP. 5. Seſſ. 43. concilij Conſtantien. Vide titulum, Canonici. §. 5. & Conc. Trident. ſeſſ. 14. cap. 6. ſeſſ. 24 c. 12. & ſeſſ. 22. c. 1.

13 Coronam & tonſuram habeat congruentem. 2. Latera. 16. / ſi minus, tondeatur inuitus ab archidiacono. Alexander PP. 3. parte 27. cap. 4.

14 Barbam non nutriat. 4. Carth. 44.

15 Scurrilis & ioculans verbis turpibus, ab officio retrahatur. 4. Carthag. 60. / Agath. 70 / 2. Lateranen. 16. / cap. 10. Maguntiaci.

16 Spectaculis vllis in ſcenis aut in nuptijs intereſſe non debet. itaque egrediatur, cùm thymelici ingrediuntur. Laodice. 54. / c. 10. Maguntiaci.

17 Vagari per plateas, & in nundinis & foro deambulare,

niſi

niſi certa officij ſui neceſſitate, aut vt aliquid emat, non poſſit. 4. Carth 47. & 48.

18 Validi ad operandum, diſcebant cum literis artificium. 4. Carth. 53.

19 Et quantumliber verbo Dei eruditus, abſque officij tamen ſui detrimenro victum quærat artificio. 4. Carth. 51. & 52. / 2. Turonici. 10.

20 Ad militiam, ſecularéſue honores venire prohibetur. Chalcedon. 7. / ex quo Triburien. cap. 7. Vide titulum: Clero adſcribi. § 7.

21 Adminiſtrator aut procurator ſecularium rerum vel domorum non ſit (niſi in cauſa orphanorum) 3. Carthag. 15. / Chalcedon. 3. Cabilonen. c. 12. ſub Carolo magno / c. 10. & 14 Maguntiaci ſub eodem / Wormatien 67. / Vnde Cyprianus epiſtola 9. libri 1. grauiter conqueritur de Geminij Victoris epiſcopi facto, quòd, &c.

22 Peregrinos clericos nō intromittat abſque epiſcopi conſenſu in eccleſiam ſuam. 4. Aurelia. 7.

23 Iidemque peregrini non immorentur in aliena ciuitate, niſi cauſas eorum iuſtas epiſcopi loci vel presbyteri locorum (quos paſtores vocamus) peruiderint. 3. Carth. 37.

24 Vxorem non potuit ducere clericus inferior (.ſ. ſubdiacono) ſine epiſcopi conſenſu. 4. Toleta. 43. / 1. Turonici. 4.

25 Et vxorem peccantē (.ſ. per incōtinentiam) cuſtodiat & liget, in domo ſua ad ieiunia ſalutaria eā cogens. 1. Tolet. 7.

26 Si cantet inter epulas, puniatur, ab officio remoueatur. 4 Carth. 62.

27 Ieiunium indictum ſoluens abſque ineuitabili neceſſitate, minor habeatur. 4. Carth. 63.

28 Diſcordes clericos reconciliet epiſcopus vel ratione, vel poteſtate. 4. Carth. 59. / Triburienſe, c 21. ſub Arnolpho.

29 Litigioſorum clericorum teſtimonium niſi abſq; grādi examine nō recipiatur. 4 Carth. 58. nec aduerſus laicum eius recipiatur teſtimonium. c. 14 act. 2 Romani ſub Syluestro.

30 Maledicus, maximè in ſacerdotes, cogatur veniam poſtulare. 4. Carth. 57.

31 Inferior ſuperiorem non accuſet. c. 3. act. 1. Romani ſub Syluestro. & c. 18. act. 2.

32 Curiam non adeat propter vllam cauſam ſuam. c. 16. act. 2. Romani concil. ſub Syluestro / Maguntiaci. 24. Vide tit. Iudex, &c. §. 23

33 Adu-

33 Adulationi & proditionibus vacans, ab officio degradetur, aut tradatur curiæ. 4. Carth. 56/ Pius PP. 1. epiſt. 2.

34 Inuidens fratrum profectibus, donec corrigat ſe, non promoueatur altius. 4. Carth. 54.

35 Prorumpentes clerici in mutuam cædem, puniãtur acriter ab Epiſcopo. Ilerdenſe. 11.

36 Clericis Parochianis, neceſſaria eis ſtatuta canonum à pontifice ſuo prælegebantur, ne vel ipſi, vel populi, quæ pro ſalute eorum decreta ſunt, excuſarent poſtmodum ſe ignoraſſe. 4. Aurelianen. 6.

37 Et ijſdem à ſacerdote perſoluebatur ſtipendium miniſterij quod præſtabant in templo Agath. 36/3. Aurelia. 19.

38 Facultates ac poſſeſſiones habebant etiam clero adſcripti. Agathen. 26. & 49/ Epaunen. c. 14/ Vnde damnati ſunt à concilio Cõſtantienſi decimus & 36. Ioannis Wiclef. Contra ſcripturam ſacram eſt (inquit) quòd viri eccleſiaſtici habeant poſſeſſiones. &, Papa cum omnibus clericis ſuis poſſeſſionem habentibus ſunt hæretici. Vide. 1. Hiſpal. 1. / 2. Toleta. 4. / 3. Aurel. 17.

39 Eorum verò qui nihil habent cum ordinantur, & pòſt ſibi vel agros vel ſimilia quædam comparant, hæres eſt eccleſia 3. Carth. 49/ 2. Toleta. 4 / 9. Toleta. 4 / Alexander PP. 3. parte 1. c. 15. ſ. ſi ſua arte & induſtria hæc non compararit ſibi, ſed re quam ex officio eccleſiaſtico percipit.

Eorum immunitas.

40 Immunes habeantur clerici omnes ab omni publica indictione & labore, vt liberi Deo ſeruiant, nullaque præpediti neceſſitate ab eccleſiaſticis officijs retrahantur: liberi ſint & à tallijs ſeu exactionibus. 4. Toleta. 46. placito regis Siſenandi / & antè 1. Toleta. c 21. / 2. Lateranen. 46. ſub Innocentio. 3 / Tertium concil Lateranenſe Seſſione. 9. ſub Leone. 10. eadem de re innouat conſtitutiones Bonifacij PP. 8. quæ incipit: Felicis / & Clementis PP. 5. quæ incipit: Si quis ſuadente. Vide titulum: Eccleſia. §. 36. & 37.

41 Qui ergo eos publicis actionibus applicare præſumpſerit, agnoſcat ſe pacem eccleſiæ nõ habere, niſi humiliter peccatum emendet. 4. Aurelianen 13/ Triburienſe c. 20. ſub Arnolfo Imperatore / Eugenius verò PP. 2. in. c. 8. decretorum eius: Si (inquit) quis in clericum vel in monachum violentas manus iniecerit, anathemati ſubiaceat. & nullus Epiſcoporum illum præſumat abſoluere, niſi mortis vrgente periculo, donec Apoſtolico præſentetur aſpectui.

Adole-

42 Adoleſcentiorum clericorum quæ cura habita fuerit olim; Vide ſuprà ſub titulo: Adoleſcentes. / Videatur & ſummatim cap. 10. concilij Maguntiaci ſub Carolo magno.

CAEMITERIVM.

1 CAEmiteria habuere ſua hæretici velut martyribus ſuis. Laodicen. 9.

2 In cœmiterijs per diem cerei non accendantur, quoniam inquietandi non ſunt Sanctorum Spiritus. Elibert. 34.

Coadiutoriæ reformationem habet. Concil. Trident. Seſſ. 25. c. 7.

COLONIA (ciuitas) facta eſt Metropolis à Zacharia PP. epiſtol. 4.

COMAM mulier nutriat in ſignum ſubiectionis. Gangren. 17.

COMMESSATIO.

1 COmmeſſationes ex ſymbolis damnantur. Laod 55.

2 Commeſſationibus deditum ſuſpendit ab officio c. 17. ſecundi Lateranenſis ſub Innocentio 3.

COMMVNIO.

1 COmmunionis nomine [cùm toties legitur in canonibus, Placuit eos, vel nec in fine, vel poſt tantum temporis communionem accipere] Euchariſtia intelligitur. Elibert. 3. 47. & 78. / & c. 2. epiſt. 3. Innocentij primi.

2 Nulli tamen ſyncerè pœnitenti in fine eam negari vult. Ancyrani. c. 6 / 1. Niceni 12. / Elibert. 5. / 2. Arelaten. 12. / Innocentius PP. 1. c. 7. epiſt. 1.

3 Vnde ait Innocentius PP. 1. c. 2. epiſt. 3. De his (qui poſt baptiſmum omni tempore incontinentiæ voluptatibus deditì in extremo fine vitæ ſuæ pœnitentiam ſimul & reconciliationem communionis expoſcunt) obſeruatio prior, durior: poſterior, interueniente miſericordia, inclinatior eſt. Nam conſuetudo prior tenuit, vt concederetur pœnitentia, ſed communio negaretur. Nam cùm illis temporibus crebræ perſecutiones eſſent, ne communionis conceſſa facilitas homines de reconciliatione ſecuros non reuocaret à lapſu, negata meritò communio eſt, conceſſa pœnitentia, ne totum penitus negaretur, & duriorem remiſſionem fecit temporis ratio. Sed poſtquam Dominus noſter pacem eccleſijs ſuis reddidit, iam depulſo terrore communionem dari obeuntibus placuit, & propter Domini miſericordiam quaſi viaticum profecturis: & ne Nouatiani hæretici, ne-

gantis veniam, aſperitatem & duritiam ſubſequi videamur. Tribuitur ergo cum pœnitentia extrema communio, vt homines huiuſmodi vel in ſupremis ſuis, permittente ſaluatore noſtro, à perpetuo exitio vindicentur./ Sic Syricius PP. c. 5. epiſt. 1. inquit: A dominicæ menſæ conuiuio ſegregentur, vt hac ſaltem diſtrictione correpti, & ipſi in ſe ſua errata caſtigent, & alijs exemplum tribuãt quatenus ab obſcœnis cupiditatibus retrahantur Idem inſinuatur c.3. Elibertini conc.
4 Ter quotannis iuſſi ſunt omnes eam accipere (niſi qui fortè maioribus criminibus impediebãtur) in Paſcha ſcilicet, Pentecoſte, & natiuitate Domini: à Fabiano PP. de conſ. diſtin.1 Et ſi non. & c.50. Turonenſis ſub Carolo magno/ adeò vt id negligens, Catholicis non annumeretur ab Elibertino concilio. de conſ. diſt.2. c. omnis homo/ & Agathen.18./ 2. Lateranen.21. ſub Innocentio 3. iubetur vt ſaltem ſemel omnis vtriuſque ſexus communicet, ſcilicet in paſchate / Concilium Tridentinum Seſſ.13.can.9. Ambroſij tempore erant qui tãtum ſemel in anno eam accipiebant, quos damnat lib. 5. de ſacram. c.4. & ab Aug c.12. lib.2. de ſerm Dom. in mõte.
5 Paruulos non obligari ad communionem ſacramentalem: Triden. Seſſ. 21. cap. 4. & canon. 4.
6 Nunquam autem eam ſumere deprehenſus, pœnitentiæ ſubijciatur. 1. Toleta. 13.
7 Et niſi epiſcopi conſenſu obtẽto nemo extra parochiam ſuam communicet. 1. Carth. 7./ Mileuita. 18.
8 Ne is quidẽ, qui excluſus eſt ab ea pro ſuo delicto. 1. Arel 16
9 Sacerdotibus & Leuitis dabatur communio ante altare, clero in choro, populo verò extra chorum. 4. Toletani 17./ 1. Braccar. 31. idem legitur quoad populum.
10 Hinc à locorum diuerſitate, aliquando vocatur laica communio. Sardicen.1./ Agathen 50./ Innocentius PP. 1. c. 4. epiſt. 22./ 3. Aurelia. 2. / Aliquando (quod fortè idem eſt) peregrina. Agathen. 2. & 5./ & Rhegienſis c. 3.
11 Traditam ſibi à ſacerdote non traijciens, vt ſacrilegus propellatur. 1. Toleta. 14. / ſubintelligendum eſt, ſi ſanus ſit. Cæſar Auguſt. 3./ 11. Toleta. 11.
12 Licet verò Chriſtus poſt cœnam inſtituerit, & ſuis diſcipulis adminiſtrauerit ſub vtraque ſpecie panis & vini venerabile ſacramentum euchariſtiæ, tamen hoc non obſtante, ſacrorum canonum authoritas laudabilis & approbata conſuetudo eccleſiæ ſeruauit & ſeruat, quòd huiuſmodi ſacramentum

mentum non debet confici poſt cœnam, neq; à fidelibus recipi non ieiunis, niſi in caſu infirmitatis, &c. Et ſicut hæc conſuetudo ad euitandum aliqua pericula & ſcandala eſt rationabiliter introducta, quòd licet in primitiua eccleſia huiuſmodi ſacramentum reciperetur à fidelibus ſub vtraq; ſpecie, poſtea à conficientibus ſub vtraque / & à laicis tantummodo ſub ſpecie panis ſuſcipiatur, cùm firmiſſimè credendum ſit, & nullatenus dubitandum, integrum Chriſti corpus & ſanguinem tam ſub ſpecie panis, quàm ſub ſpecie vini veraciter contineri. Vnde cum huiuſmodi conſuetudo ab eccleſia & ſanctis patribus rationabiliter introducta, & diutiſſimè obſeruata ſit, habenda eſt pro lege, quam non licet reprobare, aut ſine eccleſiæ authoritate pro libito mutare. / Seſ.21 concilij Tridentini c.1. & 2. ea comprobatur definitio.

13 Mulier dum communicat, dominicalem (ſeu velum capitis) habeat. Antiſiodoren. 42.

14 Omnis communicans, ad altare conſueuit aliquid offerre. Ancyrani. 5. 6 7. & 8.

15 Epiſcopo ſacrificanti omnes miniſtrantes cõmunionem accipiant. Anacletus epiſt. 1. de conſ diſt.1. Epiſcopus Deo. Apoſt. 9.

CONCILIVM.

1 CONcilium conuocare, indicere & congregare, eſt ſolius Romani Pontificis ſeu ſedis Apoſtolicæ. Marcellus PP.1. in epiſt. ad epiſcopos prouinciæ Antiochenæ. & epiſtola 2. / Pelagius PP. 2. in epiſt.1. decretali. / Iulius PP.1. in epiſt.1. decretali ad epiſcopos orientales, & in altera qua eis reſpõdet / Damaſus PP. in epiſt. ad Stephanum. / Sixtus PP. 3. c 1. epiſtolæ ſuæ. / Iulius pp. 3. in bulla reſumptionis concilij Tridentini. / primum Nicenum teſte Iulio pp. 1. in reſpon. ad epiſc. Orient. & teſte epiſtola ſynodica epiſcoporum AEgyptiorum ad Felicem pp. 2 / Chalcedonen. act. 1. / 2. Nicen. act. 6. tomo 1. / Bonifacius epiſcopus ad Zachariam pp.

Leo pp.10. approbante concilio Lateran. 3. in Seſ.11. Solus (ait) Romanus pontifex pro tẽpore exiſtens, tanquã authoritatẽ ſuper omnia cõcilia habẽs conciliorũ indicendorũ, trãſferendorũ, ac diſſoluendorũ plenũ ius & poteſtatẽ habet, &c.

2 Quamobrem nulla ſynodus eccleſiaſtica robur habet, niſi à ſede Apoſtolica confirmata ſit. Gelaſius pp. initio tomi de anathematis vinculo, & in epiſtola ad epiſcopos Dardaniæ / ſecunda ſynodus ſub Symmacho PP. c. 3. / Pelagius pp. 2. epiſt.1. / Nicolaus pp. 1 diſtinc. cap. 1.

3 Omnia comprouincialia negotia eiuſdem ſedis ac eccleſiæ Romanæ, ſi Pontifex ipſe præceperit, ſunt retractanda iudicio. Marcellus PP. 1. ad epiſcopos Orientales / 1. Nicen. c. 21. teſte Iulio PP. reſpondente epiſcopis Orientalibus / Sardicen. 3. 4. & 7. quod vt Niceni concilij citatur 6. Carth. c. 3. / Epiſcopi AEgypti ad Felicem PP. 2. / Gelaſius PP. poſt medium tomi de anathematis vinculo / idem in epiſtola ad epiſcopos Dardaniæ / Adrianus PP. in collectis canonibus: Vt prouincialis ſynodus, &ç.

4 Generale concilium congregari ſanxit vnoquoque decennio ſynodus Conſtantienſis Seſſio. 39.

5 Prouincialia concilia eadem ſedes vice ſua per prouincias iubet celebrari. Zacharias PP. ad Bonifacium epiſtol. 4. / Leo pp. 10. Seſſio. 10. Lateranenſis 3. Maturè quoque, &ç.

6 Quod quidem bis quotannis fieri conſtituit Hormiſdas pp. c. 3. epiſt. ad epiſcopos Hiſpaniæ. / 1. Nicenum c 5. / Anthioce. 20. & eſt diſt. 18. c. Propter eccleſiaſticas, &ç. / Rhegien. 7. / Chalcedonen. 19 / Aquiſgranen. 42 / Agathen. 71 / & ſecundi Aurelianen. 2. iubetur id quidem, ſed non quoties id fieri debeat, exponitur.

7 Aut ſaltem in vnoquoque anno, ſi non ſæpius fieri ſinant impedimenta occurrentia. Hormiſdas pp. c. 3. epiſt. ad epiſcop. Hiſpan. / Zacharias pp. epiſt. 4. / 3. Aurelia. 1. / 4. Aurelianen. 36. / 4. Toleta. 3. / 3. Toleta. 18. / 5. Aurelianen. 22. / 11. Toleta. 15 / 1 Anglicani. 7. / 12. Toleta. 12. / 2. Lateranen. 6. ſub Innocentio tertio

8 Vnoquoque triennio. 2. Mantiſconen. 20. / Tridentinæ Seſſionis 24 cap. ſecundo. / & tertium Lateranenſe Seſſione 10. in bulla Leonis pp. 10.

Locus. 9 Celebrabitur autem in eo prouinciæ loco, quem deſignauerit epiſcopus Metropolitanus. Chalcedon. 19.

Vſus. 10 Ibi congregatis epiſcopis diſcutietur crimen vniuſcuiuſque excommunicati, diſponentur cauſæ eccleſiaſticæ, docebit epiſcopus vel docebitur quod vtile eſt ad correctionem eccleſiæ 1. Niceni. 5. / 1. Conſtantinopolitani 3. / Laodic. 40. / Anthioc. 20. / 3 Carth. 2. / 2. Turonici præfatio / 5. Aurelia. 22. / 8. Toleta. 11. / Aruernen. 1. / Aquiſgranen. 42.

11 Quod vt commodiùs fiat, per ſingulas diœceſes ſtatuant idoneas perſonas, prouidas videlicet & honeſtas, quæ per totum annum ſimpliciter & de plano, abſque vlla iuriſdictione ſollicitè inueſtigent, quæ correctione vel reformatione

ſint

ſint digna, & ea fideliter perferant ad Metropolitanum & ſuffraganeos in concilio ſubſequenti. 2. Lateranen. c. 6.
12 Ac ne quis dicat, toties congregandum non eſſe concilium, quòd priùs factæ conſtitutiones ſufficiant: Licet (inquit caput 1 ſeptimi Toletani) & antè conſtitutiones canonum extent, quæ ad omnem poſſint correptionem ſufficere, ſi quis eas dignetur libenter attendere: tanto tamen luminis claritas amplius emicat, quanto fuerit ſtudioſiùs ſæpiſſimè cōtrectata. Non parum proficit ad emendationem multorum, ſi dum ea quæ conſtituta ſunt, per fraternam collationem ad memoriam reducantur: & illa etiam adijciantur, quæ aut deeſſe videntur, aut omnino conſtituenda competenter exiſtimantur.
13 Omnes qui cauſas aduerſus epiſcopos ac iudices ac potentes, aut contra quoſlibet alios habere noſcuntur, ad concilium concurrant: & quæcunque examine ſynodali à quibuſlibet prauè vſurpata inueniuntur, regij executoris inſtantia iuſtiſſimè his quibus iura ſunt reformentur, ita vt pro compellendis iudicibus, vel ſecularibus viris ad ſynodum, Metropolitani ſtudio quidam executor à principe poſtuletur. 4. Toleta. 3.
14 Hora diei prima antè ſolis ortum eijciantur omnes ab eccleſia, obſeratiſque foribus cunctis, ad vnam ianuam, per quam ſacerdotes ingredi oportet, oſtiarij ſtent, & conuenientes omnes epiſcopi pariter introeant, & ſecundum ordinationis ſuæ tempora reſideant. Poſt ingreſſum omnium epiſcoporum atque conſeſſum, vocentur deinde presbyteri, quos cauſa probauerit introire. Nullus ſe inter ingerat diaconorum. Poſt hos ingrediantur diacones probabiles, quos ordo popoſcerit intereſſe. Et corona facta de ſedibus epiſcoporum, presbyteri à tergo eorum reſideant, diaconi in conſpectu eorum ſtent. Deinde ingrediantur laici, qui electioni concilij intereſſe meruerint. Ingrediantur quoque & notarij, quos ad recitandum vel excipiendum ordo requirit, & obſerentur ianuæ, ſedentibuſque in diuturno ſilentio ſacerdotibus, & cor tantum habentibus ad Deum, dicat Archidiaconus: Orate. ſtatimque omnes in terram proſternentur, & orantibus diutius tacitè cum fletibus atque gemitibus, tunc vnus ex ipſis ſenioribus ſurgens, orationem palam ad Dominum fundat, cunctis adhuc in terra iacentibus. Finita autem oratione, & reſponſo ab omnibus, Amen. Rurſus Ar-
 chidia-

chidiaconus dicat: Erigite vos, & confeſtim omnes ſurgant, & cùm timore omni & diſciplina tã epiſcopi quàm presbyteri ſedeant. ſicq; omnibus in ſuis locis in ſilentio conſidentibus diaconus alba indutus, codicem canonum in medio proferens capitula de conſilijs agendis pronunciet. Finitisq; titulis Metropolitanus epiſcopus concilium alloquatur, dicens: Ecce ſanctiſſimi ſacerdotes, recitatæ ſunt ex canonibus priſcorum patrum ſententiæ de concilio celebrando. Si qua ergo quempiam veſtrûm actio cōmouet, corã ſuis fratribus proponat. Tunc ſi aliquis quãcunq; querelã quæ cōtra canonẽ agit, in audientiã ſacerdotalẽ protulerit, nõ prius ad aliud tranſeatur capitulũ, niſi primũ quę propoſita eſt actio terminetur, &c. 4. Tolet. 3./ 11. Tolet. 1./ 3. Lateran. 1. Seſſ. cōprobatur. c. 1. Tolet. 11. adiectis ſcripturis. / 3. Tolet. 1. rex eius inchoationi præmitti iubet ieiuniũ. Votum ſeu vocem ſuam det ſuo loco & ordine vnaquæq; natio, Conc. Conſt. Seſ. 26.

15 Concilium verò non prius ſoluatur (ait 3. Tolet. c. 18.) quàm locum elegerint, quo ſuccedente tempore iterum ad concilium conueniatur, vt iam non neceſſe habeat Metropolitanus epiſcopus pro cōgregãdo cōcilio literas deſtinare, ſi in priore concilio omnibus tempus denuncietur & locus.

16 Conſcriptæ definitiones vniuerſali authoritate à nullo deinceps cōuellantur, & ibi, ſi pauciores per neſcientiam ab alijs diſſentiãt, cedant plurimorũ ſentẽtiæ, aut ſeſe ab eorum cœtu ſubducãt. 8. Tolet. 11. /1. Nicen 6. Vide. tit. ſynodi. cōſt.

17 Prædictarum definitionum euerſor aut impugnator, ſi clericus eſt, excidat à gradu ſuo. 1. Epheſini 6./ Imò decima pars facultatum eius aſſocietur fiſci partibus: aut ſi nullas habeat facultates, vnde prædictam compoſitionem exoluere poſſit abſque alia infamia ſui, quinquaginta oportebit eum ictibus verberari, vt ſemper infamis permaneat. 12. Toletanum in ſubſcriptione epiſcoporum.

18 Qui adeſſe neglexerit vocatus, aut ante finem receſſerit, alienus habeatur à fratrum communione vſq; ad ſequentem ſynodum. 2. Arelaten. 20./ 2. Turon. 1./ 5. Aurelianen. 18./ Agath. 35./ Tarracon. 6./ Wormatien. 16.

19 Intereſſe autẽ ei oportet epiſcopos. 4. Carth. 21 /Laod. 40./ presbyteri & abbates eò vocantur. Antiſiod. 7./ Tarracon. 13. cum presbyteris adſunt & nonnulli ſeculares.

Interſint etiam exempti nullo obſtante priuilegio; ait Lateranen. 3. ſub Leone PP. 10. Seſſione 10.

20 Pro-

20 Prouinciale illud concilium perfectum eſt, in quo & Metropolitanus epiſcopus affuit. Anthioc.16.

21 Seſſione 19. conc. Conſtan. beneficiatis datur ius fructus ſuorum beneficiorum percipiendi cum abſunt, & non reſident, ob hoc quòd concilio interſunt.

CONCIO.

CONCIONEM in eccleſia faciente ſacerdote excommunicetur egrediens. 4. Carth 24./ Trid.24. ſeſ.4.

CONFESSIO.

1 Confiteatur quiuis vtriuſque ſexus omnia peccata ſua ſolus ſaltem ſemel vnoquoq; anno proprio ſacerdoti, cùm ad annos diſcretionis peruenerit, & iniunctam pœnitentiam ſtudeat pro viribus adimplere. 2. Lateranen. 21. ſub Innocentio PP.3./Tridentina Seſſ. 14. c. 5. &. 7. Conc. Trid. Seſſ. 23. c. 15. Quamuis presbyteri in ſua ordinatione à peccatis abſoluendi poteſtatem accipiant, decernit tamē ſancta ſynodus nullum etiam regularem poſſe confeſſiones ſecularium etiam ſacerdotum audire, nec ad id idoneū reputari, niſi aut parochiale beneficiū, aut ab epiſcopis per examē, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, priuilegijs conſuetudine quacunque etiam immemorabili non obſtante.

De ſecreta & publica peccatorum confeſſione. Vide conc. Tridentin. Seſſ. 14. cap. 5.

Si quis autem alieno ſacerdoti voluerit iuſta de cauſa ſua confiteri peccata, licentiam prius poſtulet, & obtineat à proprio ſacerdote, cùm aliter ille ipſum non poſſit ſoluere vel ligare. 2. Lateran. 21. ſub Innocen. PP.3./Triden Seſſ. 14. c. 7.

3 Sacerdos autem ſit diſcretus & cautus, vt more periti medici ſuperinfundat vinum & oleū vulneribus ſauciati, diligenter inquirens & peccatoris circumſtantias & peccati; per quas prudenter intelligat, quale illi concilium debeat exhibere, & cuiuſmodi remedium adhibere, diuerſis experimentis vtendo ad ſanandum ægrotum. 2. Lateranen. 21.

Putant & temerè affirmant hæretici hodie antequā ille concilium Lateran. ſcriptus eſſet, in vſu non fuiſſe confeſſionem quæ fit ſacerdoti; vel non aduertentes, aut nolentes aduertere, ſemper ab antiquo pœnitentiam à ſacerdote iniunctam fuiſſe pro delictorum grauitate & qualitate: atque ita vnumquemque ea illi reuelare ac confiteri debuiſſe, alioqui non noſcituro qua pro illis pœna Deo ſatisfaciendum eſſet.

Teſtis eſt ſynodus Trident. Seſſio.14. cap. 5.

Audiant ergo Laodic. c. 2. His qui diuerſorum peccatorum lapſus incurrunt,& inſtant orationi, confeſſioni,ac pœnitentiæ, malorum ſuorum perfectam cõuerſionem demonſtrantes; pro qualitate peccati, pœnitentiæ tempus attribuendum eſt./ 3. Carth. 31. Pœnitentibus ſecundum peccatorum differentiam,epiſcopi arbitrio, pœnitentiæ tempora decernantur / Mileuita. 23. Quicunque conuerſus ab hæreticis dixerit,ſe apud eos pœnitentiam accipere: vnuſquiſque Catholicus epiſcopus requirat,vbi,& ob quam cauſam apud eoſdem hæreticos pœnitẽtiam ſuſceperit,vt cùm documentis certis hoc ipſum approbauerit, ſibi pro qualitate peccati, (ſicut eidem epiſcopo catholico viſum fuerit)tempus pœnitentiæ vel reconciliationis decernat./Innocentius PP.1.epiſtol.1 c:7. De pondere æſtimando delictorum, ſacerdotis eſt iudicare, vt attendat ad confeſſionem pœnitentis, & ad fletus atque lachrymas corrigentis,ac tum iubere dimitti,cùm viderit congruam ſatisfactionem /Felix PP. 3. c. 1.epiſt. ſuæ
August. Ench.65. decretalis: Memineritis, hanc ſuper his nos habere ſententiam, vt ſeruata diſcretione peccantium, non eadem cuncti qui lapſi ſunt lance penſentur; quoniam maioris caſtigationis exigenda eſt vſura, cui domus Domini commiſſa fuerit diſciplina /Cabilonen. 8. circa tempus Eugenij PP. 1. De pœnitentia peccatorum (inquit)quæ eſt medela animæ,vtilem omnibus hominibus eſſe cenſemus, & vt pœnitentibus à ſacerdotibus facta confeſſione indicatur pœnitentia, vniuerſitas ſacerdotum noſcitur conſentire. / c. 22. Turonenſis ſub Carolo mag. Epiſcopis & presbyteris diligenti cautela pertractandum eſt, qualiter hominibus ſua ſibi delicta confitentibus tempus abſtinendi adſcribant, vt iuxta modum peccati pœnitentibus abſtinentia indicetur: quoniam variè ab aliquibus ſacerdotibus & indiſcretè hæc iudicia proferuntur. Cap. 35. Cabilonenſis, tempore Caroli magni, de abſtinẽtia carnium & vini loquitur. Rhemen.ſynodi c.16.Epiſcopi & presbyteri examinent, qualiter confitentibus peccata dijudicent, & tempus pœnitentiæ conſtituant./Cabilonen. c. 32. tempore Caroli magni. Quum homo ex duabus conſtans ſubſtantijs (anima & corpore) interdum animi motu, interdum carnis fragilitate peccet, ſolerti indagatione debent inquiri ipſa peccata, vt ex vtriſque plena ſit confeſſio, ſcilicet vt & ea confiteantur quæ per corpus geſta ſunt, & ea quibus in ſola cogitatione delinquitur./Itẽ c. 33. poſtquam dixit

dixit Deo & ſacerdotibus confitenda peccata, ſubdit tādem: Deus ſalutis & ſanitatis author & largitor, plerunque hanc præbet ſuæ potentiæ inuiſibili adminiſtratione, plerunque medicorum operatione / Deinde c. 34. dicit à pœnitentiæ iudicio procul abeſſe debere acceptionem perſonarum, vt nullus ſacerdotum vnquam aut gratia aut odio alicuius perſonæ ſecus iudicet, quàm quod vel canones dictent, vel ſcripturarum ſacrarum authoritas & eccleſiaſtica conſuetudo; adhibita de corporum medico ſimilitudine. / Wormatiē. 25. Pœnitentibus ſecundum differentiam peccatorum, ſacerdotis arbitrio pœnitentiæ decernantur. Debet itaque ſacerdos in pœnitentia danda ſingulorum cauſas ſingulatim conſiderare, originem quoque, modumque culparum, & affectus gemitusque delinquentium diligenter examinare, manifeſteq; cognoſcere: temporum etiam & perſonarum, locorum quoque & ætatum qualitates inſpicere, vt etiam pro conſideratione locorum, ætatum, vel temporum, ſeu pro qualitate delictorum atque gemituum vniuſcuiuſque delinquentis, à ſacris regulis oculos non reflectat.

4 Seſſio. 14. Trident. cap. 5. In confeſſione eæ circumſtantiæ ſunt explicandæ, quæ ſpeciem peccati mutant, quod ſine illis peccata ipſa neque à pœnitentibus integrè exponantur, nec iudicibus innoteſcant: & fieri nequeat, vt de grauitate criminum rectè cēſere poſſint, & pœnam, quam oportet pro illis pœnitentibus imponere. Quę peccata confitenda.

Damnatur ſeptimus hic articulus Ioannis Wiclef à concilio Conſtantienſi: Si homo fuerit debitè contritus, omnis confeſſio exterior eſt ſibi ſuperflua & inutilis.

5 Caueat ſacerdos ne verbo vel ſigno vel alio quouis modo prodat aliquatenus peccatorem, ſed ſi prudentiorum conſilio indiguerit, illud abſque vlla expreſſione perſonæ cautè requirat: quoniam qui peccatum in pœnitentiali iudicio ſibi detectum præſumpſerit reuelare, non ſolùm à ſacerdotali officio deponendum decernimus, verumetiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum monaſterium detrudendum. 2. Latera. 21. ſub Innocentio PP. 3.

De præſentandis & examinandis ad audiendas confeſſiones. 11. Seſſione 3. Lateran. / Leo PP. 10. fol. 699. / Conc. Trident. Seſſione 23. c. 15.

CONCVBINAE nomen, Geneſis 16. 25. & 30. generalius eſt quàm vxoris. Omnis concubina ibi & vxor, non

autem omnis vxor concubina, more loquendi ſcripturarum appellatur, id eſt, vt Sara & Rebecca, & Lia & Rachel concubinæ dici non poſſint: Agar verò, & Cethura, & Bala, & Zelpha, & vxores & concubinæ. Hæc Auguſt. in quæſtionibus in Geneſim. q. 90. Quæ concubinæ in exigendo à viris debito carnis ius habuêre cum ipſis æquale (quoniam ea eſt coniugij natura) non autem in cæteris. ſeruæ enim manebant. Vnde dicit Abraham Saræ: Ecce ancilla tua in manu
1. Cor. 7. Geneſ.16. tua eſt, vtere ea vt libet. Nec circa bona temporalia pares erant viris. Vnde Geneſis 25. dicitur: Dedit Abraham cuncta quæ poſſederat, Iſaac. Filijs autem concubinarum largitus eſt munera. Sic Cõcubinę vox ſumitur. 1. Tolet. 17./ In malã autem partẽ ſumitur. c. 4 epiſt. 4. Innocentij primi, & capitulo Rom. ſynodi ſub Nicolao 1. vbi dicitur, non communicet laicus eccleſiæ, cum vxore habens & concubinam.

Examina c. 38. Triburienſis concilij ex Leone PP. 1. factũ.

2 Concubinatus pœnam ponit Conc. Triden. Seſſ. 24. c. 8. reform. matrimonij, concubinarij clerici pœnam. Seſſ. 25. c. 14. Vide continentia. c. 8. 9.

3 Concupiſcentia mala poſt baptiſmum in iuſtis manens, non habet veram peccati rationem. Conc. Trident. Seſſ. 5. de peccato originali.

CONFIRMATIO.

1 Confirmatio, ſacramentum eſt nouæ legis. Eugenius PP. ad Armenos in conc. Florentino. Conſilium Trid. cano. 1. Seſ. 7. de confirm. Vide titulum; Impoſitio manuum.

2 Materia eius eſt, Chriſma confectum ex oleo (quod nitorem ſignificat conſcientiæ,) & balſamo, (qui odorem ſignificat bonæ famæ) per epiſcopum benedicto. Eugenius PP. in concilio Florent./ concilium Trident. Seſſ. 7. canon. 2. de confirmat. Vide finem epiſtolæ Vrbani. 1. ad omnes, &c.

3 Miniſter eius, eſt ſolus epiſcopus, aliter præſumptum habeatur irritum. Euſebius PP. 1. in fine epiſt. 3./ Melchiades PP. in medio epiſt. ad epiſc. Hiſpa. / Innocentius PP. 1. epiſt. 1 c. 3./ Gregorius PP. 1. lib. epiſt. regiſtri 3. epiſt. 9. quę eſt ad Ianuarium./ Ioannes PP. 3. epiſt. 1. /Wormatien. 8./ Concilium Trident. Seſſ. 7. cano. 3. de confirmatione.

4 Forma qua celebratur, eſt: Signo te ſigno crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis in nomine patris, & filij, & Spiritus ſancti. Eugenius PP. idẽ ibid./ Syluester PP. Conſtantinũ his verbis cõfirmauit: Signet te Deus ſigillo fidei ſuæ in nomine

patris

patris, & filij, & Spiritus ſancti, in cōſignatione fidei, Amen.
5 Pertinet autē hoc ſacramentū ad baptiſmi perfectionem. Melchiades PP. ad epiſc. Hiſpa. / Eliberti. 38. & 77. / Laod. 48.
6 Nam confirmamur ad pugnam, qui baptiſmo regenerati ſumus ad vitam. armat & inſtruit ad agones mundi huius & prælia reſeruandos, per eam cor fidele ad prudentiam & conſtantiam dilatatur. Melchiades PP. / Vrbanus PP. 1. in epiſtola decretali. / Syluester PP. referente Damaſo.

Hinc ait Laod. concil. c. 48. Baptizatos oportet ſacratiſſimum chriſma percipere, & cœleſtis regni participes fieri. / 1. Araus. 1. / Gregorius PP. 3. epiſt. 5. / Syluester PP. referente Damaſo: Baptizatum (inquit) epiſcopus conſignet, propter hæreticam ſuaſionem.

Prima tonſura nō initientur, qui ſacramentū confirmationis nō ſuſceperint. Cōc. Trident. Seſ. 23. c. 4. de reformatione.

Semel tantùm confertur. Felix PP. apud Gratian. de conſ. diſtin. 5. c. Dictum. / Gregorius pp. epiſt. 31. libri 12. epiſtol. regiſtri. / Gregorius pp. 3. in epiſt. 4. Nam de homine, & ç. / c. 27. Cabilonenſis ſub Carolo magno.

CONIVGES.

1 Coniuges biduo aut triduo orationibus vacent (cùm recens iuncti ſunt matrimonio) & caſtitatem cuſtodiant, vt bonæ ſoboles generentur. Euariſtus pp. epiſt. 1. ad epiſcopos Aphricanos 3. 4. 5.
2 Addit Liberius pp. decreto. 2. vt & in Quadrageſima ab inuicem abſtineant, caſtè viuendo.
3 Et cùm euchariſtiā ſumpturi ſunt, 3. 4. aut 7. dies id agāt. Elibertinum concilium. de conſ. diſt. 2. omnis homo.
4 Spem ſalutis coniugibus ademit Euſtachius hæreticus, damnatus à concilio Gangrenſi.

CONiuratores clerici contra epiſcopum aut alios, à gradu deponuntur. Chalcedon. 17. / 3. Aurelia. / 21. Auernen. 3. / Wormatien. 74. / Pius pp. 1. epiſt. 2. tradit curiæ ſeculari.

CONſecrationis munus ad maiores eccleſias promoti infrà tempus à iure ſtatutum ſuſcipiant, & prorogationes vltra ſex menſes conceſſæ nulli ſuffragentur. Trid. Seſſ. 7. c. 9. De eodem Seſſ. 23. cap. 2.

CONſecratio Baſilicæ ſeu eccleſiæ: Vide, Baſilicæ.

CONSENSVS cleri & ciuium in electione archiepiſcopi & epiſcopi requiritur, vide: Eligere.

Cōſtitutiones principū nō præiudicāt eccleſijs. 2. Late. 44.

CON-

CONSVETVDO laudabilis eſt,qua nihil fidei cõtrariũ agitur. Pius PP 1./Nicolaus PP.1.titulo 2./ Auguſt.epiſt. 118.c.2. Quod neque contra fidem, neq; contra bonos mores iniungitur, indifferenter eſt habendum, & pro eorum inter quos viuitur ſocietate ſeruandum eſt. & c 3./ idem epiſt.119. c.18. Quæ non ſunt contra fidem, neque contra bonos mores, & habent aliquid ad exhortationem vitæ melioris, vbicunque inſtitui videmus, vel inſtituta cognoſcimus, non ſolum non improbemus, ſed etiam laudando & imitando ſectemur, ſi aliquorum infirmitas nõ ita impediat, vt amplius detrimentum ſit. Si enim eo modo impediat, vt maiora ſtudiorum lucra ſperanda ſint, quàm calumniatorũ detrimenta metuenda, ſine dubitatione faciendum eſt, maximè illud quod etiam de ſcripturis defendi poteſt/ 1 Conſtantinopol. 4. Eccleſias Dei regere atque adminiſtrare oportet ſecundum conſuetudinẽ quam à patribus obtinuiſſe dinoſcuntur. Vnde ſi aliquis (ait Alexander PP.3.c.16. part.1) conſuetudines quæ ratione iuuantur, & ſacris congruunt inſtitutis, irritare præſumpſerit, donec congruam egerit pœnitentiam, à dominici corporis perceptione fiat alienus.

CONTINENTIA.

1 Continentiam ſeruent à die ordinationis ſuæ miniſtri altaris, presbyteri, diaconique. Lucius PP. apud Gratia. diſtinct. 81./ Syricius PP. c. 9. epiſt. 4./ Innocentius PP 1. epiſt. 2. c. 9. & epiſt. 3. c. 1./ 2. Carth 2./ Zacharias PP. ad Bonifacium epiſt. 4./ 3. Toleta. 5./ Aruernen. 12./ 1. Mantiſconen 11 / Maguntien. 19. temp. Arnulfi Imp.

Vide titulum: Clericorum nomen. §. 5. & ſequentes. item titulum: Diaconi dicuntur. §. 4. & ſequen.

2 Non enim coniugium ſortiri debẽt, vt veteris legis tempore, ſacerdotes. Hoc enim illi tunc egerunt, quòd nullus ad ſacerdotiũ, niſi de tribu Leui promoueri poſſet. Adde quòd
Leuit 10. ſi illis carnales tantum hoſtias offerẽtibus dictum eſt: Sancti
Lucæ 1. eſtote, quia & ego ſanctus ſum, quamobrem & tempore vi-
1. Par. 24. cis ſuæ ab vxoribus etiam domicilio ſeparati erant: multò magis oportet Chriſti in noua lege ſacerdotes, aliud certè quàm vitulos offerentes, & quos ſemper ad hoc paratos eſſe decet, ab vxoribus continere. Syricius PP. c. 7. epiſt. 1./ Innocentius PP. 1. epiſt. 2. c. 9. Vide Hormiſdam PP. ad epiſcopos Hiſp. c. 1. Nec leue, nec &c.

3 Reclamantem, & dicentẽ ſe nolle continere, epiſcopus ſi ordinet,

ordinet, per annum celebrare non poſſit. 3. Aurelia 7. Vide 8. Toleta. 7.

4 Hinc etiam qui coniugati ordinabantur, à ſubdiaconatu & ſuprà, non ſinebantur proprijs miſceri vxoribus /1. Toleta 1./5. Carth. 3./Agath. 9./3. Aurelianen. 2 /2. Turonici. 13. & 20./1. Mantiſcon. 11./Wormatien. 9 /Elibertin. 33. dicit, cum miniſtrant. Cauſam vide titulo: Diaconus. §. 6.

5 In quem finem iubet ne in eodem lecto dormiant. 4. Aurelia. 17./Antiſiodoren. 21.

6 Et ſi virtus ſuffragatur, vxores ſuas in alia domo faciant habitare. 3. Toleta. 5./imò id rigorosè exigit. 2. Turon. 13./ Agath. 16.

7 Ad ſuſpitionem effugiēdam nuſquam abſque comitibus clericis progredi permiſſi ſunt. 2. Turon. 13. & 20./Gerund. 6.

8 Si quis verò clericus poſt acceptam benedictionē cuiuſlibet loci vel ordinis, ad coniugalem thorum iam ſibi illicitum denuò redire præſumpſerit; vſque in diem vitæ ab honore accepti ordinis, &c. ab officio deponatur, ei tantummodo cōmunione conceſſa. 5. Aurelia. 4./Aruernen 12./imò excommunicatione percellatur. 3. Aurelia. 7./Alexander PP. 3. part. 18.

DIACONI tamē, in ſui ordinatione proteſtati ſe velle coniugio copulari, manent in miniſterio, tranſeuntes ad nuptias. Ancyra. 10.

Vide de Paphnutio hiſtoriam.

9 Incontinentes eiuſmodi clerici conuicti, omni eccleſiaſtico honore priuantur. Innocentius PP. 1. epiſt. 3. c. 1. & epiſt. 5./Martinus PP. 1. in epiſt. ad Amandum Epiſcopus ob id & loci & ordinis dignitate priuatur. 8. Toleta. 4./11. Toleta. 5 / idipſum de ſacerdote. Wormati. 11./Ilerden. 5./reſtituit eos in gradum ſuum oſtenſa ſufficienti pœnitentia. 2. Latera. 14. ſub Innocentio. Hac de cauſa à miniſterio ſuſpenſos, & tamen diuina præſumentes celebrare, non ſolum beneficijs eccleſiaſticis ſpoliat, verumetiā perpetuò deponit/ Alexander PP. 3. part. 1. c. 11. ob idem vitium, ſicut priores canones, eum ab officio & officio facit alienū. De eiſdē Vide Concubin. 2. *Cōcubinarij ſeu incontinentes clerici.*

10 Concubinę verò ipſę (ſeu mulieres illę, quæ contra eccleſiæ leges clericis prædictis cohabitabant; vnde infamiæ nota illis inurebatur) ab epiſcopis olim venūdabantur in ſeruas, & pretium ipſum pauperibus erogabatur. 3. Toleta. 5./4. Toleta. 42./8. Toleta. 5./1. Hiſpalen. 3. ſic dicit: Seculi iudices *Concubinæ.*

eaſdem

eaſdem mulieres cum voluntate aut permiſſu epiſcopi comprehenſas in ſuis lucris vſurpent, vt vitium hoc, dum ſacerdos inhibere non prævalet, poteſtas iudicialis coërceat, dato tamen ab eiſdem iudicibus ſacramento epiſcopo, vt eas clericis nulla arte reſtituant. Quod ſi reſtituerint, ipſi iudices ſententia excommunicationis feriantur. pretium verò earum indigentibus diſpenſetur. / & 3. Lateranenſis Seſſione 10. Leo PP. 10. Ipſas concubinas aut ſuſpectas, &ç.

10 Proles ſeu liberi ex hominũ eiuſmodi fœda commixtione editi non ſolum hæreditatem parentum nunquam accipient, ſed etiam in ſeruitutem eius eccleſiæ, de cuius ſacerdotis vel miniſtri ignominia nati ſunt, iure perenni manebunt. 9. Toleta. 10. / 2. Lateranen. 31. Canonicorum ſpurij filij non fiant canonici in ſecularibus eccleſijs, in quibus inſtituti ſunt patres: & ſi fuerit contra præſumptum, decernemus non valere: collatorque ipſe à ſuis beneficijs ſuſpendatur. / Alexander PP. 3. part. 19. c. 1. 3. 4. 6. 7.

11 Filijs clericorum qui non ſunt nati ex legitimo matrimonio, non liceat in eccleſijs, vbi patres eorum beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent aut habuerunt, quodcunque etiam diſſimile beneficium obtinere, &ç. Triden. ſeſſ 25. c. 15.

Quinimò ad ordines non debent admitti, etiam ſi probatæ vitæ ſint, niſi in monaſterio, vel regulari vita agentes. Alexander PP. 3. part. 19. c. 2.

12 Miſſa concubinarij à nullo audiatur. c. 3. Romanæ ſynodi ſub Nicolao PP. 1.

13 Archipresbyter autem hoc clerici ſuperioris peccatum epiſcopo, aut archidiacono non intimans, integro anno non communicet. Antiſiodoren. 20. / 2. Lateranen. 14. Prælati (inquit) qui tales præſumpſerint in ſuis iniquitatibus ſuſtinere, maximè obtentu pecuniæ, vel alterius commodi temporalis, eccleſijs ſpoliẽtur, beneficijs, perpetuoq; deponãtur.

CONTRITIO.

1 Contritio ſacramenti pœnitentiæ, pars eſt animi dolor, ac deteſtatio de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero. Synod. Trident. Seſſ. 14. cap. 4.

2 Fuit hæc ad remiſſionem peccatorum impetrãdam quouis tempore neceſſaria. ibidem.

3 Hæc interdũ ante abſolutionẽ impenſam Deo hominem reconciliat. ibid. Canon verò 5. eiuſdem 14. Seſſ. Conc. Trid. contra hæreticos noſtri tẽporis ita habet: Si quis dixerit, &ç.

CON-

CONVENTICVLA ſeorſum ab eccleſia & fecit,& eccleſiæ cœtum contemnere docuit Euſtachius hæreticus cum ſuis damnatus 5.& 6.cap. concilij Gangrenſis / item illi contra quos Laod.35 / Anthiocen.5.

CONVIVIVM.

1 Conuiuia non licet in eccleſia celebrare, niſi fortè tranſeuntes hoſpitiorum neceſſitate illic reficiantur.3.Carth. 30./ Aquiſgranen.59.

2 Sacerdotali conuiuio immiſceatur diuinarum ſcripturarum lectio. 3. Toletan. 7.

COREPISCOPVS.

1 Corepiſcopi, epiſcoporum vicarij fuère (hodie ſuffraganei dicti) quibus non licuit presbyteros aut diaconos ordinare. Ancyran. 13.

2 Cõſtituti autẽ erant ad exemplũ ſeptuaginta ſeniorũ,propter ſolicitudinẽ & ſtudiũ quod in pauperes agũt.Neoceſ.13.

3 Non erant epiſcopi, ſed eorum vicarij, ſacerdotes tamen honorabiles.1. Nicen. 8./ Anthioc. 8.

4 Inter eos & presbyteros differentia quædam datur. Anthioc.8.Liceat(inquit)corepiſcopis,non autẽ presbyteris,ad regiones lõginquas dare formatas,id eſt,canonicas epiſtolas.

5 Vt epiſcopi prçſumptuosè conſecrabantur.Quamobrem monẽtur,vt modum propriũ recognoſcant,lectores tantùm exorciſtas & ſubdiaconos ordinãdo. Anthioc.10./2.Hiſp.7./ & Rhegien.c.3.dicit: Eoſdem nil eſſe aliud quã presbyteros. altare non poſſe cõſecrare vel erigere,nec virgines conſecrare,nec eccleſiam benedicere,nec per impoſitiones manus fidelibus baptizatis vel conuerſis ex hæreſi ſpiritum ſanctum tradere,nec chriſma conficere, nec chriſmate baptizatorùm frontem ſignare,ſed nec publicè quidem in miſſa quenquam pœnitentium reconciliare / Damaſus PP. citatis prædictis concilijs dicens, eoſdem presbyteros tantum fuiſſe,adiungit & iſta: Nobis relatum eſt, quod quidam epiſcoporum propter ſuam quietem corepiſcopis plebes ſuas committunt, & quæ ſolis pontificibus competunt,ſibi vſurpant,& ç.& paulò pòſt: Illi epiſcopi videntur mihi eſſe meretricibus ſimiles, quæ ſtatim vt pariunt, infantes ſuos alijs nutricibus tradunt educandos,vt ſuã citiùs libidinem explere valeant. ſic & iſti infantes ſuos,id eſt.populos ſibi cõmiſſos alijs çducãdos tradunt,vt ſuas libidines expleant. id eſt,vt pro ſuo libito ſecularibus curis inhient,& quod vnicuique viſum fuerit,liberiùs

agant

agant./Ioannes PP.3.epiſt.ad epiſcopos Germaniȩ & Galliȩ.

Corona clericorũ, vide tit. Clericorũ nomen. §. 13. Quid autem ſignificet, cuius formæ eſſe debeat, habes.tit.tonſura.

Corpus Domini, vide, Euchariſtia.

CORPORALE.

1 Corporale ſeu linteum quo tegitur aut conuoluitur euchariſtia, vide quale eſſe debeat in tit. Euchariſtia. §.10.

2 Hoc aliquando igni iniectum eſt à ſtultis quibuſdam ad extinguendum incendium. Salegunſtadien. 6.

CREATVRAE nullius author eſt diabolus, ſed omnium Deus. Braccarenſe primum à cap. 8. in multa ſequentia vſque capita definit contra Priſcillianum.

CRIMEN.

1 Crimen capitale clerici, ſcilicet chartæ falſatio, & falſum teſtimonium, eum ab officio deponit. Agathen 50./ 1. Aurelianen. 11. / Epaunen. 22.

2 Ac in monaſterium detrudit, ibi laicam tantum communionem accepturum. Agath. 50./ Epaunen. 22.

3 Ob furtum autem & falſitatem ab ordine quidem degradatur, ſed communionem retinet. 3. Aurelia. 8.

CRVX.

1 Crux Domini quinto nonas Maij Pontifice Euſebio primo inuenta eſt. In fine epiſt. 3. Euſebij.

2 Eam ab hæreticis lapidatam deplorat Epiphanius epiſcopus Tyri in prima act. quinti Conſtantinopolitani. An non hodie potiori iure idem deplorare poſſumus, vaſtationem eccleſiarum ob oculos proponentes, quæ in Belgio noſtro anno 1566. facta eſt?

Cuculla ſolis monachis vtendum eſt. Aquiſgranen.125.

Curiam adiens ſeu Imperatorem quicunque clericus reprobetur, & communione & honoris gradu priuetur, ſi hoc egerit abſq; vel archiepiſcopi, vel epiſcopi conſilio. Anthioc.11./ Sardicen.11./1. Aurelia. 9. habet enim ſuum eccleſiaſticum Iudicem.

Cyprianus quo affectu errarit. Aug.epiſt.48. Deinde ſi, & ç.

D.

Act.25. Damnari non poteſt accuſatus antequam habeat præſentes accuſatores, locumque defendendi habeat ad abluenda crimina. Marcellus PP. 1. in epiſt.2. / Damaſus PP. in epiſt.ad Stephanum, & epiſt.6./Adrianus PP. 1. in canonibus ſuis/6. Toleta. 11./ Wormatien. 42.

Decani

DECANI pro certa pecuniæ quantitate epiſcopalem iuriſdictionem exercentes priuentur decanatu,& epiſcopus poteſtatem amittat eum conferendi. Alexander. PP. 3. parte. 1. c. 15. & part. 2. c. 1.

DECIMAE.

1 DEcimæ fructuum ſacerdotibus ab omni populo debentur ex diuino præcepto. 2. Mantiſconen 5. / Maguntiaci. 38. / Maguntienſis 17. & 22. / cap. 13. Triburienſis ex Auguſtino. / Rhemen. 38. De eodem lege Conc. Trident. ſeſſ. 25. cap. 12.

2 Imò & de prouentibus molendinorum, piſcariarum, fœno, & lana Alexander. PP. 3.part. 4. c. 2. / addit c. 3. de pomis, piris & apibus.

3 Ita, inquam, ab omnibus debentur, vt nec comites, barones & milites excipiantur. Alexander. PP. 3.part. 4. c.3. / nec monachi de poſſeſſionibus quas conducunt. Alexander idem cap. 2. parte 13. & cap. 11. & 12. & illis quas alijs tradunt colendas, nec ipſi ſuis eas excolunt laboribus. Alexander idem part 13.cap.6. / nec Iudæi de domibus & poſſeſſionibus, ad eos à Chriſtianis quocunque titulo deuolutis. 2.Lateran. 67.

4 Leproſi tamen de hortis & nutrimentis animalium ſuorum decimas tribuere non coguntur. Alexander PP. 3.part.1. cap.23. nec monachi ſeu religioſi viri de laboribus ſuis quos proprijs manibus vel ſumptibus colunt. Alexander idem parte.13. c.3.5.7. 8. / nec clerici. Gregorius citatus ab Alexandro PP.3. c.9. part.13. & c.16. Paſchalis.2.

5 Ex noualibus quoque perſoluendæ ſunt. dicente concil. Triburien, c.14. ſub Arnolfo Imp Si quis (inquit) in affinitate antiquæ eccleſiæ noualia rura excoluerit, decima exinde debita antiquæ reddatur eccleſiæ. Si verò in qualibet ſylua vel deſerto loco vltra miliaria quatuor aut quinque, vel eo amplius aliquod dirutum conlaborauerit, & illic, conſentiente epiſcopo, eccleſiam conſtruxerit, &c. proſpiciat presbyterum ad ſeruitium Dei idoneum & ſtudioſum, & tunc demum nouam decimam nouæ reddat eccleſiæ. / Wormatien.52.

6 Antè tributa ſoluantur. 2 Lateranen.54. ſub Innocentio tertio.

7 In autumno, ſtatim atque collectæ ſunt fruges, & in alijs temporibus, prout debentur perſoluant. Alexander PP.3.parte 4. c.4.

8 Perſoluat autem eas familia illi eccleſiæ, in qua eius infantes baptizantur, & vbi per totum anni circulum miſſas audit. cap.19. Cabilonenſis tempore Caroli magni / vbi ſacramenta percipit. Alexander PP.3.parte 14.cap.3./2.Lateranen.56./ & antè ſynodus Ticinenſis: In ſacris canonibus, &c.

9 Nec epiſcopi, nec abbates eas prohibeant dari eccleſijs vt eas ad ſe trahant.c.19.Cabilonenſis tempore Caroli magni. Vide Alexandrum 3.parte 13.c.1.4.11.& 14. Eccleſiæ antiquitus conſtitutæ, non autem nouis oratorijs conferantur. ca.13. Maguntien.tempore Arnulphi Imp./cap.14.Triburienſis ſub Arnolfo Imp./c.20.Arelaten.ſub Carolo magno./c.41.Maguntiaci, ſub eodem.

10 Dandæ autem ſunt ſacerdotibus, vt nullo labore impediti per res illegitimas, ſpiritualibus poſſint vacare miniſterijs.2.Mantiſco.5./c.13 Triburien.ex Auguſtino/Proſper libro 2.de vita contemplatiua,c.16.

11 Qui per eas vel pauperum ſubleuare penuriam poſſint, vel ad captiuorum redemptionẽ contribuere: 2.Mantiſco.5./ c.16.Turonici tempore Caroli magni.

12 Qui eas non ſoluerit, ab eccleſię membris omni tempore ſeparetur. 2. Mantiſco.5. /cap.18.Cabilonenſis ſub Carolo magno. /c.17.Maguntien. tempore Arnulphi Imp./Romanum concil.ſub Nicolao PP.1./ ſacra careat ſepultura, ait Alexander PP.3.parte 1.c.14.

13 Decimumoctauum articulum Ioannis Wiclef damnauit ſynodus Conſtantienſis, nempe: Decimæ ſunt puræ eleemoſynæ, & poſſunt parochiani propter peccata ſuorum prælatorum ad libitum ſuum eas auferre.

14 Religioſis non alias decimas quàm quæ de noualibus prouenire noſcuntur, duximus indulgendas. Adrianus. PP.c. 10.part.13.conſt.Alexandri.3.

15 Commutari non poſſunt cum temporalibus, vt redditus det alius tibi quos recipias decimas accepturus. Alexander PP.3.parte 4. c.1.

DECRETALES epiſtolæ Pontificũ ſuſcipiendæ ſunt. Gelaſius PP. in decreto de libris apocryphis in concilio 70. epiſcoporum. Vide titulum: Epiſtolæ.

DEDICATIO.

1 Dedicationis templi anniuerſaria ſolennitas exemplo Domini celebretur, qui venit ad templum Hieroſolymitanum

mitanum in encenijs. Felix PP.4.cap.1.epiſt.decretalis. Vide titulum: Baſilicæ omnes.

2 Cauendum tunc tamen eſt, ne eò confluens chorus fœmineus turpia & obſcœna cantica decantet, dum aut orare debet, aut clericos pſallentes audire. cap.19.Cabilonen.tempore Eugenij PP.1.

DEFICIENTI à fide epiſcopo ſubiectos non vult clericos eſſe. 1.Epheſi.3.

DEGRADARI.

1 DEgradari, ſeu gradu ac honore priuari ſacerdos ab vnico epiſcopo non poteſt. 2. Hiſpalen.6. Sed hoc mutatum eſt in ſynodo Tridentina ſeſſio.13. cap.4. de reformatione.

2 Si iuſtè deiectus ab aliquo epiſcopo (quemadmodum egit Neſtorius) præſumptuoſe in ſuum gradum reſtituatur, is nihilominus re vera manet depoſitus. 1.Epheſi. 5. / Antiocheni 4. quod eſt cap.47. Aquiſgranenſis, ſub Ludouico pio Imper.1.

3 Nec ei tanquam pœnitentium vni, aut velut fideli laico manus imponantur. 5.Carthag.11. De hac manuum impoſitione ſuper pœnitentes. tit.Pœnitentia.

4 Gradu amiſſo nō ſeculariter viuat, ſed agendæ pœnitentiæ gratia in monaſterio aut canonico aut regulari collocetur. Si verò hoc fieri cauſa quælibet prohibuerit, vbicunque tamen ſit, pœnitentiam agere non deſiſtat. Si autem amiſſo gradu ſeculariter viuere voluerit, & pœnitentiam agere neglexerit, ab eccleſiæ communione ſeparetur. c.40.Cabilonēſis tempore Caroli magni.

5 Si quis damnatus à ſynodo, vel presbyter aut diaconus à ſuo epiſcopo, auſi fuerint aliquid de miniſterio ſacro contingere, ſiue epiſcopus iuxta præcedentem conſuetudinem, ſiue presbyter aut diaconus, nullo modo liceat ei nec in alia ſynodo reſtitutionis ſpem, aut locum habere ſatisfactionis. ſed & communicantes ei omnes abijci de eccleſia, & maximè ſi poſteaquam didicerint aduerſum memoratos prolatam fuiſſe ſententiam, eiſdem communicare tentauerint. Antiocheni 4. / repetiturque cap.47. Aquiſgranenſis, ſub Ludouico pio Imper. 1.

6 Iniuſtè depoſitus epiſcopus, ſeu innocens inuētus in ſancta ſynodo, gradum recipiat coram altari de manibus epiſcoporum, recipiēdo orarium, annulum, & baculū. Si presbyter,

orarium & patenam. ſi diaconus, orarium & albam. ſi ſubdiaconus, patenam & calicem. Sic reliqui gradus ea in reparatione ſui recipiant, quæ cum ordinarentur perceperunt. 4. Toleta.27. / 2. Hiſpalen.6. idem inſinuatur.

7 A gradu ſuo deijciebatur, qui poſtquam promotus erat, grauibus reperiebatur criminibus ſubiectus. Gelaſius PP. cap. 20. epiſt.1. / Zacharias PP. epiſt.5. ad Bonifacium / ſynodus Francica tempore Zachariæ eiuſdem / idem Zacharias PP. epiſt.4. hoc illius factum probat.

DESCENDIT Chriſtus ad inferos, vt ſanctos qui ibi tenebantur, erueret. Symbolum concilij Toletani 4. / & ſymbolum ſeu c.1. Arelatenſis, ſub Carolo magno.

DESPERARE.

1 Deſperandum non eſt ob vllum crimen. Valentini.3. Vide tit. pœnitentia. § 12.

Matth 16 & 18. Ioan.20. 2 Nullum quippe peccatum eſt, pro quo aut non oret eccleſia remittendo, aut quod data ſibi diuinitus poteſtate deſiſtentibus ab eodem non poſſit abſoluere, vel pœnitentibus relaxare. Gelaſius PP. in tomo de anathematis vinculo. Non corrigentibus ſe autem non eſt promiſſa venia. Idem Gelaſius PP. in epiſt. ad Fauſtum magiſtrum.

3 Itaque, quicunque ſe propria voluntate in aquam iactauerit, aut collo ligato ſe ſuſpenderit, aut de arbore præcipitauerit, aut ferro percuſſerit, aut qualibet occaſione voluntariè ſe morti tradiderit, eius oblata ad altare non recipiantur. Antiſiodoren.17. nec pro eis in miſſæ ſacrificio vlla fiat commemoratio. 1. Braccar.34.

DESPONSATA.

1 Deſponſata vni puella, alteri ne à parentibus quidem tradi poteſt. Euſebius PP.1. apud Gratian.27. quæſt.2. / Syricius PP. cap.4. epiſt.1.

2 Ideoque ſi fortè rapiatur, reddatur cùm erepta fuerit ei cui fuerat deſponſata. Ancyrani.11.

3 Et ſponſo mortuo ante carnalem mixtionem, à fratre ſponſi duci non poteſt. Iulius PP.1. 26.q.2. Si quis.

4 Religionem tamen deſponſata intrare poteſt. Euſebius, 27. quæſt 2.

DIABOLVS creatus erat à Deo angelus bonus. 4. Carthag. 1. / 1. Braccar.7. Cyrillus Hieroſolymitanus epiſcopus catecheſi. 2. & 4.

1 Diaconiſſa fuit (vt opinor) vxor eius, qui in coniugio diaconus creabatur. 2. Turonen. 20. / Epaunen. 21.

2 Ordinabatur cum annorum eſſet quadraginta. Chalcedo. 15. / Wormatien. 73.

3 Poſtea tamen placuit, vt nulli fœminæ diaconalis benedictio pro conditionis huius fragilitate crederetur. 2. Aurelianen. 17. / & antè 1. Nice. 19. / 1. Arauſ. 26. / Epaunen. 21.

4 Huic nubere non licebat. Chalcedo. 15. / 2. Aurelian. 16. Vide titulum: Diaconus. §. 6,

DIACONVS.

1 Diaconi dicuntur oculi epiſcopi. Anacletus epiſt. 1. / Euariſtus PP. epiſt. 1.

2 Septem olim erant Romæ per ſeptem regiones ciuitatis, ſingulis hebdomadis, diebus dominicis & feſtiuis iniuncta ſibi obſeruantes miniſteria, & omni hora parati ad diuinum officium. Fabianus PP. epiſt. 1. / Sylueſter PP. cap. 6. act. 1. concil. Roma.

3 Imò & in vnaquaq; ciuitate ad cuſtodiam epiſcopi prædicantis. Euariſtus PP epiſt. 1.

4 Eligantur qui continentiam ſeruent. Lucius PP. diſtinct. 81. / 2. Carth 2.

5 Nam ſi vniuerſis fidelibus caſtitas cuſtodienda indicitur, vt qui habent vxores, ita ſint quaſi non habentes, quanto magis ſacerdotes ac Leuitæ diuino mancipati altario, pro plebe 1. Cor. 7. ſupplicaturi, non ſolùm cordis, verùm & corporis puritatem ſeruabunt? & ſi laico abſtinentia imperatur vt poſſit orationi vacans, Deumque deprecans exaudiri; quanto magis illi, qui omni momento parati eſſe debent, vel vt baptizent, vel ſacrificium offerant? 1. Turonici 1.

6 Si olim diaconus fiebat iuuenis adhuc cõiugatus, vxoris voluntas ita requirebatur, vt ſequeſtrato mãſionis cubiculo, religionem & ipſa promitteret. Agath. 16. / 1. Arauſ. 22. / Aruernen. 12. / Arelaten. apud Gratia. diſtinct. 28. Præterea, &c. ſicut & Arauſicanum.

7 Quod attendentes canones, dicebant, eam poſt mortem mariti diaconi non poſſe nubere. Antiſiodoren. 22. / 1. Toleta. 18. / Ilerden. concil. tomo. 1 concil. poſt canones. / Epaunen. 32. / 1. Aurelianen. 15. / 2. Aurelianen. 16. / cap. 2. Romani concil. ſub Gregorio papa tertio / 2. Mantiſco. 16.

8 Et (quod idem eſt) propterea cum vxoribus ſuis non coeant (ait Syricius PP. cap. 9. epiſt. 4. diaconibus coniugatis)

quia in miniſterio diuino quotidianis neceſſitatibus occupantur. Innocentius PP.1. cap.1. epiſt.3. ad Exuperium / 5. Carthag.3./Agathen.9./1.Araus.22.& 23./3.Aurelianen.2./ 1.Turonici. 2.

9 In primitiua tamen eccleſia,cùm ad ſacra miniſteria idonei non multi adhuc cœlibes inuenirentur, & plerunque inter vxoratos repperirentur ijs officijs digniores nonnulli, quàm qui necdum vxorem duxerant, penuria effecit ac neceſſitas,vt canon hic conſtitueretur: Diaconi quicunq;, cùm ordinantur, ſi in ipſa ordinatione proteſtati ſunt, dicentes, velle ſe habere vxores, nec poſſe ſe continere, hi poſtea ſi ad nuptias venerint,maneant in miniſterio, propterea quòd his epiſcopus licentiam dederit. Quicunque ſanè tacuerunt, & ſuſceperunt manus impoſitionem profeſſi continentiam, ſi poſtea ad nuptias venerint, à miniſterio ceſſare debebunt. Ancyrani 10. / imò cum vxoribus excommunicatione percelluntur. 3.Aurelianen.7.

Paphnutius idipſum.

10 Si inuitus aut reclamãs ordinatus fuerit, communionem retinens ab officio remouetur; epiſcopo ad annualem pœnitentiam relegato, quòd ordinârit inuitum.3.Aurelia.7.

Aetas ordinandi.

11 Ante vigintiquinque annos ætatis diaconus non ordinetur.3.Carth.4./Agathen.16.& 17./2.Toleta 1./3.Arelaten.1./ 4.Toleta.19./Wormatien.69./Syricius PP.c.9. epiſt.1.

12 Cùm ordinatur, ſolus epiſcopus ei manum imponat. 4. Carthag.4.

13 Ordinari videtur, accipiendo ab epiſcopo orarium & albam. 4.Toleta.27.

14 Qua alba ſolùm tempore oblationis vel lectionis vti aut indui potuit. 4.Carth.41. Quod ſubdiac.non licet. Laod.25.

15 Sacrum eorum miniſterium ab antiquo eſt,panem & calicem offerre, & prædicare. Ancyra.2. / Quæ oblatio non eſt ipſa conſecratio.dicitur enim.1.Nice.14.Diaconi non habent offerendi ſacrificij poteſtatem / & 1 Arelaten.15. De diaconibus (inquit) quos cognouimus multis locis offerre,placuit minimè fieri debere.

16 Qua poteſtate cùm careant,nec presbyteris corpus Chriſti porrigant, nec ante eos (hanc vtique habentes) illud ſumant. 1.Nicen.14. / Aquiſgran.41.ſub Ludouico pio.Imp.1.

17 Imò nec alijs porrigant coram epiſcopo vel presbytero, niſi iuſſu eorum.1.Niceni.14./2.Arelaten.15./4.Carthag.38./ Gelaſius PP.c.10.epiſt.1.

18 Sed

18 Sed nec ſedere quidem licet in medio presbyterorum diacones. 1.Nice.14. / 2.Arelaten.15. addit, in Secretario / vt Nicenum, ita & Aquiſgranen. 41. / Gelaſius PP. c.10. epiſt.1.
19 Multo minùs ergo licet eis ante presbyteros ſedere. 4. Toleta.38.
20 Quinimo ſedere eis coram presbyteris, niſi iuſſione horum, non licuit. Laodice.20. / Agath 65. / 4.Carth.39.
21 Seſe presbyterorum vt & epiſcopi miniſtros agnoſcant. 4.Carth.37. / 4. Tole. 39. / Aquiſgranen.41. / nec in conuentu presbyterorum niſi interrogati loquantur. 4.Carth.40.
22 Scapulam ſiniſtram (libera manente dextra, vt expeditius ad miniſterium ſacerdotale diſcurrant) orario (propter quod orat, id eſt, prædicat) 4.Toleta.39. vnico, puro, nec vllis coloribus aut auro ornato, inuoluant. 4.Toleta.39. / Syluester. PP. in concil. Roma. c.6. Vtantur (ait) Dalmaticis, & palla linoſtima læuam tegant. / Antiſiodoren.13. ait: Non licet diacono, velo vel palla ſcapulas ſuas inuoluere.
23 Hoc aſſiduè geſtaſſe videntur, vt à ſubdiacono diſtinguerentur. Vnde 1.Braccar.27. dicitur: Placuit, quia aliquanti huius prouinciæ eccleſiæ diacones abſconſis infra tunicam vtuntur orarijs, ita vt nihil differre à ſubdiacono videantur, vt de cætero ſuperpoſito ſcapulæ (ſicut decet) vtantur orario.
24 Abſentes ab eccleſia in natiuitate Domini, epiphania, paſcha, vel pentecoſte, triennio à communione remouentur. Agath.64. & abſentes ab eadem tribus hebdomadibus.

DIOECESIS quomodo viſitanda ſit. vide titulo: Epiſcopus. §.54. & ſeq. Diœceſeôn diuiſio. titulo: Parochiæ. §.2.

DISCORDIA.

1 DIſcordium fidelium oblationem reſpuit eccleſia. 4.Cartha.93 / 11.Toleta.4. / Bonifacio PP.1. adſcribitur eadem ſententia, quæ 11.Toleta.4. habetur, in. 1.Tomo. concil.
2 Qui ſi ad pacem reuocari nequiuerint, admoneantur à ſacerdotibus; & obſtinati manentes, de eccleſiæ cœtu iuſtiſſima excõmunicatione pellantur. Agath. 31. / & antè. 2 Arelaten.31. / Wormatien.41. / Si ſe iuramento obligârint, vt ad pacem nunquam redeant, pro hoc iuramento ſeparentur vno anno à communione altaris, & reatũ ſuum eleemoſynis, fletibus & ieiunijs abſoluant. ac ad charitatem redire feſtinent. 1. Pet.4. Ilerden.7.

De diſpenſatione, vide Conc. Trid. ſeſſ. 22. cap.5.

DIVINITAS Deo patiente paſſa non eſt. 2.Hiſpal.13.

DIVISIO poſſeſſionum ad ſeniorem pertinet, electio verò ad iuniorem. Aug. citatus. c. 113. concilij Aquiſgranen. ſub Ludouico Imp. & lib. 16. de ciuitate Dei, cap. 20.

DIVINATIONVM ſectatores quæ pœna maneat, vide in titulo: Augurijs. §. 2.

DIVITES, niſi diuitias omnes à ſe abdicauerint, ſaluari non poſſe docuit Euſtachius hęreticus damnatus in concilio Gangrenſi / & Pelagius hæreticus, teſte Auguſt. epiſt. 89.

DIVORTIVM. Vide matrimonium.

DOCERE.

1 Doctoris nomen ſibi nemo imponat, præter has perſonas quibus conceſſum eſt. Cæſarauguſta. 7.

2 Mulier viros docere non tentet, etiam ſi docta ſit & ſancta. 4 Carth. 99.

3 Neque laicus præſentibus clericis, niſi eum rogent, docere tentet. 4 Carth. 98.

4 De profeſſore theologo in quauis cathedrali, 3. Latera. ſeſſ. 10. & Trid. ſeſſ. 25. cap. 2.

5 Presbyteri per villas & vicos ſcholas habeant. Et ſi quiſlibet fidelium ſuos paruulos ad diſcendas literas eis commendare vult, eos non renuant ſuſcipere & docere, ſed cum ſumma charitate eos doceant, attendentes illud quod ſcriptum eſt: Qui autem docti fuerint, fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti; & qui ad iuſtitiam erudiunt multos, fulgebunt quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates. (Daniel. 12) Cùm ergo eos docent, nihil ab eis pretij exigant, nec aliquid ab eis accipiant, excepto quod eis parentes eorum charitatis ſtudio ſua voluntate obtulerint. 6. Conſtantinopolitani 5. & Cabilonen. 3. ſub Carolo magno. / Alexander quoque papa 3. cap. 18. partis primæ: Per vnamquamque (ait) eccleſiam cathedralem, magiſtro, qui clericos eiuſdem eccleſiæ & ſcholares pauperes gratis doceat, competens aliquod beneficium aſſignetur. quo docentis neceſſitas ſubleuetur, & diſcentibus via pateat ad doctrinam. / Pro licentia verò docendi alios aliquid non exigatur vel promittatur. ibidem idem Alexander, & part. 2. c. 17. / Quæ Alexandri conſtitutio repetitur 2. Latera. 11. ſub Innocentio PP. 3. qui etiam adijcit: Vt etiam in alijs eccleſijs quarum ſufficere poterunt facultates, conſtituatur magiſter idoneus, à prælato cum capitulo ſeu maiori ac ſaniori parte capituli eligendus, qui clericos eccleſiarum ipſarum & aliarum gratis in Grammaticæ facultate ac alijs inſtruat.

ſtruat. / & 3. Lateranenſe ſeſſione. 9. Magiſtri ſcholarium (ait) pueros ſuos nedum in, &c.

6 Philoſophię vel poëſis ſtudijs vltra quinquennium nullus ſacris ordinibus initiatus, vel à iure ad eos arctatus incumbat ſine aliquo ſtudio theologiæ aut iuris pontificij. Leo PP. 10. ſeſſio. 8. Lateranen. 3. concilij.

DOMINICA DIES.

1 Dominicam diem per ſingulos circulos hebdomadarum ob venerabilem reſurrectionem Domini noſtri Ieſu Chriſti, vt ipſius diei imaginem frequentamus. Innocentius PP. 1. epiſt. 1. c. 4. / 6. Conſtantinop. 8. recitantur myſteria eo die geſta & recolenda.

2 Quiſque in ea ſit hymnis & laudibus Dei animo corporeque intentus; properet ad eccleſiam, vbi ſeſe lachrymis & precibus afficiat. 2. Mantiſco. 1.

3 Vacandum in ea, non ſabbatho. Laodic. 29. / c. 50. Cabilonen. tempore Caroli magni / c. 40. Turonen. ſub Carolo magno / c. 16. Arelaten ſub eodem.

4 Adeo vt præter orationes & miſſarum ſolennia, & ea quę ad veſcendū pertinent, nihil aliud fiat. 6. Conſtantinop. 8. non quòd quærat Dominus à nobis vt corporali abſtinētia diem hanc celebremus, ſed quærit obedientiam, per quam nos calcatis terrenis actibus ad cœlum vſque miſericorditer prouehat. 2. Mantiſco. 1.

5 In ea non ſit mercatus, nec placitum. Tarraconen. 4. / 2. Mantiſconen. 1. / Adrianus PP. in canonibus quos collegit / c. 40. Turonen. ſub Carolo magno / c. 37. Maguntiaci ſub eodem / c. 35. Rhemenſis / c. 16. Arelatenſis ſub Carolo magno.

6 Nec agri nec vinea colatur, non metatur, non fruges excutiantur, quò liberiùs orationi vacetur. 3. Aurelianen. 27. / c. 18. Cabilonen. tempore Eugenij PP.

7 Boues non iungantur. Antiſiodoren. 16.

8 Nec quiſquam ſibi talem exhibeat neceſſitatem, quæ iugum ceruicibus iumentorum imponi cogat. 2 Mantiſco. 1.

9 Si autem neceſſitas fuerit vel nauigandi, vel itinerandi, licentia ſic dabitur, vt huius occaſione miſſæ & orationes non prætermittantur. 6. Conſtantinop. 8.

10 Ab omnibus viris & mulieribus eo die panis oblatio ad altare offeratur. Fabianus PP. epiſt. 3. / 2. Mantiſco. 4.

DVBIVS in fide, infidelis eſt. Sixtus PP. 1. eipſt. 1. / Adrianus PP. c. 3. canonum quos collegit.

Luc.21. 1 EBrietas fugienda eſt. Eutychianus PP. decreto. 11. / c. 48. Turoni. ſub Carolo magno. Rhemenſis 18. illis prohibetur, vt ab Eutychiano.

2 Quoniam facit vt quis non poſſit liberum corporis ſui ac mentis vſum habere, cum captus vino à ſenſu probetur alie-
Ephe.5. nus. Venetici. 13. / Agathen. 41. quia omnium vitiorum fomes ac nutrix eſt. / 1. Turonici. 2. / c. 46. Maguntiaci ſub Carolo magno.

3 Clericis, quos ebrios fuiſſe conſtiterit, triginta dierũ ſpa-
1.Cor.6. tio negetur communio, aut corporale infligatur ſupplicium. Agath. 41. / Venetici 13.

4 De crapula & ebrietate generantur quique noxiores corporum morbi, vt phyſici teſtantur. Ad ſtatum quoque mentis euertendum quantum noceat ebrietas, facilè deprehendi poterit. quippe cum penè omnium malorum quæ ab hominibus raptim perpetrantur, cauſa ſit & origo ebrietas. cap. 48. Turonici ſub Carolo magno.

5 Illum abuſum, quo in quibuſdã partibus ad potus æquales ſuo modo ſe obligãt potatores, & ille iudicio talium plus laudatur, qui plures inebriat, & calices fœcundiores exhaurit, decernimus penitus abolendum. Si quis autem ſuper his culpabilem ſe exhibuerit, niſi à ſuperiore commonitus ſatisfecerit competenter, à beneficio vel officio ſuſpendatur. 2. Lateranen. 15. ſub Innocentio PP. 3.

6 Nolens cauere malum ebrietatis excommunicetur vſque ad emendationem congruam. c. 46. Maguntiaci ſub Carolo magno.

ECCLESIA.

1 ECcleſia, vox eſt dubiæ ſignificationis. Quærendæ locutiones (ait Aug. q. 57. ſuper Leuiticum) per id quod continet ſignificantes id quod continetur: ſicut eccleſia dicitur locus quo eccleſia congregatur. nam eccleſia homines ſunt: de quibus dicitur, Vt exhiberet ſibi glorioſam eccleſiam. hãc tamen vocari etiam ipſam domum orationũ, idem Apoſtolus teſtis eſt, vbi ait: Nunquid domos non habetis ad manducandum aut bibendum? aut eccleſiam Dei contemnitis? & hoc quotidianus vſus loquendi obtinuit, vt ad eccleſiam prodire, aut ad eccleſiam confugere non dicatur, niſi quod ad locum ipſum, parieteſque prodierit vel confugerit, quibus eccleſiæ congregatio continetur. Sed primò de eccleſia, vt quo-

quotidiano vſu loquendi dicitur locus quo eccleſia congregatur.

2 Maior eccleſia (ſicut antiquitus à ſanctis patribus ſtatutum eſt) per circuitum quadraginta paſſus habeat. Capellæ verò vel minores eccleſiæ, triginta. Qui autem confinia earum confringere tentauerit, aut perſonam hominis aut bona eius inde ſubtraxerit, niſi publicus latro ſit, quouſque emendet, & niſi quod rapuerit reddat, excommunicetur. Nicolaus PP 1.tit.15.c.3.ſeu 37.q.4.Sicut antiquitus,&c. Vide titulum: Baſilicæ omnes.§.4. Salegunſtadien.12.AEdificia laicorum quæ eccleſijs adiuncta ſunt auferantur, & nulla in atrio eccleſiæ ponantur, niſi tantùm presbyterorum. De Vnione vnius ad alterum, Vide Concil.Tridentinum ſeſſ.7.c.6.& 7: 14.c.9: 24.c.13: 21.c.5: 25. c.9. Eccleſias quaſcunque quomodolibet exemptas, locorũ Ordinarij ſingulis annis auctoritate Apoſtolica viſitare teneantur, &c. Concil.Trident. ſeſſ.7.cap.8, Vide, epiſcopus.§.72.

3 Eos qui ad eccleſiam confugerint tradi non oportet, ſed loci ſancti reuerẽtia & interceſſione defendi. 1.Araus.5.& 6/ Epaunen.39. / Ilerden 8. / 1.Aurelianen 1.& c.3. dicit legem quoque Romanam hoc conſtituiſſe. / 4. Aurelianen 21. / 5. Aurelianen.23.

4 Imò nec nocumenti vel damni aliquid ibi pati, quin verò eis liceat in triginta paſſus ab eccleſiæ ianuis progredi, vt ad requiſitæ naturæ vſum debitis exeant locis. 12.Toleta. 10.

5 Si quis autem hoc decretum tentauerit violare, & eccleſiaſticæ excommunicationi ſubiaceat, & ſeueritatis regiæ feriatur ſententia. 12.Toleta.10.

6 Datis tamen ad euangelia ſacramentis ab eo cui reus fuerit criminoſus, quòd de morte & debilitate & omnium pœnarum genere erit ſecurus, reus de ſatisfactione conueniat. Quod ſi quis ſua ſacramenta fuerit conuictus violaſſe, reus periurij non ſolum à communione eccleſiæ vel omnium clericorum, verumetiam & à catholicorum conuiuio ſeparetur. 1.Aurelianen.3./ Maguntiaci.39. ſub Carolo magno.17.q.4. Id conſtituimus.

7 Si enim mundani principes ſuis legibus cenſuerunt, vt quicunque ad eorum ſtatuas fugerit, illæſus habeatur, quanto magis hi permanere debent indemnati, qui patrocinia immortalis regni & cœleſtis adepti ſunt? 2.Mantiſconen.8.

8 Non

8 Non licet in eccleſia choros ſecularium, vel puellarum
Matth.21 cantica exercere, quia ſcriptum eſt: Domus mea, domus orationis vocabitur. Antiſiodoren.9.

9 Nec verbis, alióue modo ſtrepere vel tumultuari, ſed quãdiu in ea orationis cauſa manetur, fabulæ inanes cauẽdæ ſunt, c.38. Turonen. ſub Carolo magno. Salegunſtadien. 9.

10 Nec ex ira arma trahere, aut quemcunque ad vulnerandum impetere ſub pœna excommunicationis, cap.17. Cabilonen. temp. Eugenij PP.1. / c.6. Triburien. ſub Arnolfo Imp. Prophanatur autem homicidio & adulterio. Higinius PP. de conſec. diſt. 1.

11 Imò præter regem nemo in ea gladium portet. Salegunſtadien. 8.

12 Conuiuia in ea non licet præparare. Antiſiodoren.9. niſi, vide: Conuiuia. Vide 2. Lateran.19.

13 Parochialis eccleſia in Natali Domini, Paſcha, Epiphania Domini, aſcenſione Domini, Pentecoſte, natali ſancti Ioannis Baptiſtæ, & ſi qui maximi dies in feſtiuitatibus habentur, viſitanda eſt & ab ijs, quibus extra parochias oratorium eſt conceſſum propter fatigationẽ familię, vt in eo alias miſſas audiant. Agathen. 21. / Epaunen.35. / 1. Aurelianen. 27. / Aruernen. 14. / 4. Aurelianen.3. addit: Aut ſi certa neceſſitate prohibeantur, ab epiſcopo poſtulent commeatum.

14 Clerici verò in prædictis maioribus feſtiuitatibus miſſas in illis oratorijs ſine permiſſu epiſcopi facientes pellantur à communione. Agath.21. / Aruernen. 14.

Ius patronatus laicorũ vnde ortum

15 Quia plerunque fieri cognoſcitur, vt eccleſiæ parochiales vel ſacra monaſteria ita quorundam epiſcoporum vel inſolentia vel incuria horrendam decidant in ruinam, vt grauior ex hoc oriatur ædificantibus mœror, quàm in ſtruendo gaudij extiterat † labor: ideo pia compaſſione decernimus, vt quamdiu earundem fundatores eccleſiarum in hac vita ſuperſtites extiterint, pro eiſdem locis curam permittantur habere ſolicitam, & ſolicitudinem ferre præcipuam, atque rectores idoneos in eiſdem baſilicis ijdem ipſi offerant epiſcopo ordinandos. Quod ſi tales forſitan non inueniantur ab eis, tunc quos epiſcopus loci probauerit Deo placitos, ſacris cultibus inſtituat cum eorum conniuentia ſeruituros. Quod ſi ſuperſtitibus eiſdem fundatoribus rectores ibidem præſumpſerit epiſcopus ordinare, & ordinationem ſuam nouerit irritam eſſe, & ad verecundiam ſuam alios in eorum loco,

† ardor.

loco, quos iidem ipſi fundatores condignos elegerint, ordinari.9.Toleta.2. / Vide Concilij Tridentini 14.ſeſſ.cap.12./ 25.cap.9: 24.cap.3.

16 Cùm in Eccleſia Dei vnus debeat eſſe qui præſit, ſtatuimus, vt ſi fortè fundator plures elegerit rectores, ille præficiatur eccleſiæ, qui maioribus iuuatur meritis, & plurium eligitur & probatur aſſenſu. Si autem hoc ſine ſcandalo fieri nequiuerit, ordinet antiſtes eccleſiam, ſicut melius ſecundum Deum viderit ordinandam. Idipſum etiam faciat, ſi de iure patronatus quæſtio emerſerit inter aliquos, & cui competat, infra tres menſes non fuerit diffinitum. Alexander PP. 3. part.1.c.17. De non commendandis illis eccleſijs ſeu beneficijs, quorum fructus ducentorum ducatorum auri de camera valorem annuum non conſtituunt, vide ſeſſionē 9. tertij Lateranen.

17 Qui parochialem habet eccleſiam, non per vicarium, ſed per ſeipſum illi deſeruiat in ordine quem ipſius eccleſiæ cura requirit. 2.Lateranen.32. ſub Innocent. PP.3 / & antè Eugenius. PP.2. decretorum ſuorum vndecimo: Præcipimus (ait) ne conductitijs presbyteris eccleſiæ committantur. Alexander PP.3.part.1.c.13. & parte 2.cap.2. ſicut Eugenius / & ante hos.cap.51. Wormatienſis idem voluit, dicens: Vnaquæque eccleſia ſuum presbyterum habeat. Vide Conc.Trident. ſeſſ. 24 c.12. Omnes verò, &c. 22 ſeſſ. c.4. Vide titulum: Beneficium, ſeu Eccleſiam.

18 Nemo in fraudem de prouentibus eccleſiæ, quæ curam proprij ſacerdotis debet habere, penſionem alij quaſi pro beneficio conferre præſumat. 2. Lateran.32.

19 Nec aliquis presbyter duas eccleſias ſimul obtineat. Nicolaus PP. 1. in concilio Romano. / intellige parochiales & matrices, quarum vna vni ſufficit. Alexander PP.3.part.1.c.13. & part.2.cap.7. De eodem Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 17. Secundum Lateranenſe & tertium ſeſſione 9. diſpenſabant cum perſonis qualificatis magis eximijs. Cùm vacat parochialis Eccleſia quid agendum. Trident ſeſſ.24.cap.18.

20 Parochialem eccleſiam amittat, qui non reſidere in ea, & curam eius per ſeipſum non exercere probatus fuerit: Alexander PP 3. parte 1.c.13. Vide ſeſſ.6.c.1.Trid. Vide titulum: Clericorum nomen. §.9. De eccleſijs cathedralibus, ſeſſ. 24. cap.12. Conc. Tridentini.

21 Ne pro defectu paſtoris gregem Dominicū lupus rapax inuadat,

Inuadat, aut in facultatibus ſuis eccleſia viduata graue diſpendium patiatur, ſtatuimus, vt vltra tres menſes cathedralis vel regularis eccleſia prælato non vacet; infra quos, iuſto impedimento ceſſante, ſi electio celebrata non fuerit, qui eligere debuerant, eligendi poteſtate careant ea vice, ac ipſa eligendi poteſtas ad eum qui proximo præeſſe dinoſcitur deuoluatur. Is verò ad quem deuoluta fuerit poteſtas, Dominum habens præ oculis, non differat vltra tres menſes cum capituli ſui conſilio, & aliorum virorum prudentium viduatam eccleſiam de perſona idonea ipſius quidem eccleſiæ, vel alterius, ſi digna non reperiatur in illa, canonicè ordinare, ſi canonicam voluerit effugere vltionẽ. 2. Latera. 23. ſub Innocentio. PP. 3.

22 Hæreticorum eccleſiæ ſanctis vſibus non applicentur, niſi catholicorum prius fuerint, hisq; ab hæreticis ereptæ per violentiam. Epaunen. 33. / Sic intellige Ioannem. PP. 1. ad epiſcopos Italiæ.

23 Porrò iam catholicæ factæ, ad eos epiſcopos cum ſuis rebus pertineant, ad quos parochiæ ipſæ in quibus ipſæ eccleſiæ fundatæ ſunt, pertinere videntur. 3. Toletani. 9. / Aphricanum verò concil. cap. 84. Quoniam quidem (ait) ante aliquot annos in eccleſia plenario concilio, Mileuitano ſcilicet c. 24, conſtitutum eſt, vt quæcunque eccleſiæ in diœceſi conſtitutæ ante leges de Donatiſtis latas catholicæ factæ ſunt, ad eas cathedras pertineant, per quarum epiſcopos factum eſt vt catholicæ vnitati communicarent; poſt leges autem, quæcunque communicauerint, illuc pertineant quò pertinebant cùm eſſent in parte Donati. Sed quia multæ controuerſiæ poſtea inter epiſcopos de diœceſibus ortæ ſunt & oriuntur, quibus tunc minùs videtur eſſe proſpectum; nunc iſti concilio ſancto placuit, vt vbicunque catholica fuit & pars Donati, & ad diuerſas cathedras pertinebant, quocunque tempore illic vnitas facta eſt, vel facta fuerit, ſiue ante leges, ſiue poſt leges, ad eam cathedram pertineant, ad quam catholica quæ iam ibi fuerat pertinebat.

24 Agros & prædia fideles cœpere eccleſijs matricibus tradere (quorum pretium ante pedes Apoſtolorum antea offerebant) cùm viſum eſt plus vtilitatis afferri poſſe, ſi hæreditates & agros quos vendebant, traderent eccleſijs quibus præſidebant Epiſcopi; eo quòd ex ſumptibus eorum tam præſentibus quàm futuris temporibus plurima & elegantiora poſſent miniſtrare fidelibus communem fidem ducenti-

centibus, quàm ex pretio eorum. Vrbanus PP.1. epiſt. decretali / ex quo loquitur concil. Aquiſgr. c.116. 12.q.1. Videntes.

25 Ioannis Wiclef articuli.32.33. & 39. damnati ſunt à concilio Conſtantien.32: Ditare clerum (inquit) eſt contra regulam Chriſti. 33: Syluester PP. & Conſtantinus Imperator errauerunt eccleſiam dotando. 39. Imperator & Domini ſeculares ſunt ſeducti à diabolo, vt eccleſiam dotarent bonis temporalibus.

26 Et quia inde multis ſubuenitur, ſemper vetitum eſt ea ab eccleſijs alienare. Gangren.7. / Agathen.7. / 1.Vaſen.4. / 4.Aurelianen.35. / Symmachus PP. c.6. Roma.2. / Aruernen.4. / 2.Turonici 25. & 26. / 5.Aurelianen.13 / 6.Toleta.15. / c.6.Cabilonen. ſub Carolo magno. Vide etiam titulum: Oblationes. §.6. & 9. & Conc. Trident. ſeſſ.25. cap.11.

27 Et damnatus eſt hic.16. articulus Ioannis Wiclef. in concil. Conſtantien. Domini temporales poſſunt ad arbitrium ſuum auferre bona temporalia ab eccleſia, poſſeſſionatis habitualiter delinquentibus, id eſt, ex habitu, non ſolùm actu, delinquentibus.

28 Adeo vt facta venditio à presbytero vel alio clerico, pronuncietur irrita. Agath.22. & 53. (niſi tantum reſtituant de ſuo, quantum alienarunt. Agathen.49.) Ancyra.15. / Epaunen.7. / 3.Toleta.3. / 3.Aurelianen.12 / 4.Aurelian.18. / 5.Aurelianen.13. / Symmachus PP. c.7. concil. Roma.2. Vide Pium PP.1. epiſt.2. & Trid. ſynodum, ſeſſ.22. cap.11.

29 Verùm ſi neceſſitas compulerit, vt pro eccleſiæ vtilitate aliquid vel in vſufructu, vel indirecta venditione aliquid diſtrahatur, apud duos vel tres comprouinciales vel vicinos epiſcopos cauſa qua neceſſe ſit vendi, primitus comprobetur. Agath.7. / 4.Carth.32. exigit conniuentiam & ſubſcriptionem clericorũ, vt validè epiſcopus tale quid agat / 5.Carth.4. ferè ſicut Agathen.7. niſi quòd primo neceſſitatem iubet inſinuare Metropolitano: vti & c.12. Epaunenſis. / habita epiſcopi ſubſcriptione permittit. 3.Aurelianen. 23.

30 Terrulas aut vineolas exiguas, & eccleſiæ minùs vtiles aut longè poſitas, epiſcopus ſine conſilio fratrum (ſi neceſſitas fuerit) diſtrahendi habeat poteſtatem. Agath.45. redditus accipiantur pro elocatis domibus ad eccleſiam pertinētibus. Symmachus PP. in 2.concil. Roma. c.5.

31 Iuſtè his vti licet, non ſolùm in reparatione eccleſiarum, alimonijs ſacerdotum, & pauperum refectione, ſed etiam redemptio-

demptione captiuorum. 1.Aurelianen.7. / c.116. concilij Aquiſgranen. ſub Ludouico pio Imp.
32 In vſumfructum niſi clericis, captiuis, aut peregrinis non vult dari Symmachus PP. c.2. epiſt. decretal. & concil. Roma.2. c. 4. / 3.Toleta.3.
33 Si clericus, cui quidpiam eiuſmodi donarat epiſcopus, alterius eſt eccleſiæ, eo mortuo donum redit ad ius eccleſiæ de cuius facultate donatum eſt. 4.Aurelia.35.
34 Eò ſpectat, quòd clericis diuturnitate quantalibet temporis nulla gignitur proprietas aut ius proprium in ijs quæ poſſederint ex eccleſiæ remuneratione, ſed quandocunque patuerit eccleſiæ rem fuiſſe, ei confitenda eſt proprietas. Agathen.59. / 6.Toleta 5.
35 Si quis de clericis documenta, quibus eccleſiæ poſſeſſio firmatur, aut ſupprimere aut negare, aut aduerſarijs fortaſſe tradere præſumpſerit, quicquid per abſentiam documentorum damni Eccleſiæ illatum eſt, de proprijs facultatibus reddat, & cõmunione priuetur. Agathen.26 / 3.Aurelianen.22.
36 Onera eccleſijs rectores & conſules ciuitatum non præ-
Gene.47. ſumant imponere. Alexander. PP.3. part.1.c.19 / 2.Latera.46. vide titul. clericorum nomen. §. 40.
37 Verùm ſi quando forſan epiſcopus ſimul cum clericis tantam neceſſitatem vel vtilitatem inſpexerint, vt abſque vlla coactione ad releuãdas vtilitates & neceſſitates communes, vbi laicorum non ſuppetunt facultates, ſubſidia per eccleſias duxerint conferenda, prædicti laici humiliter & deuotè recipiant cum actionibus gratiarum Propter imprudentiam tamen quorundam, Romanum priùs conſulant Pontificem, cuius intereſt cõmunibus vtilitatibus prouidere. 2.Lateranen.46. ſub Innoc. PP.3. Cæterum quicunque ſine Romani pontificis pro tempore exiſtẽtis expreſſa licentia quidquam de eccleſiarum aut monaſteriorũ bonis quocunque colore aut fuco occupat aut detinet, ſub pœna excõmunicationis id vel æquiualens reddat. concil. Lateranen. 3. ſeſſio. 9. ſub Leone 10.
38 De reditibus eccleſiæ vel oblatione fideliũ quatuor fiant partes, quarum vna cedat pontifici ſeu epiſcopo ad eius ſuſtentationem, alia presbyteris & diaconibus, & omni clero, tertia templorum & eccleſiarum reparationi, quarta pauperibus, & infirmis, & peregrinis. Syluester PP. concil. Roman. cap. 4. / Simplicius PP. epiſt.3. ad Florentium, &c. /
Gela-

Gelaſius PP. c. 29. epiſt. ad epiſcopos per Lucaniam./ Gregorius PP. 2. epiſt. ad vniuerſum clerum & plebem Thuringiæ prima./ Wormatien 7.&. 47./1. Aurelian.7./Tarraconenſ.8./Triburien.13. ſub Arnolpho Imperat./1.Braccar. 25. cõſentit,niſi quòd de quarta dicit: De quarta parte ſiue archipresbyter, ſiue archidiaconus illam adminiſtrans epiſcopo faciat rationem. /c. 42. tamen Maguntiaci ſub Carolo magno,& c. 25. Arelatenſis ſub eodem, dicunt : Quicunque beneficium eccleſiaſticum habent, ad tecta eccleſiæ reſtauranda, vel ipſas eccleſias emendandas vel ædificandas omnino adiuuent.

Nunc de eccleſia, vt non locum, ſed homines ſignificat, ſeu hominum ſocietatem.

1 VNam, ſanctam, catholicam & apoſtolicam eam credimus, cum concilio primo Conſtantinopolitano.

2 Extra quam nullus omnino ſaluatur. 2. Lateranen. 1. / Leo PP. 10. in tertij Lateranenſis Seſſione 11.

Nullus martyr, Cyprian.lib.1.epiſt.epiſt.1.Quanquam etſi aliquis,&c. Auguſt. idem habet ſæpius: nempe libro de patientia. c.26.& 27./& lib de vnitate eccleſiæ.c. 4. dicit,&c.

3 In hac modò ſunt mali cum bonis, vt palea cum tritico vſque ad ventilationem. Vnde damnatur in concilio Conſtantien primus hic articulus Ioannis Hus: Vnica eſt ſancta vniuerſalis Eccleſia, quæ eſt prædeſtinatorum (ſeu electorum) vniuerſitas. &, Vniuerſalis ſancta eccleſia tantùm eſt vna, ſicut tantum vnus eſt numerus omnium prædeſtinatorum.

4 Sic autem in ea ſunt, quomodo humores mali in corpore, inquit Auguſt. tract. 3. in canonicam Ioannis, quando euomuntur, tunc releuatur corpus. Sic & mali quando exeũt, tunc eccleſia releuatur,&c.

ECCLESIA ROMANA.

1 ROmana eccleſia (ſeu ſedes apoſtolica) mater, caput, & cardo eſt omnium eccleſiarum particularium. Anacletus PP epiſt.3./ Lucius PP. epiſt. 1. /Calixtus PP. 1. epiſt.1./ Fœlix PP. 1.epiſt 3. ad Benignum / Zepherinus PP. epiſt.1./ Marcellus PP. 1.in epiſt. ad epiſcopos Anthioc. prouin. / Iulius PP. 1.in 1 epiſt.ad Orient.epiſc./Damaſus PP.in epiſt.ad Stephanum./Chalcedonen. ſynodus actio 1 & 16./Romana ſub Syluestro c. 20./ Sardicen. 3.& 4./Epiſcopi AEgypti ad

Felicem PP. 2. elegantiſſimè./ Triburien. 30. ſub Arnolpho Imperat./ Et Leo PP. 10. ſacro approbante concilio Lateranenſi tertio, Seſſione 11. De neceſſitate ſalutis exiſtit, omnes Chriſti fideles Romano Pontifici ſubeſſe. §. Hunc confirmant & canones citati in tit. Concil. conuocare. §. 1.2.& 3.
2 Nunquam errauit à tramite Apoſtolicæ traditionis Lucius PP. epiſt. 1/ Felix PP. 1. epiſt. 3./ Marcus PP. ad epiſcopos AEgypti: & ex eo Agatho PP. citatus act. 4. Conſtantinopolitani concilij ſexti.
3 Ioannis Wiclef articulus iſte 41. damnatus eſt in concilio Conſtantienſi: Non eſt de neceſſitate ſalutis credere Romanam eccleſiam eſſe ſupremam inter alias eccleſias. Error (inquit Synodus) eſt, quatenus negaret primatum ſummi Pontificis ſuper alias eccleſias particulares. Damnatur & 7. articulus Iohannis Hus: Petrus non eſt, nec fuit caput eccleſiæ ſanctæ catholicæ.
4 Eadem Romana eccleſia, non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino ſaluatore noſtro primatum obtinet, & eminentiam poteſtatis ſuper vniuerſas eccleſias ac totum Chriſtiani populi gregem aſſecuta eſt. (Aſſerit id & Nicolaus PP. 1. ſcribens ad Michaelem Imperatorē.) Secunda ſedes eſt apud Alexandriam ſub Marco Euangeliſta. Tertia apud Antiochiam ſub Petro Apoſtolo, qui illic priuſquam Romam veniret, habitauit, & Ignatium Epiſcopum cōſtituit. Anacletus PP. epiſt. 2./ Idem habes in præfatione primi concilij Niceni, hoc adiecto: Quarta apud Hieroſolymam, vbi Iacobus Apoſtolus eſt ordinatus. / His conſonus eſt Gelaſius PP. in decreto de Apocryphis. / At poſtea curiali ambitione locus ſecundus obtentus eſt à ſede Conſtantinopolitana. 1. Conſtantin. 5. / quod roboratur & 2. Lateranen. 5. / Qua ambitione & Ioannes Conſtantinopolitanus epiſcopus ſe appellabat epiſcopum vniuerſalem: teſte Pelagio PP. 2. epiſt. 1./ Verùm Gelaſius PP. poſtea, non obſtantibus illis, conſtanter pronunciauit hæc verba in epiſt. ad Fauſtum magiſtrum: Conſtantinopolitanæ ciuitatis epiſcopus, per canones inter ſedes nullum nomen accepit. / & primi Niceni. 6. conſtitutum erat: Apud Antiochiam, cæteraſque prouincias honor ſuus vnicuique ſeruetur eccleſiæ. Quàm ambitioſi fuerint, facilè quis cognoſcet, lecta tantùm epiſtola Nicolai PP. 1. ad Michaelem Imperatorem.

Innocentius 1. epiſt. 18. c. 1. videtur ſecundam facere Antiochiam

chiam, non ſine cauſa, quam citat Nicolaus 1. ad Michaëlem Imperat. Vide Petrus §. 3.

ELECTIO.

1 Electio maioris & ſanioris partis, appellatione remota, ſemper præualeat, niſi à paucioribus & inferioribus aliquid rationabile fuerit oſtenſum. Alexander PP. 3. parte 1. c. 16. / 2. Arelaten. 5. / Alexander PP. 3 part. 40. c 4. dicit ex Lucio 3. electum adminiſtrationē dignitatis debere relinquere, ad quam cum eligeretur quidem à maiori parte, ſed paucis contradicentibus, diſcordiæ author munere aliquo pacatus eſt / & parte 2. cap. 13.

2 Cùm electio fuerit celebranda, præſentibus omnibus qui debent, & volunt, & poſſunt commodè intereſſe, aſſumantur tres de collegio fide digni, qui ſecretò & ſingulatim voces cunctorum diligenter exquirant, & in ſcriptis redacta mox publicent in communi, nullo prorſus appellationis obſtaculo interiecto, vt is collatione adhibita eligatur, in quem omnes vel maior vel ſanior pars conſentit: vel ſaltem eligendi poteſtas aliquibus viris idoneis committatur, qui vice omnium eccleſiæ viduatæ prouideant de paſtore, aliter electio facta non valeat, & nemo procuratorem conſtituat ad eligēdum, niſi abſens detineatur iuſto impedimēto vt adeſſe non poſſit, & tunc procuratorem faciat vnum de ipſo collegio, nec clandeſtina ſit electio. 2. Lateranen. 24.

3 Bonis ſacerdotibus & ſpiritualibus populis electionem epiſcopi Chriſtus conceſſit. Anacletus PP. epiſt. 2. / 2. Arelat. 35. / Leo PP. 1. epiſt. 90. c. 1. / Nicolaus PP. 1 tit. 8. c. 1. / 1. Pariſien. 8. / 5. Aurelian 10. / Syricius PP. epiſt 1 c 10. / 4. Tolet. 18. Vide Cypr. li. 1. epiſt. epiſtola 4. Coram omni ſynagoga, &c. Diſt. 63. Epiſcop⁹.

4 Laodiceni tamen concilij, cap. 13. eſt: Non eſt populis concedendum, electionem facere eorum qui altaris miniſterio ſunt applicandi. / & capitulorum è Græcis ſynodis latinitati donatorum à S. Martino epiſcopo Braccar. primum eſt: Non licet populo electionem facere eorum qui ad ſacerdotium promouentur, ſed in iudicio epiſcoporum eſt, vt ipſi eum qui ordinandus eſt probent, ſi in ſermone, & fide, & in vita ſpirituali edoctus eſt.

5 Nil ergo noui aut valdè mirandi conſtituit ſecunda ſynodus Lateranenſis ſub Innocentio PP. 3. c. 25. dicens: Quiſquis electioni de ſe factæ per ſecularis poteſtatis abuſum conſentire præſumpſerit contra canonicam libertatem,

& electionis commodo careat, & ineligibilis fiat, & abſque diſpenſatione non poſſit ad aliquam eligi dignitatem. Vide Seſſio 23. Trident. c. 4.

Neque calumniæ ſubiacet ſynodus Tridentina in Seſſio. 23. c. 4. definiens: in ordinatione epiſcoporum, ſacerdotum, & cæterorum ordinũ, nec populi, nec cuiuſuis ſecularis poteſtatis & magiſtratus conſenſum ſiue vocationem, ſiue authoritatem ita requiri, vt ſine ea irrita ſit ordinatio. Et eiuſdem Seſſio. cano 7. Si (ait) quis dixerit, ordines ab epiſcopis collatos ſine populi vel poteſtatis ſecularis conſenſu aut vocatione irritos eſſe, anathema.

Olim enim cùm ſpiritualior eſſet plebs paſſim, & ipſa eligebat cum clero, ſed non quaſi alioqui non rectè fieret electio. Imò videtur eius electio aſſenſus potius fuiſſe.

Primùm quidem (inquit Ticinenſis ſynodus) ipſius loci presbyteri vel cæteri clerici idoneum ſibi rectorem eligant; deinde populi, qui ad eandem plebem aſpicit, ſequatur aſſenſus. / & Celeſtinus PP. 1. epiſt. 2. c. 5.

6 Is cuius eſt electionem confirmare, diligenter examinet & electionis proceſſum, & perſonam electi ad regimen animarum (an ſufficientis ſit ſcientiæ, honeſtæ vitæ, & ætatis legitimæ) & cum omnia ritè concurrerint, munus ei confirmationis impendat: ſecus faciens, non ſolùm confirmandi primum ſucceſſorem illius careat poteſtate, verùm etiam à perceptione proprij beneficij ſuſpendatur. 2. Lateranen. 26.

ENERGVMENVS.

1 ENergumenus, hoc eſt, qui tempeſtate iactatur, ſeu ſpiritu immundo diuexatur. Ancyran. 16.

2 Omni die exorciſtæ energumenis manus imponant. 4. Carth. 90. de qua manuum impoſitione etiam loquitur Innocentius PP. 1. c. 6. epiſt. 1. ſed (ni fallor) hoc epiſcopo munus peculiare faciens, quod alter, niſi ipſe imperet, exercere non debeat.

3 Victus quotidianus eis, in domo Dei aſſiſtentibus, ſubminiſtrabatur ab exorciſtis. 4. Carth. 92.

4 Energumeni pauimenta templorum verrebant. 4. Carthaginen. 91.

5 Communicabant, vt ſacramenti ipſius virtute vel munirentur ab incurſu dæmonum quo infeſtantur, vel purgarentur. 1. Arauſicani 14.

6 Non

6 Non ſolùm non aſſumendi ſunt ad vllum ordinem clericatus, ſed & illi qui ordinati iam ſunt, ab impoſito officio ſunt repellendi. 1 Arauſ. 16. (quem canonem adſcribit Iuo 3. Arelatenſi c. 3.) Elibertini. 29. / Pius PP. 1. diſt. 33. communiter / 11. Toletani 13. vt Pius PP.

7 Horum nomina ad altare cum oblatione non recitentur, (fortè, quia his auditis furerent.) Elibertini 29.

EPISCOPVS.

1 EPiſcopo quocunque defuncto, non ab alio niſi à comprouincialibus ſuis alter eligatur: ſin aliter, huius ordinatio irrita habeatur. 1. Cabylonen. 10. circa tempus Eugenij PP. 1. / Si vnus ex eis tantùm ſuperſtes, negligentior exiſtens nollet ordinare populo obſecranti rectorem, epiſcopi vicinæ prouinciæ eum prius literis conueniant; & eo diſſimulante, id ipſimet peragant. Sardicen. 6.

2 Quòd ſi per ordinationem regiam honoris iſtius culmen peruadere aliquis nimia temeritate præſumpſerit, à comprouincialibus loci ipſius epiſcopus recipi nullatenus mereatur, quem indebitè aſſumptum agnoſcunt. Si quis de cõprouincialibus recipere eum contra indicta præſumpſerit, ſit à fratribus omnibus ſegregatus. 1. Pariſien. 8. / 12. Toletan. 6. à pijs Hiſpa. regibus & epiſcopis id ſeruatur. Nicolaus PP. 1. idem attendit. c. 1. titul 7. ſeu diſt. 63. c. Porrò.

3 Eminentiſſimæ enim dignitatis apex, omnium conſcendendus eſt electione, non paucorum fauore, non patrocinijs potentum, non calliditate ſubdola, ad conſcribendum decretum alius hortetur præmijs, alius timore compellat. Quod ſi quis fecerit, eccleſiæ cui indignus præeſſe cupit, communione priuabitur. Aruernen. 2. / imò remouebitur præmijs ordinatus. 5. Aurelianen. 10. / Symmachus PP. c. 5. epiſtol. decretalis.

4 Nullus ex laicis, nullus digamus, nullus viduæ maritus eligatur. Celeſtinus PP. 1. epiſt. 2 c. 6. & epiſt. 2. c. 3. / nullus, inquam, ex laico fiat epiſcopus. 1. Niceni. 2. / Caius pp. / Sardicen. 13. / Hormiſdas pp. c. 1. epiſt. ad epiſc. Hiſpan. / 3. Arelaten. 2. / 5. Aurelianen. 9.

5 Quid enim proderit, per ſingula clericos ſtipendia militaſſe, & omnem egiſſe in dominicis caſtris ætatem, ſi hi qui præfuturi ſunt, ex laicis requirantur? qui vacantes ſeculo, & omnem eccleſiaſticum ordinem neſcientes, ſaltu præpropero in alienum honorem ambiunt immoderata cupiditate

tranſcendere, & in aliud vitæ genus calcata reuerentia eccleſiaſticæ diſciplinæ tranſire. Celeſtinus pp. 1 c. 2. epiſt. 3. Vide Syricium pp. epiſt. 1. cap. 10.

6 Addit poſtea 5 Aurelianenſis caput 9. Nullus ex laicis abſque annua conuerſatione præmiſſa epiſcopus ordinetur, ita vt intra anni ipſius ſpacium, à doctis & probatis viris, diſciplinis & regulis ſpiritualibus plenius inſtruatur. Quòd ſi hoc quiſquam epiſcoporum tranſcendere quacunque conditione præſumpſerit, anno integro ab officio vel charitate fratrum habeatur extraneus. / aut cum ſupplenda eſt clericalis penuria, præmiſſa ſex menſium conuerſatione. Gelaſius Papa epiſtola prima ad vniuerſos epiſcopos, &c. capite quarto. Quanto longiorem in eccleſiaſticis conuerſationem olim exegerint, vide in epiſt. 1. Syricij pp. cap. 10. / Zoſimi pp. epiſtol. 1. cap. 3.

7 Qui autem ordinari merentur, ſic aſcendant ad ordines, vt epiſcopus non fiat quiſquam, niſi primò fuerit oſtiarius, deinde lector, poſtea exorciſta, inde ſacretur acolytus, demum verò ſubdiaconus, deinde diaconus, & poſtea presbyter. Gaius pp. teſte Damaſo, & habetur in fine epiſt. eius decretalis / Sardicen. verò c. 13. ait: Niſi antè & lectoris munere, & officio diaconi aut presbyteri fuerit perfunctus. / Celeſtinus pp 1. c. 5. epiſt. 2. vt Gaius ſapit.

8 Electus non poteſt ordinari abſque conſenſu Metropolitani epiſcopi. Hilarius pp. epiſt 2. c. 1. ad epiſcopos Tarrac. / Innocentius pp. 1. ante eum c. 1. epiſt. 2. / Bonifacius pp. 1. epiſt. 3. / 1 Niceni 6. / 2. Arelaten. 5. & 6. / Antioch. 19. / 2. Carth. 12. / 1. Pariſien. 8. / 2. Turonici. 9.

9 Quo accedente, ordinetur ab omnibus, ſi fieri poteſt, qui in eius prouincia ſunt. Si verò hoc difficile fuerit, vel aliqua vrgente neceſſitate, vel itineris longitudine, certè tres epiſcopi debent congregari, ita vt etiam cæterorum abſentium conſenſum literis teneant. Anacletus pp. epiſt. 2. / 1. Nicen. 4. / Ioannes pp. 3. epiſt. 1. / 1. Arelaten. 21 / 2. Arelaten. 5. / Antioch. 19. / Laodic 12. / Syricius pp. epiſtola 4. / 2. Carthaginen. 12. / 3. Carthaginen. 39. / 1. Araus. 21. / Damaſus pp. epiſt. 4. vt Rhegien. 1. / Gregorius pp. 2. epiſtol. 8.

Damaſus, Rhegienſe & Antiochenum concilia pronunciant alioqui fore irritam, ſi tres non ordinent.

10 Orta autem inter partes dubitatione, maiori numero Metropolitanus in electione conſentiat. 2. Arelaten. 5.

11 Et ſi

11 Et ſi qua contradictio fuerit oborta, non præſumant ad purgandum eum, qui ordinandus eſt, tres iam, ſed duo vel tres poſtulentur, qui cum tribus alijs diſcutiant in plebe cui ordinandus eſt, primò perſonas contradicentium, poſtremò illa pertractent quæ obijciuntur, & cùm purgatus fuerit ſub conſpectu publico, ita demum ordinetur. tertia Carthaginenſis. 40.

12 Non diu autem differat Metropolitanus antiſtitem ſubſtituere. 4. Aurelian. 34./ non vltra menſes tres, niſi fortè inexcuſabilis neceſſitas coegerit tempus ordinationis amplius prorogari. Chalcedon. 25./ quod eſt 76. caput concilij Wormatien./ in 1. tomo concil. idem adſcribitur Damaſo decretum. Vide conc. Trident 23. Seſ. cap. 2. Conſecrationis tempus.

13 Eo quòd cum diu differtur ordinatio ſucceſſoris, non minima creatur officiorum diuinorum offenſio. 12. Tolet. 6. E qua ſocietate eligetur.

14 Alter tunc de altera eligatur eccleſia, ſi de ciuitatis ipſius clero, cui eſt epiſcopus ordinãdus, nullus dignus (quod euenire non credimus) poterit reperiri Primùm enim illi reprobandi ſunt, vt aliqui de alienis eccleſijs meritò præferantur. Habeat vnuſquiſque fructum ſuæ militiæ in eccleſia, in qua ſuam per omnia officia tranſegit ætatem. In aliena ſtipendia minimè alter obrepat: nec alij debitam alter ſibi audeat vendicare mercedem. Sit facultas clericis renitendi, ſi ſe viderint prægrauari: & quos ſibi ingeri ex tranſuerſo agnouerint, non timeant refutare. Celeſtinus pp. 1. epiſt. 2. c. 5./ Ticinenſis ſynodus: Si autem in ipſa plebe, &c.

15 Non in villula autem, nec in agro, nec in modica ciuitate, ſed honorabili conſtituendus eſt epiſcopus, vt epiſcopi nomen non vileſcat. Anacletus PP. epiſtola 3./ Laodic. 57. / 1. Nicenum citatum cap 4 concilij Toletani 12./ Sardicen. 6. Locus ad quem ordinãdus. Tit. 1. a.

16 Vtilitate tamen ac magno rei commodo aliud exigente poteſtate Apoſtolica ſecus fecit Zacharias pp. vt videre eſt in eius epiſt. 6. quæ eſt ad Bonifacium.

17 Conſecretur ibi epiſcopus comprouincialis, vbi Metropolitanus elegerit. 4. Tolet. 18./ 4. Aurel. 5./ Sardic. 6. vt & Aurelia. probat, vt ordinetur in ipſa eccleſia, quæ viduata eſt. Locus in quo conſecrabitur.

18 Simul conuenientes epiſcopi ſcrutiniũ diligenter agant, ieiuniumq; cum omnibus celebrent precibus, & manus cum ſanctis euangelijs, quæ prędicaturi ſunt, imponẽtes, dominica die hora tertia orãtes, ſacraq; vnctione (exẽplo Prophetarũ & regum) Forma conſecrationis.

regum) caput eius more Apoſtolorum & Moſis vngentes ; quia omnis ſanctificatio conſtat in ſpiritu ſancto , cuius virtus inuiſibilis ſancto chriſmati eſt permixta. Anacletus pp. in epiſt. 2. / & 4. Toletan. 18. / 4. Carth. 2. Quum (inquit) epiſcopus ordinatur, duo epiſcopi ponant & teneant euangeliorum codicem ſuper caput & ceruicem eius, & vno ſuper eum fundente benedictionem, reliqui omnes epiſcopi qui adſunt, manibus ſuis caput eius tangant. Vide tit. Degradari, §. 6.

19 Scrutentur autem an natura ſit prudens, an docilis, an moribus temperatus, an vita caſtus, an ſobrius, an ſemper ſuis negocijs cauens, an humilis, affabilis, miſericors, literatus, in lege Domini inſtructus, in ſcripturarum ſenſibus cautus, in dogmatibus exercitatus. 4. Carth. 1. / Laodic. 12. / c. 2. Cabylonen. ſub Carolo magno.

20 Trigeſimum ætatis annum iam egerit, de legitimo ſit matrimonio natus. Alexander pp. 3. parte 1. c. 3.

Scrutinij cauſa.

21 Alioqui non poterit dicere contemptoribus admonitionis ſuæ, Futurum cogitate iudicium, quod ipſe fortè non cogitat: amatoribus mundi, Nolite diligere mundum, ſi eum mundi amor oblectat: ambitioſis, Ambitioni finem imponite, ſi eum ambitio ruinoſa præcipitat: ebrioſis, Ebrietatem cauete, ſi ſe mero vſque ad alienationem mentis ingurgitat: ſumptuoſis dapibus crudus, non poteſt ſuis abſtinentiam laudare quam calcat: vitio cupiditatis addictus, cupidis amorem non poteſt diſſuadere pecuniæ: inimicitiarum tenax, non audebit animos diſſidentium ſacerdotali tranquillitate componere, iuſtitiam prædicare iudicibus erubeſcit, quam ipſe perſonæ potentis fauore corrumpit ; nec defendit oppreſſos, ſi perſonas aut honorat aut deſpicit : & quicquid boni non facit, aut mali committit, nec iubebit fieri, nec vetabit, quia neceſſariam docendi authoritatem contrarietate ſuæ actionis aut amittit aut minuit. Proſper lib. 1. de vita contemplat. c. 15.

22 Cùm autem electus fuerit, & confirmationem acceperit, & eccleſiaſticorum bonorum adminiſtrationem habuerit, decurſo tempore de conſecrandis epiſcopis à canonibus definito, is ad quem ſpectant beneficia quæ habuerat, diſponendi de illis liberam habeat facultatem. Alexander pp. 3. parte 1. cap. 3.

Epiſcopos iure diuino ſuperiores eſſe presbyteris, declarat ſynodus Trident. Seſ. 23. cap. 4 & cano. 7.

23 Præle-

23 Prælegantur ei cùm ordinatur conciliorum decreta, vt per ignorantiam nil pœnitendum gerat.3.Carth.3./Celeſtinus pp.1. c. 1. epiſt. 3./ 4. Toletan. 24.

24 Duo autem in vna ciuitate aut eccleſia non ordinentur. Hilarius pp. c.4. epiſt. 2. ad Tarracon./ Damaſus pp. epiſt. 4./cap. 4. Cabilonen. circa tempora Eugenij pp 1./12. Toletan. 4.

25 Duas diœceſes vnus ſibi non vendicet. 3. Carth. 46. Iuriſdictio.
Pontificalia in alterius diœceſi non exerceat. Trident. Seſſ. 6.c.5. de reformat. & Seſ.14.c.2. Vide Nicenum 1 c.17./Arelaten c.13 /Antiochen. cap.13./Sardicen. c.18.& 19./3.Carthagien. cap. 21.

26 Multiplicato Dei populo, creſcente fide, multiplicati ſunt & epiſcopatus ſeu diœceſes, iuxta ſacrorum canonum ſtatuta. Gregorius pp.2. epiſt.8./1. Anglicani 9./2.Carth.5.

Cui §. vigeſimo ſexto non contradicunt 2. Carth. 5./3. Carth.42./12. Toleta.4. ſed cauent tantùm, ne modico, nec ſatis excellenti loco epiſcopus conſtituatur.

27 Cuius facti confirmatio petitur à ſede Apoſtolica. Zacharias pp. in epiſtola ad Wittam.

28 Reſideat in eccleſia ſua cathedrali, nec facultas ſit ei ad aliquam eccleſiam in diœceſi conſtitutam ſe conferendi, vel in re propria diutius quàm oportet, curam vel frequentationem propriæ cathedræ negligendi.5. Carth.5./Euariſtus PP. epiſt.2.Sicut vir nõ debet./Chalced.5./ Conc. Trid.Seſ 6.de reformatione c.1.& Seſ. 23. c.1.de reformatione, vbi declaratur quod reſidentia epiſcopi, ſiue inferioris paſtoris apud oues ſuas ſit iuris diuini.

29 Si vel ad poſſeſſiones ſuas vel aliò accedere velit, non diutius abſit quàm 3. dominicos vel hebdomadas. Sardicen. 14.& 15.aut commúnione priuetur./Imò ſi nulla infirmitate impediatur, omni die dominico ibi cõueniat. 1. Aurelian.33.

Curent in primis ne tempore aduentus dominici, quadrageſimæ, natiuitatis, reſurrectionis, pẽtecoſtes, item corporis Chriſti, quibus refici maximè, & in Domino gaudere paſtoris præſentia oues debeant, ipſi ab eccleſia ſua cathedrali vllo pacto abſint, niſi epiſcopalia munia in ſua diœceſi eos aliò vocent. Trident. Seſ. 23. cap.1./Agathen. cap. 64.

30 Si ſuſcepta manus impoſitione, & deputatus præeſſe populis non ſuſcipiat miniſterium ſacerdotij, nec conſentiat habere eccleſiam in qua fuerat ordinatus, hic incõmunicabilis

eſſe debet, donec coactus cõſentiat plebem ſuſcipere ſibimet deputatam. Antioch 17.

31 Si ordinatus non recipiatur ab ea parochia cui eſt denominatus, non occupet alias parochias, vim præſulibus earum inferendo, aut abijciatur ſi hoc faciat. Si voluerit in ordine presbyterij vt presbyter reſidere vbi prius fuerat, nõ abijciatur propria dignitate. Ancyran. 17. & eſt diſt. 92. Si qui epiſcopi. / Anthioc. 18. non diſſimiliter: Hic (inquit) honorem ſuſceptum retinere debebit, & ſacerdotio fungi, ita vt nihil moleſtiæ afferat eccleſiæ illi in qua fuerit conſtitutus. / Si receptus expellatur iniquè (pro diſciplina ſcilicet, & catholica confeſſione, vel pro defenſione veritatis) non prohibeatur in alia ciuitate immorari, vſq; dum iniuria remedium accipiat: quinimo ei & larga beneuolentia & humanitas eſt exhibenda Sardicen. 21.

32 De ſua autem ciuitate ſeu eccleſia ad aliam eccleſiam non transferatur, propter multam perturbationem & ſeditiones quæ fiunt. 1. Niceni. 15. / Antioch. 21. / Sardicen 1. & 2. / Chalcedonen. 5. / Hilarius PP. ad epiſcopos Tarracon. epiſt. 2 c. 2. / Aquiſgran. ſub Ludouico pio Imp. 1. c. 43. ex Nicen. / c. 28. Triburien ſub Arnolpho Imperat. ex Niceno.

33 Communi tamen vtilitate atque neceſſitate, non libitu cuiuſquam aut dominatione transferri poteſt. Petrus de Antiochia Romã tranſlatus eſt, vt ibidem potius proficere poſſet. Euſebius quoque de quadam parua ciuitate Apoſtolica authoritate mutatus eſt Alexandriã. Similiter Felix de ciuitate qua ordinatus erat, electione ciuium propter doctrinam & bonam vitam quam habebat, communi epiſcoporum & reliquorum ſacerdotum ac populorum conſilio, tranſlatus eſt Epheſum. Anterus PP. in epiſt: ad epiſc. prouinc. Beticæ & Toletanæ. / Euariſtus PP. epiſt. 2. / Pelagius PP. 2. in epiſt. 2. ad Benignum archiepiſcopum. / 4. Carth 27. / 3. Apoſtol. 14.

34 Domus epiſcopi ſit vicina templo. 4. Carth. 14.

35 Vilem ſuppellectilem, & menſam ac victum pauperem habeat; & dignitatis ſuæ authoritatem fide & vitæ meritis quærat. 4. Carth. 15. Trident. 25. cap. 1.

36 Ad hoc inſtituta eſt domus epiſcopalis, vt ſine perſonarum acceptione omnes in hoſpitalitate recipiat. 2. Matiſconen. 13. / peregrinos, pauperes, debileſque. Euſebius PP. 1. in 1. tomo concil. / c. 6. Turonici tempore Caroli magni. / Rhemenſis 17.

37 Conui-

37 Conuiuas ſuos ad comedendum & bibendum non vrgeat, quin potius ſobrietatis præbeat exemplum. Euſebius idem ibidem.

38 Remoueantur ab eius conuiuio cuncta turpitudinis augmenta: non ludicra ſpectacula, non acromatum vaniloquia, non fatuorum ſtultiloquia, non ſcurrilium admittantur præſtigia. Euſebius PP. ibidem./cap.5. Turon. tempore Caroli magni./ Rhemen. 17.

39 Sacra lectio ante menſam eius recitetur: per hoc enim & animæ ædificantur ad bonum, & fabulæ non neceſſariæ prohibentur. Euſebius PP. ibidem./ 3.Tolet.7./c.5. Turon. tempore Caroli magni./ Rhemen.17.

40 Canes vel accipitres in domo eius non habitent. 2. Mantiſconen. 13.

41 Lectioni,orationi,& verbi prędicationi,non curæ rei familiaris vacet.4 Carth.20. / Sanctum euangelium & epiſtolas B. Pauli non ſolum crebro lectitet, ſed etiam quantum poſſit memoriæ ſtudeat commendare, ſanctorumq; patrum opuſcula ſuper eadem deuotè frequentet c. 2. Turon. temp. Car.mag./c.1.Cabilon. ſub eodem Car. mag./ Rhenen. 14.

42 Qui enim prędicationis officium ſuſcepit(dicente Paulo, Potens ſit exhortari in doctrina ſana,& contradicentes arguere.) nullis curis à diuina lectione priuari debet. 2. c. 11. Tolet. Prædicare Euangelium, eſt præcipuum epiſcoporum munus. Proinde hoc, quemadmodum & inferiores paſtores, per ſeipſos facere debent. conc. Triden.c.2.de reformatione. Tit. 1.

43 Ille ſanè, qui iam hoc honore fungens huiuſce adhuc ignorantiæ(vt quid doctrinæ gregibus ſubditis exhibeat non inueniat præco mutus)cęcitate vexatur,aut ſponte ſumat intentionē neceſſariā perdiſcendi, aut à maioribus ad lectionis exercitia cogatur inuitus.8.Tolet.8./11.Tolet.2./2 Later.10.

44 Solicitè ſtudeat vnuſquiſque epiſcopus gregem ſibi cōmiſſum ſacra prædicatione quid agere,quidve vitare debeat, informare.c.4. Turonici, tempore Caroli magni.

45 Quamobrem nulli epiſcopo liceat canones aut librum paſtoralem à B.Gregor.pp.editum,ſi fieri poteſt,ignorare,in quibus ſe debet vnuſquiſque quaſi in quodam ſpeculo aſſiduè conſiderare. cap. 3. Turonici tempore Caroli magni.

46 Habeat etiam quilibet epiſcopus homilias continentes neceſſarias admonitiones quibus ſubiecti erudiātur.1.de fide Catholica, prout capere poſſint: de perpetua retributione

bonorum

bonorum, & æterna damnatione malorum: de reſurrectione quoque futura & vltimo iudicio: & quibus operibus poſſit promereri beata vita, quibúſve excludi. & vt eaſdem homilias quiſque apertè transferre ſtudeat in vulgarem linguam, quò facilius cuncti intelligere poſſint quæ dicuntur. c.17. Turon. ſub Carolo magno / Rhemen.15. / Trident. Seſſione 24. c. 4. Seſſ. 25 in decreto de purgatorio.

47 Si fortè non fuerit in domo ſua, aut infirmus eſt, aut aliqua cauſa exigente non valuerit, nunquam tamen deſit diebus dominicis aut feſtiuitatibus, qui verbum Dei prædicet, iuxta quod vulgus intelligere poteſt. c. 25. Maguntiaci ſub Carolo magno / Trident. Seſſ.5. c. 2.

48 Quoniam inter cætera quæ ad ſalutem ſpectant populi Chriſtiani, pabulum verbi Dei permaximè ei noſcitur neceſſarium. quia ſicut corpus materiali, ſic anima ſpirituali cibo nutritur, eo quòd non in ſolo pane viuit homo, ſed in omni verbo quod procedit de ore Dei. 2. Lateran. 10.

49 Quia tamen ſæpè contingit, epiſcopos, propter occupationes multiplices vel inualitudines corporales aut hoſtiles incurſus ſeu occaſiones alias (ne dicamus defectum ſcientiæ: quod in eis eſt reprobandum omnino, nec de cætero tolerandum) per ſeipſos nō ſufficere, vt populo verbum Dei miniſtrent, maximè per amplas diœceſes & diffuſas; generali conſtitutione ſancimus, vt epiſcopi viros idoneos ad ſanctæ prædicationis officium ſalubriter exequendum aſſumant, potentes in opere & ſermone: qui plebes ſibi commiſſas, vice ipſorum cùm per ſe idem nequeunt, ſolicitè viſitantes, eas verbo ædificent & exemplo, quibus ipſi, cùm indiguerint, cōgruè neceſſaria miniſtrent, ne pro neceſſariorum defectu compellantur deſiſtere ab incepto. 2 Lateranen. 10.

Leo PP.10. Seſſ. 10. tertij Lateranen. Nullus autem tam clericus ſecularis, quàm cuiuſcunque etiam mendicantium ordinis regularis, aut quiuis alius, ad quem facultas prædicandi tam de, &c. Item Synodus Tridentina Seſſ.5.c.2. Seſſ. 24. c 2. Seſſ. 25. in decreto de purgatorio.

50 Omnes qui prohibiti vel nō miſſi, præter authoritatem ab Apoſtolica ſede, vel Catholico epiſcopo loci ſuſceptam, publicè vel priuatim prædicationis officium vſurpare præſumpſerint, excommunicationis innodentur vinculo. & niſi quantocius reſipuerint, alia competenti pœna plectantur. 2. Lateranen. 3.

51 Pro-

51 Propterea damnati ſunt Ioannis Wiclef articuli 14. Licet alicui diacono vel presbytero prædicare verbum Dei, abſque authoritate ſedis Apoſtolicæ, vel epiſcopi Catholici. & Ioannis Huſz decimus ſeptimus: Sacerdotes Chriſti, viuentes ſecundum legem eius, & habentes ſcripturæ notitiam & affectum ad ædificandum populum, debent prædicare, non obſtante prętenſa excommunicatione. & infrà: Quòd ſi Papa vel aliquis Prælatus mandat ſacerdori ſic diſpoſito non prædicare, non debet ſubditus obedire. & decimus octauus: Quilibet prædicantis officium de mandato accipit, qui ad ſacerdotium accedit: & illud mandatum debet exequi, prætenſa excommunicatione non obſtante.

Cæterum permiſſus Diaconus id poteſt, vt oſtendit Vaſenſe concilium. cap. 2 / c 10. Arelatenſis ſub Carolo magno.

52 Epiſcopus vita, habitu, forma & conuerſatione ſancta ſuis ſit ſubiectis exemplum, vt iuxta dominicam vocem: Videant opera eius bona, & glorificent patrem Deum qui in cœlis eſt. c. 4. Turon. ſub Carolo magno. / debent ſiquidem exempla boni operis primum à pontificibus procedere. 1. Pariſien. 3. / 8. Toleta. 4. / 11. Toleta. 2. / Seſſione Trident. 14. caput 1. / 22. c. 1. / 25. c. 17.

53 Quilibet epiſcopus per ſe, aut per archidiaconum ſuum, vel idoneas perſonas honeſtas, bis aut ſaltem ſemel in anno propriam parochiam, in qua fama fuerit hæreticos habitare, circumeat, & ibi tres vel plures boni teſtimonij viros, vel etiam, ſi expedire videbitur, totam viciniam iurare compellat; quòd ſi quis ibidem hæreticos ſciuerit, vel aliquos occulta conuenticula celebrãtes, ſeu à communi conuerſatione fidelium, vita & moribus diſſidentes, eos epiſcopo ſtudeat indicare. Ipſe autem epiſcopus ad præſentiã ſuam conuocet accuſatos, qui niſi ſe ab obiecto reatu purgauerint, vel ſi poſt purgationem exhibitam in priſtinam fuerint relapſi perfidiam, canonicè puniantur. Si qui verò ex eis iurationẽ damnabili ſuperſtitione reſpuentes, iurare fortè noluerint, ex hoc ipſo tanquam hæretici reputentur. cap. 3. Lateranenſis ſecundi. / Qui verò (ait c. 24. concil. Mileuitani) negligunt loca ad ſuam cathedram pertinẽtia in Catholicam vnitatem lucrari, conueniantur à & ç. Viſitet parochias.

54 Vnaquæq; diœceſis (iuxta ordinẽ antiquæ cõſuetudinis) annuis vicibus ab epiſc. viſitetur. Tarracon. 8. / 4. Tolet. 35. / c. 17. Arelat. ſub Carolo mag. / Trident. 22. c. 8. / 24. c. 3. & 10.

55 Qui

55 Qui circumeundo per parochias, exquirat, quo vnaquæque baſilica in reparationem ſui indigeat. 4. Toletan. 35./ Tarracon. 8.

56 Diſcutiat & presbyteros, quomodo ſacramenta adminiſtrent, & officia in eccleſia peragant. 2. Braccar. 1.

57 Item conuocata plebe ipſius eccleſiæ, doceat illam vt homicidium, adulterium, periurium, falſum teſtimonium, & reliqua peccata mortifera vitent, & quod nolunt ſibi fieri, alteri non faciant: & omnium hominum reſurrectionem credant, & diem iudicij, in quo vnuſquiſque ſecundum opera ſua recepturus eſt. 2. Braccaren. 1.

58 Quod ſi ipſe, aut languore detentus, aut alijs occupationibus implicatus id explere nequiuerit, presbyteros probabiles, aut diacones mittat, qui & reditus baſilicarum, & reparationes, & miniſtrantium vitam inquirant. 4. Tolet. 35.

59 Et quia epiſcopo pauperum defendendorum cura incumbit, dum conſpexerit iudices ac potentes eorum oppreſſores exiſtere, prius eos ſacerdotali admonitione redarguat: & ſi contempſerint emendare errorem inſolentiæ, regis auribus intimetur, qui eos ab improbitate coërceat. c. 17. Arelaten. ſub Carolo magno.

60 Cùm verò epiſcopus diœceſim viſitat, nulli præ multitudine oneroſus exiſtat, nec vnquam quinarium numerum euectionis excedat, aut ampliùs quàm vna die per vnamquamque baſilicam remorandi licentiam habeat 7. Toletan. 4./ Alexander PP. 3. part. 1. c. 4.

61 Et præter honorem cathedræ ſuæ, id eſt, ſolidos duos, aliquid aliud per eccleſias non tollat. 2. Braccaren. 2./ 7. Toletan. 4. idem, ſed addit: Monaſteriorum tamen baſilicis ab hac ſolutionis pēſione ſeiunctis. Vnde liquet & monaſteriorum fuiſſe viſitatorem. / Ticinenſis ſynodus ſub Ludouico Imp. ita loquitur: Epiſcopus, quando populū confirmaturus, parochias circuit, archipresbyteros ſuos non grauet, ſed huiuſmodi diſpenſa contentus ſit: Panes centum, friſtringas 4./ vini ſeſtaria 50./ pullos 7./ oua 50./ agnū vnum./ porcellum vnum./ annonam ad caballos modios 6./ fœnicorbes 3./ mel, oleum, cera, quod ſufficit/ c. 14. Cabilonen. temp. Caroli magni, monet ſimiliter, vt cùm vel in confirmandis hominibus, vel inquirendis rebus emendatione dignis; vel in prædicatione verbi Dei, lucris animarum potiùs quàm depredandis, ſpoliandíſve hominibus, & ſcandalizandis fratribus operam

ram det /Sic & Alexander pp.3.conſtitutionũ ſuarum part.2. c 6./ Et partis 1. c.4. rem totam minutiùs explicans: Statuimus (inquit) quòd archiepiſcopi parochias viſitantes, pro diuerſitate prouinciarum, & facultatibus eccleſiarum, quadraginta vel quinquaginta euectionis numerum non excedant. Epiſcopi, viginti vel triginta nequaquam excedant. Archidiaconi, quinque aut ſeptem. Decani conſtituti ſub ipſis, duobus equis exiſtant contenti. Cum canibus venatorijs & auibus non proficiſcantur, ſed ita procedant, vt non quæ ſunt ſua, ſed quæ Ieſu Chriſti quærere videantur. Prohibemus etiam ne ſubditos ſuos tallijs & exactionibus epiſcopi grauare præſumant. Suſtinemus autem pro multis neceſſitatibus, quæ aliquoties ſuperueniunt, vt ſi manifeſta & rationabilis cauſa extiterit, cum charitate moderatum ab eis valeant auxilium poſtulare. Cùm enim dicat Apoſtolus: Non debent parentibus filij theſauriſare, ſed parentes filijs; multum longè à paterna pietate videtur, ſi præpoſiti ſuis ſubditis graues exiſtant, quos in cunctis neceſſitatibus paſtoris more fouere debent, &c. Sanè quod de prædicto numero euectionis ſecundum tolerantiam dictum eſt, in illis locis poterit obſeruari, in quibus ampliores ſunt redditus, & eccleſiæ facultates. In pauperibus autem locis tantam volumus teneri menſuram, vt ex acceſſu maiorum minores non debeant grauari. Hæc Alexander PP.3./2.Lateranen.33. approbatur Alexandri iſtud decretum.

62 Circumeunte autem epiſcopo per diœceſim, presbyter ſemper paratus ſit ad ſuſcipiendum eum cum collectione & adiutorio populi qui ibi confirmari debet. Synodus Francica ſub Zacharia PP.

63 Epiſcopus clericorum ſuorum teſtimonio viuat, ſecum tam in cella, quàm vbicunque fuerit, comites eos habens. 2. Turonici 13. / Lucius PP. teſte Damaſo in lib. Pontificali./Frãcica autem ſynodus ſub Carlomanno duce: Preſbyter (inquit) epiſcopo teſtis aſſiſtat caſtitatis, & vitæ, & fidei, & doctrinæ illius. Pro ea caſtitate tuenda canones.

64 Habeant clerici, qui epiſcopo ſeruiunt, & eum cuſtodire debent, licentiam extraneas mulieres de frequentia cohabitationis eijcere. 2. Turonici 14.

65 Nulla mulier in cubiculo epiſcopi abſque duobus preſbyteris, aut certè diaconibus ingredi permittatur. 1. Mantiſconen. 3.

Sacrificaturus. 66 Deo ſacrificans teſtes ſecum habeat, & plures quàm alius ſacerdos, vtpote maioris honoris gradu fruens. In ſolennioribus quippe diebus, aut ſeptem aut quinque aut tres diaconos (qui eius oculi dicuntur) & ſubdiaconos atque reliquos miniſtros ſecum habeat; qui ſacris induti veſtimentis, in fronte & à tergo; & presbyteri è regione dextra leuaq́;, contrito corde & humiliato ſpiritu ac prono ſtent vultu, cuſtodientes eum à maleuolis hominibus; & conſenſum eius præbeant ſacrificio. Peracta autem conſecratione omnes (hi) communicent, qui noluerint eccleſiaſticis carere liminibus. Anacletus PP. epiſtol. 1. & eſt de conſ. diſt. 1. Epiſcopus Deo. Peregrino epiſcopo ſacrificandi locus detur. 1. Arelaten. 20.

67 Gentilium libros non legat: hæreticorum autem, pro neceſſitate & tempore. 4. Carth. 16.

68 Viduarum, pupillorum ac peregrinorum gubernationem non per ſemetipſum, ſed per archipresbyterum, aut per archidiaconum agat. 4. Carth. 17.

69 Prouiſioni epiſcopi cauſæ viduarum & pupillorum ſunt commiſſæ, ideoque eos à iudicibus dilacerari non ſinat, & à iudicibus non prius conueniantur, quàm epiſcopo ipſi iudices nunciauerint, ſub cuius velamine degunt. 2. Mantiſcon. 12./Sardicen. 8./Chalcedonen. 3.

70 Tuitionem teſtamentorum epiſcopus non ſuſcipiat: poſſeſſiones non conducat, ſecularibus procurationibus non miſceatur, neque vllo turpi vel inhoneſto negotio victum quærat. 4. Carth. 18./3. Carth. 15./Chalcedonen. 3. Viduarum, &c. excipiuntur.

Pro rebus tranſitorijs non litiget prouocatus. 4. Carth. 19.

71 OEconomum ex proprio clero ſibi conſtituat. indecorum eſt enim, laicum vicarium eſſe epiſcopi, & ſeculares in eccleſia iudicare. Si quis autem epiſcopus poſthac eccleſiaſticam rem aut per laicalem procurationem adminiſtrãdam elegerit, aut ſine teſtimonio œconomi gubernandam crediderit, verè vt contemptor canonum & fraudator eccleſiaſticarum rerum, concilio manebit obnoxius. 2. Hiſpalen. 9. inſequens. c. 26. concilij Chalcedonen. vt & quarti Toletani. c. 47./c. 5. Cabylonen. circa tempora Eugenij PP. 1./non domeſticis ſuis aut propinquis, aut fratribus eam committat. Anthioc, 25./Epiſcopi in 2. ſynodo ſub Symmacho PP. Vide Trident. ſeſſ. 22. c. 9./24. c. 16.

72 Res

72 Res eccleſiæ cuiuſque prouinciæ, ſunt in ditione epiſcopi illius prouinciæ, quas regendi & diſpenſandi poteſtatem habet. Vrbanus PP. 1. in epiſt. decretali ad omnes epiſcopos. / Gelaſius PP. c. 1. epiſt. 2. ad Siculos / Antioch. 25. / 3. Tolet. 19. / c. 14. Cabilonen. circa tempora Eugenij PP. / c. 8. Maguntiaci ſub Carolo magno. / Wormatien. 6. 46. / c. 4. Maguntien. tempore Arnulphi Imper. vt & c. 6. Wormatien. quod eſt canon antè poſitus ex 3. Tolet. / Sic verò primi Aurelianen. c. 17. rem planius exponens: De his quæ parochijs in terris, vineis, mancipijs, atque peculijs quicunque fideles obtulerint, antiquorum canonum ſtatuta ſeruentur, vt omnia in epiſcopi poteſtate conſiſtant. idem & 3. Aurelianen. 5. De his tamen quæ in altario acceſſerint, tertia fideliter epiſcopis deferatur, duæ clericis. / Vide Trid. 22. c. 9. Eccleſia §. Eccleſias.

73 Ideoque ſi quis ſub occaſione confeſſionis principum eas inuaſerit, principes redarguendi erunt, & irrita erit donatio. Nicolaus PP. 1. 12. q. 2. De rebus. / Aruernen. 4. / 4. Aurelianen. 24.

74 Rebus eccleſiæ tanquam commendatis, non tanquam proprijs vtatur. 4. Carth 31. / c. 10. Turon. ſub Carolo magno. / c. 6. Cabilonen. ſub eodem. / & ideo conſanguineos non ditet. Trident. 25. c. 1.

75 Commendatæ autem ſunt, vt debiles, pauperes, viduæ, orphani & cæteri neceſſitatem patientes à ſancta eccleſia, vt puta à pia matre & omnium gubernatrice ſubſidium accipiant. c. 6. Cabilon. ſub Car. magno. / Wormatien. 45. / Vrbanus PP. 1. ſuprà citatus. / Gelaſius PP. epiſt. 2. c. 1. / Aruer. concil. / 3. Tolet. 3. / c. 11. Turonici tempore Caroli magni.

76 Manifeſta autem ſint quæ eccleſiæ competunt, presbyteris & diaconis illis qui circa epiſcopum ſunt, vt ipſi non ignorent, nec eos aliquid lateat eorum quæ ſunt propria eccleſiæ, vt ſi contigerit epiſcopum migrare de ſeculo, certis exiſtentibus rebus quæ ſunt eccleſiæ, nec ipſæ collapſæ depereant, nec quæ propria probantur epiſcopi, ſub occaſione rerum peruadantur eccleſiæ. iuſtum namque & acceptum eſt coram Deo & hominibus, vt ſua epiſcopus quibus voluerit derelinquat, & quæ eccleſiæ ſunt, eidem conſeruentur eccleſiæ, vt nec eccleſia aliquod patiatur incommodum, nec epiſcopus ſub occaſione proſcribatur eccleſiæ, & in cauſas incidant qui ad eum pertinent, & ipſe poſt obitum maledictionibus ingrauetur. Antioch. 24. Apoſt. 75. Vide §. 97.

Ex hoc § 76. patet, vt & ex Chalcedon 22./ Agath. 51./ Tarracon. 12 / Valen. 3./4 Aurelian 12./1. Hiſpalen 1 /3. Braccar. 8. epiſcopum ſuas quoque proprias habuiſſe facultates.

Omnis beneficij eccleſiaſtici collator eſt. vide titulum, Beneficium.

77 Sciant presbyteri ſe epiſcopo dignitate eſſe ſubiectos. Celeſtinus PP. 1. epiſt. 1 c. 1. /1. Arelaten. 19./2. Carth. 9./ Laodicen 56 / 1 Manriſco. 10 / Synodus Francica ſub Zacharia PP. 1./ Trident 25. c 6.

78 Qui ſolus ſacerdotes & diaconos conſecrat ſeu conſtituit. Gelaſius PP epiſt 1. c 8./2 Hiſpalen. 5. & 7./8 Toler. 7.

79 Altare ſolus conſtituit, benedicit vel vngit. 2 Hiſpal. 7./ Agath. 42./ Felix PP. 4. c 1. epiſtolæ ſuæ decretalis./1. Braccaren. 37./8. Toletan. 7./ Wormatien. 8.

80 Confirmationis ſacramentum confert, & chriſma conficit. Vide titulos, Confirmatio. §. 3. &, Chriſma.

81 Virgines conſecrat. 2. Carth. 3 /4. Carth 11 /2 Hiſpalen. 7 / (eo conſulto & presbyter. 3. Carth. 36.) Wormat. 8.

Ioannis Wiclef 28. articulus Conſtantiæ damnatus eſt: Confirmatio iuuenum, clericorum ordinatio, locorum conſecratio, reſeruantur PP. & epiſcopis propter cupiditatem lucri temporalis & honoris

82 Pœnitentes ſolus publicè in miſſa reconciliat. 2 Hiſpalen. 7./ Wormatien. 8 / permittente autem epiſcopo id facit & presbyter. Elibeirini 32./ 3. Carth. 32 / 2 Hiſpalen. 7. / 2 Carth. 4./epiſcopo mortuo ante eorum reconciliationem, ſucceſſor id agat. Epaunen. 28.

83 Sedet ſublimior in eccleſia, & in conſeſſu presbyterorum: intra domum verò, collegam presbyterorum ſe eſſe cognoſcat. 4. Carth. 35 nec adeo arrogans ſit, vt dum ſedet, ſtare presbyterum patiatur 4. Carrh. 34.

84 Et quoniam ſcriptum eſt, forma eſtote gregi. nō vt dominātes in clero, exactiones, aut tallias diœceſi ſuæ vel damna non infligat. nec angarijs presbyteri aut diacones fatigentur, neque in aliquibus indictionibus, ne videatur in eccleſia Dei exactor potius quàm Dei pontifex nominari. 3 Toletan. 20. /7. Toletan. 4 / c. 17. Cabilonen. tempore Caroli magni./ Alexander PP. 3. parte 2. c. 7.

85 Diſſidentes epiſcopos ſi non timor Dei, ſynodus ſaltem reconcilier. 4. Carrh 25./aut epiſcoporum alter aduocet ex alia prouincia epiſcopum cognitorem. Sardicen. 3. / aut

vtrinque

vtrinque presbyteri ad compoſitionẽ eligantur 2. Turon. 2./ ſi diuerſarum ſunt prouinciarum inter quos cauſa verſatur, ille primas det iudices, in cuius prouincia eſt locus de quo contenditur. Mileuitani 24. in ſynodo Chalcedon act. 11. 12. 13. & 14. hoc obſeruatur.

86 Poſterior priori non præponatur: hoc eſt, priùs ordinatus epiſcopus priorem habeat locũ Agathen. 23. / Lucius PP. in epiſt. ad epiſc. Gall /1. Braccaren 24 / 1. Anglicani 8. (niſi fortè priorem, ſuperbia elatum, & aliud ob crimen, ad locum poſteriorem retruſerit antiſtes. Agath. 23.)

87 Epiſcopo dum viuit, quacunque etiam infirmitate correpto alius non ſuperponatur epiſcopus. Antioch. 23./3. Romani 5 /Hilarius PP decreto 4 & eſt 8 q 1. / Nicolaus PP. 1. apud Gratian. 7. q. 1. c Pontifices. Coadiutorem vocant.

Niſi in eius loco quem culpa deiecerit. 5. Aurelianen 12./ Aruernen concilium./Lite autem eo depoſito alter non ſubſtituatur, donec lis ipſa finita ſit. Sardicen. 4.

Nam quomodo hoc (vt te viuente tibi alium ſubſtituamus) quod popoſciſti, ſi & voluerimus concedere poſſumus, dum nos homines fragiles exiſtẽtes, & ſub conditione mortis conſtituti, ignorantes quid ſuperuentura pariat dies, non valentes inueſtigare quis de nobis prior de præſente ſeculo migret? Sin autem & eundem diuina voluerit clementia poſt tui diem tranſitus ſupereſſe, ſi eum aptum cognoueris, & in tua voluntate fuerit definitum, ea hora qua te de præſenti ſeculo migraturum cognoueris, præſentibus cunctis tibi ſucceſſorem deſigna, vt huc veniat ordinandus Zacharias PP. ad Bonifacium epiſcopum epiſt 6.

88 Definijt prima Nicena ſynodus, vt nullus paſſim vageq; epiſcopos aut præſumptiuè laceret, aut accuſet. ſed cui eſt accuſare conceſſum, is priùs eos manſuetè conueniat, vt ab eis vulnus vnde agitur, rectè ſanetur, aut aliter accuſans excommunicetur. Epiſcopi AEgypt ad Felicem PP 2 / Idem Felix ad eoſdem c 2 epiſt. ſuæ./ 5. Aurelianen. 16./ Adrianus PP. in canon. quos collegit.

89 Accuſator epiſcopi nullus ſit ſeruus aut libertus, nulla ſuſpecta perſona aut infamis, nullus cohabitantium inimicis. Stephanus PP. epiſt. 2./Euſebius PP. epiſt 1/Teleſphorus PP. in epiſt decretali/Iulius PP. 1. epiſt. 1. ad Orient. epiſc / Sixtus pp. 2. epiſt. 2. Anacletus pp. epiſt. 2./Fabianus pp epiſt. 2/Põtianus pp. epiſt. 2./ Marcellus pp. 1. epiſt. 2 / Felix pp. 2. c. 13.

 epiſt. 1.

epiſt. 1. / Damaſus PP. epiſtola ad Stephan. / Siluerius PP. ad Amatorem epiſcopum. / Pelagius PP. 2. ad epiſcopos Italiæ. / Chalcedon. 21. imò nec laicus, ait Stephanus PP. Sed mutatur hoc Epaunen. 24.

90 Si enim ſine crimine ſacerdos eligi præcipitur, nullatenus ab hominibus criminibus irretitis accuſari debet, nec ab alijs quàm ab his qui ſine crimine ſunt. Anacletus PP. epiſtol. 2. / Carnales ſolent ſemper ſpirituales perſequi, & maleuoli beneuolos infamare & lacerare, ideoque Apoſtoli & ſucceſſores eorum ac ſancti patres reliqui noluerunt fieri facilem epiſcoporum accuſationem: quoniam ſi facilis eſſet, aut nullus, aut vix aliquis modò inueniretur. Stephanus PP. epiſt. 2. / Sic Fabianus PP. epiſt. 1 / Felix PP. 2. c. 17. epiſt. 1. Vide conc. Trident. Seſ. 13. c. 6: 24 c. 5.

91 Si quis tamen priuatam aduerſus eum adferat quærelam, vtpote circumuentus defraudatúſve ab eo, aut aliqua alia iniuria affectus, in huiuſmodi accuſatione non eſt examinanda accuſatoris qualitas vel religio, &c. ſin autem eccleſiaſticum fuerit quod obijcit, tunc ea cautela adhibeatur, vt ea de re eum nec hæreticus, nec ob crimina ſua eiectus ab eo accuſent, donec de proprio crimine ſeſe vel purgarint vel ſatisfecerint. 1. Conſtantinopolitani 6. in 1. tomo concil. (habetur in libello ſynodicarum conſtitutionum trium primarum generalium.) 3. Carth. 7.

92 Si tales fuerint accuſatores, qui iuſtè & canonicè recipi debeant, legitima in ſynodo ſuo in tempore congregata ipſe ab omnibus canonicè audiatur qui ſunt in prouincia epiſcopis. Felix PP. 2. c. 17 epiſtol. 1 / 1. Nicena teſte Iulio PP. 1. epiſt. 1. ad epiſcopos Orientales / Damaſus PP. in epiſtol. ad Stephanum / Adrianus pp. 1. / Fabianus epiſt. 3. / Vel ſaltem à 12. & à presbyteris 6. & à diaconis 3. 2. Mantiſcon. 9 / Secundi Carth. 10. / Zepherinus pp. epiſt. 1. / c. 10. Triburien. ſub Arnolpho Imper. ex ſecundo Carth.

93 Accuſator cauſam ad primatem prouinciæ ipſius deferat, qui deinde reum vel impetitum certa die coram deputatis iudicibus euocabit literis: qui infrà ſpacium menſis ex ea die qua eum literas accepiſſe conſtiterit, occurret & comparebit. Quòd ſi probet, non poſſe per occupationes & neceſſitates præſto eſſe, menſis ſecundus ei conceditur; quo euoluto, donec purgetur non communicet. 3. Carth. 7. / hoc inſequens 3. Lateranenſe in Seſſione 9. ſanxit; epiſcopum

priuari

priuari non poſſe dignitate quocunque inſtante, etiam ſi crimina fuerint notoria, diligenterq; partibus auditis cauſa plenariè probata fuerit, niſi ei copia & facultas legitimæ defenſionis permittatur.

94 Alijs autem innocentem, alijs verò reum pronunciantibus eum, Metropolitanus tollendæ ambiguitati iudices è vicina prouincia conuocabit. Antioch. 14. /à quorum ſententia non licebit ei appellare. Antioc. 15. Vide an non contradicat Sardicen. 4. & 7. & tit. Appellare §. 9. & tit. Concilium, §. 3. Nec damnetur niſi teſtibus 72. productis. Zepherinus pp. epiſt. 1. / Syluester pp. cap. 3. concil. Roman. 1.

95 Eiectus ante latam in ſe ſententiam, niſi in ſedem ſuam reſtituatur, reſpondere non debet; quoniam vt inermes cum armatis non poſſunt ritè pugnare, ſic nec ille qui ſuis rebus eſt per eiectionem ſpoliatus, cum alijs litigare ritè nequit, qui in ſuis & bonis & amicis fruuntur. Damaſus PP. (vt & eius præceſſores) ad Stephanum.

96 Epiſcopi mortui res clerici ne diripiant (ſicut antiquis quoque eſt canonibus Antiocheni 24. conſtitutum:) ſub pœna graduum amittendorum. Chalcedon. 22. / Ilerden. 16. / 2. Valentini 2. / 1. Pariſien. 2. / Wormatien. 75. citatur Chalcedonen. canon.

97 Ad eam eccleſiam quæ epiſcopum perdiderit, non niſi vicinæ eccleſiæ epiſcopus exequiarum tempore accedat, qui mox atque aduenerit, eccleſiæ ipſius curam gerat diſtrictiſſimè, ne quid ante ordinationē (ſucceſſoris) diſcordantium in nouitatibus clericorū ſubuerſioni liceat. deſcribet, inquam, & recenſebit res eccleſiæ illius. Hæc autem omnia vſque ad ſeptimam defuncti agat diem. Exinde eccleſiæ referens mandatum metropolitani, ſimul cum omnibus S. epiſcopis ſepeliatur. Rhegien. 5. & 6. / Quod comprobatur à concilio Valentino Hiſpan. c. 2. & clariùs ibi res ipſa exponitur. lib. 3. regiſtri. epiſt. 11. Huic §. affinis eſt 67.

Quam deſcriptionē ab epiſcopo fieri iubet euocatis preſbyteris. 2. Aurelianenſe. c. 6. / Ilerdenſe quoque concil. c. 16. non diſſimiliter adiungit: Is cui domus commiſſa eſt, ſubiunctis ſibi cum conſilio, vno vel duobus fideliſſimis clericis, omnia vſque ad tempus pontificis ſubſtituendi debeat conſeruare, & hiis qui in domo inueniuntur clericis conſuetam alimoniam adminiſtrare / Tarraconen. concil. c. 12. Sicubi (inquit) defunctus fuerit epiſcopus inteſtatus, à presbyteris

& diaconibus de rebus ipſius inuentarium fideliter conſcribatur à minimo vſque ad maximum.

98 Hæres epiſcopi, eo mortuo, nil de rebus eius abſque metropolitani cognitione vſurpare poteſt, quò de rebus eccleſiæ plenaratio retineatur. 9. Toletan 7.

99 Epiſcopus qui poſt mortem fratris ad ſepeliēdum eum ſolet inuitatus occurrere, infirmū magis & adhuc in corpore poſitū admonitus viſitare non differat, vt aut de releuatione conſacerdotis ampliùs gaudeat, aut certè de ordinatione domus ſuæ fratrem admoneat, eiusq; probabilem voluntatem in effectum tranſmittat, ac recedētem à ſeculo, poſt oblatum in eius commendatione ſacrificiū Deo, mox ſepulturę tradat diligentiſſime. Si autem antiſtes repētino obitu deceſſerit, & collimitanei ſacerdotes (vt fieri ſolet) de longinquo minimè adeſſe potuerint, vno die tātum cum ſua nocte exanimatum corpuſculum ſacerdotis maneat, nec ſine fratrū ac religioſorum frequentia, vel pſallentium excubatione ſeruatū, à preſbyteris cum omni diligētia in loco conditū ſeorſum non ſtatim humetur, ſed honorificè commendetur, donec ſine mora inuitato vndecunq; pōtifice ſacerdotis corpus ab ipſo, vt cōdecet, ſolenniter tumuletur, vt & iniuriæ tollatur occaſio, & mos antiquus in ſepeliēdis ſacerdotibus obſeruetur. Valent. Hiſp cōc c. 4./Hinc 7. Toler. c. 3 fundatur:/Is verò epiſcopus (ait 2. Aurelian. 5.) qui defunctum aduenerit ſepelire, præter expenſam neceſſariam nihil pretij pro fatigatione depoſcat.

EPISTOLA SYNODICA.

1 EPiſtolæ ſynodicæ Romanorum præſulum permaneant in vigore, inquit 3. Toletanum ante cap. / hoc ſemper cuſtodierunt patres noſtri, quod eorum præcepit authoritas. ait 2. Turon 21./Gelaſius pp in decreto de apocryphis conſcripto in cōcilio 70. epiſcoporū./ Cōſtitutiones cōtra canones & decreta preſulū Romanorum, vel bonos mores, nullius ſunt momenti. ait Adrianus pp. in canonibus abs ſe collectis.

2 Trigeſimus octauus hic Ioānis Wiclef articulus fuit: Decretales epiſtolę ſunt apocryphę, ſed ſeducūt à fide Chriſti, & clerici ſunt ſtulti qui ſtudent eas; damnatus à concilio Conſt.

ESCAE nullæ ſunt communes, aut immundæ. Eleutherius pp. in epiſt. ad Gall. prouincias./ Vigilius pp. c. 1. epiſt. ad Eleutherum./1. Bracarer, 14.

Cyrillus Hieroſolymit. epiſcopus cathecesi. 4. Trident. Seſſ. 25. cap. de delectu. Concil. Wormatienſe. c. 64. & 65.

EVAN-

EVANGELIVM cum canitur ſtent omnes curui, vt illud intentius audiant,& fideliter adorent. Anaſtaſius pp. c. 1. epiſt. ad epiſcopos Germaniæ.

Cauſam cur ab antiquo ante celebrationem myſteriorum cani conſueuerit,collige ex titulo: Catechumenus.§ 3.4.5.

EVCHARISTIA.

1 EVchariſtiæ ſacramentum Chriſtus in vltima cœna inſtituit. Conc.Trident. Seſſ. 13.cap. 1 & 2. & Seſſ 21.cap. 1.

In ea eſt verè corpus & ſanguis Chriſti, adeoque totus Ieſus Chriſtus Deus & homo. Concil. Trident. Seſſ. 13. cap. 1. & canone 1 Concilium Conſtantienſe.

Hinc ſequitur adorãdam eſſe Euchariſtiam,nõ aliter quàm Chriſtus in propria perſona eſt adorandus. Concilium Trident. Seſſ 13. cap. 5. & canon. 6.

2 Materia huius ſacramẽti, ſeu id quod cõficitur, eſt ſolùm panis(ſeu azimus, ſeu fermentatus) & vinum aqua mixtum. Conc Florent in decreto ad Armenos Alexander pp 1.epiſt. 1. ad omnes,&ç./ Iulius pp.1 de conſec diſt 2 c.Cum omne./ 3.Carthag.24./.Aphricanum ſub Bonifacio pp c.4./ Antiſiodoren.8./ 3.Braccaren.1. / Wormatien. 4. / c. 19. Triburien. ſub Arnolfo Imp. / Cyprianus bis epiſt. 3 libri 2 dicit vino aquam à Domino mixtam. Idẽ habet & illud 3. conc.Carth. c.24. cui interfuit Auguſtinus./Concil.Tridẽt.Seſſ 22. cap.7.

3 Forma huius ſacramẽti,ſunt verba Saluatoris:Hoc eſt corpus meum: &, Hic eſt ſanguis meus,& ç. prout in canone recitantur: quibus hoc conficit Sacramentum.Eugenius pp.in decretis ad Armenos.

Nam ſine verbis illud non cõfici,antiquiſſimis orthodoxis patribus,tum pontificibus ſummis,tũ alijs indubitatum fuit, aſſerẽtibus,multũ honoris deberi ſacerdotib⁹, quòd proprio ore corpus Domini conficiant. Pontianus PP epiſt.1./ Felix PP.2.ante c.1 epiſt.1./Damaſus PP.ad Stephanũ/ Hieronym. epiſt.ad Heliodorũ.cuius initiũ;Quãto amore/Martinus PP. 1.epiſt.ad Amandum./Diuus etiam Ambroſius c.9.libelli de ijs qui myſterijs initiantur: In cõſecratione diuina,verba ipſa Domini Saluatoris operantur Nam ſacramẽtum iſtud quod accipis,Chriſti ſermone conficitur. Et Heſychius lib 6.in Leuiticum,in c.22./Auguſt.c 4.libri 3. de Trinitate: Quod cum per manus hominum,&ç. Atqui ne neſcias quem Chriſti ſermonem putent, ibidem paulo infrà Ambroſius eum recitat; Hoc eſt corpus meum: &, Hic eſt ſanguis meus. Ita & lib.4.

de ſacramentis. c. 5. Chryſoſtomus quoque ſermone de proditione Iudæ: Non homo eſt (ait) qui propoſita de conſecratione menſæ Domini corpus Chriſti facit & ſanguinem, ſed ille qui crucifixus pro nobis eſt Chriſtus. Sacerdotis ore verba proferuntur, & Dei virtute conſecrantur & gratia. hoc eſt, ait, corpus meum. hoc verbo propoſita conſecrantur. Et

Gen. 1. g. ſicut illa vox, Creſcite & multiplicamini, & replete terram; ſemel dicta ſentit omni tempore effectum ad generationem operante natura: ita & vox illa ſemel quidem dicta eſt, ſed per omnes menſas eccleſiæ vſque ad hodiernā diem, & vſq; ad Domini aduentum præſtat ſacrificio firmitatem. /Similiter homilia 51. in Matthæum: Qui dixit (inquit) hoc eſt corpus meum, rem ſimul cum verbo confecit.

Pluribus Patrum vetuſtiſſimorum teſtimonijs hoc ipſum aſſeri poſſet, verbis aliquibus, ijsque quæ deſignata ſunt, corpus Chriſti confici; ſed quoniam ſuſcepti operis non fert hoc intentio, concludemus Chryſoſtomi verbis: Quoniam ergo Chriſtus dixit, Hoc eſt corpus meum, nulla teneamur ambiguitate, ſed credamus, & oculis intellectus id perſpiciamus. Atque hinc intelligamus, non à Lateranenſi cōcilio ſecundo Tranſſubſtantiationis doctrinā fuiſſe inuentam ac traditam, ſed in eccleſia primitiua receptam, & ex perſpicuis Chriſti verbis creditam. In eccleſia Chriſti corpus & ſanguis (ait concil. 2. Lateranen. c. 1.) in ſacramento altaris ſub ſpeciebus panis & vini veraciter continentur, tranſſubſtantiatis pane in corpus, & vino in ſanguinem poteſtate diuina, vt ad perficiendum myſterium vnitatis accipiamus ipſi de ſuo, quod accepit ipſe de noſtro / Idem inſecutus Martinus PP. 5. in concilio Conſtantien. iubet, vt inquiratur à ſuſpectis de hæreſi, num hoc credant. damnatique ſunt propterea tres hi articuli Ioannis Wiclef.

Homilia 83. in Matthæum.

In fine concilij.

1 Subſtantia panis materialis, & ſimiliter ſubſtantia vini materialis remanent in ſacramento altaris.

2 Accidentia panis non manent ſine ſubiecto in eodem [Euchariſtiæ] ſacramento.

3 Chriſtus non eſt in eodem ſacramento identicè & realiter in propria præſentia corporali.

Poſtea repetitur eadem fides ab Eugenio PP. in ſynodica epiſtola ad Armenos.

De tranſſubſtantiatione etiam pulchrè concilium Triden. Seſſ. 13. cap. 4.

4 Mi-

4 Miniſter ſeu is qui hoc ſacramentum conficit, eſt ſolus ſacerdos ritè ordinatus ſecundum claues eccleſię. 2. Lateranen. c. 1. ſub Innocentio 3. / Concilium Florentinum ſeu Eugenius PP. ad Armenos. / 1. Necen. 14.

5 Virtus & effectus huius ſacramenti in anima dignè illud ſumentis, eſt adunatio hominis ad Chriſtum, ſuſtentatio vitę ſpiritualis, auctio, reparatio, & delectatio. Concil. Florentinum in decretis ad Armenos. Eadem & plura in Concilio Tridentino Seſſ. 13. cap. 2. Et 1. Arauſicani c. 14. monentur energumeni, ſeu malo ſpiritu diuexati, vt omnimodè communicent, ſacramenti ipſius virtute vel muniendi ab incurſu dæmonum quo infeſtantur, vel purgandi, quorum iam oſtenditur [per baptiſmum] vita purgatior. / & Auguſtinus lib. 22. de ciuit. Dei c. 8. Vir, inquit, tribunitius Heſperius qui apud nos eſt, habet in territorio Fuſſalenſi fundum, Zubedi appellatũ: vbi cùm afflictione animalium & ſeruorum ſuorum domum ſuam ſpirituum malignorum vim noxiam perpeti comperiſſet, rogauit noſtros, me abſente, presbyteros, vt aliquis eorum illò pergeret, cuius orationibus cederent. Perrexit vnus, obtulit ibi ſacrificium corporis Chriſti, orans quantùm potuit, vt ceſſaret illa vexatio, Deo protinus miſerante ceſſauit./ Vide Proſperum in dimidio temp. prædict. & promiſſ. c. 6. & Cyrillum lib. 9. in Ioannem. c. 19. & Ambroſ. ſerm. 8. in Pſalmum 118. ad verſum 6.

6 Ieiunus ſit qui illud accipit (vt ne minimum quid quidem guſtârit, ait Soter PP. de conſ. diſt. 1. Vt illud. & 7. q. 1. Illud diuin. & c. 2. ſeptimi Toletani concil.) Vniuerſæ enim placuit eccleſiæ, vt in honorem tanti Sacramenti priùs in os Chriſtiani corpus dominicum intraret, quàm exteri cibi: ait Aug. c. 6. epiſtolæ 118. Quod & Tertull. inſinuat, ad vxorem ſcribens lib. 2. Non ſciet (inquit) maritus [infidelis nempe] quid ſecretò ante omnem cibũ guſtes. Ambroſius ad verſum 6. Pſalmi 118. his aſſentitur. Hæc attendêre tum ſynodus Conſtantienſis Seſſione 13. tum Tridentina.

7 Iuxta Apoſtoli documentum, probare ſe debet homo, & ſic de pane illo manducare, & de calice bibere: vt videlicet abſtinens aliquot diebus ab operibus carnis, & purificans corpus animamque ſuam, præparet ſe ad percipiendum tantum ſacramentum; exemplo Dauid, qui niſi ſe faſſus fuiſſet abſtinuiſſe ab opere coniugali ab heri & nudiuſtertius, panes propoſitionis nequaquam accepiſſet. cap. 46. Cabilo- 1. Cor. 11. 1. Reg. 21.

nenſis tempore Caroli magni./ Pulchra ſunt hæc de re in Concil Tridentino Seſſ. 1., cap. 7 & canon. 11.

8 Vbi pars eſt corporis, ibi eſt & totum eadem ratio eſt in corpore Domini quæ in mãna quod in eius figura præceſſit.

Exod.16. De quo dicitur: Qui plus collegerat, nõ amplius habuit, neq; qui minus parauerat, habuit minus. Non enim eſt quantitas viſibilis in hoc æſtimanda myſterio, ſed virtus ſacramenti ſpiritualis. Hilarius PP. apud Gratian. diſt. 2./ Idem, ſed clariùs tradit vetuſtus author homiliarum, ſub nomine Euſebij

Expenſis Petri Zãgrij. Emiſſeni excuſarum Louanij, Anno 1560. Homilia quinta de Paſcha, inquiens: Qui tunc latuit præfiguratus in manna, ſit tibi manifeſtatus in gratia, &ç. & infrà: De manna (vt ve-

Exod.16. tus narrat hiſtoria) nec qui plus collegerat, amplius; nec qui

2.Cor.8. minus parauerat, reperit minus; eo quòd Euchariſtiæ ſacra perceptio non in quantitate, ſed in virtute conſiſtat. quod corpus ſacerdote diſpenſante tantum eſt in exiguo, quantum eſſe conſtat in toto. quod cùm eccleſia fidelium ſumit, ſicut plenum in vniuerſis, ita integrum eſſe probatur in ſingulis, &ç. Conformiter & Paſchaſius contra Berengarium. cap. 14. de manna ait: Si quis ex eo non. &ç.

Concil Trident. Seſſ 13. cap. 3. Veriſſimum eſt, &ç. Concil. Florent. in decreto Armenis dato. Vide D Ioannem Heſſels à Louanio, lib. de communicatione ſub vnica ſpecie.

• Non itaque nouum & priſcis ignotũ dogma Conſtantienſis ſynodus tradit, vbi Martinus quintus in ea præcipit, vt à ſuſpectis de hæreſi petatur, vtrũ credant & aſſerãt quòd facta conſecratione per ſacerdotem, ſub ſola ſpecie panis tãtùm, & præter ſpeciem vini ſit vera caro Chriſti & ſanguis, & anima, & Deitas, & totus Chriſtus, ac idem corpus abſolutè, & ſub vnaqualibet illarum ſpecierum ſingulariter. Poſt quam ſynodũ Eugenius PP. in concilio Florentino ſimiliter Armenis ſcribit: Totus Chriſtus cõtinetur ſub ſpecie panis, & totus ſub ſpecie vini: ſub qualibet quoq; parte hoſtiæ cõſecratæ & vini cõſecrati ſeparatione facta totus eſt Chriſtus. Hæc Eugenius in epiſtola illa ſynodica. Diuidi enim & ſeiungi, ait Cyrillus lib 11. in Ioannem ad illud capitis 17. Non pro his tantum

Rom. 6. Chriſtus non patitur: ſeu (vt verbis Apoſtoli vtar) Chriſtus reſurgens ex mortuis, iam non moritur.

Sic vera eſt & illa Diui Ambroſij ſententia, non vno loco ab ipſo prolata: Vbi corpus Chriſti, ibi Chriſtus eſt. Item illa Auguſtini in proœmio Pſalmi 33. Ferebatur Chriſtus in mani-

manibus ſuis, quando commendans ipſum corpus ſuum ait: Hoc eſt corpus meum.

9 Viaticũ communi nomine Euchariſtiã vocârunt veteres. Ancyrani 6./1. Nic.12./4.Carth.77.& 78 / Innocentius PP.1. epiſt. 5./2 Agathen 15./ 1. Arauſ. 3 /Vaſen.2 /3 Aurelian. 6. & 24./Sixtus PP.3.c 1 epiſtolæ ſuæ./ 11. 1 olet 11 / 12. Tolet. 2./Wormatien.30. Vide titulũ: Communionis nomine §.3.

Mortuis dari non debet. 3 Carthag.6./Antiſiodoren. 12. Concilium Tridentinum Seſſione 13. cap. 8. Demum autem paterno affectu, &ç. vſque ad finem.

10 Sacrificiũ altaris non in ſerico panno aut tincto quiſquã celebrare præſumat, ſed in puro lineo vel linteo ab epiſcopo conſecrato, terreno ſcilicet lino procreato atq; cõtexto, ſicut corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti in ſindone linea mũda ſepultum fuit. Euſebius PP.1. apud Gratian de conſec. diſtin 1 / Syluester PP. 1. vt teſtatur Damaſus in Pontificali. Corporale.

11 Corpus Domini in altari, nõ in armario, ſed ſub crucis titulo cõponatur. 2. Turonici 3. circa tẽp. Pelag. PP.1./2. Lateran.c.20 ſub Innoc. PP.3. Euchariſtia (inquit) ſub fideli cuſtodia clauibus adhibitis cõſeruetur, vt nõ poſſit ad illã temeraria manus extendi, ad aliqua horribilia vel nefaria exercenda.

Sic antè concilium Antiſiodoren.c.36. pro honore debito tantæ rei, prohibet ne nuda manu eam mulier accipiat / & Gratianus de conſ. diſt.2. citat tanquam tertij concilij Arelatenſis: Qui non bene cuſtodierit ſacrificiũ, & mus vel aliquod aliud animal comederit illud, 40. dies pœniteat Qui autem perdiderit illud in eccleſia, aut pars eius ceciderit & non inuenta fuerit, 30. dies pœniteat. Apud eundẽ Gratian. de conſ. diſt 2. vt Pij PP. 1. refertur decretum. c. Si per negligentiam,

De exceptionibus. Alexander PP. 5. parte 42.

Aſſeruatio euchariſtię nõ hinc modò, ſed etiã ex §.9:& tit. Miſſa, § 4. lõge antè vſitata fuiſſe probatur quã efficaciſſimè. Concilium Tridentinum Seſſ. 13. cap. 6. Conſuetudo, &ç.

Quod euchariſtia ſit ſacrificium noui teſtamenti, vide inferius in titulo. Sacrificium.

EVNVCHVS an ad clerum promoueri poſſit, vide §. 14. tituli: Clero adſcribi.

EVPHRATA hæreticus (contra quem coacta eſt ſub Iulio PP.1. Coloniẽſis ſynodus) docuit Chriſtũ non eſſe Deũ.

EXACTORES quos non deceat eſſe, vide §.84. tituli: Epiſcopus.

EX-

1 EXcommunicatione homo è cœtu & communione fidelium eijcitur, dicente Apoſtolo ad Corinth. Auferte
1.Cor. 5. malum ex vobiſmetipſis. Quod ſe alijs feciſſe dicit: Tradidi (inquiens) eos [Hyminæum & Alexandrum] Satanæ, vt
1. Tim. 1. diſcant non blaſphemare. Vide Trident. 25. c. 3.

Epiſcopi ſententiam time vel iniuſte latam. Vrbanus PP. 1. in epiſt. decretali/ & Gregorius PP. 1. c. 28. lib. 19. Moralium.

2 Foris autem & extra ouile Domini poſitus, periculis omnibus exponitur, deuorandus luporum dentibus atque vexandus. Innocentius PP. 1. epiſt. 25./ Hieronymus epiſtola ad Heliodorum, cuius initium, Quanto amore eiectus (inquit) de eccleſia, rabido dæmonum ore diſcerpitur./ Augu-
Matt. 18. ſtinus quoque epiſtola 75. ad Auxilium. Spiritalis pœna, inquit, qua fit quod ſcriptum eſt: Quæ ligaueritis in terra, ligata erunt & in cœlo; animas obligat. & illud quod ait Dominus: Si nec eccleſiam audierit, ſit tibi tanquam ethnicus & publicanus; grauius eſt quàm ſi gladio feriretur, & flammis abſumeretur, ſi feris ſubigeretur. Nam ibi quoque ſubiunxit, Amē dico vobis: Quæ ligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlis; vt intelligeretur, quanto grauiùs ſit punitus, qui velut relictus eſt impunitus. & infrà: Ecce, ab hominibus non reddentibus malum pro malo alligatur homo amariùs & infœliciùs eccleſiæ clauibus, quàm quibuſlibet grauiſſimis & duriſſimis, ferreis vel adamantinis nexibus. Hæc Auguſt. / Cyprianus epiſt. 11. lib. 1. Interfici Deus iuſſit,
Artic. 30. &c. Meritò ergo blaſphema Ioannis Wiclef ſentētia à ſynodo Conſtantienſi damnata eſt: Excommunicatio PP. vel cuiuſcunq; Prælati non eſt timēda, quia eſt cenſura Antichriſti./ Alexander PP. 3. parte 31 c. 5. excommunicato vetat dari Chriſtianam ſepulturam.

3 Modus & forma excommunicationis apud Gratian. eſt 11. q. 11. Canonica. ſub nomine concil. Arauſicani. Canonica inſtituta, & ſanctorum patrum exempla ſequentes, eccleſiarum Dei violatores, authoritate Dei, & iudicio ſancti ſpiritus à gremio ſanctæ matris eccleſiæ, & à conſortio totius Chriſtianitatis eliminamus, quouſque reſipiſcant, & eccleſiæ Dei ſatisfaciant. / Quod inſinuat Innocentius PP. 1. epiſt. 26. dicens: Iubemus ſanè, quia Chriſtus Dominus noſter, &c.

Vide 1. Pariſien. 7. & Adrian. PP. 1. in canonibus ab eo collectis: Vt laici contemptores canonum, &c.

4 Hinc

4 Hinc colligitur triplex fructus excommunicationis.
Primò honor Dei. Vnde Apoſtolus 1. Timoth. 1. Quos tradidi Satanæ vt diſcant non blaſphemare.

Secundò, vt qui aliàs emendari non poteſt, tanto ſuo malo commotus erubeſcat, & ad veram pœnitentiam redeat, & ſaluus ſit ſpiritus eius in die Domini. Auguſt. c. 15. de cor. & gratia / 1. Turon. 8. / Auguſt. quoque c. 3. libel. de fide & operibus. / Plerumque dediſcit errare (ait Innocentius PP. 1. epiſt. 26.) cui nemo conſentit.

Tertiò, ne ſicut caro morbis emortua, ſi abſciſſa non fuerit, ſalutem reliquæ carnis putredinis ſuæ contagione corrumpit: ita is qui emēdari deſpicit, & in ſuo morbo perſiſtit, ſi moribus deprauatis in ſanctorum ſocietate permanſerit, eos exemplo ſuæ perditionis inficiat. Proſper lib. 2. de vita cont. c. 7. / Innocent. PP. 1. epiſt. 25. initio: Ac, ſi id manens, ait, &c. Ipſi enim putabunt eum rectè ſentire, quem adhuc viderint in eccleſia perdurare. Innocent. PP. 1. epiſt. 25. & epiſt. 26. / 1. Turonen. 8.

Excommunicationem paruipendentes oportet per ſecularis potentiæ diſciplinam ab illicitis coërceri. c. 41. Turonenſis ſub Carolo magno. Et ſi obſtinato animo defuncti fuerint, nos illorum cauſam, iuxta B. Leonis prædeceſſoris noſtri ſententiam, diuino iudicio reſeruantes, quibus viuis non communicauimus, mortuis non communicamus. Gelaſ. PP. decret. 2. vt eſt in conſtitutio. Alexandri PP. 3. parte 31. cap. 6.

6 Nullus ſacerdotum quenquam rectę fidei hominem pro paruis & leuibus cauſis à communione ſuſpendat. Agath. 3. / 5. Aurelian. 2. / Wormatien. 13. / 2. Lateranen. 47.

7 Nec puſillanimitate, aut contentione, aut alio quolibet ſuo vitio eum ea pœna afficiat. 1 Niceni 5. / 2. Lateran. 49. Vt prælatus ergo nequeat ſine cauſa grauare ſubiectos, ipſe non niſi canonica commonitione præmiſſa excommunicationis ſententiā proferat in ſubiectos, niſi fortè talis ſit culpa, quæ ipſe genere ſuo excommunicationis pœnam inducat. Alexander PP. 3. parte 1. c. 6. / Sic 2. Lateranen. 47. Competens commonitio præmittatur pręſentibus idoneis perſonis, per quas ſi neceſſe fuerit, poſſit probari monitio. Contrarium præſumens, etiam ſi iuſta fuerit ex cauſa ſententia, ingreſſum Eccleſiæ per menſem vnū ſibi nouerit interdictum, alia nihilominus pœna mulctandus. / Cùm conſtiterit iniuſtè Matt. 18.

quem-

quempiam fuiſſe excommunicatum excommunicator condemnetur excommunicato ad intereſſe; aliâs nihilominus ſi culpæ qualitas poſtulauerit, ſuperioris arbitrio puniendus, cum non leuis ſit culpa tantam infligere pœnam inſonti, niſi forſan errauerit ex cauſa probabili. 2. Lateran 47. Ibidē plura.

8 Pœnam autem excōmunicationis ipſo genere ſuo inducit violenta manuum iniectio in monachos, ſeu viros cuiuſcunq; religionis, aut iubere id fieri. Alexander PP 3. part 14. c. 3 /& in clericos idem ibid. c 5 /Si tamē quis turbā arcendo irruentē non ex deliberatione, ſed caſu id perpetret, reus huiuſce peccati nō erit, neque ſi vim vi repellat inuaſus ab illo. Alexādner ibid c. 10 /aut ſi in eū manus iniiciat, cū vxore, matre, vel ſorore vel filia ſua propria turpiter inuentū. His abſolutionis beneficiū impēdit ſola ſedes Apoſtolica. Alexander ibid /c. 8. tamē excipiuntur monachi id ſibi mutuo hoc faciētes, & abbatis rigori ſubduntur /& cap. 13. alius caſus ponitur.

9 Excommunicatus ſi appellet, ante abſolutionem non eſt audiendus. Alexander PP. 3. parte 31. c. 4.

10 Presbyter ab epiſcopo ſuo correptus, aut excōmunicatus, [ſuo quidem iudicio iniuſtè] debet apud vicinos epiſcopos cōqueri. vt ab ipſis eius cauſa poſſit audiri, ac per eos ſuo epiſcopo reconciliari. Quod niſi fecerit, ſed ſuperbia (quod abſit) inflatus ſe ſecernendum ab epiſcopi ſui communione duxerit, ac ſeparatim cum aliquibus ſchiſma faciens ſacrificium Deo obtulerit, anathema habeatur, & locum amittat. 2. Carth. 8./ Wormatien. 66

11 Excommunicatus non recipiatur ab alijs ad communionem, donec cauſa eius iuſtè ſit examinata Calixtus PP. epiſt. 2. ad omnes Gall. epiſcopos /1 Nicen. 5 / Elibert. 53./2 Arelaten. 8./ Sardicen. 17./ Aquiſgranen. 42.

12 Non, inquam, cum eo in oratione quiſquā communicet. Calixtus PP. 1. ibidē / Fabianus PP epiſt. 1./4. Carth. 73./ Apoſt. 11/quoniā eccleſiæ nō participat in oratione Antioch. 2.

13 Neque in cibo aut potu. Calixtus PP. ibidem./1. Toletan. 15./ Antiſiodoren. 38. & 39.

14 Non in oſculo. Calixtus PP. ibidem.

15 Neque ei quiſquam colloquatur. Fabianus PP. epiſt 1./ 1. Toletan. 15 /Antiſiodoren 39.

16 Neque cum eo quis per domos ingrediatur. Antioch 2.

17 Pecuniam ſcienter nemo ei accommodet. Alexander PP. 3. parte 31. c. 6.

18 Reci-

18 Recipiens eum in communionem reus eſt fraternitatis, & ideo cauſam reddet in concilio[prouinciali.] Elibert. 53./ 2. Arelaten.8./ Sardicen.16./ 1. Arauſ. 11.

19 Imò communione & ipſe priuetur, tanquam qui regulam confundit eccleſiæ Antioch. 2 /2. Carth.7./Apoſt.10./ 4.Carth.73./1.Tolet 12 & 15./Antiſiodoren. 39./1 Braccaren.35./ 1.Pariſien. 7./ Cæſarauguſta 5./ 2.Turon. 8./ Eugenius PP. 2 c. 1./c 2. Triburien ſub Arnulfo Imp.

Canones de eo loquuntur, qui ſcienter excommunicato communicat.

20 Ad vitanda tamen ſcandala (inquit Leo PP. 10. Seſſ 11. tertij Lateranenſis) & multa pericula, ſubueniendumq; conſciẽtijs timoratis, ſtatuimus, quòd nemo deinceps à cõmunicatione alicuius in ſacramentorũ adminiſtratione, vel receptione, aut alijs quibuſcũq; diuinis, vel extrà, prętextu cuiuſcũq; ſententiæ aut cẽſuræ eccleſiaſticę, ſeu ſuſpen. aut prohibitionis, ab homine vel à iure generali promulgatæ teneatur abſtinere, vel aliquẽ vitare, vel interdictũ eccleſiaſticũ obſeruare, niſi ſententia, prohibitio, ſuſpẽſio, vel cenſura huiuſmodi fuerit, vel cõtra perſonã, collegiũ, & c. à iudice publicata & denũciata ſpecialiter & expreſsè, aut ſi notoriè in excõmunicationis ſententiã cõſtiterit incidiſſe, quod nulla poſſit tergiuerſatione celari, aut aliquo iuris ſuffragio excuſari eũ à cõmunione illius abſtinere volumus, iuxta canonicas ſanctiones.

21 Excommunicatus alterum non poteſt excommunicare. Nicolaus PP.1. ad Michaelem Imperatorẽ, quod ille probat ex epiſtola Celeſtini PP.

Maioris & minoris excommunicationis mentio videtur fieri Venetici concil. c. 3.

Exempla boni operis. vide §. 52. tituli, Epiſcopus.

EXORCISTA.

1 Exorciſta nullus eſt, niſi ab epiſcopo ordinatus. Laod. 26./ Felix PP. 4. in fine c. 1. epiſt. ſuæ.

2 Cùm ordinatur, accipiat de manu epiſcopi libellũ in quo ſcripti ſunt exorciſmi, dicẽre ſibi epiſcopo: Accipe, & cõmenda memoriæ, & habeto poteſtatem imponendi manus ſuper energumenũ ſiue catechumenũ. 4. Carth.7./Aquiſgranen.4.

3 Tertio die ſuſceptos hæreticos adiuramus ter inſufflando in faciem & aures. 1. Conſtantinop. 7.

Expoſiti fuerunt & olim homines, & collecti ab eccleſia. 1. Vaſen. 9.

FAMA

FAMA & conſcientia duæ res ſunt. Conſcientia tibi, fama proximo tuo neceſſaria eſt. Qui fidens conſcientiæ ſuæ negligit famam ſuam, crudelis eſt, maximè in eminentiori (epiſcopatu) loco poſitus, de quo dicit Apoſtolus ſcribens ad diſcipulum ſuum: Circa omnes teipſum bonorum operum præbe exemplum. Auguſt. ſermone qui 112. capite concilij Aquiſgran. ſub Ludouico pio. Imper. 1. citatur.

FACVLTATVM eccleſiæ diuiſio §. 38. tit. Eccleſia.

IN facundiæ dotibus ſæpe pauper inuenitur vera prædicantis, & ediuerſo, theſauros cordis irradiat in egeſtate verborum. Symmachus PP. ad Laurentium epiſc.

Falſumq; teſtimonium dicens, quam mereatur pœnam. Vide in titulo: Teſtimonium.

FALSARIVS clericus. Vide §. 1. & 3. tituli: Crimen capitale.

FAMIS tempore aut cuiuſlibet neceſſitatis vnuſquiſq; ad ſe pertinentes pro viribus ſuis gubernare ſtudeat. c. 14. Arelatenſis ſub Carolo magno.

FAMOSVS libel. titulo: Liber.

FATALIS.

1 FAtali ſigno nec anima nec corpus adſtringitur. 1. Braccar. 9. contra Priſcillianum.

2 Si quis duodecim ſigna, id eſt, ſydera (quæ Mathematici obſeruare ſolent) per ſingula animæ vel corporis membra diſſipata credit, & nominibus patriarcharũ adſcripta dicunt, ſicut Priſcillianus dixit, anathema ſit. 1. Braccar. 10.

ARIETEM (ait Aug. c. 8. epiſt. 119.) appellant quendam ſyderum locum, vbi reuera menſe nouorũ ſol inuenitur.

FERMENTVM die dominico ſibi mutuò miſſitârunt olim. Innocen. PP. 1. c. 5. epiſt. 1.

FESTI DIES.

1 FEſtos dies in anno celebrare ſancimus, hoc eſt, diem dominicam Paſchæ cum omni honore & ſobrietate venerari: ſimiliter feriam ſecundam, tertiam, & quartam. diem aſcenſionis Domini pleniter celebrare. item Pentecoſten ſimiliter vt Paſcha. In natali Apoſtolorum Petri & Pauli diem vnum. natiuitatem S. Ioannis Baptiſtæ. aſſumptionem S. Mariæ. dedicationem S. Michaëlis. natiuitatem S. Remigij. S. Martini. S. Andreæ. In natali Domini dies quatuor. octauas Domini, epiphaniam Domini, purificationẽ S. Mariæ, & alias feſtiuitates Martyrum vel Confeſſorũ obſeruari decreuimus, quorum

quorum in vnaquaque parochia ſancta corpora requieſcunt. Similiter etiam dedicationē templi.c.36.Maguntiaci ſub Carolo magno. / Ticinienſis ſynodus ſub Ludouico Imp. Per ſingulas parochias (inquit) eas feſtiuitates populus obſeruare ſtudeat,quas proprius eorum epiſcopus venerari prædicauerit. neque inani ſuperſtitione eas celebrare præſumant,quæ nequaquam ſunt obſeruandæ.

2 Sine tripudijs autem & ſaltationibus celebrentur. 3.Toleta.23. / c.19.Cabilonen. circa temp. Eugenij PP.1. / Auguſtinus epiſt. 64.

3 Cum Iudæis,ſeu Iudaica feſta,non celebremus.Laod.37./ 4. Carthag. 89.

4 Nec cum paganis. Laodicen.39. / 10.Toleta.1. eſt quoddam in Hiſpa.priuatum feſtum annunciat.B.Virg. die 8.ante Domini natiuitatem.

FIDES.

Fides, qua in Deum credimus,eſt donum Dei : nō tantùm quoad ipſius augmentum, ſed & quoad ipſum initium. Vnde ſi quis (inquit c.5.concilij 2.Araus.) ſicut augmentum, ita etiam initium fidei, nempe ipſum credulitatis affectum (quo in eum credimus qui iuſtificat impium,& ad regenerationem baptiſmatis peruenimus) non per gratiæ donum, id eſt,per inſpirationem Spiritus ſancti, corrigentē voluntatem noſtram ab infidelitate ad fidem , ab impietate ad pietatem, ſed naturaliter nobis ineſſe dicit,Apoſtolicis dogmatibus aduerſarius approbatur,beato Paulo dicente: Confidimus,quia Philip.1.a qui cœpit in vobis opus bonum,perficiet vſque in diem Domini noſtri Ieſu Chriſti. & illud : Vobis datum eſt pro Chriſto,non ſolùm vt in eum credatis,ſed etiam vt pro illo patiamini. Ibidem d & : Gratia ſalui facti eſtis per fidem , non ex vobis : Dei enim donum eſt. Ephe.2.b Qui enim fidem qua in Deum credimus,dicunt eſſe naturalem , omnes eos qui ab eccleſia Chriſti alieni ſunt,quodammodo fideles eſſe diffiniunt. Vide concil. Trident. ſeſſ.6.cap.7.

1 Fides quonam modo iuſtificet ſecundum ſcripturā. Concil.Trident.ſeſſ.6.cap.8.& 9. item cano.9. & 12.

2 Fides ſpecialis hæreticorum exploditur : ibidem cap.9.12 & 13. item cano.13. & ſequentibus.

3 Fides nō amittitur quolibet mortali peccato.eadē ſeſ.c.15.

FIDELITATIS iuramentū eccleſiaſticus laico præſtare non cogatur. 2.Lateranen. 43.

Ad fidem ſuſcipiendam cogere infideles, non iudicat expedire. 4. Toleta.56. Vide Aug.epiſt 50. Ita enim.

FIDEM Trinitatis habes in titulo: Trinitas.

FIDEIVSSOR qui religioſus eſſe poſſit, titulo: Monachus.

FIDELIS coniunx infidelem poteſt dimittere. vide titulum: Matrimonium.

FILII DEI.

1 Filij Dei cum patre æqualitatem aſtruit. Felix PP.1.epiſt. 3.ad Benig. / Marcellinus PP. 1. epiſt. ad Salomonem, / Anacletus epiſt.2. / Higinius PP.epiſt.1. / Ioannes PP. 2. epiſt.ad Valerium epiſcopum.

2 Ipſe ſolus, non Pater, non Spiritus ſanctus, eſt incarnatus. ijdem pontifices, & ſymbolum concilij Toletani.6.

3 Secundùm hoc, id eſt, in aſſumpta natura humana, minor eſt Patre. ijdem pontifices.

4 Eius duæ ſunt natiuitates. vna eius ex Patre ante ſecula, altera ex virgine, in tempore. 5.Conſtantinop.2. Vide titulum: Chriſtus.

5 Vnus idem ipſe & miracula fecit, & paſſus eſt. 5.Conſtantinop.3.

1 FILIOS ſuos Pater enutriat, & ad pietatem diuini cultus informet, ſub anathematis pœna. Gangren.15 / & à poteſtate ſua per emancipationem exire non ſinat, niſi de moribus eorum & ætate fuerit ſecurus, vt poſſint ad eos propria iam pertinere peccata. 3.Carth.14.

2 Filij viciſſim reuerentiam debitam dependant parẽtibus, nec prætextu diuini cultus ab illis abſcedant (nihil in poſterum de eis ſoliciti.) Gangren.16.

3 Filios paterna perfidia non exhæredet. 4.Toleta.60.

FOEMINAE non cohabitantes clericis nominantur. §.5. tituli: Clericorum nomen.

FORMATAE, quarum mentio fit ſubinde in canonibus, vocantur canonicæ epiſtolæ, quæ peregrinaturo dabantur. Antiocheni 8. / Laodic.41.

FORNICATIONIS ſpecies varias vide apud Nicolaum PP. titulo 19. reſcriptorum eius, & cap.43. Triburienſis ſub Arnolfo Imp. / & Alexandrum PP.3.part.12.

Fornicationis accuſans clericum, duo vel tria teſtimonia producat. 2.Braccar.8.

Fornicatus presbyter. vide tit. Presbyter.

Fraus

FRAVS vel dolus nulli patrocinium præſtare debet. Alexander PP.3.part.19.c.3.

FRANCORVM in religione animos frigidiſſimos deplorat Bonifacius ad Zachariam PP.ſub Carolo magno.

FRATRICIDAE, titulo: Homicidium.

FVGA in perſecutione. vide tit. Perſecutio.

FVRTI conuictus clericus degradatur. 3.Aurelia. 8.

GERMANI.

1 Germanis circa Rhenum agentibus, euangelium prædicauit Bonifacius epiſcopus, eò miſſus à Gregorio PP. 2.vt patet ex epiſt.2.Gregorij ipſius, & epiſt.8.

2 Hi euangelij fide necdum illuminati, tam erant moribus beluinis,vt agreſtem caballum comederent, imò plerique & domeſticum. ad immolandum ſua paganis vendebant mancipia. Teſtis eſt Gregorij PP.2. epiſtola vltima. / Zacharias etiam ad eundem Bonifacium epiſtola quinta, prohibet ne ampliùs equos ſyluaticos comedant, vel lardum igne non coctum.

GLORIA Patri & Filio & Spiritui ſancto, &c. in lætis canatur. 4.Toleta 15. / Vaſen.concil.canone 5.contra dicentes,ab æterno Filium cum Patre non fuiſſe,iubet vt cũ priore verſu ſemper addatur & poſterior: Sicut erat in principio,& nunc,&c. / 4.Toletani 14. iubet vt non ſolum, Gloria, ſed Gloria & honor Patri & Fil.&c. canatur. iuxta illud Apocalypſis 5. Honor & gloria Deo, &c. Hieronymus petit à Damaſo PP. Romæ cani Gloria Patri.

GRADVS in quibus matrimonium non contrahitur. tit. Matrimonium.

GRATIA.

1 Gratia Dei,in qua iuſtificamur per Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, non ad ſolam remiſſionem peccatorum iam commiſſorum valet, ſed etiam in adiutorium, quo fit vt non committantur. c.3.Mileuitani concilij, quod plenarium fuit Aphricæ concilium.

2 Gratia Dei præueniens in iuſtificatione.Concil.Trident. ſeſſ.6. cap.5.

3 Non quia per eam reuelatur nobis & aperitur intelligentia mandatorum, vt ſciamus quid appetere, quid vitare debeamus; ſed quia per eam præſtatur nobis,vt quod faciendum cognouerimus, etiam facere diligamus & valeamus. Mileuitani 4.

4 Gratia Dei bona iuſtorum opera ſemper antecedit,& comitatur,& ſubſequitur, adeo vt ſine illa nullo pacto Deo grata aut meritoria eſſe poſſint. Concil. Triden. ſeſſ.6.c.16. Titulum hunc de gratia legere oportet cum titulo: Liberum arbitrium.

5 Quod niſi nobis præſtet, non difficiliùs quidem quàm cum illa, ſed nequaquam faciemus, quod iam faciendum cognouimus. Mileuitaui.5. / Concilium Tridentinum ſeſſ.6. cano 2.

6 Facit hæc gratia in nobis ipſum credulitatis affectum. 2.Arauſic.5. Vide titulum: Fides.

7 Si quis dicit gratiam Dei nō facere vt innocetur à nobis, contradicit Iſaiæ prophetæ. 2.Araus. 3.

8 Facit eadem gratia ſeu Spiritus ſancti in nos effuſio, vt à peccato purgari velimus. 2.Araus.4.

9 Diuinitus per infuſionem & inſpirationem ſancti ſpiritus in nobis fit, vt credamus, velimus, deſideremus, conemur, laboremus, vigilemus, ſtudeamus, petamus, quæramus, pul-
1.Cor.4. ſemus ſicut oportet, dicente Apoſtolo: Quid habes quod non
1.Cor.15. accepiſti? &, Gratia Dei ſum id quod ſum. 2.Araus.6. / Concilium Tridentinum ſeſſ.6. cano.3.

10 Gratia ſua iuſtificatos non deſerit Deus niſi deſertus. Conc.Triden.ſeſſ.6.cap.11.ex Auguſtino cap 26. de natura & gratia. Vide Proſperum reſpon.7.ad obiec.Vincentianas. & reſpon.7. ad capitula Gallorum.

11 Per naturæ vigorem nullum bonū quod ad ſalutem pertinet vitæ æternæ cogitare aut eligere, ſiue ſalutari prædicationi conſentire poſſumus abſque illuminatione & inſpiratione Spiritus ſancti, dantis ſuauitatem in conſentiendo & credendo veritati, dicente Domino: Sine me nihil poteſtis
Ioan.15. facere. & Apoſtolo: Non quod idonei ſumus cogitare ali-
2.Cor.3. quid à nobis quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt. 2.Arauſicani.7.

12 Ad gratiam baptiſmi nemo ſine miſericordia Dei venire poteſt. Qui ergo aliquos miſericordia, alios verò per liberum arbitrium eò venire poſſe contendit, à recta fide probatur alienus. 2.Arauſica.8. Totam materiam de gratia pluribus ijsque inſignibus ſententijs tractat ſecūdum concilium Araus. conſequenter poſt caput octauum.

13 Hæc gratia Chriſti (de qua. §. prædictis) quotidiana eſt, inquit Innocentius PP.1. epiſt.25.

14 Gra-

14 Gratia Dei non modo per infidelitatem, ſed per quoduis etiam mortale peccatum amittitur. Synodus Triden. ſeſſ.6. ca.15. & cano.23,

15 Si quis dixerit, gratiam iuſtificationis non niſi prædeſtinatis ad vitam contingere, reliquos verò omnes qui vocantur, vocari quidem, ſed gratiam non accipere, anathema ſit. Concilium Triden. ſeſſ.6. canone 17.

GRAECI quantum eccleſiæ faceſſerint negotij, & errorum feraces fuerint, vt aliunde, ita & ex epiſt. Gelaſij PP. ad Fauſtum magiſtrum patet. / item ex epiſt. Martini PP.1. ad Amandum. / & ex epiſt.1. ſextæ Cõſtantinopolitanæ ſynodi / 2. Lateranen.4.

HABITVS ſingulorum ordinum idcirco in eccleſia ab inuicē diſcreti ſunt, vt his viſis, cuius propoſiti ſit geſtans, vel in qua profeſſione Domino militet, liquidò cognoſcatur, cap.125. Aquiſgranen.

HAERESIS.

HAEreſis ingenium, nouitatis auidum, & vetuſtati ſanctiſſimæ inimicum, cognoſcere licet ex epiſtola concilij Gangrenſis, vbi Euſtachius damnatur. / & ex act.1. Conſtantinopolitani 5. / & 6. Conſtantinopolitanæ act. 8. dicitur: Non congruit orthodoxis circumtruncatas ſanctorum Patrum voces deflorare. Hæreticorum potiùs propriũ hoc eſt.

HAERETICVS.

1 HAEreticos dicimus partim eos (inquit c.6.1. Conſtantinopolitani) qui iam olim ab eccleſia excluſi ſunt, partim eos qui poſtea à nobis execratione ac deteſtatione reiecti atque repulſi ſunt. præter hos autem, eos quoque, qui ſimulant quidem ſe profiteri ſanam rectámue fidem, ſegregauerũt autem ſeſe, & conuenticula habent contra canonicos noſtros epiſcopos. / Citatur iſtud à Nicolao PP.1. in epiſt. ad Michaelem Imperat. & hi canones ſunt in libello inſerto primæ Epheſinæ ſynodo.

2 Cœtus eorum non eccleſia, ſed cõciliabulum eſt. 4. Carthag. 71.

3 Cum eis orare non licet. Laodic.33. / 4. Carth.72.

4 Eis non concedatur ingreſſus domus Dei. Laodic.6.

5 Eos in domibus ſuis, vel in terra ſua nemo foueat aut teneat, vel negotiationem cum eis exerceat, ſub anathemate. Alexander PP.3. part.1. c.27. Vide Mileuit. c.23.

non ſolum in corpore verberentur, ſed exilio perpetuo caſtigentur, vt omnes timore Dei compreſſi, & comminata eis digna ſupplicia reuerentes, immobilem & ſine turbatione pacem ſanctarum Dei eccleſiarum cuſtodiant. Hæc ille. Diuus Auguſtinus epiſtola 50. & 68. pecunia mulctato teſtatur.

Si quis presbyter aut diaconus epiſcopum proprium contemnens ſe ab eccleſia ſequeſtrauerit, & ſeorſum colligens altare conſtituerit, & commonenti epiſcopo non acquieuerit, nec conſentire vel obedire voluerit ſemel & iterum conuocanti, hic damnetur omni modo, nec vltrà remedium conſequatur, quia ſuam recipere non poteſt dignitatem. Quòd ſi eccleſiam conturbare & ſolicitare perſiſtat, tanquam ſeditioſus per poteſtates exteras opprimatur. Antioch. 5.

Damnati ſecularibus poteſtatibus præſentibus aut eorum baliuis relinquantur animaduerſione debita puniendi, clericis prius à ſuis ordinibus degradatis, ita quod bona huiuſmodi damnatorum ſi laici fuerint confiſcentur: ſi verò clerici, applicentur eccleſijs à quibus ſtipendia perceperunt. Qui autem inuenti fuerint ſola ſuſpitione notabiles, niſi iuxta conſiderationes ſuſpitionis, qualitatemque perſonæ propriam innocentiam congrua purgatione monſtrauerint, anathematis gladio feriantur. & vſque ad ſatisfactionem condignam ab omnibus euitentur, ita quod ſi per annum in excommunicatione perſtiterint, extunc velut hæretici condemnentur. Hæc 2. Lateranen. c.3. Et ſubdit, à quouis prælato ſeu iudice, tam ſeculari quàm ſpiritali, iuramentum exigendum eſſe de protectione fidei facienda. Martinus PP. 5. in damnatione errorum Ioannis Hus & Wiclef.

Ioannis Hus articulus decimusquartus condemnatur à Concilio Conſtantienſi: Doctores ponentes quòd aliquis per cenſuram eccleſiaſticam emendandus, ſi corrigi noluerit, ſeculari iudicio eſt tradendus, pro certo ſequuntur in hoc Pontifices, Scribas, & Phariſæos, qui Chriſtum non volentem illis obedire in omnibus, dicentes, Non licet nobis interficere quenquam; ipſum ſeculari iudicio tradiderunt, & quòd tales ſunt homicidæ grauiores quàm Pilatus.

9 A nemine libri hęreticorum vel ſcribantur vel poſſideantur. His qui illos ſcribunt, amputatio manus pœna erit.

Iuſtinianus Imperator act. 1. Conſtantinopolitani quinti. / & antea Gelaſius PP. in concilio 70. epiſcoporum, initio tomi de anathematis vinculo. Libri eorum, inquit, quamuis in eis quoque vera ſint multa, nec ſunt recipiendi.

10 Qui reſipiſcere volebant olim, & ad eccleſiam redire, baptiſmum ſecundò non ſuſcipiebant, ſed eis manus imponebantur. Euſebius PP. epiſt. 1. / Syricius PP. cap. 1. epiſt. 1. adhæc eorũ & frons & oculi & nares & os & auriculæ ſignentur ſacro vnguento, inquit canon. 7. primi Conſtantinop. in ſynodo Epheſ.

11 Et ſuſcepta pœnitẽtia, incredulitatis præteritæ damnare debent errorem, vel publica fidei in eccleſia profeſſione, & manus ſuæ ſubſcriptione, 2. Arelaten. 9. / Anaſtaſius PP. 1. epiſt. 1. c. 3. / 1. Aurelian. 12. / vel libelli porrectione in quo deteſtentur omnem hæreſim quæ nõ conuenit cum ſancta Dei vniuerſali & Apoſtolica eccleſia. 1. Conſtantinop. cano. 7. in Epheſin. 1. Vnde in tertio Toletano reuerſi ab hæreſi Arriana, ita loquentes ſuſcipiuntur: Confitemur nos ex hæreſi Arriana toto corde, tota anima, & tota mente noſtra ad eccleſiam catholicam fuiſſe cõuerſos. nulli dubium ſit nos noſtroſque deceſſores erraſſe in hæreſi Arriana, & fidem euangelicam atque Apoſtolicam nũc intra eccleſiam catholicam didiciſſe, &c. / Similem formam præſcribit 5. Conſtantinop. act. 4. canone 11. & Martinus PP. 1. decreto. 18.

12 Venientis autem ad eccleſiam, & remedium poſtulantis ſolicitè diſcutiẽda eſt profeſſio & perſona decepti, vt medela poſſit congruens exhiberi: & qui ſatisfacturus Deo per pœnitentiam doluerit legitimè ſe erraſſe; vtrum ad hoc facinus cucurrerit, an impulſus acceſſerit requiratur; ſciens quòd ſe decipiat ipſe qui fallit, nihilque per noſtram facilitatem tribunalis excelſi iudicio derogari, cui illa ſunt rata quę pia, quę vera, quæ iuſta ſunt. & aliter neceſſitatis, aliter tractanda eſt ratio voluntatis. Deterior eſt cauſa illius qui fortè prętio ſolicitatus eſt vt periret. nihil enim intẽtatum relinquit inimicus. Felix PP. 3. c. 1. epiſt. 1.

13 Elibertinum concil. c. 22. Decẽ annis agat pœnitentiam (inquit) & poſt decem annos ei præſtetur communio, qui de catholica eccleſia ad hæreſim tranſitũ fecerit / Sed annorum multitudine breuiata (inquit Agath. cap. 60.) pœnitentiam biennii, conditione infraſcriptę obſeruationis imponimus, vt præſcripto biennio, tertio ſine relaxatione ieiunent, & eccle-

ſiam

ſiam ſtudeant frequentare. in pœnitentium loco, ſtandi & orandi humilitatem ita nouerint obſeruãdam, vt etiam ipſi, quum catechumeni egredi commonentur, abſcedant. Hoc ſi obſeruare voluerint, conſtituto tempore admittendis ad altarium obſeruatio relaxetur. Quòd ſi ardua vel dura fortè putauerint, ſtatuta præteritorum canonum implere debebunt./ canonẽ hunc cõcilij Agathenſis repetit con. Epaunenſe.c.29.

14 Si verò infantes fuerint tranſducti; quòd non ſuo vitio peccauerint, incunctanter recipi debent. Elibert.22.

15 Hæreticorum ſeu potius hæreſiarcharum colluuiem recenſet.11.actio ſextæ Conſtantinopolitanæ. Primum quidem Symon Magus, &c.

15 Hæreſiarcharum ordinationes irritas decernit Alexãder PP.3. cap.2. part.1.

HIEROSOLYMORVM primus epiſcopus fuit Iacobus iuſtus, ab Apoſtolis tribus ordinatus. Anicetus PP.epiſt.decretali. §.98.tituli Epiſcopus. Vide: hæres epiſcopi.

HISPANIAE.

1 HIſpanias poſt ſemel ſuſceptum euangelium, hæreſis Ariana longo tempore infecit. Fidem catholicam ea deteſtata receperunt rege Recharedo, vt teſtatur 3.Toletanum.

2 Rex Hiſpaniarum nemo fiat, niſi omnium electione, & à Gotthicæ gentis nobilitate ad eum apicẽ perductus. alioqui conſortio catholicorum priuetur, & diuino anathemate condemnetur.5.Toleta.3.

3 Nec ſeruili ex origine, nec extraneæ gentis homo. 6.Toleta.17.

4 Eligatur autem vel in vrbe regia, aut in loco vbi princeps deceſſerit, cum pontificum, maiorumque palatij omnimodo aſſenſu, nõ forinſecus cœtu aut conſpiratione paucorum, aut ruſticarum plebium ſeditioſo tumultu. 8.Toleta.10./ Sic anteà & 4.Toleta.c.74./12.Toleta c.1.

5 Erit catholicæ fidei aſſertor. 8.Toleta.10. Quamobrem eius dignitatis non ſortiatur apicem, nec antè conſcendat regiam ſedem, quàm inter reliqua conditionũ ſacramenta pollicitus fuerit ſe nõ permiſſurum quenquam in regno ſuo violantem fidem catholicam. 6.Toleta.3.

6 Erit actibus iudex, vita modeſtus, in prouiſionibus rerum parcus, pluſquàm extentus; vt nulla vi, aut factione ſcripturarum, vel definitione qualiumcunque, contractus à ſubditis vel exigat, vel exigẽdos intendat. erit in cõquiſitis oblatione

gratiſſima rebus non proſpectans proprij iura commodi, ſed conſulens patriæ atque genti. De rebus congregatis ab eo illas tantum ſibi vendicet partes, quas dictauerit authoritas principalis. Verùm quæcunque inordinata reliquerit, hæreditabunt ſucceſſores proprij eius: & ante regnum iuſtiſſimè conquiſita aut filij, aut hæredes capiant iure proximitatis 8. Toleta. 10.

HOMICIDA.

1 HOmicidas à communione eccleſiaſtica ſubmouemus, niſi pœnitentiæ ſatisfactione crimina diluerint. Agathen. 37. / eſt canon. 1. Venetici / & 1. Turonici 7. / etiam ſi paganos occiderint odij meditatione & extra ius belli. Wormatien. 27.

2 Qui voluntariè homicidium fecerint, ad pœnitentiam quidem iugiter ſe ſubmittāt. circa autem exitum vitæ, communione digni habeantur. Ancyrani. 22. / repetitur hoc ab Epaunen. concil. c. 31. & Triburienſi c 54. ſub Arnolfo Imp. Sed ſubijcit: Nobis autem qui paſtores Chriſti ouium ſumus, pro moderni temporis qualitate, & hominum fragilitate, bonum & vtile videtur, vt his qui voluntariè homicidium fecerint, authoritate ſynodali & iudicio generali & modum caſtigationis imponamus, & certum ac definitum pœnitentiæ tempus præmonſtremus, ne prolixum tempus pœnitentiæ generet faſtidium negligentibus, ſed curſim exercitatis accreſcat opus ſalutis. Deinde c. 55. eiuſdem concilij: Si quis ſponte homicidium fecerit, quadraginta diebus ab ingreſſu eccleſiæ arceatur. Et nihil manducet illis quadraginta diebus præter ſolum panem & ſalem, neque bibat niſi puram aquam. nudis pedibus incedat. lineis non induatur veſtibus, niſi tantum femoralibus ſecularia arma nō portet. nullo vehiculo vtatur. ad nullam fœminam, nec ad propriam vxorem his diebus miſceatur. nullam communionem illis 40. diebus cum alijs Chriſtianis, nec cū alio habeat pœnitente in cibo, vel potu, aut vllis rebus. Si verò ſint aliqu vitæ ſuæ inſidiatores, vt præ illis non poſſit dignè pœnitere, interim differatur ei eadem pœnitentia, donec ab epiſcopo proprio pax ei ab illis ſit facta. Si enim aliqua corporali infirmitate detentus ſit, vt non poſſit ritè ieiunare, adhibeatur ei miſericordia quouſque conualeſcat, & tunc demum pœniteat. Si verò lōgo tempore eadem occupatus ſit infirmitate, ad epiſcopum pertinebit, vt prudenter pertractet, quomodo infir-

infirmum peccatorem curare diſponat. quia, vt Gregorius paſtorali commemorat libro, occultiora ſunt vulnera mentium quàm corporum, & ars eſt artium regimen animarum.

Item cap 56. Poſt illos 40. dies vnum annum integrum ab introitu eccleſiæ ſuſpēdatur, & abſtineat ſe à carne & caſeo, à vino & medone, & mellita ceruiſia: niſi dominicis & diebus feſtis, qui per illum epiſcopatū publicè celebrantur apud cunctum populum, & niſi vel in hoſte, aut in aliquo magno ſit itinere, vel longe aut diu ad Dominicam curtam, vel ſi infirmitate detētus ſit, tunc licitum ſit ei tertiam feriam & quintam atque ſabbatum redimere vno denario vel prætio denarij, ſiue tres pauperes pro nomine Domini paſcendo, ita duntaxat vt vel carne, vel vino, vel medone, id eſt, de tribus vna re vtatur, non omnibus veſcatur. Poſtquam autem de itinere domum reuertatur, aut infirmitate liberetur, prędictas ferias non redimat, ſed ſtatuto modo pœniteat. Completo verò vnius eiuſdemque anni curriculo, ita caſtigatus ritè & ordinabiliter more pœnitentium introducatur in eccleſiam. Et c. 57. Secundum verò & tertium annum ſimili modo pœniteat, excepto quod prædictas tres ferias redimere ius habeat, vbicunque eſt, ſiue in domo, ſiue in itinere. Quartum annum 5. 6. & ſeptimum iſto modo obſeruet, & his ſingulis ieiunet tres quadrageſimas. Ad pœnitentiam, inquam, adeò debet ſe demittere qui homicidium voluntate commiſit (ita vt occidere auſus fuerit innocentem) vt etiam ſi à principibus aut à parentibus abſolutum ſe reddiderit, modus pœnitentiæ diſtringendę in ſacerdotis poteſtate cōſiſtat. 4. Aurelianen. 27.

3 Eos verò qui non voluntate, ſed caſu homicidium fecerint, prior quidem regula poſt ſeptem annorū pœnitentiam communioni ſociauit, ſecundùm gradus conſtitutos: hæc verò humanior definitio, quinquennij tempus tribuit. Ancyrani. 22. / hoc ſequitur. c. 31. Epaunen. / Elibert. 5. de ancillæ à furioſa domina occiſione. Si quis inſaniens aliquē occiderit, ſi ad ſanam mentem peruenerit, leuior ei pœnitentia imponenda eſt, quàm eis qui ſana mente ſunt. Wormatien. 28.

4 Si autem contingat, vt dum quis operi neceſſario inſiſtens arborem incidat, aliquis ſubtus ipſam veniens deprimatur: nec id voto, nec incuria incidentis, nec ſcientia eius contigit, ſed dum ille operi neceſſario fortaſſis incumberet, iſte inſperatus occurrens ſub arborem improuiſus deuenit, & ſub ipſa nemine valente penitus adiuuare, ſuppreſſus eſt:

inciſor

inciſor arboris, homicidæ procul dubio non eſt comparandus. Wormatien.29. / Nicolaus PP. 1. diſt.50. c. Hi qui arborem/ c.36. Triburien. ſub Arnolfo. Imp.

5 Si quis filium ſuum (quod abſit) nō ſponte, ſed caſu contingente occiderit, ſecundum homicidia ſponte commiſſa pœniteat. c.53. Triburienſis ſub Arnolfo Imp. Suiipſius occiſor: titulo, Deſperandum. §. 3. Parricidæ pœnitentia. Gregor. PP.2. epiſt.8. & Wormatien.c.30.

6 Si qua mulier per adulterium abſente marito conceperit, idque poſt facinus occiderit, placuit, ei nec in fine dandam eſſe communionem, eo quòd geminauerit ſcelus. Elibert.63. Catechumena ſi per adulterium conceperit, & conceptum necauerit, placuit eam in fine baptizari. Elibert.68. Mulieres quæ ante temporis plenitudinem conceptos vtero infantes voluntate excutiunt, vt homicidæ procul dubio iudicandæ ſunt. illæ verò quæ dormiendo filios ſuffocare videntur, leuiter de his iudicare oportet, quia nolentes & non conſentiendo ad hunc deuolutæ ſunt caſum. Wormatienſis c.35. Vide titulum: Abortum. Vide pro matricidæ pœnitentia Nicolaum. PP.1.33. q.2. c. Latorem.

7 Patricidæ aut fratricidæ per vnius anni circulum ante fores Baſilicæ orantes Domini clementiam perſeuerent. deinde in eccleſiam inducantur, ſed annū adhuc inter audientes ſtent cùm ad miſſarum ſolennia vel alia ſacra conuenerint: & his ita peractis, ſi pœnitentiæ fructus in eis conſpicitur, corporis & ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti participes fiant, vt deſperantiæ non indurentur caligine. Carnem non manducent omnibus diebus vitæ ſuæ. ieiunent quotidie vſque ad horam nonam diei, exceptis feſtis diebus atque dominicis. abſtineant autem à vino, medone, atque cereuiſia mellita tres dies per hebdomadam: & arma gerere non audeant, vel ſumere, niſi contra paganos. vehiculo non vtantur quocunque ſunt ituri, ſed pedeſtri more eant. Tempus autem huius pœnitentiæ in epiſcoporum ponimus arbitrio, vt ſecūdum conuerſationem illorum, aut extendere vel minuere valeant. non ſeparentur ab vxoribus ſuis, & ſi ſe continere nolint cùm nullas habent legitimas, ducant, ne voraginem fornicationis incidant. & ſi finis vitæ illorum venerit antequam duorum prædictorum annorum finiantur curricula, viaticum illis non negetur, c.30. Wormatien. Vxoricidæ pœnitentia. Pius PP. 1. 33.q.2. / Nicolaus PP.1. reſcriptorum ſuorum tit.17.c.3.

8 Qui ſa-

8 Qui ſacerdotem morti voluntate tradiderit (ait Wormatien. c.26.) carnem non comedat, nec vinum bibere præſumat omnibus diebus vitæ ſuæ, & ieiunet vſque ad veſperam, exceptis feſtis diebus atque dominicis. arma non ſumat. & vbicunque ire malucrit, nullo vehiculo deducatur, ſed proprijs pedibus proficiſcatur: eccleſiam per quinquennij tempus non ingrediatur, ſed cum ſacrarum orationum officia aut miſſarum ſolennia celebrantur, ante fores Baſilicæ perſeueret, orans ac deprecans Dominum, vt tanto crimine abluatur. Poſt expletum verò quinquennij tempus ingrediatur eccleſiam, nondum verò communicet, ſed inter audientes tantummodo ſtet, vel dum facultas conceditur, ſedeat, & cum decimus anni curſus fuerit finitus, communicandi ei licentia concedatur, & equitandi tribuatur medela, maneatque in reliquis obſeruationibus, & tres dies per hebdomadam ieiunet, vt perfectius ad culmen purificationis peruenire mereatur / Is ipſe eſt etiam canon. 16. concilij Maguntienſis tempore Arnolfi Imp. / Item cap. 5. Triburienſis ſub eodem Arnolfo.

9 Si quis presbyter, quia ſacerdos altiſſimi Dei eſt, vulneratus, vel quibuſlibet iniurijs & contumelijs dehoneſtatus euaſerit, & ſuperuixerit: tota compoſitio perſoluatur presbytero. Si autem articulo mortis præuentus obierit, pretium Weregeldi tripartita partiatur diuiſione: id eſt, altari cui ordinatus fuerat, pars vna; epiſcopo in cuius diœceſi erat, altera; tertia parentibus, de quibus ortus fuerat. Si verò in atrio eccleſiæ aliquid ex iſtis presbytero factum fuerit, ſupradicto modo presbytero & pro presbytero ſoluatur. Sed quia, vt Hilarius PP. omnibus epiſcopis per diuerſas prouincias in epiſtola ſua ſcribit, iniuria ſacerdotum & eccleſiarum ſacrilegium eſt, ſacrilegium in atrio factum, altari & Domino eiuſdem loci perſoluatur. ſacerdotes enim non ſunt lacerandi, ſed potius coronandi, quia de his Eccleſiaſticus liber loquitur dicens: In tota anima tua time Dominum, & ſacerdotes illius ſanctifica, & miniſtros eos non derelinquas, & honorifica ſacerdotem. & Iſidorus: His enim, ſicut & epiſcopis, diſpenſatio myſteriorum Dei commiſſa eſt. præſunt enim eccleſiæ Chriſti, & in confectione diuini corporis & ſanguinis conſortes ſunt epiſcopis: ſimiliter & in doctrina populorum, & in officio prædicandi. cap. 4. Triburienſis ſub Arnolſo Imper.

10 Si patroni vel aduocati aut feudatarij ſeu vicedomini ſeu alij beneficiati, alicuius eccleſiæ rectorē vel clericū alium ipſius eccleſię per ſe vel per alios occidere, vel &c. 2.Latera.45.

11 Clericus ſi homicidium fecerit, ſiue ſit presbyter, ſiue diaconus, deponatur. c.11. Triburienſis paulo antè citati. / Nicolaus PP.1.decretorum eius titulo 11.c.3. / imò gradu honoris deiectus, exilio claudatur, communionem demum circa finem vitæ accepturus. 11.Toleta.5./14. c.7.

HORAE Canonicæ. Vide Domini Heſſels comment. in Orationem Dominicam, cap.8.

Synodus prouincialis Senonenſis in decretis morum, c.18. & 19. videatur, & inſequitur ſynodum Baſilienſem, ſeſſ.21.

HOSPITALIA.

1 HOſpitaliorum bona quiſquis inuaſit, ab eccleſiæ liminibus arceatur, quouſque ea reſtituerit. 5.Aurelian.13. / & c.15. necator pauperum nominatur. Vide Concil. Tridentini ſeſſ.7.cap.15. & ſeſſ.25.cap 8.

2 Presbyteri plebes ſuas ſua admonitione hoſpitales efficiāt. Aruernen. concil. in 2.tomo concil. / & exemplum ſuæ exhortationis prius exhibeant. 2.Mantiſconen. 11. / vt nulli iter facienti manſionem denegent. Aruernen. ibidem / 6. Conſtantinop.9. / Hebr.13.a. / 1.Pet.4.c. / Matth.25.d.

3 Et ſi cui fortè hoſpitiū prēſtiterint, nullā ab eo mercedem accipiant, niſi fortè illi qui recipiuntur, ſpōte ſua aliquid dent.

HYMNI.

1 HYmnos canendi exemplum habemus à Saluatore, & ab Apoſtolis, Matth.26. Epheſ.5.d.

2 Non canantur tamen hymni in eccleſia, quibus autorum ſuorum nomina præfixa non fuerint. 2.Turon.24.

3 Non ſcripturæ ſacræ modò, ſed & Hilarij & Ambroſij hymnos probat, vtpote in laudem Dei conſcriptos, Apoſtolorumq; & martyrū triumphos complectētes. 4.Toleta.12. / 2.Turon.24. / Trium puerorum. 4.Toleta.13.

Hyſtriones. vide, Theatrum.

IDOLA.

1 IDola ſi quis confregerit, & ibidem fuerit occiſus, quia in euangelio non eſt ſcriptum, neque inuenitur ab Apoſtolis vnquam factum; placuit in numerū eum non recipi martyrum. Elibert. 60. / Sed poſteà Chriſtianis rebus fœlicius proficientibus, animumque ſumentibus, iuſſum eſt id fieri: vt videre eſt. 2.Arelaten.23.

2 Idolo

2 Idolo non immolans quidem, ſed munus dans quod offeratur, relegatur ad pœnitẽtiam, accepturus communionem in fine. Elibert.3. / & coronã ſacrificantium tantùm geſtans, biennio pœnitentiæ ſubijciebatur. ibidem c.55.
3 Oblatum idolo, ab eccleſia non accipiatur. Elibert.40.
4 Idololatræ pœnitentia. 1. Nice 11. / Siricius PP. c.3. epiſt.1. / c.3. Valentini Galliæ. / 2. Aurelia.19. / 12. Toleta.11. / Ancyra. 1. & 2. / Elibert. 1. & 2. / 2. Arelaten.11. / 3. Toletani 16.
5 In templis idolorum cœnantes, cultiore habitu eò producti, & pretioſiori veſte adhuc mutata, inter audientes vno anno conſtituebantnr. deinde triennio pœnitentiam agebãt, cuius biennio orationi communicabant, tertio anno verò ſacramentis reconciliabantur. Ancyra.4. / Ab eccleſiæ cœtibus arceantur, qui cibis idolorum cultibus immolatis vtuntur, 2. Aurelia.19. / 2. Turonici 23.

IEIVNANS.

1 Ieiunantes abſtineãt à carnibus. Teleſphorus PP. in epiſt. decretali / ſeu auium, ſeu pecudum. 1. Toletanum in fine aſſertionis fidei. / 4. Toleta.10. / 8 Toleta.9. Cyrillus epiſc. Hieroſolymitanus catecheſi 4. Vide Abſtinens.
2 A carnibus & vino, inquit Gerundenſe. c.3. / Sic 4. Toleta. 10. à quibuſdam, inquit, nec vinum bibitur.
3 Aridioribus veſcantur cibis, vtpote abſtinentiæ conuenientibus. Laodice.50.
4 Piſcem & olus comedant. 4. Toleta.10.
5 Hora nona (à ſolis ortu) refectionem ieiunantes ſumebant. teſte Aug. epiſt.118. c 7. / c.34. Maguntiaci.
6 Nil penè valet ieiunium, quod orationes, vigiliæ & eleemoſynæ non commendant. Liberius PP. tomo 1. concil.
7 Ieiunium die Dominica & feria quinta nemo fidelium agere olim potuit, quòd dies hos pagani quaſi ſacrũ ieiunium celebrarent. iubente Melchiade PP. vt teſtatur Damaſus PP. in lib. Pontificali. Vide Aug. epiſt.86. ad Caſulanum.
8 Qui ergo die Dominico ieiunat ſtudioſè, non credatur catholicus. Gangren.18. / 4. Carth.64. / Cæſarauguſta. c.2.
9 Quiſquis eorum qui continentiæ ſtudent, abſque neceſſitate corporea ſuperbiendo diſſoluerit tradita in commune ieiunia, & ab eccleſia cuſtodita, anathema ſit Gangrẽ.19. / Euſebius PP. 1. apud Gratia. de cõſ. diſt.5. c. Ieiunia. / 4. Carth.63 / c.35. Magũtiaci ſub Carolo magno, vti Gangrẽſe definit. Primæ authoritati nõ conſentiunt ſequẽtes in æqualitate pœnę.

10 Ieiu-

10 Ieiunium (ait Calixtus PP.1. epiſt.decretali) quod ter in anno apud nos celebrare didiciſti, cõuenientius nunc per quatuor tempora fieri decernimus, vt ſicut annus per quatuor tempora voluitur, ſic & nos quaternum ſolenne agamus ieiunium per quatuor anni tempora. Lege c.34. Maguntiaci ſub Carolo magno.

11 Ieiunia ſeu abſtinentias per ſingulos menſes placuit celebrari, exceptis diebus duorum menſium Iulij & Auguſti, ob eorundem infirmitatem. Elibert. 23.

12 Sabbato quolibet ieiunemus. Elibert.26 / conſiderantes Apoſtolos eo die, quo Dominus erat ſepultus, in mœrore fuiſſe, & propter metum Iudæorum ſe occuluiſſe. Innocentius PP.1. epiſt.1.c.4. / Aug.epiſt.86.19: & 118.cap.2.

13 Feria ſexta propter paſſionem Domini ieiunamus. Innocentius PP.1.epiſt.1.c.4.

Monachorum ieiunia: titulo, Monachus.

14 Ieiunia pro aliqua neceſſitate generaliter indicta, ab omnibus diligenter cuſtodienda ſunt. c.47. Turon. ſub Carolo magno.

15 In die paſſionis Domini quiſquis præter paruulos, ſenes, & languidos, ieiunium ante peractas indulgentiæ preces ſoluerit, à Paſchali gaudio depellatur, nec in eo Euchariſtiã percipiat. 4.Toleta.7.

16 Excuſati ſunt à ieiunio quos ætas incuruat, quos languor extenuat, aut neceſſitas arctat. 8.Toleta. 9. / 2. Turon 18.

17 Hi tamen non antè ieiunium ſoluant, quàm à ſacerdote percipiant licentiam. 8.Toleta 9.

18 A feria ſancti Martini vſque ad natiuitatem Domini, ſecunda, quarta, & ſexta ſabbati ieiunium indictum fuit.1. Mantiſconen. 9.

19 Diebus inter Paſcha & Pentecoſten intercurrentibus, ieiunia relaxantur in figuram nõ laboris, ſed lætitiæ & quietis, poſt generalem reſurrectionem beatis concedendæ. Auguſt. epiſt.119. cap.15. & epiſt.86. Gerunden.2. indicitur triduanum ſequenti ſeptimana Pentecoſtes.

20 Cauſas forenſes ceſſare vult Liberius Papa tempore ieiunij.

IMAGINES.

1 IMaginum impugnatores damnati erant à ſede Apoſtolica ante ſecũdam ſynodum Nicenam; teſte Nicolao PP. 1. in medio epiſt.ad Michaelem Imperatorem.

2 Antiquiſſimum in eccleſia Chriſti vſum imaginum aſſerit ſynodus Nicena ſecunda, actio.2.& ſequentibus,ex patribus. & notanter actione 2.dicit: Omnes principes, etiam ſi peſſimi ſint peccatores, adoramus, & reuerenter ſalutamus. quid vetat igitur, quo minus non liceat & ſanctos Dei miniſtros venerari, & in memoriam eorũ imagines ſtatuere & erigere, ne in obliuionem perpetuam veniant? Verum, inquis, Deus ipſe manufacta prohibuit adoranda. Dic mihi ô Iudæe, quid eſt quod ſuper terram extet, quod non ſit manu hominũ factum, poſtquàm à Deo fuerat creatum? Quid? arca Dei, quæ ex lignis Sethim conſtructa eſt & ædificata, nónne opus eſt hominum? quid altare? quid propitiatorium? quid vrceus in quo manna recondebatur? quid menſa & candelabra? quid interiores & exteriores cortinæ? Súntne opera manuum hominum quæ Salomon fieri mandauit? Quamobrem ea quæ ſancta ſanctorũ dicuntur, cum ſint manufacta, præterea Cherubin & ſex alata illa quæ circa altare Domini fuerunt, cum ſint animalia & imagines Angelorum, opera manuum hominum, non fuerunt eiecta, & à Iudæis proculcata? nõ aliam ſane ob cauſam, quàm quod Dei mandato imagines fuerunt Angelorum ſacratæ. Gentium autẽ idola, quia imagines fuerunt dæmonum, Deus eiecit & condemnauit. Nos verò in memoriam ſanctorum imagines facimus. quorũ, ais? Abrahæ, Moſis, Eliæ, Iſaiæ, Zachariæ, reliquorumq; prophetarum, Apoſtolorum & ſanctorum martyrum qui propter Chriſtum tribulati ſunt, quò omnis qui eos in imagine contemplatur, illorum & meminerit, & glorificet Deum qui illos quoque magni fecit. Decet ſiquidem eos honor & veneratio propter iuſtitiam eorum, vt omnis qui viderit eos, in imitationẽ operum eorum ducatur. Qualis verò iſte eſt adorationis honor? profectò non alius quàm is quo nos peccatores quoq; inuicẽ proſequimur, ſalutantes nos inter nos per honorationem & dilectionem. Hæc ibi Synodus. Et actio.4. Verum noui, &c. † Pſal. 113

Actione 1. Epiſcopi hos dicunt anathematiſmos ab errore reſipiſcentes. Sapien. 13 & 15.

1 Chriſtianorum accuſatores & calumniatores, ſiue iconoclaſtæ, hoc eſt, imaginum demolitores, execratio. Iſai. 40. & 41. 44.

2 Qui ſacræ ſcripturæ verba † de idolis & gentilium ſtatuis ad venerandas Chriſtianorum imagines exponẽtes trahunt, execratio. Hiere. 2. & 10. Baruch 6

3 Qui venerãdas & ſanctas imag. nõ amplectitur, execratio. Deut. 4.

4 Qui aſſerunt Chriſtianos vt deos imagines adorare, execratio.

5 Qui fauent ex animo violatoribus,& ignominia afficientibus ſanctas imagines, execratio.

† Eze.30 6 Qui præter † Chriſtum Deum noſtrum dicunt alios eſſe
Zacha.13 qui nos liberârunt à cultu idolorum, execratio.
Hie.10.15 7 Qui doctrinas ſanctorum patrum & traditionem catholicæ eccleſiæ contemnunt, quique cauſantur & voces Arrij, Neſtorij, Eutychis,& Dioſcori iactant, dicentes quòd niſi ſatis ex veteri & nouo teſtamento inſtructi eſſemus,ſanctorum patrum, ſacrarum ſex ſynodorum doctrinas & catholicæ eccleſiæ traditiones ſequeremur, execratio.

8 Qui audent dicere, catholicam eccleſiam aliquando idola ſuſcepiſſe, anathema.

9 Qui inquiunt diabolicarum inſidiarum inuentum ſacrarum imaginum culturam & ædificationem, nequaquam autem ſanctorum patrum noſtrorum traditionem, execratio.

10 Res iſta tamen non erat paſsim in vſu tempore eccleſiæ recens adhuc naſcentis, cùm necdum idololatria è mundo eſſet exterminata, & ad hoc vitium, ex vetuſtiſsima conſuetudine ac vſu, hominum è gentiliſmo conuerſorũ mentes eſſent admodum propenſæ. Quamobrem vetuit concilium Elibertinum c.36. picturarum in eccleſia vſum. Quibus ſi vſi fuiſſent in eccleſijs infideles, eos ſuæ ſententiæ conſentaneos potuiſſent exiſtimare, quibus plerique eorum cohabitabant. Vnde idem concil.c.41. Admonere (inquit) placuit fideles, vt, quantum poſſunt, prohibeant ne idola in domibus ſuis habeant: Si verò vim metuant ſeruorum, vel ſeipſos puros cõſeruent, &c.

IMMOLANTES idolis. Vide tit. Idololatræ.

IMPERATORIS poteſtas. Vide tit. Leg.

IMPOSITIO MANVVM.

1 IMpoſitio manuum, cuius mentio fit cùm in ſcriptura ſacra, tum in canonibus, non eſt nuda (quam vox ipſa ſignificare videtur) cæremonia, ſeu manuum ſuper aliquid appoſitio, ſed Actorum 8.cap. eſt ſacramentum confirmationis ſeu chriſmatis, quod ſacramẽtum ſortitur nomen hoc ab ipſa cæremonia teſtis eſt Euſebius PP.1. in fine epiſt.3. dicens: Manus impoſitionis ſacramentũ magna veneratione tenendum eſt, quod ab alijs perfici nõ poteſt niſi à ſummis ſacerdotibus, nec tempore Apoſtolorum ab alijs quàm ab ipſis Apoſtolis legitur aut ſcitur peractum eſſe. / Item Act.19.a. Et cum impoſuiſ-

poſuiſſet Paulus manus baptizatis, &c. / Sic Heb.6. ait Paulus; Feramur ad perfectionem, non rurſum iacientes fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis & fidei ad Deum, baptiſmatum, doctrinæ, impoſitionis quoq; manuum, &c. / Sic vſurpatur 1. Arelaten.8. / Syricius PP.1 ca.1.epiſt.1.

A materia appellatur alibi Chriſmatis, alibi ab effectu ſacramentum confirmationis.

2 1.Timoth.4. ſacramentum ordinis ea conferri deſignatur: Noli (ait Paulus Timotheo) negligere gratiam quæ in te eſt, quę data eſt tibi per prophetiā cum impoſitione manuū preſbyterij. & eiuſdem epiſt.ca.5. Manus (inquit) citò nemini impoſueris. Sic Deuter.34. dicitur: Ioſue filius Nun repletus eſt ſpiritu ſapientiæ, quia Moyſes poſuit ſuper eum manus ſuas.

3 Alterius generis fuit manuū impoſitio, qua pœnitētiæ fructus acquiritur, & ſanctæ cōmunioni reſtituuntur pœnitētes. Vnde Vigilius PP.c.3. epiſt.ad Eutherū: Reconciliatio rebaptizatorū apud Arrianos (inquit) nō operatur per illā impoſitionē manuū quæ per inuocationē S. ſpiritus fit (quam diximus confirmationis ſacramentū) ſed per illam qua pœnitētię fructus acquiritur, & ſanctæ cōmunionis reſtitutio perficitur.

4 De ea canones illi loquuntur, qui ab hæreſi reuerſos ſuſcipi volūt per impoſitionē manuū, nō iteratione baptiſmi. quū enim, olim maximè, baptizati mox confirmati fuerint, & ſemel tantū accipiat quiſq; ſacramentū cōfirmationis, ſequitur, vt ea impoſitio manuum per quā reſipiſcētes ab hæreſi ſuſcipere oportet, nō intelligi poſsit fuiſſe ſacra. cōfirma. ſed quiddam aliud, nēpe (ſaluo meliori iudicio) oratio ſacerdotis pro pœnitēte ad Deum. Ad cuiuſmodi orationes referendū puto illud Mileuit. c.12. placuit ne aliæ omnino in eccleſia preces vel orationes ſeu miſſę, ſiue pręfationes, ſiue cōmendationes, ſeu manuū impoſitiones dicantur, quàm quę à prudētioribus tractatæ vel comprobatæ in ſynodo fuerint / & 4. Toleta.12.

Imò & circa necdū baptizatos ea vſi vidētur. Vnde Eliber. c.39. Gentiles ſi in infirmitate deſiderauerint ſibi manus imponi, ſi fuerit eorum ex aliqua parte honeſta vita, placuit eis manū imponi, & fieri Chriſtianos / Quā conſtitutionē repetijt.1. Arelaten. c.6. / Quòd enim manus quadā impoſitione circa baptizandos vſi ſunt patres, patet ex tit. Baptizari. §.2.

INCARCERATI ob culpas ſuas, quæcūq; illę ſint, ab eccleſię præpoſito ſingulis dieb⁹ dominicis viſitētur, vt ſic eis ex eccleſiæ domo tribuatur iuxta ſuā neceſsitatē. 5. Aurel.20.

INCARNATIO filij Dei. Vide titulum, Chriſtus.

INCENDIARIVS eccleſiæ 15. annorum pœnitentiæ ſubijcitur, ac ad æqualis reſtitutionē cogitur. Iulius PP.1. apud Iuonem lib.2. / Eugenius PP.2. decreto.9. ad eandem reparationem damni obligat eum, pœnitentiam autem anni vnius ei indicit aut Hieroſolymis, aut in Hſpania.

INCENSVM circa altare, ſeu thuribulo thurificare virgo ſacrata non poteſt. Soter PP. epiſt.2.

INCESTA CONIVNCTIO.

1 INceſta omnis coniunctio prohibetur, vt multis canonibus, ita & 2. Toleta.5. / adeo vt in eiuſmodi coniunctione non ſint nuptiæ. 2. Mantiſconen.18. & Agath.61. / c.11. Arelaten. ſub Carolo magno / & ideo recuſantes ſe ſeparare, ſeparet poteſtas ſecularis. Wormatien 79. / Nec mulctentur inceſtuoſi pecuniaria pœna, ſed iuxta canonicam ſententiam pœnitentiæ ſubdantur. c.18. Cabilonenſis tempore Caroli magni.

2 Inceſta autem eſt coniunctio, ſi quis frater germanam acceperit vxorem. Agathen.61 / Epaunen.30.

3 Et cum relicta fratris Agathen.61. / Epaunen 30. / 1. Aurelianen 26. / 3. Aurelia.10. / Aruernen.11 / 1. Pariſien 4 / Antiſiodor 29. / 3. Roma.5 ſub Gregorio PP.3.

4 Cum nouerca. Agath.61. / Epaunen.30. / 2. Aurelian.10. / 3. Aurelian 10. / 1 Pariſien 4. / Antiſiodoren 27.

5 Cum conſobrina. Agath.61. / Epaunen.30 / 3. Aurelia.10 / Auernen.11. Hac in re 4. Aurelianen.16. approbatur c.30. Epaunenſis.

6 Cum relicta auunculi. Agath.61. / Epaunen.30. / 3. Aurelia.10. / 1. Pariſien 4.

7 Cum filia auunculi. Agath.61. } idem eſt quod conſobrina. Aruernen.11.
Cum filia patrui. Agath 61. }

8 Cum priuigna ſua. Elibertini.66. / Agathen.61. / Epaunen.30. Aruernen.11.

9 Cum ſorore vxoris defunctę. 1. Aurelia.20. / 3. Aurelia.10 / Aruern 11 / 1. Pariſien.4. / 56 Maguntiaci ſub Carolo magno. 2. Turonicum citato c.18. Leuitici adiūgit conciliorum præcedentium canones quos citauimus. / Antiſiodorenſe à cap. 27. vſque ad 32. idem habet quod alia concilia. / c.6. Colonienſis concilij ſub Carolo tertio probat c.61. Agathenſis concilij.

Quod

11 Quod ita præſenti tempore prohibemus (ſcilicet vt tales non fiant coniunctiones) vt ea (matrimonia) quæ ſunt hactenus inſtituta, non diſſoluamus. Agathen.61. /3.Aurelianen. 10. ſic dicitur: De inceſtis coniunctionibus ita quæ ſunt ſtatuta ſeruentur, vt hi qui aut modò ad baptiſmum veniunt, aut quibus patrum ſtatuta ſacerdotali prædicatione antea in notitiam non venerunt, ita pro nouitate conuerſionis, ac fidei ſuæ credimus conſulendum, vt contracta hucuſque huiuſmodi coniugia non ſoluantur.

INCONTINENTER viuentes clerici. vide titul. Clericorum. §.5.&c & tit.Continent. §.8. &c.

INDVLGENTIARVM vſus fuit tempore concilij Ancyrani. vt videre eſt c.2 5.16.21. & 22 /1.Niceni.5. & 11./ Laodice.2./4.Carth.75./Agathen.60. / Epaunenſe.c.29.ex Agathenſi.

In quibus canonibus permittitur epiſcopis, vt probata pœnitentium, ſeu ad certam pœnitentiam pro culpis ſuis relegatorum conuerſatione, erga eos humanius agant (abbreuiando tempus pœnitentiæ, & ante illius impletionem eos reconciliando & abſoluendo) vel amplius tempus adijciant, ſi minùs eos in ſeipſos ſtrennuè animaduertere videant. Ancyrani. 5.

Secundo Lateranen. cap 62. bene dicitur contra indiſcretas indulgentias, quibus claues eccleſiæ contemnuntur, & pœnitentialis ſatisfactio eneruatur: Decernimus vt cum dedicatur Baſilica non, &c. Vide Conc.Trid. ſeſſ.25. in decreto de indulgentijs.

Bene ergo damnatus eſt articulus 42. Ioannis Wiclef à concilio Conſtantienſi: Fatuum eſt credere indulgētijs papæ & epiſcoporum. & Ioannis Hus iſte: Sacerdotes infideliter ſentiunt de indulgentijs. & Leo PP.10 damnat Martini Lutheri articulū decimumſeptimum & quinque ſequentes, ob non receptum de indulgentijs dogma. Vide Alexand. PP. tertium, p.35. c.4. quòd nemo niſi à ſuo eas accipere poteſt ſuperiore.

INFAMES eas perſonas dicimus, quæ pro aliqua culpa notantur infamia: id eſt, omnes qui Chriſtianæ legis normam abijciunt, & ſtatuta eccleſiaſtica contemnunt. ſimiliter fures, &c. Stephanus PP.1. epiſt.1. / Iulius PP.1. in reſponſione ad epiſcopos Orientales (ex primo Niceno) cap.13.

Infidelitas, vide peccatum.

1 INfirmorum, ſiue ægrotorum qualitas hoc ſæpe habet, vt accuſent magis medicos congruis obſeruationibus ad ſalubria reuocantes, quàm vt ipſi ſuos noxios appetitus deponere vel reprobare conſentiant. Gelaſius PP. ad Anaſtaſium Auguſtum.

2 Eorum autem & debilium curam epiſcopus in ſuo territorio gerat. 5.Aurelianen.21.

3 Cùm autem infirmitas corporalis nonnunquam (ait concilium Lateranenſe ca.22. ſub Innocentio PP.3.) ex peccato proueniat, dicente Domino languido quem ſanauerat: Ioan.5. Vade, & amplius noli peccare, ne deteriùs aliquid tibi contingat; decreto præſenti ſtatuimus, & diſtrictè præcipimus medicis corporum, vt cùm eos ad infirmos vocari cōtigerit, ipſos antea omnia moneant, & inducant quòd medicos aduocent animarum, vt poſtquam infirmis fuerit de ſpiritali ſalute prouiſum, ad corporalis medicinæ remedium ſalubrius procedatur, cùm cauſa ceſſante ceſſet effectus.

INNOCENTIS accuſator vſque ad vitæ extremum remouetur à communione. 1.Arelaten.24. / 1.Mantiſco.18. ſi clericus ſit, deponit etiam eum ab officio: ſi ſecularis, à communione ſeparat. / Vide titulum: Damnari.

INQVIRENDI contra ſubditorum exceſſus formam Luc.16. prælato præbet Concilium Lateranenſe ex ſcripturis noui & Gene.18. veteris teſtamenti; vt nimirum, cùm de exceſſu eius clamor & fama, non quidem à maleuolis & maledicis, ſed à prouidis Vide 3. & honeſtis, nec ſemel tantum, ſed ſæpe peruenerint ad aures Tole. Nã ſuperioris; coram eccleſiæ ſenioribus veritatem diligentius & de accuſatis, &c. perſcrutetur: & ſi rei popoſcerit qualitas, canonica diſtrictio culpam feriat delinquentis. Diligentiùs tamen obſeruādum eſt hoc in prælatis, qui quaſi ſignum poſiti ſunt ad ſagittam. Thren.3. Præſens ſit contra quem fit inquiſitio, vt obijcienda audiat capitula, & teſtium quoque nomina noſcat. & infrà: Sicut accuſationem legitima præcedere debet inſcriptio, ſic & denunciationem charitatiua admonitio, & inquiſitionem clamoſa inſinuatio præuenire: illo ſemper adhibito moderamine, vt iuxta formam iudicij, ſententiæ quoq; forma dictetur. Hunc tamen ordinem circa regulares perſonas non credamus vſquequaque ſeruandum, quæ, cùm cauſa requirit, facilius & liberius à ſuis poſſunt adminiſtrationibus amoueri. 2.Latera.8. ſub Innocentio 3.

De INTERPRETATIONE verborū & reſcriptorum

rum vide Alexandrum PP. 3.parte.41. / & 2. Lateranenſis c.57. & 58.

INVASORES bonorum pauperum anathemate plectit. 2.Mantiſco.14.

INVASORES bonorum eccleſiæ. Vide, Spoliatores.

INVITVS num quis poſsit ordinari. Vide cap.Apoſt. 37. / 8.Toleta.7. / Simplicium PP.epiſt.2.

INVOCANT Deiparam virginem Mariam,ac ab alijs inuocari volunt Ioannes epiſcopus Hieroſolymitanus cum ſuis, vt intercedat pro pace Eccleſiæ. 5.Conſtantinopolitani actio.1 in ſuo reſcripto. / 6.Conſtantinop.7.

IVDAEVS.

1 IVdaicis ſuperſtitionibus vel ferijs inhærens, à conuentu eccleſiæ ſeparetur.Laodice.37. / 4.Carth.89. / 2.Lateranen.c.70.ſub Innoc.PP.3.

2 Si is Iudæus ſit baptizatus, corrigatur pontificali autoritate,& ſuam apud ſe non retineat prolem quam fortè circunciderit; ſeruus autem libertate donetur,ſi id ei dominus ſuus fecerit. 4.Toleta.58. Vide & 4.Aurelia.30.

3 Proles Iudæorum baptizatas ab eorum conſortio ſeparare oportet, ne iterum erroribus parentum inuoluantur; & deputare aut monaſterijs, aut Chriſtianis viris, aut mulieribus Deum timentibus, vt ſub eorum conuerſatione cultum fidei diſcant. 4.Toleta.59.

4 Is quoque, qui natus eſt ex duobus, quorum alter Chriſtianus eſt, Chriſtianam religionem ſequatur, & baptizetur. 4.Toleta.62. / 3.Toleta.14.

5 Fideles proles Iudæorum in Iudaiſmum relabentium ob delictum parentum non exhæredentur. 4.Toleta.60. / 8.Toletani ca.12. approbantur conſtitutiones 4.Toletani de Iudæis.Vide c.9.duodecimi Toletani.

6 Iudæi volentes ad legem catholicam venire; quoniam eorum perfidia frequenter ad vomitum redit; octo menſes inter catechumenos eccleſiæ limen introeant. Agath.34.

7. Iam autem ad fidem catholicam trāſlatis nulla ſit communio cum his qui adhuc in veteri ritu conſiſtunt, ne fortè eorū participio ſubuertātur. 4.Toleta.61. / & feſtis præcipuis noui teſtamenti, ac diebus illis quos olim ſanctione veteris legis ſibimet cenſebant eſſe ſolennes, in ciuitatibus, publi-

ciſq; conuentibus cum ſummis Dei ſacerdotibus adeſſe præcipimus. 9.Toleta.17.

8 Ad teſtimonium dicendum non admittuntur, qui ſemel fidem Chriſtianam poſt baptiſmum præuaricati ſunt. 4.Toletan.63.

9 Benedictionem Iudæi ſuper fruges ſuas Chriſtianus non expetat. Elibert. 49.

10 Conuiuia Iudæorum Chriſtianis interdicimus, ſub pœna excommunicationis ad annum. 3.Aurelia.13./Elibertini.50./ Agathen.40. / Venet.12 /Epaunen.15.

11 Habitu à Chriſtianis Iudæi diſcernantur. 2 Latera.68.

12 Telonarij eſſe non ſinantur. 1.Mantiſconen.13.

13 Iudices Chriſtianis non præficiantur. Auernen. 8. / 1.Mantiſconen.13.

14 Publica officia nō agant, neque ex eis nati; quia ſub hac occaſione Chriſtianis iniuriam faciunt. 4.Toleta.64./3.Toleta.14. / 2. Lateranen.69.

15 Coniugium cum Chriſtiana non ſortiatur. 3.Aurelia.13/ Elibertini.16. / 3.Toleta.14. / aut ſi iuncti ſint, ſeparentur. 2. Aurelianen.18./3.Aurelianen 13.

16 At moniti vt Chriſtiani fiant, ſicut & eorum coniuges, ſi conſentiant, non ſeparentur. Chalcedo.13./4.Toleta. 62.

17 Eorumque poſſeſſiones tunc ipſis ſeruentur. Alexander PP.3. c.26. partis primæ.

18 Chriſtiana eorum mancipia eis non reddantur, cum ad eccleſiam confugerint, quia vel quod religio Chriſtiana vetat, à dominis præcipitur, vel puniuntur pro culpa cuius veniam in eccleſia acceperant. 3.Aurelianen.13. / ſed redimantur à Chriſtianis. 4. Aurelia.23.& 29. /3.Tolet.14./quodque duodecim ſolidis. 1.Mantiſconen. 16. / quinimo eis ea deinceps emere vetat. 4. Toletan.65. / Alexander Papa tertius, parte.20.

19 A die cœnæ Domini vſq; in ſecundam ſabbati in Paſcha (hoc eſt, ipſo quatriduo) procedere inter Chriſtianos nō præſumant Iudæi. 3.Aurelianen.29. / 1. Mantiſco 14.

20 Clerici anathematizātur, qui pro collatis ſibi ab eis muneribus perfidiam eorum diſſimulant. 4.Toleta.57.

IVDICIVM.

1 IVdicio Dei iuſto datur plærūque peccatoribus poteſtas, qua ſanctos ipſius perſequantur; vt qui ſpiritu Dei iuuantur & aguntur, fiant per laborū exercitia clariores. Sixtus PP.2.

PP.2.epiſt.2. ex Zepherino PP.epiſt. 2. / & Pelagius PP.2. in epiſtola ad vniuerſos epiſcopos Italiæ. Eſt in libro ſentent. Proſperi.ſent.23.& in commentario eius, Pſal.118. ad verſum: Media nocte ſurgebam.

2 De occultis cordis alieni iudicare, peccatum eſt; & eum cuius non videntur opera niſi bona, iniquum eſt ex ſuſpicione reprehendere. Sixtus PP.2.epiſt. 2. / & ante eum Zepherinus PP. epiſt. 1. ad epiſcopos Sicilien. / & Ioannes PP. 1. epiſt. ad Zachariam. Eſt & ſentent.21. in libro ſententiarum Proſperi.

3 In omni iudicio adeſſe debet iudex, accuſator, defenſor, & teſtes. Fabianus PP.epiſt.2. De iudicio humano.

4 Iudex non ſit qui accuſator eſt vel teſtis. Fabianus ibidem. / Gelaſius PP. citatus à Nicolao PP. 1. ad Michaelem Imperat.

De iudicijs, lege decreta Concilij Tridentini ſeſſ.24.c.20. reformationis: & ſeſſ.25.cap.10.

5 Iudex nec ſuſpectus nec inimicus eſſe poteſt. Nicolaus PP. 1.ad Michaelem Imperatorem. / Alexander PP.3.cap.27. parte 10.

Quòd ſi iudicandus allegauerit ſe iudicem habere ſuſpectum, coram eodem cauſam iuſtæ ſuſpicionis aſſignet. & ipſe cum aduerſario, vel ſi fortè aduerſarium non habeat, cum iudice arbitros communiter eligat; aut ſi forte communiter conuenire non poſſunt, eligant abſque malitia ipſe vnum & ille alium, qui de ſuſpicionis cauſa cognoſcant: & ſi nequiuerint in vnam concordare ſententiam, aduocent tertium, vt quod duo ex ipſis decreuerint, robur habeat firmitatis, &c. Cauſa verò ſuſpicionis legitima corã ipſis infra competentem terminum non probata, ſua iuriſdictione iudex vtatur. at ipſa probata legitimè, de recuſatoris aſſenſu perſonæ idoneæ committat negotium recuſatus, vel ad ſuperiorem tranſmittat, vt in eo ipſe procedat, ſecũdùm quod fuerit procedendum. 2.Lateranen.cap.48.

6 Iudex criminoſum diſcutiens, non antè ſententiam proferat capitalem, quàm aut reum ſe ipſe confiteatur, aut per innocentes teſtes conuincatur. Adrianus PP.1.in capitulis ex ſynodis & canonibus diuerſis à ſe collectis. & ibidem paulo antè: Iudicantem oportet cuncta rimari, & ordinem rerum plena inquiſitione diſcutere, interrogandi ac proponendi, adijciendique patientia præbita ab eo; vt ibi actio partium li-

mitata ſit pleniter, nec priùs litigantibus ſua velit ſententia obuiare, niſi quando ipſi, peractis omnibus, iam nihil ampliùs habuerint in quæſtione quod proponant. & tam diu actio ventiletur, quouſque ad rei veritatem perueniatur. frequenter ergo interrogari oportet, ne aliquid fortè prætermiſſum remaneat, quod annecti conueniat. Hæc ibi Adrianus PP. & Nicolaus PP.1. 3.q.9. c. Si fortè. Vide titulum, Inquirendi.

Deus enim omnipotens, vt nos à præcipitatæ ſententiæ prolatione compeſceret (inquit Euariſtus PP. epiſt.2.) cùm omnia nuda & aperta ſint oculis eius, mala tamen Sodomæ noluit audita iudicare priùſquam manifeſtè agnoſceret quæ
Gene.18. dicebantur. Vnde ipſe ait: Deſcendam, & videbo vtrum clamorem qui venit ad me opere compleuerint, an non eſt ita, vt ſciam. Deus omnipotens (cui nihil abſconditum eſt, ſed omnia ei manifeſta ſunt etiam antequam fiant) non ob aliud hæc & alia multa per ſe inquirere dignatus eſt, niſi vt nobis exemplum daret, ne præcipites in diſcutiendis & iudicandis negotijs eſſemus, & ne mala quorundam priùs quiſquam præſumat credere quàm probare, &c. Hæc ibi Euariſtus. Quam eius ſententiam cum ipſis quoque verbis repetit ac inſequitur Gregorius PP. 1. libro 19. Moralium cap 23. citaturque Gregorius ca.37. Concilij Aquiſgranen. ſub Ludouico Imp.1. / c. verò 22. Tribarienſis Concilij ſub Arnolfo Imperatore repetitur vt Euariſti ſententia.

Huc ſpectat 2. Lateranenſis conſtitutio, c.38. vt tam in ordinario iudicio quàm extraordinario, iudex ſemper adhibeat aut publicam, ſi poteſt habere, perſonam, aut duos viros idoneos, qui fideliter vniuerſa iudicij acta conſcribant, videlicet citationes, dilationes, recuſationes & exceptiones, petitiones & reſponſiones, interrogationes & appellationes, renunciationes, concluſiones, & cætera quæ occurrunt competenti ordine conſcribenda, deſignando loca, tempora, & perſonas: & omnia ſic conſcripta partibus tribuantur, ita quod originalia penes ſcriptores remaneant, vbi ſi ſuper proceſſu iudicis fuerit ſuborta contentio, per hæc poſſit veritas declarari. hoc adhibito moderamine, quatenus ſic honeſtis & diſcretis deferatur iudicibus, quòd per improuidos & iniquos innocentum iuſtitia non lædatur. Iudex autem qui conſtitutionem iſtam neglexerit obſeruare, ſi propter eius negligentiam aliquid difficultatis emerſerit, per ſuperiorem

iudicem

iudicem animaduerſione debita caſtigetur, nec pro ipſius præſumatur proceſſu, niſi quatenus in cauſa legitimis conſtiterit documentis. Vide tit. Inquirendi.

7 Ad teſtimonium dicendum viles & indignas perſonas coram ſe non permittat accedere, quoniam multi ſunt, qui peierare pro nihilo ducunt. ca. 34. Turonenſis ſub Carolo magno. / c.21.Cabilonen.tempore eiuſdem.

8 Munera pro iudicio non recipiat iudex, ne per hoc peruertat iudicia iuſtorum, dicente ſcriptura: Munera excæcant oculos ſapientium,& ſubuertunt verba iuſtorum. c.13.Arelatenſis ſynodi ſub Carolo magno / ca.35.Turonenſis ſub eodem / ca 21.Cabilonenſis tempore eiuſdem./ Rhemen. 39. / Tarracon.10. Exo.18. Deute.16

9 Catholici iudex nemo ſit niſi catholicus: prouocans ad alium excommunicetur.4.Carth.87. 1.Cor.6.

10 Cùm per iudicium iniurijs aditus patêre non debeat (quas iuris obſeruantia interdicit) nullus vltra duas diætas extra ſuam diœceſim per literas apoſtolicas ad iudicium trahi poſsit, niſi de aſſenſu partium fuerint impetratæ, vel expreſſam de hac conſtitutione mentionem fecerint. 2.Lateranen.37.

De poteſtate iudicum Alexander PP.3. part.46./ & 2.Lateranen.36. / & de iudicibus delegatis idem Alexander part. 7.& part.10. c.18.

11 Iudices locorum, aut actores fiſcalium patrimoniorum, ex decreto domini noſtri Reccaredi regis ſimul cum ſacerdotum conſilio, autumnali tempore die Kalendarum Nouembrium in vnum conueniant, vt diſcant, quàm piè, iuſtè, & humaniter cum populis agere debeant, nec iniuſtis vectigalibus & immoderatis exactionibus ipſos premant, ſed potiùs per miſerationem compatientes, à grauaminibus defendant, vt bonos populi tutores facere decet.3.Toletan.18. / Subſint epiſcopo. 3.Toletan.18. / Arelaten.13. ſub Car. magno,& ſub eodem Turo.c.33.

12 Reperti mali iudices, de miniſterio ſuo abijciantur. c.50. Maguntiaci ſub Carolo magno.

Si clericum quempiam fatigent, eum vel in publicis, vel in priuatis occupando, excõmunicantur. 3.Tole.21. / 4.Tole.31.

Si cum pauperes opprimant, ſe commoniti non emendarint, excommunicentur. 2.Turonen.27. / & ca 17.Arelaten. ſub Carolo magno.

13 Die

13 Die Dominico iudicia non fiant. Tarraconen. 4. / 2. Mantiſconen 1 / nec in quadrageſima. Liberius PP. Vide, Dominicam diem §.5.

14 Clericus non alia poteſt iudicare quàm quę legibus continentur ab eo iudicari poſſe Felix PP.2. c.7. epiſt.1.

15 Criminalia non poteſt iudicare. Tarracon.4. / ſeu, ſanguinis ſententiam non poteſt ferre (quod cæteris conceditur Chriſtianis. Innocent.PP.1.epiſt.3.c.3.) 4.Toleta.30 /11.Toleta.6. / 2. Lateranen.18.

16 Clerici iudex nullus eſt ſecularis, ſed ſolùm eccleſiaſticus. Alexander PP.1.initio epiſt.1. / Syluester PP.concil.Roma. c.15./ 3.Carth.9. / Chalcedon.9. / Venetici 9. /2. Mantiſco.10. / 1. Mantiſco.8. / 3. Toleta.13. / Antiſiodoren.35./ concil.Roma.ſub Nicolao PP.1. / 3. Aurelia.31.

17 Quicunque ergo clericus, cui in eccleſia crimen fuerit intentatum, derelicto eccleſiaſtico iudicio, publicis iudicijs purgari voluerit, etiam ſi pro ipſo prolata fuerit ſententia, locum ſuum amittat, & hoc in criminali actione; in ciuili verò perdat quod euicit, ſi locum ſuum obtinere maluerit. 3. Carthaginen.9. / Agathen. verò, cap 8. eum excommunicat ad ſecularem iudicem confugientem pro diſtrictione, ac cum eo iudicem, ſi ei defenſionis ſolatium impendat. Chalcedonen 9.

18 Permittente autem id epiſcopo, poteſt iudicium illud interpellare. Epaunen 11. / 4.Aurelianen.20. / Venetici.9.

19 Nec laico liceat inconſulto ſacerdote clericum in ſeculare iudicium exhibere. Marcellinus PP. 1. in epiſtola decretali. / 3. Aurelianen. 31. / 4. Aurelianen. 20. / 1. Mantiſconen 7.

Hoc præuaricatus, anno ab omnium Chriſtianorum conſortio habeatur extraneus. Antiſiodoren.43. / c.11. Cabilonenſis circa Eugenij PP.1. ſimpliciter excommunicat eum. ſicut & Alexander PP.3.c.14.part.1.conſtitutionum ſuarum. Vide Concil. Trident. ſeſſio.7.c.14. & 14.c.5. / 1. Mantiſconen.7. ita dicitur: Quòd ſi quicunque iudex cuiuſcunque clericum abſque cauſa criminali, id eſt, homicidio, furto, aut maleficio, hoc facere præſumpſerit: quãdiu epiſcopo loci illius viſum fuerit, ab eccleſiæ liminibus arceatur.

20 Epiſcopus nihil tentet iudicare abſque clericorum præſentia. 4.Carthag. 23. / citatur ab Adriano PP.1. in cap. quæ collegit.

21 Iu-

21 Iudicijs inferiorũ ſuperiores Pontifices ſubigi non poſſe, oſtendit Nicolaus PP.1.ad Michaëlem Imp.

22 Epiſcopi iudex nullus ſecularis eſſe debet, quod nefas ſit vt illius manibus aut iuſſione de eccleſia trahatur, pro quo Deum ſemper exorat, & cui inuocato nomine Domini ad ſaluationem corporis, animæq; euchariſtiam ſæpe porrexit. 2.Mantiſco. 9. / Felix PP.2. epiſt.1. cap.1. Et à tali epiſcopus ſe non curet abſolui. Gelaſius PP. in tomo de anathematis vinculo. Quo manifeſtiùs (inquit) &c.

23 Clericus, ſeu presbyter, ſeu diaconus, ab epiſcopo; & epiſcopus à ſynodo damnatus, pro defenſione auribus Imperatoris moleſtus non ſit, ſed ad maius epiſcoporum concilium cauſam deferat. Antioch 12. / 4.Carth.66. /Mileuita. 22. / Chalced.9. / Sardicen. 17. / 6.Carth.6. / 3.Aurelia.20/ 1.Vaſen.5. / 3. Toleta. 20.

IVRARE.

1 IVrare Dei, eſt, à ſeipſo ordinata, nullatenus conuellere. 8. Toletani. 2.

2 Ad ſingula verba iurare non licet. id enim eſt nomen Dei in vanum aſſumere. c.43. Turonen. ſub Carolo magno.

De iuramento calumniæ. Alexander PP.3. part.23.

3 Iuramenta incauta fieri prohibemus. Cornelius PP. epiſtola 2.

Ideoque iuramentum illud quod obſeruatum in peiorem vergeret exitum, ſalubri conſilio mutandum eſt. & in malis promiſſis reſcindenda fides, & in turpi voto mutandum decretum. Soter PP. apud Gratian. 22.quæſt. 4.cap. Si aliquid. / 8.Toletan. 2. / Ambroſius lib. 1.Officiorum, cap.50. & lib.3. cap.12. / Iſidorus lib. 2. ſenten. & lib. 2. ſynonymorum. / Beda citatus cap. 21. Triburien. ſub Arnolfo Imperatore.

Iuramenta non ſunt, ſed potiùs periuria dicenda, quæ contra vtilitatem eccleſiaſticam, & ſanctorum Patrum veniunt inſtituta. Alexander PP.3 cap.16 part.1.

4 Cum honeſtate & timore Dei ieiunus homo iuret. Cornelius PP. apud Gratia.22.q. 5 c.Honeſtum.

5 Ante annos quatuordecim pueri iurare non cogantur. Cornelius Papa citato loco iam ex Gratiano. / Elibert. concil. apud Gratianum de conſecratione diſtinctione quarta. / 7. Carth 4.

6 A ſummis ſacerdotibus vel Dei miniſtris iuramentum, niſi

niſi pro fide recta non exigatur. Cornelius Papa epiſtola ſecunda.

7 Per creaturas iurare vetat (ſi quod eis numen ineſſe putes cum Gentilibus) Pius PP. 1. 12. quæſt. 1. / 4. Cartha. 61. / 4. Aurelianen. 16.

8 Damnatus eſt 43. articulus Wiclef in Concilio Conſtantienſi: Iuramenta illicita ſunt, quæ fiunt ad corroborandos humanos contractus & commercia ciuilia.

Iuramenti ſolenniter faciendi modus eſt: Per has ſanctas ſcripturas & Deum qui per eas locutus eſt. 6. Conſtant. actio. 13. & 14.

IVRISDICTIO.

1 DE IVRISDICTIONE. Eccleſias ſingulas ſingulis presbyteris dedimus: parochias & cœmiteria eis diuiſimus, & vnicuiq; ius proprium habere ſtatuimus. ita videlicet vt nullus alterius parochiæ terras, terminos, aut ius inuadat, ſed vnuſquiſque ſuis terminis ſit contentus, & taliter eccleſiam & plebem ſibi commiſſam cuſtodiat, vt ante tribunal æterni iudicis ex omnibus ſibi commiſsis rationem reddat. Dionyſius PP. 1. epiſt. 2. ad Seuerum epiſcopum. / & ante eum Calixtus PP. epiſt. 2. Nemo quoque alterius terminos vſurpet, nec alterius parochianum iudicare aut excommunicare præſumat, quia talis iudicatio vel ordinatio aut excommunicatio vel damnatio nec rata erit, nec vires vllas habebit,

Deut. 19. quoniam nullus alterius iudicis niſi ſui ſententia tenebitur

Prou. 22. Prou. 19. aut damnabitur. / His ſubſcribunt Innocentius PP. 1. epiſt. 8. ad Florentium epiſcopum, & Celeſtinus PP. 1. epiſt. 2. c. 4. / 1. Carth. 10. / Antiocheni. 9. & 22. / 1. Conſtantinop. 2. quod incipit: Qui ſunt ſuper, &c. / 2. Carthag. 11. / 3. Carthag. 20. / 1. Turonici. 9. / 3. Aurelianen. 15. / Aruernen. 9. / Anglicani. 2. / Adrianus PP. 1. in cap. canonum quæ collegit: Si quis metropolitanus, &c.

Imò etiam vbi pontifex iure humanæ conditionis obierit, nullus epiſcopus ante ſubſtitutionem deputati per ordinem ſucceſſoris, aut in ciuitate, aut per parochias ordinare clericos, aut altaria audeat conſecrare, vel quidquam de rebus eccleſiæ præter humanitatem præſumat auferre. 5. Aurelianen. 8. / & Zacharias PP. ad Wittam. Conſule Trid. ſeſſ. 7. cap. 5. ſeſſ. 14. cap. 8.

2 Quòd ſi inter epiſcopos naſcatur de terminis contentio, impleto anni ſpatio pro ſtudio charitatis (quæ cunctis debet

rebus temporalibus anteferri) per epiſtolas fratrũ affectuoſè admoniti negotium ſanare feſtinent aut inter ſe aut in præſentia electorum iudicum; aut qui diſtulerit, excommunicetur. 4. Aurelia. 12. / 2. Turoni. 2. / & Mileuitanũ Concil. cap. 21. Quicunque epiſcopi quaſcunq; eccleſias vel plebes, quas ad ſuam cathedram æſtimant pertinere, non ita repetierint vt cauſas ſuas epiſcopis iudicantibus agant: ſed alio retinẽte irruerint, ſiue volentibus, ſiue nolentibus plebibus, cauſæ ſuæ detrimentum patiantur. Et quicunque iam hoc fecerint, ſi nondum eſt inter epiſcopos finita contentio, ſed adhuc inde contendunt; ille diſcedat quem conſtiterit prætermiſsis iudicijs eccleſiaſticis irruiſſe. nec ſibi quiſq; blandiatur, ſi à primate, vt retineat, literas impetrârit, ſed ſiue habeat literas, ſiue non habeat, conueniat eum qui tenet, & eius literas accipiat, vt eum appareat pacificè tenuiſſe eccleſiam ad ſe pertinentem. ſi autem ille aliquam quæſtionem retulerit, per epiſcopos iudices cauſa finiatur, ſiue quos eis primates dederint, ſiue quos ipſi vicinos ex conſultu primatis delegerint. Vide Innocentij PP. 1. epiſt. 18. ca. 2. / & Chalcedonen. 12. de non multiplicandis Metropolitanis.

3 Si tamen epiſcopi vel presbyteri cauſa viſendæ eccleſiæ alterius epiſcopi ad eccleſiam venerint, & in gradu ſuo ſuſcipiantur, & tam ad verbum faciendum quàm ad oblationem conſecrandam inuitentur. 4. Carth. 33.

4 Nullus clericus prætextu eccleſiaſticæ libertatis (inquit 2. Lateranenſe c. 42.) ſuam de cætero iuriſdictionem extendat in præiudicium iuſtitiæ ſecularis, ſed contentus exiſtat conſtitutionibus ſcriptis & conſuetudinibus hactenus approbatis, vt quæ ſunt Cæſaris reddantur Cæſari, & quæ ſunt Dei, Deo recta diſtributione reddantur. Mat. 22.

5 Ius patronatus ſecularis vnde originem ſumpſiſſe videatur, vide in titulo: Eccleſia. §. 15. de hac re vide Alexandrum PP. 3. part. 15. & 47.

IVSTITIA.

1 IVſta ſint vbique pondera & menſuræ. ca. 15. Arelaten. Leuit. 19
ſub Carolo magno / c. 45. Turonen. ſub Carolo magno / Prou. 20.

2 Iuſtificatio quid ſit. concil. Triden. ſeſſ. 6. ca. 4. Quo mo- Prou. 11.
do in homine fiat, ibidem ca. 5. & 6. / duabus partibus cõſtat, Matth. 7.
remiſsione peccatorum & innouatione ac rectitudine mentis, cap. 7. / Variæ eius cauſæ, ibidem.

3 Iuſtitiam qua iuſti ſumus, non eſſe Chriſti ipſius vel Dei iuſti-

iuſtitiam quæ nobis imputetur, nec ſolam peccatorum remiſſionem, ſed eſſe verè nobis internam iuſtitiam, mentis ſcilicet rectitudinem & charitatem diffuſam per Spiritum ſanctum in cordibus noſtris. Concilium Trident. ſeſſ. 6. canone 10. & 11.

KALENDAE, Vide, Calendæ.

De KYRIE ELEISON. Quia tam in ſede Apoſtolica, quàm etiam per totas Orientales atque Italiæ prouincias dulcis & nimium ſalubris conſuetudo intromiſſa eſt, vt Kyrie eleiſon frequentiùs cum grandi affectu ac compunctione dicatur: placuit etiam nobis, vt in omnibus eccleſijs noſtris iſta conſuetudo intromittatur. Vaſenſe Concilium capitulo 3.

LAICVS niſi religione promiſſa non fiat clericus. Epaunen. 37. Vide titulum: Adoleſcentes. §.1.

LAVAÇRA cum mulieribus non ſint viris communia. Laodic.30. Zacharias PP. ad Bonifac. epiſt.5. Auguſtini tempore mos erat baptizandorum lauandi corpora; quia baptizandorum corpora (inquit c.7. epiſt.118.) per obſeruationem Quadrageſimæ ſordidata, cum offenſione ſenſus ad fontem tractarentur, niſi aliqua die lauarentur, eique rei delectum eſſe diem, quo cœna Domini anniuerſariè celebratur. & quia conceſſum eſt hoc baptiſmum accepturis, multi cum his lauare voluerunt. / Vide eundem c.18. epiſtolæ 119.

LECTOR.

1 LEctor cùm ordinatur (inquit 4.Carth.8.) faciat de illo verbum epiſcopus ad plebem, indicans eius fidem ac vitam atque ingenium. Poſt hæc ſpectante plebe tradat ei codicem de quo lecturus eſt, dicens ad eum: Accipe, & eſto lector verbi Dei, habiturus, ſi fideliter & vtiliter impleueris officium, partem cum eis qui verbum Dei miniſtrauerunt. / Aquiſgranen c.3. ſub Ludouico pio Imp.

2 In habitu ſeculari ornatus pſallere in eccleſia non poteſt 1.Brac.29. / 1.Brac.28. cuilibet lectorum non permittitur, ſacra altaris vaſa portare.

3 Matrimonium contrahit cùm ad annos pubertatis venerit, Chalced 13. / Vaſenſis.1. / vel certè tunc continentiam profitetur. 2. Carthag. 19. / non tamen poteſt ducere eam quæ fuerit adultera. Tarraconen.9. / per ſolenne dierum vigilias eædem in eccleſia lectiones legantur. 1. Bracc.20. / ſic ferè 11.Toletani.3.

4 Legi

4 Legi in eccleſia non debēt niſi volumina noui & veteris teſtamenti(hoc eſt, nil à plebeis editum.) Laodiceni 59. / 3. Carth. 47. addit: Sub nomine diuinarum ſcripturarum/ nullæ preces vel orationes,niſi quæ ſint in ſynodo,vel à prudentioribus tractatæ. 3. Carth. 23. Mileuitan. 12.

LECTIO ſacra in menſa.vide titulum,Epiſcopus,§.39.

Legi tamen poſſunt & martyrum paſſiones cùm anniuerſarij dies eorum celebrantur. 3. Carth. 47. /& doctorum orthodoxorum hymni. 4. Toletan. 12.

LEX HVMANA.

Leges humanæ, rationi & honeſtati non repugnantes amplectendæ ſunt. Calixtus PP. 1. epiſt. 2.

2 Quicquid verò vel ab Imperatore,vel à quouis alio cōtra mandata diuina præſumptum eſt, vanum eſt. Non licet enim Imperatori quicquam quod euangelicis, propheticisq; & apoſtolicis regulis obuiat,agere. Iniuſtum enim iudicium & definitio iniuſta regio metu vel iuſſu à iudicibus ordinata non valet; nec quicquam, quod contra Euangelicam, vel Propheticam, aut Apoſtolicam doctrinam,cōſtitutionemq; eorum, ſiue ſanctorum patrum actum fuerit, ſtabit. & quod ab infidelibus aut hereticis factum fuerit,omnino caſſabitur. Symmachus PP. in 6. ſynodo Romana, tempore eius celebrata,cuius initium: Cum in vnum./ Hæc collegit Adrianus pp. 1 in fine collectanei ſui. Diſt. 10. c. Non licet. 11. q. 3 c. Iniuſtū.

3 Poteſtas Imperatoris confertur cum pōtificali poteſtate à Nicolao pp 1. ad Michaëlem Imp. & collectum eſt totum ſub titulum 6.reſcriptorum eius.

4 Diſponendi de rebus eccleſiaſticis nulla laicis, quamuis religioſis, eſt poteſtas, quos ſubſequendi manet neceſſitas, non authoritas imperandi. 2. Lateranen. 44.

LENO, quoniam alienum corpus vendit, nec in fine communionem accipiat. Elibert. 12.

LEPROSVS.

1 Leproſis fidelibus dāda eſt euchariſtia;at cum eis non eſt conuerſandum. Gregorius pp. 3. epiſt. 4./ Wormat. 31.

2 His eccleſia cum cœmiterio conſtituere, & proprio gaudere presbytero conceditur, ſi tot ſimul ſub communi vita degant qui hoc valeant. Alexander PP. 3. parte 1. c. 23. Vide eundem Alexandrum parte 37.

LIBELLI famoſi autor aut diſperſor anathematizetur. Elibert. 52. / hoc eſt vnum capitulorum ab Adriano pp. 1.

collectorum/qui ibidem ante aliud eadem de re habet: Qui in alterius famam in publico ſcripturam aut verba cõtumelioſa confinxerit, & repertus ſcripta non probauerit, flagelletur; & qui ea priùs inuenit rumpat, ſi non vult authoris facti cauſam incurrere. / Concil. Conſtantien. Seſſione 6. excommunicationi coniungit pœnam carceris. Trident. Seſſione 4. in fine.

LIBERTVS ſeu liberta, hoc eſt, ex ancilla per manumiſſionem & regalem largitionẽ libera facta vel liber factus. Tiburien. ſub Arnolfo Imp. c. 38.

LIBERVM ARBITRIVM.

1 Liberum arbitrium non extinctum eſt plane per peccatum, ſed viribus attenuatum & inclinatum. Concil. Arauſ. 2. cap. 25. / Concil. Trident. Seſſ. 6. cap. 1. & can. 5. Et ſumptum eſt ex Auguſtini libr. 1. contra 2. epiſtolas Pelag. cap. 2.

2 Ad bene viuendum per ſe non ſufficit: ſed magnis precibus Dei gratia imploranda eſt: alioqui terrenæ labis & mundani corporis nequaquam vincemus errores, vnde illo licet prædítus Dauid dicit: Adiutor meus eſto, &c. Pſal. 26. Innocentius 1 epiſt. 25. quæ eſt ad ſynodum Carthag. / & epiſt. 26. quæ eſt 93. inter epiſt. Auguſt.

3 Nam Adam olim dum ſuis inconſultius vtitur bonis, in præuaricationis profunda cadens eſt demerſus, adeò vt iam nihil quo inde ſurgere poſſet inueniret, ſuaque in æternum libertate deceptus, huius ruina iacuiſſet oppreſſus, niſi eum pòſt Chriſti pro ſua gloria releuaſſet aduentus, qui per nouæ regenerationis purificationem, omne præteritum vitium ſui baptiſmatis lauacro purgauit; & eius firmans ſtatum, quo rectius ſtabiliusque procederet, tamen ſuam gratiam in poſterum non negauit: nam quamuis redemiſſet hominem à præteritis ille peccatis, tamen ſciens iterum poſſe peccare, ad reparationem ſibi quemadmodum poſſet illum, & poſt iſta corrigere, multa ſeruauit. quotidiana præſtat ille remedia, quibus niſi freti confiſique nitamur, nullatenus vincere humanos poterimus errores. Neceſſe eſt enim, vt quo auxiliante vincimus, eo iterum non adiuuante vincamur. Innocentius 1. epiſtola 25. ad epiſcopos Synodi Carthaginenſis. / Celeſtinus PP. 1. epiſt. 1. cap. 4. / Idem Innocentius epiſtola 26. inter epiſtolas Auguſtini.

4 Liberum

4 Liberum arbitrium cooperatur gratiæ Dei in iuſtificatione & bonis operibus. Concil. Tridentinum Seſſ.6. cap.5. & canon. 4.

5 Liberæ voluntati in omnibus diuinis paginis legimus adiutorium Dei eſſe nectendum, eamque nihil poſſe eo deſtitutam. Innocentius. 1. epiſt.26. quæ eſt 93. inter Auguſtinianas, & Auguſtinus.

LIBRI.

1 Librorum canonicorum indicem & catalogum habes. Laodicen. 59. / Apoſt. 84. / 3. Carth. 47. / Innocentius PP. 1. epiſt. 3. c. 7. / Gelaſius PP. in concilio 70. epiſcoporum / Auguſtinus lib. 2. de doct. Chriſt. c. 7. / Eugenius PP. in concilio Florentino. / Concil. Trident. Seſſ. 4. Eadem Seſſ. habetur decretum de editione.

2 Librum aut quamcumque aliam ſcripturam nemo imprimat (ait Leo PP. 10.) aut imprimi vſquam curet, niſi is examinatus prius ſit per epiſcopū, aut peritum ab eo deputatum, ac ſubſignatus, ſub pœna excommunicationis & perdendorum librorum, centumque ducatorum, & non exercendæ impreſſionis ad annum. Trid. Seſſ. 4. hoc approbat. In Seſſ. 10. tertij Lateran.

LITANIAE.

1 Litaniæ (ſeu rogationes. 1. Aurelian. 29. / & c. 32. Maguntiaci ſub Carolo magno) fiunt ad rogandum Deum, & impetrandum in aliquo miſericordiam eius. c. 32. Maguntiaci ſub Carolo magno.

2 A die iduum Decembrium triduo vbique annua ſucceſſione peragantur, & indulgentia delictorum lachrymis impetretur. 5. Toletan. 1. / 6. Toletan. 2. / 2. Braccar. 9.

3 Kalendis Nouembris alia fiebat litania. Gerunden. 3. 1. Aurelianenſis caput 29. Rogationes (inquit) ante aſcenſionem Domini placuit celebrari, ita vt præmiſſum triduanum ieiunium in dominicæ aſcenſionis ſolennitate ſoluatur: per quod triduum ſerui & ancillæ ab opere relaxentur, quo magis plebs vniuerſa conueniat. quo triduo omnes abſtineant, & quadrageſimalibus cibis vtantur. / de qua litania opinor loqui cap. 33. Maguntiaci ſub Carolo magno, addens: Et ſicut ſancti patres noſtri inſtituerunt, non equitando, nec pretioſis veſtibus induti, ſed diſcalceati, cinere & cilicio induti (niſi infirmitas impedierit.) &c.

1 Literas commendatitias aut teſtimoniales habeat quiſquis peregrinatur. Antioch. 7./ Laod 41./ Chalced. 11./ c. 46. Aquiſgranen ſub Ludouico pio Imp.

2 Has præter ſacerdotem nullus det. 1. Turonici 12. / 2. Turonici 6.

3 Sine his clericus nuſquam in eccleſia ſuſcipiatur. 1. Carth. 5./ Laod. 41./ Agath. 38. & 52./ Mileuitan. 20./ Venetici 5./ Epaunen. 6./ 1. Turon. 12./ 3. Aurelianen 15./ 4. Aurelian 7./ 1. Anglican. 5. / cap. 14. Turonen. temp. Caroli magni. / Wormatien 18./ & c. 13. Turonen. ſub Carolo magno/ c 51. Aquiſgran. ſub Ludouico pio Imp. 1./ Côc. Trid ſeſſ. 23. c 16.

4 Imò ipſi quoque epiſcopo longiorem ſuſcepturo profectionem det metropolitanus. 3. Carth. 28. At Chalcedon. concil. c. 11.

1. Cor. 6. LITIGANTES in iudicijs Chriſtiani reprehenduntur à Stephano pp. 1. epiſt. 2 / 4. Carth. 87.

MAGVS.

1 Magus clericus eijcitur ab eccleſia. Laodicen. 36./ Agathen. 68.

2 Conſulens magum, fit anathema. Gregorius pp. 3. c. 12. Concil. Roman. / eiuſmodi clericum de gradu ſuo detrudit in monaſterium, vt ibi, dum viuet, pœnitentiam agat. 4. Toletan. 28.

3 Artes magicæ vel incantationes nihil poſſunt vllis hominum infirmitatibus mederi, nec animalibus. c. 43. Turonen. ſub Carolo magno.

MALEFICIO qui alterum interfecerit, eo quòd ſine idololatria perficere ſcelus non potuit, ne in fine quidem percipiat communionem. Elibert. 6. Vide titulum: Venefici.

MANCIPIVM.

1 Mancipia olim donata ſunt monachis. Agathen. 56./ Epaunen. 8.

MANCIPIA Iudæorum, in titulo: Iudæus.

2 Et eccleſiæ. 1. Hiſpal. 1. & 2./ 3. Toletan. 21./ 4. Toletan. 68.

3 Quibus bene meritis interdum libertas donabatur. Agath. 7./ 4. Toletan. 68. & 69. / 5. Aurelianen. 7.

Ex eis ad clerum admittebantur. Vide titulum: Clero, &c. § 9.

4 Matrimonium quoque contrahere potuerunt libertate à dominis obtenta. 4. Aurelianen. 23./ c. 30. Cabilonen. temp. Caroli magni.

Manda-

Mandata Dei vſque adeo nō ſunt obſeruatu impoſſibilia, vt nec grauia quidem ſint: Ab illorum obſeruatione nemo eſt liber. Concil. Trident. Seſſ. 6. cap. 11. item can. 18. 19. & 20./ Concilinm Arauſicanum 2. cap. 25. Concilium Vienneſe damnauit Beghardos, qui docebant homines perfectos & ſpiritales, quales ipſi ſeſe profitebantur, non teneri ad obſeruationem mandatorum Dei & eccleſiæ.

MANVS impoſitio. vide titulum, Impoſitio.

D. MARIA VIRGO.

1 MAriæ Deiparæ vuluam Chriſtus natus non aperuit. Hormiſdas PP. c. 3. epiſt. 1.

In Maria locum non habet illud: In dolore paries filios tuos. Concil. Epheſ. in epiſtola ſynodali ad Neſtorium.

2 Si quis (inquit Martinus PP. 1. decreto 3. contra Theodorum, &c.) non confitetur ſecundum, &c. quod ſit verè mater Dei.

3 Maria an habuerit peccatum originis. item an aliquod vnquam peccatum actuale commiſerit. vide titulum: Peccatum.

MARTYRIVM.

1 MArtyrum ſanctorum geſta, qui multiplicibus tormentorum cruciatibus & mirabilibus confeſſionum triumphis irradiant, nō negamus. Quis iſta catholicorum dubitet, & maiora eos in agonibus fuiſſe perpeſſos, nec ſuis viribus, ſed gratia Dei & adiutorio vniuerſa toleraſſe? ſed ideo ſecundùm antiquam cōſuetudinem ſingulari cautela in ſancta Romana eccleſia non legūtur, quia & eorum qui conſcripſerunt nomina pènitus ignorantur, & ab idiotis infidelibus ſuperflua, aut minùs apta, quàm rei ordo fuerit, ſcripta eſſe putantur. Gelaſius PP. in decreto de apocryphis facto in concilio 70. epiſcoporum.

Libelli ſeu literæ confeſſorum aut martyrum. Elibert. 25./ 1. Arelaten. 9.

2 Nulla memoria martyrum probabiliter acceptetur, niſi aut ibi corpus, aut aliquæ certæ reliquiæ ſint, aut vbi origo alicuius habitationis, vel poſſeſſionis, vel paſſionis fideliſſima origine traditur. 5. Carth. 14.

De reliquijs Sanctorum. vide titulum: Reliquiæ.

Martyribus veris derelictis ad falſos abiêre. Laodicen. 34. & Euſtachius quidā ſanctorum martyrum baſilicas contemnere docuit, Synodo Gangrenſi teſte /& poſtea Vigilantius.

De ſignis Mathematicorum. vide titulũ: Fatali ſigno. §. 2.
Matricida. titulo, Homicidium.

MATRIMONIVM.

1 Matrimonium, ſacramentum eſt, nouæ legis gratiam præſtans. Concil. Florent. in decreto Armenijs dato. Concil. Trident. Seſſ. 24. in doctrina de matrimonio.

2 Matrimonium cõtrahitur ſolo conſenſu maſculi & puellæ habito. Nicolaus PP. c. 1. & 3. titulorum reſcriptorum ſuorum. Concil. Florentinum.

3 Vnus tantum vnam in nouo teſtamento accipiat. Gregorius PP. 2. epiſt. 8./ 1. Toletan. c. 17./ Concil. Tridentinum, Seſſ. 24. in doctrina de matrimon. & canone 2.

4 Fidelis matrimonium cum infideli ſeu gentili non contrahat. Elibert. 15. / 1. Arelaten. 11./ 3. Carth. 12./ nec cum ſcenico. c. 67. Elibert./ nec cum hæretico. Elibert. 16./ Laod. 10./ nec cum Iudæo. Elibert. 16./ 2. Aurelian. 18./ Aruernen. 6./ niſi (addunt canones) promittant, ad fidem orthodoxam ſe per perſonæ fidelis copulam transferre. Chalced. 14. / Laodicen. 31./ Agathen. 67./ 4. Toletan. 62 / alioqui diſiunguntur per illos canones, & 2. Aurelian. 18.

5 Neque furioſus contrahat cum furioſa. 32. q. 7. c. Neque furioſus.

Liberi cum liberta probat apud Iuonem. lib. 6. Iulius PP. 1.

Liberti cum ingenua damnatur. 9. Toletan. 13.

6 Nec conſanguineus cum conſanguinea. Calixtus PP. 1. epiſt. 2. / vſque ad ſeptimum gradum. 1. Nicena ſynodus. vt teſtatur Felix epiſcopus Siciliæ ad Gregorium PP. 1. / Iulius PP. 1. apud Gratian. 35. q. 2 c. Nullum. / Gregorius PP. 2. epiſt. 8./ Nicolaus PP. 1. in Romana ſynodo, & eſt 35. q. 2. c. De conſanguinitate.

7 Poſt quartam generationem iungi ſinit barbaros Germanos in fide adhuc neophytos. Gregorius PP. 3. epiſt. 4./ imò Gregorius PP. 1. lib. epiſt. regiſtri 12. c. 31. non ſeparat quarto gradu iunctos Anglos ad fidem adductos.

At poſtea, coniunctos in quarto gradu ſeparat Maguntiacum. c. 54. ſub Carolo magno, & caput 78. Wormatienſis concilij.

Vide ſuprà titulum: Inceſta coniunctio.

Secundum Lateranenſe cap. 50. Prohibitio (inquit) copulæ coniugalis quartum cõſanguinitatis & affinitatis gradum

de cæte-

de cætero non excedat, quoniam in vlterioribus gradibus iam non poteſt abſque graui diſpendio huiuſmodi prohibitio generaliter obſeruari. Cùm ergo vſque ad quartum gradum prohibitio coniugalis copulæ ſit reſtricta, eam ita eſſe volumus perpetuam (non obſtantibus conſultationibus ſuper hoc dudum editis, vel ab alijs, vel à nobis) vt ſi qui contra prohibitionem huiuſmodi præſumpſerint copulari, nulla longinquitate defendantur annorum, cum diuturnitas temporum non minuat peccatum, ſed augeat, tantoque grauiora ſint crimina, quanto diutius infœlicem detinent animam alligatam. / 2. Lateran. 52. à quibus notitia rei huius ſumetur.

Concil. Trident. Seſſ. 24. cap. 3. Si quis dixerit eos tantum conſanguinitatis & affinitatis gradus quæ in Leuitico exprimuntur, poſſe impedire matrimoniū contrahendum, & dirimere contractum; nec poſſe eccleſiam in nonnullis eorum diſpenſare, aut conſtituere, vt plures impediant & dirimant, anathema ſit.

Statuit ſancta Synodus, vt', ſicut ab antiquis patribus decretum eſt, nepos & neptis, id eſt, filius fratris & filia ſororis primi habeantur. Salegunſtadien. 11.

Videndus eſt Alexander PP. 3.

8 Proles è ſecundis nuptijs ſuſcepta non poteſt matrimonio iungi prolibus priorum nuptiarum. Higinius PP. apud Gratian. 36. q. 10. Si qua.

Affinium computatio. Fabianus PP. apud Gratianum 35. q. 6.

9 Nec quiſquam contrahat cum commatre ſpiritali. c. 4. ſub Gregorio PP. 3. / etiam ſi commater ſit, quòd eius prolem ad confirmationem duxerit. c. 55. Maguntiaci ſub Carolo magno. / c. 18. Maguntienſis tempore Arnulphi Imp.

Vide c. 34. Wormatienſis pro affinitate ex confirmatione.

Imò non ducat vir illam ſua vxore mortua, cuius compater factus erat ducendo priorem, quæ illius commater fuerat. Nicolaus PP. 1. 30. q. 4. cap. 1. Concilium verò Triburienſe c. 47. ſub Arnolfo Imp. concedit viro ducere viduam mortuo viro compatre ſuo, qui compater erat, ex ſe & non per vxorem. & capite 48. Si quis (ait) fortuitu ſpiritalis commatris filiam duxerit, non ſeparetur.

Vide Concil. Trident. Seſſione 24. de matrimonio c. 2. de reformatione.

Nicolaus PP. 1. 30. q. 1. c. Noſſe, ingerit ſcrupulum.

10 Nicolaus PP.1.30. q. 5 cap.1. dicit carnalem filium non poſſe ducere ſpiritalem ex baptiſmo filiam patris ſui in vxorem. Alex.PP.3.part.32.c.1 dicit hoc antiquo canone præcipi de filijs poſt compaternitatē natis. & addit: Nobis videtur tolerabilius vt etiam iungantur poſt compaternitatem genitæ proles, ea excepta, per quam contracta eſt compaternitas. Abolita eſt ſpiritalis hæc cognatio in Con. Trident. Seſſ. 24. in refor. matrimonij c. 2.

Carnalis commixtio etiam cum non vxore parit affinitatem quandam. vide Alexan. PP. 3. in parte. 12. & Wormatien. 36. Reſtringit affinitatem ex fornicatione contractam quo ad irritationem coniugij ad primum & ſecundum gradum. Concil. Trident. Seſſ 24 c.4. de matr. reform.

11 Duobus fratribus nubens mulier abijciatur vſque ad mortem. c.2. Neoceſarien./c. 44. Triburienſis ſub Arnolfo Imp./eandem ſubeat pœnitētiam duas viciſſim ducens vxores. c. 45. eiuſdem Triburien.

12 Nolumus vt quis ducat eam in matrimonium quam priùs polluit per adulterium. c.40.& 51.concilij Triburienſis ſub Arnolfo Imp. / adeò vt coniuncti ſeparari debeant./ & Alexander PP. 3. part. 33. c 1.

Hoc ſtatuentes canones anſam ac cauſam homicidij perpetrandi voluerunt adimere. ſi ſpes enim eſſet coniugii cum eo quem cognôſſes adultero, ſæpe in mortem vxoris eius mira machinaréris.

Ante matrimonium geniti poſt contractum matrimonium vi ſacramenti ſunt legitimi. Alexander PP. 3. parte 33 c. 1.

Viduæ mœchatæ alium habere quàm cum quo mœchata eſt non permittit. Elibertin 72.

13 Contractum ſemel matrimonium accedente quacunq; infirmitate diſſolui nequit. 2. Aurelian 11.

Nec ſi hoſtilitatis incurſu alter coniugum in perpetuam abducatur captiuitatem. Innocentius PP. 1. epiſtola 9.

Nec ſi alter dementiam incidat, aut ab hoſtibus vel excæcetur, aut membris truncetur, aut à barbaris exſecetur. Nicolaus PP. 1. 32. q. 8. c. Hi qui.

Nec ob vitium frigiditatis poſt contractum matrimonium & commixtionem accidens. Sic intellige Gregorium PP.3.epiſt.4./& c.41. Triburienſis concilij ſub Arnolfo Imp.

14 Præceptum Domini eſt, vt excepta cauſa fornicationis

vxor

vxor à viro dimitti non debeat. Matth. c. 5. & 19. Marci c. 10. Lucæ c. 16. Ex quo canones. Innocentius PP. 1. epiſt. 3. c. 6. / Mileuitan. 17. & cæteri. §. ſequenti citandi.

Vide titulum: Adulteri. §. 4. &ç.

15 Qua de cauſa dimiſſo coniuge coniunx innocens alteri non poteſt copulari. quòd ſi ſe alteri copularit matrimonio, excommunicetur. Elibert. 9. / Innocent. PP. 1. epiſt. 3. c. 6. / Mileuitan. 17. quod etiam iubet ad hoc legem Imperialem promulgari / Venetici 2. / 1. Anglican. 10. / 1. Arelaten. 10. / Concil. Trident. Seſſ. 24 can. 7. ita habet: Si quis dixerit ecclesiam errare, cùm docuit & docet iuxta euangelicam & apoſtolicam doctrinam, propter adulterium alterius coniugum matrimonij vinculum nō poſſe diſſolui, & vtrumque vel etiam innocentem, qui cauſam adulterio non dedit, non poſſe, altero coniuge viuēte, aliud matrimonium contrahere, mœcharique eum qui dimiſſa adultera aliam duxerit, & eam quæ dimiſſo adultero alij nupſerit, anathema ſit.

Concil. Florent. in decreto Armenis dato: Quamuis autem ex cauſa fornicationis liceat thori ſeparationem facere, non tamen aliud matrimonium contrahere fas eſt: quum matrimonij vinculum legitimè contracti perpetuum ſit.

16 Quòd ſi coniugatus vxorem priùs abiecerit quàm iudicio eccleſiaſtico (apud quod diſſidij cauſas proponere debet) damnetur, excōmunicetur, & à fideliū cœtū excludatur. Agath. 25. / & 12. Toletan. c. 8. Quicunq; citra culpā adulterij vxorem ſuam quacunque occaſione dimiſerit, quia quod Deus iunxit, ille ſeparare diſpoſuit, tam diu ab eccleſiaſtica communione priuatus, & à cœtu omnium Chriſtianorum maneat alienus, quamdiu ſocietatem relictæ coniugis ſynceriter amplectatur & foueat, præmiſſa. 1. 2. & 3. admonitione.

Nicolaus PP. 1. c. 2. tit. 18. vt vnus ad religionem ſecedere non poſſit, niſi alter quoque conuertatur ad religionem. & Alexander PP. 3. parte 5.

Si clericus vxorem ſuam mœchantem non abijciebat, ne in fine quidem communionem accipiebat, quòd ſceleris magiſter aut fautor videretur, à quo bonæ conuerſationis exemplum procedere deberet. Elibert. 65. / c. 46. Triburien. ſub Arnolfo. ſi vxorem vir occidere velit ob adulterium, ei non reddenda ex tutiori loco ad quem confugerit.

MOECHORVM pœnitentia, titulo: Adulteri.

17 Cogi non debet vlla, vel vidua, vel virgo ad contrahen-

dum matrimonium, & ſi velint nubere, nubant cui voluerint. 3. Toletan.10./2.Turon.21./ Hormiſdas PP. 31.q.2.cap. De neptis. / 3.Arclatenſe poſt canones.

18 Conſilium parentum ſuorũ ad hanc rem adhibeant proles.4.Aurelian.22./1.Pariſien.6./diſtin.6.35. Videtur nobis.

Inuitis eis tamen contractum,eſt ratum. Hormiſdas PP. 31.q.2.c. Tua ſanctitas.

19 Clandeſtinum vituperat Hormiſdas PP. 30. q.5.c. Nullus./ & ſecundum Lateranenſe. cap.51. Cùm (inquit) matrimonia fuerint contrahenda, in eccleſijs per presbyteros publicè proponatur competenti termino præfinito, vt infrà illum qui valuerit & voluerit, legitimum impedimentum opponat. & ipſi presbyteri nihilominus inueſtigent, vtrum aliquod impedimentum obſiſtat. cùm autem probabilis apparuerit coniectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expreſsè, donec quid fieri debeat ſuper eo, manifeſtis conſtiterit documentis.

Deinde ibidem infrà illegitimantur proles natæ ex matrimonio contracto in gradibus prohibitis.

Concilium Tridentinum Seſſ. 24. capite 1. irritat clandeſtina coniugia.

20 Ea quoque quæ ante baptiſmum ducta eſt, vxor eſt. Innocentius PP.1. epiſt. 2.c.6. & epiſt. 22.c.2. & epiſt.24. c. 6./& Triburiẽſe concil.c.39.Synodus Romana ait (inquit) quod non dimittenda ſit vxor poſt baptiſmum, quæ habita eſt & ante baptiſmum, in baptiſmo ſoluuntur crimina, non tamen legitima coniugia.

1. Cor. 7. 21 Si tamen vno infidelium ſeu gentilium facto alter nolit conuerti, nec baptizari, fidelis ei non eſt alligatus. Eutychianus PP. 28. q.1. Si quis. Elibert. 10.

MERCATVRAM exercere cui liceat.titulo: Negotiari.

Menſis ſacerdotum non otioſæ fabulæ, ſed lectio diuinarum ſcripturarum interponatur. 3.Toletan. 7.

METROPOLITANVS.

1 Metropolitanus epiſcopus ab omnibus prouinciæ epiſcopis cõgregatis in ſede Metropoleos ordinetur. Anicetus PP. in epiſtola decretali./ 2.Aurelian.7./ 3.Aurelian.3. amplius./ 4. Toletan. 18. Vide titul. Archiepiſcopus.

2 Curam gerit totius prouinciæ; & ideo cæteros honore præcellit.Lucius PP. ad epiſcopos Gall. & Hiſp./Antioch.9.

3 Eius

3 Eius eſt dare epiſtolas ad alios pro Synodi congregatione, Mileuitan. 9.

Synodo eius parendum eſt. 2. Arelaten. 37.

Merces, vide Opera.

Si quis dixerit iuſtificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis bene operatur, anathema ſit.

Concilium Trident. Seſſ. 6. canone 31.

MILITIAM repetentes, ſubdebantur pœnitentiæ rigori annos decem. 1. Niceni 12. / Sed 1. Toletani c. 8. indicatur cauſa, vt tam ſeuerè tractarentur, qui id egiſſent; quòd ſcilicet ſub Paganis militantes multa ſeuera præcepta contra fideles exequerentur vel coacti: vt & apud Innocent. PP. 1. c. 2. epiſt. 24. / 1. Turonen. 5. excommunicantur.

DE MISSA.

1 MIſſam Chriſtus ordinauit. Concil. Conſtantien. Seſſ. 8. eamque primum ipſe in cœna vltima celebrauit: Concil. Trident. Seſſ. 22. cap. 1.

2 Miſſa eſt vnicum ſacrificium populi Chriſtiani, verè propiciatorium ſeu placatorium Dei pro peccatis. Concil. Trident. Seſſ. 22. cap. 2. Luc. 22. 1. Cor. 11.

3 Miſſæ ſacrificium non ſanctis in cœlo regnantibus, ſed Deo ſoli in illorum honorem offertur, eadem ſeſſ. 22. cap. 3. / Auguſt. lib. 8. de ciuitate Dei cap. 27.

4 Miſſæ illæ in quibus ſolus ſacerdos ſacramentaliter communicat, non ſunt illicitæ aut improbandæ, eadem Seſſ. c. 6. Alioqui certè nec Fabianus diſtinct. 1. cap. & ſi non, nec concil. Elibert. de conſ. diſtinct. 2. cap. Omnis homo. nec 1. Tolet. cap. 13. probaſſent certis tantum temporibus communicantes.

5 Miſſa non eſt paſſim vernaculo, ſeu materno ideomate, ſed vbiq; Latina lingua celebranda, eadē Seſſ. 22. c. 8. & can. 9.

Ioannis Wiclef articulus 5. damnatus eſt: Non eſt fundatum in euangelio quòd Chriſtus miſſam ordinauerit. Concilij Conſtantienſis Seſſ. 8.

6 Vaſa quibus ſacroſancta conficiuntur myſteria (ait Triburien. Concil. c. 18.) calices ſunt & patenæ. de quibus Bonifacius martyr & epiſcopus interrogatus, ſi liceret in vaſculis ligneis ſacramenta conficere, reſpondit: Quondam ſacerdotes aurei ligneis calicibus vtebantur. nunc econtrà, lignei ſacerdotes, aureis vtuntur calicibus. Zepherinus decimus ſextus Romanus epiſcopus patenis vitreis miſſas celebrari cōſtituit.

ſtituit. tum deinde Vrbanus decimus octauus Papa omnia miniſteria ſacrata, fecit argentea. In hoc enim, ſicut & in reliquis cultibus, magis & magis per incrementa temporum decus ſuccreuit eccleſiarum. Noſtris enim diebus, qui ſerui patrisfamiliâs ſumus, ne decus matris eccleſiæ imminuatur, ſed magis cumuletur & amplificetur, ſtatuimus vt deinceps nullus ſacerdos ſacrum myſterium corporis & ſanguinis Ieſu Chriſti Domini noſtri in ligneis vaſculis vllo modo conficere præſumat, ne vnde placare debet, inde iraſcatur Deus. Hactenus Concil. Triburien.

7 Non in domibus hæc ſancta myſteria, ſed tantum in loco ſacroſunt Deo offerenda (excepta graui neceſſitate.) Anacletus PP. epiſt. 1. / Felix PP. 4. c. 1. epiſt. ad epiſcopos per prouincias conſtitutos. / Laod. 58. / c. 49. Cabilonen ſub Carolo magno. / c. 9. Maguntienſis tempore Arnolfi Imp. / Concilium Trident. Seſſ. 22. in decreto de obſeruandis & euitandis in celebratione miſſæ.

8 Nemo quoque non ieiunus idem ſacrificium offerat. Soter PP. apud Gratian. de conſec. diſt. 1. c. Vt illud: / Antiſiodoren. 19. / 1. Braccar. 16. / 2. Braccaren. 10. / 7. Toletan. 2. verbis Soteri PP. / Nullus (inquit Salegunſtadienſe concil. c. 4.) presbyter qui poſt galli cantum æſtiuis noctibus biberit, poſtridie miſſam celebret. 3. Carth. 29. & ſecundum Mantiſco. c. 6. excipiebant feriam quintam ſeptimanæ paſſionis Domini, ſed redarguuntur à Trullana ſynodo. c. 29.

9 Nemo ſolus celebret, vt habeat reſpondentem ſibi dicenti: Dominus vobiſcum. Soter. PP. loco prædicto. c. Hoc quoque / & c. 43. Maguntiaci ſub Carolo magno. / cœptam miſſam, & ad myſteriorum confectionem vſque perductam alter abſoluat, ſi languor priorem occupet. 7. Toletan. 2. / 11. Toletan. 14.

10 Nec alius id poteſt quàm ſacratus Deo ſacerdos. Felix PP. 4. c. 1. epiſt. decretalis / vide §. 3. tituli: Euchariſtia. / nec eam debet celebrare illiteratus. Fabianus PP. apud Gratian. diſt. 78. & in decretis Iuonis. lib. 3.

Reliquias hoſtiæ ſacræ ieiunis infantibus datas dicit. 2. Mantiſcon. 6.

11 Hora tertia diei conuenit celebrari, quod tunc dominus noſter crucifixus ſit. Teleſphorus PP. in epiſtola decretali. / 3 Aurelian. 14. id tantum in ſolennitatibus præcipuis obſeruari ſanxit.

Vt in

Vt in nocte ſancta natiuitatis Domini celebretur, iuſſit Teleſphorus eadem epiſtola.

Sub horam nonam fiebat hoc, tempore Auguſtini & Ambroſij interdum, aliquando verò alia priori parte diei, vt videre eſt epiſt. 118. c. 5. & 7. & apud Ambroſ. ſermone 8. ad verſiculum 6. Pſalmi 118.

12 Alibi nullus dies intermittebatur quo non offerretur ſacrificium, alibi ſabbato tantum & dominico, alibi tantum dominico, inquit Auguſt. c. 2. epiſt. 118. / & tractatu 26. ſuper Euangelium Ioannis. Laod. 49. non videtur tempore Quadrageſimæ id, niſi diebus ſabbati & dominico, permittere, ſi de eodem ſacrificio loquatur.

Presbyter non amplius quàm tres miſſas in die celebrare præſumat. Salegunſtadien. 5. Antiſiodoren. 10. bis vno die ad idem altare offerri vetat.

Quotidie fiebant menſe Auguſti miſſæ ſanctorum. 2. Turon 18. / Cyprianus lib. 1. epiſt. epiſt. 2. Si ſecundum quod, &c. Seſſ. 25. c. 4. Conc. Trident. ſtatuit vt miſſæ magno numero in eccleſijs fundatæ, & exigui ſtipendij exiſtentes, ad minorem numerum authoritate Epiſcopi vel Abbatis, vel generalis alicuius ordinis redigi poſſint.

13 Supra martyrum memorias primus id fieri præcepit Felix PP. 1. Vide de martyrũ cultu. c. 50. lib. 18. de ciuit. Dei.

Quoniam quum in miſſa paſſionis Domini memoria recolatur, eius paſſionis imitatione immolati & coronati ſunt martyres. Auguſt. lib. 6 confeſſio. c. 2.

14 Sancta ſic tenet eccleſia, vt quiſque pro ſuis mortuis verè Chriſtianis offerat oblationes, atque presbyter eorum faciat memoriam. Gregorius PP. 2. epiſt. 8. quæ eſt vltima. / & c. 39. Cabilonenſis tempore Caroli magni: Viſum nobis eſt, vt in omnibus miſſarum ſolẽnitatibus pro defunctorum ſpiritibus loco competẽti Dominus deprecetur. Sicut enim nulla dies excipitur, qua non pro viuentibus, & pro quibuſlibet neceſſitatibus Dominus deprecetur: ita nimirum nulla dies excipi debet, quin pro animabus fidelium preces Domino in miſſarum ſolennibus fundantur. Antiquitus hunc morem igitur ſancta eccleſia tenet, vt & in miſſarum ſolennitatibus, & in alijs precibus Domino ſpiritus quieſcentium commendet, dicente B. Auguſtino: Non ſunt prætermittendæ ſupplicationes pro ſpiritibus mortuorum, quas faciendas pro omnibus in Chriſtiana & Catholica ſocietate defunctis

etiam

etiam tacitis nominibus eorum, quos ſub generali commemoratione ſuſcepit eccleſia, vt quibus ad iſta deſunt parentes, aut filij, aut quicunque cognati vel amici, ab vna eis exhibeatur matre communi. Hæc ibi. Vide & cap. 15. Concil. Triburienſis ſub Arnolfo Imp. cap. 4. lib. de cura pro mortuis. & c. 1. / & lib. 20. de ciuit. Dei. cap. 9. & lib. 21. cap. 24. Enchiridij quoque c. 100. Et Chryſoſtomum ſermone 3. in epiſt. ad Philippenſes. Cyprianum epiſt. 9. libri 1. Quod epiſcopi anteceſſores noſtri, &ç.

Concilium Tridentinum Seſſ. 22. cap. 2. & Seſſ. 25. cap. 1. in decreto de Purgatorio.

15 Hæreticorum autem defunctorum, quamlibet habiti ſint in pretio, nulla ibi fiat commendatio, nec eorum qui ſedi apoſtolicæ non conſentiunt. Vide epiſtolas pontificum de Acacio epiſcopo Conſtantinop. & Iuſtini Imperatoris ad Hormiſdam PP. / & Eulalium epiſcopum ad Bonifacium PP. Leonem epiſtola 40. ad Anatholium.

16 Quidam laicorum, & maximè matronæ (inquit concil. Salegunſtadien. cap. 10.) habent in conſuetudine, vt per ſingulos dies audiant Euangelium, In principio erat verbum. & miſſas peculiàres, hoc eſt, de ſancta Trinitate, aut de S. Michaële. Et ideo ſancitum eſt in eodem concilio, vt hoc vlteriùs non fiat niſi ſuo tempore, & niſi aliquis fidelium audire velit pro reuerentia ſanctæ Trinitatis, nō pro aliqua diuinatione. & ſi voluerint vt ſibi miſſæ cantentur, de eodem die audiant miſſas, vel pro ſalute viuorum, aut pro defunctis.

Concil. Trident. Seſſ. 22. in decreto de obſeruan. in miſſa, &ç. vſque: Moneant etiam.

17 Audiant miſſam ſeculares die dominica, nec egrediantur ante benedictionem ſacerdotis. Agath. 47. / 1. Aurelian. 28. / 3. Aurelian. 28. Vide titulum: Eccleſia. §. 9.

Audiant, inquam, non ſolum abſtinendo ab otioſis & inutilibus verbis, verùm etiam & à pernicioſis cogitationibus. cap. 38. Turonenſis ſub Carolo magno.

Accinctus armis nullus ei interſit. 3. Aurelian. 28.

MONACHVS.

1 MOnachus in omnibus ſubiaceat abbati. 1. Aurelian. 21.

2 Poſt probationem inquiratur, ſi annos natus ſit quindecim, vtrum in ipſo habitu permanere cupiat. Marcellus PP. 20. q. 1 c. Illud. / Hoc inquiri iubet, vbi octauum decimū ætatis ſuæ cōpleuerint annum, Secundū Toletanum cap. 1. &

10. Tole-

10. Toletanum. cap. 6. / Nicolaus PP. 1. 20. q. 3. c. Præſens. Vide titulum:Probatio. & Alexandrum PP. 3. parte 21.

Diſſentire videntur. 4. Tolet. 48. / 6. Toletan. 6. / Gregorius PP. 3. epiſt. 4. / Wormatienſe 22. & 23. ſed his niti non oportet.

3 Duximus conſtituendam regulam, ſecundùm quam viuere debeatis, & omnipotenti Deo ſeruire, ſtatuentes, vt profeſſionem maiori priori omnes laici faciant in manu eius, ſe abſque proprio victuros promittentes & continentiam (quantum permiſerit diuina gratia) ſeruare. cui quoque tam clerici quàm laici, ſicut proprio magiſtro & animarum ſuarum rectori, debitam in omnibus obedientiam promittant. Alexander PP. 3. c. 5. partis 27.

4 Peculiare ſeu proprium habere non præſumat. 1. Aurelian. 21. / Antiſiodoren. 23. / Alexander PP. 3. c. 10. partis primæ. & cap. 5. partis 27. / Auguſt. ſermone quodam, citatus c. 112. concil. Aquiſgranen. ſub Lud. Si verò peculium habuerit, niſi ei ab abbate pro iniuncta fuerit adminiſtratione permiſſum, de communione remoueatur altaris: & qui in extremis, ſeu poſt mortem cum peculio inuentus fuerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter fratres recipiat ſepulturam, ſed extra ciuitatem in campis. Alexander idem c. 10. partis 1. & c. 5. partis 27. Proprietarius.

5 Publicæ leges & eccleſiaſtica iura condemnant monachi incontinentiam (ait Syricius PP. c. 6. epiſt. 1.) & ideo conuictum huius criminis à monaſteriorum cœtu, eccleſiarumque conuētibus eliminari mandamus, quatenus retruſus in ſuum ergaſtulum continua lamentatione tantum deflens facinus, purificatorio poſſit pœnitudinis igne decoqui, vt eis vel ad mortem ſaltem ſolius miſeriæ intuitu, per communionis gratiam indulgentia ſubuenire poſſit. / Antiſiodoren. 23. / Syricium citat & cum Chalcedonenſi concilio Leonem PP. 1. Triburienſe concil. c. 26. ſub Arnolfo Imp. Incontinentiæ vltio.

Ad nuptias non eat monachus. Antiſiodoren. 24.

6 Non licet quoq; ei nuptijs iungi, ſub pœna communionis amittendæ, & gradus eccleſiaſtici. Chalced 16. / 1. Aurelian. 23. / iunctum ſeparari iubet etiam iudicis auxilio. 2. Turon. 16. / ſeparat & 5. Aurelianen. 19. / 4. Tolet. 51. / 6. Tolet 6. / Quòd ſi iudex (ait 2. Turon. 16.) ad hoc ſolatium dare noluerit, excommunicetur. & infœlix monachus, tali cōiunctione fœdatus, ſi per cuiuſcunque patrocinium ſe conatus fuerit defen-

defenſare, & is qui in hac pertinacitate perdurat, & ille qui eum exceperit ad defenſandum ab eccleſia ſegregentur, donec reuertatur ad ſepta monaſterij, & indictam ab abbate quamdiu præceptum ei fuerit agat pœnitentiam, & poſt ſatisfactionem reuertatur ad gratiam.

Canones huius §. promiſcuè de viris & profeſſis fœminis, ſeu virginibus, ſeu viduis loquuntur.

7 Rurale opus quotidiè monachi faciebant. Agathen. 56./ Epaunen. 8.

8 Ieiunabant ſeptimanam totam poſt Pentecoſten. poſtea vſque ad kalendas Auguſti, ter vnaquaque ſeptimana: ſecunda, quarta, & ſexta die. toto Septembri & Nouembri, ter quoque ſingulis hebdomadis. A Decembri vſque ad Natalem Domini quotidie. poſt Epiphaniam vſque ad Quadrageſimã ter ſingulis ſeptimanis. vt teſtatur 2. Turon c. 18.

9 Cellam quiſque ſuam ſeu manſiunculam (vt hodie) non habuit olim, vt dum ſub conſpectu ſui ſuperioris omnes viuerent, nulla ſiniſtræ ſuſpitionis de eis cuiquã cauſa daretur. Schola (inquit 2. Turonen. 15.) labore communi conſtruatur, vbi omnes iaceant, aut abbate, aut præpoſito imminente, vt dum duo vel tres viciſſim & legunt, & excubant, alij conſolentur, vt non ſolùm ſit cuſtodia corporum, ſed & ſurgat pro lectione aſſidua profectus animarum. Huc reſpicit 4. Toletan. 52. & 7. Toletan 5.

Huius communionis ſcholæ inuenias veſtigia & monumenta non vno loco.

Probatis poſt emeritos labores cœpit ea res concedi. Vnde Veneticum concil. c. 7. Seruandum eſt (inquit) de monachis, ne eis ad ſolitarias cellulas liceat à cõgregatione diſcedere, niſi fortè probatis poſt emeritos labores, aut propter infirmitatis neceſſitatem aſperior ab abbatibus regula remittatur. quo ita demum fiet, vt intra eadem monaſterij ſepta manentes, tamen ſub abbatis poteſtate ſeparatas habere cellulas permittantur.

10 In loco in quo ſemel Deo ſe deuouit permaneat. Chalcedon. 4. / 2. Turoni 16.

Ad alterum monaſterium commigrantem nullus abbas ſuſcipere aut retinere præſumat, niſi abbatis illius permiſſu, aut voluntate. Agathen. 27. / 1. Anglican. 4.

Commigrare enim, interdum bonum eſt. Vnde c. 26. Triburienſis Concil. ſub Arnolfo Imp. Si quis monachus (inquit)

(inquit) pro lucro animæ vel animarũ à ſuo monaſterio exire, & ad aliud propoſuerit intrare, conſentientibus epiſcopo, abbate, & fratribus, conſentimus: quia id feciſſe multos ſanctos legimus. / Alexander PP. 3. part. 27. c. 5. Nulli inter vos profeſſo (inquit) liceat ad alium ordinem abſque prioris licentia vllo modo tranſire, niſi fortè ad religionem migrauerit arctiorem. Vide Trident. 14. c. 11.

11 Per diuerſa loca vagi non ferantur. 1. Aurelianen. 21. / 2. Turonen. 16. / 4. Toletan. 52 / c. 12. Maguntiaci ſub Carolo magno.

12 Nullas ſeculares cauſas tractent monachi per ſe ipſos, non cauſas forenſes. Chalcedon. 4. / Tarracon. 11. / c. 12. Maguntiaci ſub Carolo magno / Rhenen. 29. / cauſa lucri non negotientur. Alexander PP. part. 27. c. 3.

13 Monachatui clericatus longo tempore annexus non fuit, vt monachus eſſet, qui clericus non eſſet: vt videre eſt in epiſtola 1. Liberij PP. / Chalcedon. 8. / & antè 5. Charth. 13.

Vnde D. Hieronymus in epiſtola ad Heliodorum, cuius initium: Quanto amore. Alia (inquit) monachi cauſa eſt, alia clericorum. clerici paſcunt oues, ego paſcor. Illi de altario viuũt, mihi quaſi infructuoſæ arbori ſecuris ponitur ad radicem, ſi munus ad altare non defero. Mihi ante presbyterum ſedere non licet. illi, ſi peccauero, licet tradere me Satanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus fiat.

Dionyſius PP. tamen (teſte Damaſo in lib. pontificali) ex monacho aſſumptus eſt ad ſedis apoſt. regimen, maturè admodum.

Syricij tẽpore id paſſim vſuuenit. ipſo dicente in epiſtola 1. c. 13. Monachos quoque, quos tamen morum grauitas, & vitæ ac fidei inſtitutio ſancta commendat, clericorum officijs aggregari & optamus & volumus. / Innocentius PP. 1. epiſt. 2. c. 10.

Quam morum probitatem teſtimonio abbatis cognoſcet epiſcopus, eiuſdemque conſenſu ordinabit monachũ. Agath. 27. / Tarraconen. 11. / Gelaſius PP. epiſt. 1. c. 3. / Ilerden. 3. / primum Lateranen. ſub Gregorio. PP.

Officium qui celebrabunt. vide titulum: Pſal.

Habitu & vita cuſtodiant monachi regulam ſuam. ſynodus Francica ſub Zacharia PP. & c. 25. Turonenſis ſub Carolo magno.

14 Abbates qui quenquã fallaciter totonderint,non in fructum animarum,ſed per auaritiã, vt res eius tali perſuaſione monaſterium habeat,pœnitentiæ ſubiaceat regulari,&ç.c.7. Cabilonenſis ſub Carolo magno.

Si quis exactus pro ſua receptione aliquid dederit, ad ſacros ordines non aſcendat. is autem qui acceperit,officij ſui priuatione mulctetur. Alexander PP. 3. part.1. c. 10. & part. 2. c 10.

Vitioſè ſic recipientem & receptam (idem autem eſt & de viris iudicium) ſine ſpe reſtitutionis de ſuo monaſterio expellit in locum arctioris regulæ,ad agẽdum perpetuò pœnitentiam. 2. Lateranen. 64.

15 Nullus monachus abſque abbatis & maioris partis ſui capituli licentia,pro aliquo fideiubeat, vel ab alio pecuniam mutuo accipiat vltra ſummam communi prouidentia conſtitutam. 2. Lateran. 59.

16 Capituli ſemel quotannis celebrandi locum epiſcopus illis deſignabat 1. Aurelian. 21.

De communibus capitulis monachorum 2. Lateran.cap. 12. ſub Innocentio 3.

17 Nullus tondeatur ſine legitima ætate & ſpontanea voluntate c. 23. Maguntiaci ſub Carolo magno.

Sanctimonialium veſtis nigra tempore Auguſt.epiſt.199.

18 Non plures ſuſcipiantur in monaſterium monachorum ſeu puellarum quàm ratio permittit, & ibi abſque neceſſariarum rerum penuria degere poſſint.c. 8. Arelaten. ſub Carolo magno/ c.31. Turonen. ſub eodem/ c. 19. Maguntiaci ſub eodem. / Rhenen. 27.

An in id eccleſia parochiana conuerti poſſit. 3. Toletan. 4./9. Toletan. 5.

19 Monaſterium nouum,niſi epiſcopo aut permittente aut probante, nullus incipere aut fundare præſumat. Agath.27. & 58. / Chalcedon. 4./ Epaunen. 10. / conſtructum à ſe epiſcopus ditare non potuit de eccleſia, ei plus hinc dãdo quàm 50. partem. 9. Toletan. 5.

20 Miſſi & directi quidam cum epiſcopis per quæque loca vniuſcuiuſque diœceſis (inquit ſub Carolo magno Maguntiacum c. 20.) perſpiciant loca monaſteriorum quorumlibet, ſi in apto & congruo loco ſint poſita, vbi commodum neceſſarium poſſit acquiri,quod ad vtilitatem pertinet monaſterij, ſicut in ſancta regula dicitur: Monaſterium autem

ita

ita debet conſtitui, vt omnia neceſſaria infra monaſterium exerceantur, vt non ſit neceſſitas monachis, vel clericis, vel puellis vagandi foras, quia omnino non expedit animabus eorum. Similiter quoque ędificia monaſteriorum ſuprà dicti miſſi & cum eis epiſcopi per diuerſa loca præuideant, ſi apta ſint, & congruenter ſanctæ profeſſioni compoſita: vel ſi clauſtrum firmum habeant, in quo ſaluari poſſint animæ in eis commorantium ſub diſciplina canonica vel regulari. Vbi autem aliter inuentum fuerit, hoc omnimodè epiſcopus loci ipſius faciat emendari. ita vt condignam profeſſioni eorum cuſtodiam habeāt canonici vel monachi atque nonnales, ne detur eis occaſio male faciendi, quod abſit.

De vicarijs monachorum. Alexander. PP. 3. part. 39.

21 A nullo expolietur. 2. Hiſpalen. 10. / Chalcedon 24. / 5. Aurelianen. 13. / 1. Anglican. 3 / 4. Toletan. 50. ei ſua iura conſeruentur (quod coincidit) 4. Toletan. 50.

Angarijs, procurationibus, vel quibuſlibet ſubſidijs ſecularibus non ſubiaceat. Lateranenſe primum ſub Gregorio PP. 1.

Non conuellatur, vt ex eo vel poſſeſſio aut ſeculare habitaculum fiat. Chalcedon. 24. / 2 Hiſpalen 10. / 4. Toletan. 50.

22 Epiſcopus in eo abbatem aliaque officia inſtituat, & extra regulam facta corrigat. 4. Toletan. 50. / Ticinenſis ſynodus: Ea quidem monaſteria, &ç.

Epiſcopus (inquam) in cuius territorio ſeu diœceſi ſitum eſt. 3. Arelatenſe apud Gratian. 18. q 2. c. Monaſteria.

Sed 2 Hiſpal. 11. Epiſcopis hoc ius antiquum ademit / 1. Lateranenſe concil. ob nimiam quorundam arrogantiam & tumorem, at pòſt ſpe rei melioris reſtitutum eſt.

7. Tolet. 5. Epiſcopi dicuntur rectores monaſteriorum. Vide Trident. Seſſ. 21. cap 8. Seſſ. 24. cap. 3.

23 Abbates vel monachi patrocinio ſeculari penitus non vtantur, nec ad principis præſentiā ſine epiſcopi ſui permiſſu ambulare audeant, vel excommunicentur. c. 15. Cabilonenſis circa temp. Eugenij PP. 1.

Vide titulum: Abbatem. §. 5. & 6. &ç.

24 Monebatur autem epiſcopus, ne immemor præcepti principis Apoſtolorum; Paſcite qui in vobis eſt gregem, non coactè, ſed ſpontaneè neque vi dominantes in clero, ſed forma facti gregis; monaſterio præficeret per acceptionem perſonarum vel ſuæ conſanguinitatis perſonā, vel ſui fauoris

participem iniquum quempiam,adiecto quòd ſi hoc faceret, irritum haberetur. 10. Toletani 3.

Commendas monaſteriornm quo caſu admiſerit 3. Lateranen. Seſſione 9. Et quoniam(ait) ex commendis, &ç. Sed Trident Seſſione 14. c. 10./ & 25.c. 21. nunc conſulatur.

25 Suberant itaque omnes monachi epiſcopo.Chalcedon. 4.& 8 /1. Aurelianen. 21. /7. Toletan 5.

26 Mulier intra ſepta monaſterij nullatenus introire permittatur. 2.Turon.17. Lateranenſe primũ ſub Gregorio PP.

Abbas qui eam viderit, nec ſtatim eiecerit, excommunicetur 2.Turon.17./pane & aqua contentus ſit, in monaſterium ob hoc retruſus. Antiſiodor. 26.

27 Puellarum monaſterium longiùs à virorum diſtet monaſterio,aut ob inſidias diaboli,aut propter hominum oblocutiones. Agathen. 28.

28 Puellarum monaſterium adminiſtratione & præſidio monachi gubernetur 4.Carth. 97./2 Hiſpalen. 11.

Qui præficiendus probetur ab epiſcopo. 4. Carth. 97 /2. Hiſpalen. 11.

Qui tamen ab earum familiaritate ſic ſit remotus,vt vſq; ad veſtibulum non habeat accedendi familiare permiſſum. 2. Hiſpalen. 11./ 3. Carth. 25.

Sacro illis facto,ſtatim regredi feſtinet. Epaunen.38./c.7. Arelaten ſub Carolo magno/c.29.Turonen.temp. eiuſdem Caroli / c. 60. Cabilonen. temp. Caroli mag. /c. 26. Maguntiaci ſub Carolo magno.

Monachi autem illius curæ erit, ſanctimoniales doctrina ædificare, prædijs earum intendere, fabricas extruere 2. Hiſpalen. 11./ & ſi quiſquã clericus ſine manifeſta & neceſſaria cauſa frequentare præſumpſerit, per epiſcopum arceatur: & ſi non deſtiterit,à beneficio eccleſiaſtico reddatur immunis Alexander PP. 3. part. 1. c 11.

Imò nullus niſi probatę vitæ & ætatis prouectæ ibi pręter vtilitatem, aut ob eius reparationem habitare, aut ſecretas collocutiones habere præſumat Epaunen. 38./1.Mantiſcon. 2./c.7. Arelaten. ſub Carolo magno.

29 Puellarum monaſterijs tales præferri debent fœminæ, & abbatiſſæ creari, quæ & ſe & ſubditũ gregem cum magna religione & ſanctitate cuſtodire nôrint,& his quibus pręſunt, prodeſſe non deſinant, ſed & ſe & illas ita obſeruent, vtpote vaſa ſancta in miniſterio Domini præparata.Talem enim ſe

debet

debet abbatiſſa exhibere ſubditis in habitu, in veſte, in omni conuictu, vt eis ad cœleſtia regna pergentibus ducatum præbeat. Sciat etiam ſe pro his quas in regimine accepit, in conſpectu Domini rationem reddituram. c. 52. Cabilonen. tempore Caroli magni.

Videatur titulus: Sanctimoniales & Abbatiſſas.

De portaria eiuſmodi monaſterij c. 64. Cabilon. ſub Carolo magno.

30 Omnes capilli monialis radantur. Synodus Francica ſub Zacharia PP.

31 Monaſtica vita eſt ſalutaris. 2. Hiſpal 10 / 4. Toletan. 49. Innocent. PP. 1. epiſt. 2. c 10.

Vnde damnat Synodus Conſtantiēſis hæc verba Ioannis Wiclef: Ingredientes religionem aut aliquem ordinem, eo ipſo inhabiles ſunt ad obſeruanda diuina præcepta: & per conſequēs, ad perueniendum ad regnum cœlorum, niſi apoſtatauerint ab eiſdem. & articulos 21. 22. & 44. Art. 35.

Ne tamen nimia religioſorum diuerſitas (ait. 2. Lateranen. 13.) grauem in eccleſia Dei confuſionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cætero nouam religionem inueniat, &c.

Montes pietatis vide titulum: Vſura §. 5.

Mors corporalis, qua ſeparatur anima è corpore, homini per peccatum accidit. Mileuitan. 1. / Arauſ. 1.

Laici qui excubias funeris obſeruant, cū timore & terrore & reuerentia hoc faciant. nullus ibi diabolica carmina præſumat cantare, nec ioca, nec ſaltationes facere, nec inebriari. Gen. 50. a Act. 8. a

Et nos, qui nouimus, qui credimus & docemus [vitam ſupereſſe poſt mortem fidelibus] cōtriſtari nimiū de obeuntibus non debemus, ne quod apud alios [infideles] pietatis tenet ſpeciem, hoc nobis magis in culpam ſit. Anaſtaſius PP. 1. epiſt. 2. / 3. Toletan. 22. 1. Theſſ. 4

Mulier virili habitu ſeu veſte non vtatur. Concilium Gangrenſe contra hæreticum Euſtachium.

NATVRA.

NATVRAE duæ ſunt in Chriſto, diuina & humana, non commixtæ: quarum altera tantùm paſſa eſt. vide titulum: Chriſtus.

Naufragorum res colligens & ſibi retinens, excommunicatur vſque ad reſtitutionem. Alexander PP. 3. parte 1. cap. 24.

& Cypriani ſermone de lapſis. Concilium Trident. Seſſ. 14. cap. 1.

3 Ab hac hæreſi reuerſi recipiebantur ea conditione, vt faterentur ſe etiam his communicaturos qui fortè ſecundas nuptias experti eſſent, vel his qui perſecutionis tempore lapſi ſunt. 1. Nicen. 8. / 2. Arelaten. 9.

Nouatiani & Montenſes ijdem erant in ſententia. Telen. 8.

Nuncius de latere (ſic quidem hodie appellatus) in antiquis canonibus vocatur presbyter è latere. Sardicen. 7. / Nicolaus PP. 1. ad Michaëlem Imperatorem.

NVPTIAE.

1 NVptias quaſuis (primas & ſecundas) damnauit Manichæus. 1. Braccar. 11. / & Euſtachius quidam cum ſuis. vt patet ex Gangrenſis concilij c. 1. & epiſtola prælimınari.

2 Secundas tantùm damnant Nouatus & Montanus. 1. Nicen. 7. & 8.

Licitas autem eſſe, hoc ipſo patet, & ex Apoſtolo Paulo. & ex Gelaſio PP. c. 24. epiſt. 1.

3 Non debet autem vir vel mulier ad bigamiam tranſiens à presbytero benedici, quia cùm alia vice benedicti ſint, eorum benedictio non debet iterari. Alexander PP. 3. c. 1. part. 9.

4 Et cùm Apoſtolus dicat: Mulier mortuo viro ſoluta eſt à lege viri: &, In Domino nubat cui voluerit; coniunx nullam incurret infamiam, nubendo iterum infra tempus luctus mortui coniugis ſecundum leges diffinitum. Alexander PP. 3. c. 2. part. 9. Rom. 7.

5 Celebrari non debent nuptiæ in Quadrageſima. Laodicen. 52. / Nicolaus PP. 1. c. 9. tituli 18.

Nec à ſeptuageſima vſque in octauam Paſchæ, & tribus hebdomadibus ante feſtum Ioannis Baptiſtæ, & ab aduentu Domini vſque poſt Epiphaniam. Ilerden. concil. apud Gratianum 33. q. 4. c. Non oportet / Salegunſtadien. 3.

Concil. Trident. Seſſ. 24. cap. 10. de reform. matr.

6 Ornamenta diuina ſeu ſacra non aſſumãtur ad ornatum nuptiarum. Aruernen. 7.

7 Nuptiali conuiuio nec presbyter, nec diaconus, nec ſubdiaconus interſit. Agathen. 39. / Venetici 11. / nec monachus. Antiſidoren. 24. / Laod. 53.

1 OBlationes panis & vini die dominica fiant ad altare à viris & mulieribus Fabianus PP. 1. epiſt. 3. / 2. Mantiſconenſis 4. vt per has immolationes & peccatorum ſuorum
Gen. 4. a faſcibus careant, & cum Abel vel cæteris iuſtè offerentibus promereantur eſſe conſortes.

Solebant fideles & in martyrum vel defunctorum miſſis offerre. 1. Braccar. 9. / 4. Toletan 52 / commendat Auguſtinus matrem ſuam quòd id quotidie fecerit. lib. 5. confeſſ. c. 9.

2 Offerentium nomina Deo commendantur, poſtquam ei ipſæ ſunt commendatæ. Innocent. PP. 1. epiſt 1. c. 2.

3 Has oblationes bis aut ter diuidebant clerici inter ſe quotannis. erant enim eorum. 1. Braccar. 39. / 2. Braccar. 6. / at 1. Aurelian. 16. earum dimidium clero, dimidium aſſignat epiſcopo. capite autem 17. dicitur, tertiam eſſe epiſcopi, clericorum verò duas alias. / Damaſus PP. apud Gratian. 10. q 1. c. hanc conſuetudinem. / 4. Toletan. 32.

Et concilium Carpentoracenſe conſentit, vt clericorũ ſit deſeruientium parochiæ, quod à fidelibus derelinquitur illi, ſi ipſa nullius indigeat.

4 In crimine aliquo ab̄ hoſte occiſi oblationem recipit eccleſia ad altare. 2. Aurelianen. 14.

Item eorum qui inopinatè ſunt ſine communione in itinere mortui. 1. Vaſen. cap. 2. / 2. Arelaten. 12. / 4. Carth. 79. Vide titulum: Miſſa. §. 10.

5 Retinẽs quod eccleſijs aut monaſterijs ab alijs (quicunq; illi ſunt) donatum eſt, velut necator pauperum excludatur ab eccleſia, quouſque id tribuat. 4. Carth. 95. / Agathen. 4. / 1. Vaſen. cap. 4. / 3. Aurelianen 22. / 2. Arelaten 28. vbi citatur Vaſenſe neſcio quod / 2. Turon. 26. / 1. Pariſien. 1. / Aruernen. 13. / 1. Mantiſconen. 4. / 9. Toletan. 1.

Vide titulum: Eccleſia §. 26.

Hanc iniquitatem docebat Euſtachius damnatus à ſynodo Gangrenſi.

6 Ablator quoque eorum quæ eccleſiæ ſunt oblata, excludatur ab eccleſia donec ea reddiderit. Agath. 4. / 4. Aurelian. 19 / 5. Aurelian 16. / Roman. ſynodus quinta ſub Symmacho. PP. quæ citatur. 16. q. 1. c. In canonibus. / 6. Tolet. 15. / crudelis quippe eſt in ipſos offerentes. c. 6. Maguntienſis temp. Arnolfi. Hinc tertium Lateranſe ſub Leone 10. Statuimus & ordinamus, vt fructus, redditus & prouentus eccleſiarum, monaſteriorum, &c.

7 Imò qui reuocat quod ſemel pro ſua deuotione dedit. 3. Aurelianen. 22. / Agath. 4. / Aurelianen. 19.

Vide lib 3. Aquiſgranen. concil. ſub Pipino habiti.

Iniquum enim eſt, vt eccleſiaſtici potius cuſtodes chartarum, per quas aliquid eccleſijs à fidelibus perſonis legitur derelictum, quàm defenſores rerum creditarum iudicentur. 1. Pariſien. 1.

8 Quiſquis fidelium tamen de facultatibus ſuis eccleſiæ aliquid deuotione propria contulerit,& hinc fortè vel ipſe vel filij eius redigantur ad inopiam, ab eadē eccleſia ſuffragium vitæ pro temporis vſu percipiant. 4. Toletan. 37. / idem ſubobſcurè dicitur c. 51. Turonen. ſub Carolo magno.

Et hinc habes, vt non turberis ſermone Auguſtini, qui eſt c. 112. concilij Aquiſgran. ſub Ludouico Imp.

Hinc tyranno reſponde in martyrio Laurentij, apud Prudentium conquerenti.

9 Fidelibus tam multa ac ampla ſunt pro contemplatione oblata, mercedis ſtudio. 5. Aurelianen 16. / 4. Aurelianen 14. / Iuo lib 2. decretorum ex proœmio primi Niceni concilij. / c. 115. Aquiſgranenſis ſub Ludouico pio Imp. Vide titulum: Decimæ. §. 10. & 11. & titulum: Eccleſia. §. 26.

Facta eſt & ideo ſancta eccleſia locuples, vt hinc ab ea, vt puta à pia matre & omnium gubernatrice, & milites Chriſti exornarentur, pauperes recrearentur, & captiui pro temporum oportunitate redimerentur, inquit idem concilium Aquiſgranen. c. 116 / c. 6. Cabilonen. tempore Caroli magni.

Omnes igitur (ait. D. Hieronymus in commentario Matthæi) qui ſtipendijs templi, & his quæ conferuntur ad vſus eccleſiæ, abutuntur in alijs rebus, quibus ſuam expleant voluntatem, ſimiles ſunt ſcribarū & ſacerdotum redimentium Matth. 28 mendacium & Saluatoris ſanguinem.

10 Fideles ad res ſuas eccleſiæ dandas non ſunt circumueniendi. oblatio namq; ſpontanea eſſe debet, iuxta illud quod ait ſcriptura: Voluntariè ſacrificabo tibi. & illud: Omnis populus mente deuota obtulerunt donaria Domino. cap. 6. Cabilonen tempore Caroli magni. Pſal. 53. Exod. 35.

Obmuteſcenti datur baptiſmus. 1. Arauſ. 12. vide titul. baptiſm.

Occidens ſeipſum. vide titulum: deſperandum. §. 3.

Occulta cordis alieni. vide titulum: Iudicium.

Odijs exardeſcentes, titulo: Diſcordium.

Officij eccleſiaſtici forma. titulo, Pſallere.

OPERA.

1 OPeribus bonis, legi Dei ſatisfit, iiſque tanquam merces debetur vita æterna. Concil. Trident. Seſſ. 6. cap. 16. & can. 26 & 32.

2 Opera noſtra bona, nulla ſunt ſine gratia Dei, qui ſua dona noſtra vult eſſe merita: ibidem. Celeſtinus PP. epiſt. ad epiſcopos quoſdam Galliæ cap. 12.

3 Per opera bona conſeruari atque augeri coram Deo acceptam iuſtitiam, ipſaque verè cauſam eſſe augendæ, non autem fructus duntaxat & ſigna acceptæ iuſtificationis. Concil. Trident. Seſſ. 6. can. 24.

4 Iuſtos in omni opere bono ſaltem venialiter peccare, aut quod intolerabilius eſt, pœnas æternas mereri, orthodoxæ religionis doctrinæ aduerſatur. Conc. Trident. Seſſ. 6. c.11. & canon. 25.

5 Non omnia opera quacunque ratione ante iuſtificationem facta eſſe peccata. Synodus Trident. Seſſ. 6. canone 7.

OPPRESSOR.

1 OPpreſſor vel expoliator clerici, aut pauperis, aut religioſi citetur primò corã epiſcopo: & ſi cõparẽrere contẽpſerit, ĩnuicẽ mox ſcripta percurrãt per omnes prouinciæ epiſcopos, & quoſcunq; adire potuerint, vt excõmunicatus habeatur ipſe donec obediat & reddat aliena. 1. Toletan 11./ imò & regis auribus eorum inſolentiam intiment. 4. Tolet. 31 / 2. Turon. 27./ 2. Mantiſconen 14./ c. 49. Turonen. ſub Carolo magno / Nicolaus PP. 1. 24. q. 3. Illi qui. / Colonienſis Synodus c. 3. ſub Carolo 5. Imp.

2 Sæui eiuſmodi hominis dona ſacerdotes refutent. 4. Carth. 94.

3 Libat Domino proſpera, qui ab afflictis pellit aduerſa. 8. Toletan. 2./ vt & multi antè pontifices.

ORARIVM.

1 ORario presbyter ſemper vtatur pro ſacerdotalis dignitatis ab alia diſcrimine. c. 28. Magunt. ſub Carolo mag.

2 Non lector. Laod. 23. / non monachus necdum ordinatus. 1. Aurelian. 22. / non ſubdiaconus. 1. Braccar. 27.

ORDO.

1 ORdinis aliquod eſt ſacramentum. Concilium Florentinum in decreto Armenis tradito. Concilium Trid. Seſſ. 23. cap. 3. & canone 3.

De ma-

De materia, forma & miniſtro huius ſacramenti. vide Concil. Florentinum loco citato.

Canon 5. Seſſionis 23. Concil. Trident. ita habet: Si quis dixerit ſacram vnctionē, qua eccleſia in ſancta ordinatione vtitur, non tantū non requiri, ſed contemnendā & pernitioſam eſſe: ſimiliter & alias ordinis cæremonias, anathema ſit.

2 Ad hoc autem diuinæ diſpenſationis prouiſio gradus & diuerſos conſtituit ordines eſſe diſtinctos, vt dum reuerentiā minores potioribus exhiberent, & potiores minoribus dilectionem impenderent, vna concordiæ fieret ex diuerſitate cōtextio, & rectè officiorum generaretur adminiſtratio ſingulorum. neque enim vniuerſitas alia poterat ratione ſubſiſtere, niſi huiuſmodi magnus eam differentiæ ordo ſeruaret. Dionyſius PP. 1. ad Seuerum epiſcopum epiſt. 2. vbi in prædictorum confirmationem adijcit, idipſum in cœleſti angelorum militia aduerti. Tranſtulit hanc eius ſententiam Bonifacius PP. 2. in epiſtolam ſuam primam ad Eulalium Alexandrinum epiſcopum.

Similia pulchrè habet Conc. Trident. Seſſ. 23. cap. 2.

Vide eiuſdem Seſſ. 23. cap. 17.

Id ſpectat & Hieronymus in dialog contra Luciferianos.

3 Duo duntaxat ſunt ordines ſacerdotum, epiſcopus & presbyter. Anacletus PP. epiſt. 2. / Damaſus PP. epiſt. 4.

4 Gelaſius PP. c. 20. epiſtolæ 1. / à ſacro miniſterio ſubmouet tam eos qui ordines ſacros ſuſcepêre ſubiacentes adhuc & implicati quibuſdam criminibus, quàm qui poſtea eis ſuſceptis ſanctum præuaricantur propoſitum. Celeſtinus PP. 1. c. 6. epiſt. 2.

Vide titulum: Clero adſcribi. §§. ibi citatis.

5 Ordinans quoque contra inſtituta maiorum, authoritatem in ordinationibus vel in concilijs minimè retinebit, ordinatus autem ſacerdotij honore priuabitur. Taurinatenſis concilij. c. 2. / Innocent. PP 1. epiſt. 24. c. 3. non aliud vult cum dicit: aduerſus formas canonum ad ordinem venire tentans, ordine & honore priuetur vnà cū ordinatore. / Zozimus PP. epiſt. 1. c. 1. & 2. / 3. Arelaten. c. 3. ordinatori ab eo die ad annū aufert celebrandi poteſtatem. / Vide Hilarij PP. 1. epiſt. ad epiſcopum Tarraconen. c. 4. / Simplicius PP. epiſt. 3. ad Florentium / Ilerden. concil cap. 12. Vide etiam. 3. Aurelian. 9. / 2. Hiſpalen 4. / 3. Aurelianen 6. ordinatum non deijcit, ſed ordinatorem priuat celebrandi poteſtate per ſex menſes.

6 Docet

6 Docet ſacroſancta Tridentina ſynodus, in ordinatione epiſcoporum, ſacerdotum, & cæterorum ordinum, nec populi, nec cuiuſuis ſecularis poteſtatis & magiſtratus conſenſum ſeu vocationem ſeu authoritatem ita requiri, vt ſine ea irrita ſit ordinatio. quin potius decernit, eos, qui tantùmodo à populo aut ſeculari poteſtate ac magiſtratu vocati & inſtituti, ad hæc miniſteria exercenda aſcendunt, & qui ea propria temeritate ſibi ſumunt, omnes non eccleſiæ miniſtros, ſed fures & latrones, per oſtium non ingreſſos habendos eſſe. Seſſione 23. cap. 4. Conſentit Concilium Laodicenum cap. 13.

Tamen quod ordinandi ſubinde populi examine & teſtimonio probentur, quando incorruptus eſt populus, non eſt inutile. vt habetur 2. Carthag. 22. & 4. Carthag. 22. Vide Concil. Trident. Seſſ. 23. cap. 5.

7 Vnuſquiſque qui ad eccleſiaſticos gradus eſt acceſſurus, non antè honoris conſecrationem accipiat, quàm placiti ſui innodatione promittat, vt ad fidem Catholicam ſyncera cordis deuotione cuſtodiendam, iuſtè & piè viuere debeat, & vt in nullis operibus ſuis, canonicis regulis contradicat, atque vt debitum per omnia honorem atque obſequij reuerentiam præeminenti ſibi dependat. 11. Toletan 10. / 4. Toletan. 26. Vide Seſſionem 24. c. 12. / & Seſſionem 25. c. 2. Conilium Trident. & Cabilonenſis tempore Caroli magni cap. 13.

8 Literas teſtimoniales accipiat ordinibus initiatus. Mileuitani 14.

Vagantes ſine his, de quibus non conſtat quòd ordinati ſint, miniſtrare, vel ordinationem in aliena parochia facere non tentent, niſi iubente eo epiſcopo cuius eſt parochia. Wormatien. 62. / Laodicenum cap. 41. / Carth. cap. 5. / 3. Carthag. cap. 28. / Tridentinum Seſſ. 23. cap. 16.

9 Gratis ordines conferantur, ne ſpiritui ſancto contumelia irrogetur, dum eius donum pretio æſtimatur. vile eſt enim quod venditur. Hormiſdas PP. c. 2. epiſt. ad epiſcopos Hiſpaniæ. / 2. Aurelian. 3. / 2. Turon. 28. / 4. Toletan. 18. / 2. Braccar. 3. / 8. Toletan. 3. / 11. Toletan. 8 & 9. / 3. Braccar. 7. / c. 16. Cabilonen. tempore Caroli magni. / alioqui gradu decidat ordinans. Chalcedonen. 2.

Concilium Tridentinum. Seſſ. 21. cap. 1. de reformatione. Quoniam (inquit) ab eccleſiaſtico ordine omnis auaritiæ

ſuſpitio

ſuſpitio abeſſe debet, nihil pro collatione quorumcunque ordinum, etiam clericalis tonſuræ, nec pro literis dimiſſorijs aut teſtimonialibus, nec pro ſigillo, nec alia quacunque de cauſa, etiam ſponte oblatum epiſcopi & alij ordinis collatores, aut eorum miniſtri quouis prætextu accipiant. Vide & ea quæ ſequuntur.

10 Dans munus vt ordinem ſuſcipiat, abijcitur à gradu. 2. Aurelian. 4./5. Aurelian.10./2 Braccaren 3./8. Toletan.3. ſubit quoque perennem pœnitentiam in aliquo monaſterio, 6. Toletan. 4./cōmunione priuatur, & cum ordinante propriorum bonorum amiſſione damnatur c.16. Cabilonenſis temp. Caroli magni./Gelaſius PP. c.26. epiſt.1. /11. Toletan. 9./Alexander PP.3 part.35 c.2. videatur.

Et ideo (ait 11. Toletanum c.9) vt horum & ſimilium argumentorum deinceps amputetur occaſio, hæc ſancta ſynodus definiuit, vt cum quiſque pontificale culmen ante Domini altare percepturus acceſſerit, Sacramēti exactione adſtringatur, quòd pro conferenda ſibi conſecratione honoris, nulli perſonæ cuiuſlibet præmij collationem vel aliquando dediſſet, vel aliquando in futurum dare procuret. ſicque aut mundus ab hoc contagio prælationis conſecrationem accipiat, aut publicato hoc ſcelere manifeſte denudatus coram eccleſia, & ad honorem quem mercari voluit non accedat. illos autem quos deinceps poſt prælationem per premium ordinatos fuiſſe patuerit, ſub definitis pœnitentiæ legibus vt verè ſymoniacos ab eccleſia ſeparandos eſſe cenſemus. id eſt, vt duorum annorum ſpatio exilio relegati, & digna ſatisfactione vel excommunicationis ſententia coërciti, honoris gradum, quem præmijs emerant, lachrymis conquirere & reparare intendant. Vnde ſi digna eos ſatisfactio pœnitentiæ commendauerit, peracto indictæ pœnitentiæ tempore, non tantum communioni, ſed & loco, & totius ordinis officijs, à quibus ſeparati fuerant, reſtaurandi ſunt./ Vide 3. Braccar. 7.

12 Ordinationes autem presbyterorum & diaconorum non fiant, niſi quarti menſis ieiunio, ſeptimi, & decimi, & initio quadrageſimalis, ac mediana quadrageſimæ die, ſabbati ieiunio, circa veſperam. Gelaſius PP. c. 13. epiſtolæ ad epiſcopos per Lucaniam: Gregorius PP. 2. epiſt 3./Zacharias PP. epiſt. 5. ad Bonifacium epiſcopum: Dicimus autem tibi, &c. / c. 23. Cabilonenſis tempore Caroli magni.

Dicitque

Dicitque ibidem Zacharias PP. In eo quod abs te propter zelum fidei actum eſt (id eſt, quòd nō legitimis temporibus & diebus ordinaſti presbyteros & diaconos eogente neceſſitate) à Domino Deo noſtro indulgentiam poſtulemus.

Concilium Tridentinum Seſſ. 23. cap. 8. de reformatione. Eadem Seſſ. cap. 12. & 13. præcipitur ne duo ſacri ordines alicui eodem die conferantur. Niſi tamen aliud epiſcopo expedire videretur.

13 Nec citò quilibet lector, citò acolythus, citò diaconus, citò ſacerdos fiat: quia in minoribus officijs ſi diu perſeuerent, & vita eorum pariter & obſequia comprobantur, vt ad ſacerdotium poſt hæc emenſis ſtipendiorum meritis veniant, nec præripiant quod vita probata meretur accipere. Innocent. PP. 1. epiſt. 4. c. 5. / Syricius PP. epiſt. 1. c. 9. & 10. / Concilium Roman. ſub Nicolao PP. 1. Nullus laicus, &ç.

Vide 1. Nicen. cap. 2. Sardicen. cap. 13. & Gaium PP.

Vide titulum: Neophyti §. 2. & 3. & titulum: Adoleſcentes. & Conc Trident. Seſſ. 23. c. 11. & 12 reform.

14 Si enim officia ſecularia (ait Zoſimus PP. epiſt. 1. ad Heſychium) principalem locum non veſtibulum actionis ingreſſis, ſed per plurimos caſus examinatis temporibus deferunt, quis ille tam arrogans, tam impudens inuenitur, vt in cœleſti militia, quæ propenſius ponderanda eſt, & ſicut aurum repetitis ignibus, exploranda, ſtatim dux eſſe deſiderat, cùm tyro antè non fuerit: & priùs velit docere quàm diſcere? adſueſcat in domini caſtris lectorum primitus gradu, &ç. Celeſtinus PP. 1. epiſt. 2. c. 3. / Hormiſdas PP. c. 1. epiſt. ad Epiſc. Hiſpan.

Gelaſius PP. c. 3 epiſt. 1. tempus abbreuiat probationis ordinandorum cùm clericorum eſt penuria.

Per ſemetipſos epiſcopi, &ç Concil. Trident. Seſſ. 23. c. 3.

15 Quiſque à ſuo tantum promoueatur. Item facultates de promouendo, &ç. Concil. Trident. Seſſ. 7. c. 11. & 12.

16 Nulli epiſcopo liceat alterius epiſcopi ciuitatis miniſtrū eccleſiaſticum ſolicitare, & in ſuis parochijs ordinare, ſine alterius conſenſu, quia ex his contentionibus ſolet naſci diſcordia. Sardicen. 18. / 1. Carth. 5. /3. Carth. 21. / Syricius PP. c. 6. epiſt. 4. / Taurinaten. 6. / Innocentius PP. 1. epiſt. 2. c. 7. / Aruernen. 10. / 1. Bracar. 26. / Valentinum Hiſpaniæ cap. 6. / 5 Aurelianen. 5. / c. 28. Triburienſis ſub Arnolfo Imp.

17 Imò ampliùs dicit concilium primum Nicenum. c. 17. Si quis auſus fuerit aliquem qui ad alterum pertinet, ordinare in ſua eccleſia, cùm non habeat conſenſum ipſius, à quo receſſit clericus, irrita erit huiuſmodi ordinatio. / 2. Arelaten. 13. / Sardicen. 19. / Antioch. 22. / Sixtus PP. 2. epiſt. 2. / 1. Turonici 10.

Veneticum autem c. 10. Clericos ab epiſcopis ordinatos ſine permiſſu eorum, à quibus fuerant ordinandi, promouere ad ſuperiorem aliquem ordinem non præſumant.

18 Concilium Tridentinum: Vnuſquiſq; à proprio epiſcopo ordinetur. Quod ſi quis ab alio promoueri petat, nullatenus id ei, etiam cuiuſuis generalis aut ſpecialis reſcripti vel priuilegij prætextu, etiam ſtatutis temporibus permittatur: niſi eius probitas ac mores ordinarij ſui teſtimonio commendentur. Si ſecus fiat, ordinans à collatione ordinum per annum, & ordinatus à ſuſceptorum ordinum executione, quamdiu proprio ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpẽſus. Trident. Seſſ. 23. cap. 8.

Conſtitutionis huius rationem dat etiam concilium Elibertinum c. 24. Eo quòd (inquit) peregrè baptizati minimè ſit cognita vita.

Quòd ſi tamen cõtingebat epiſcopum aliquem laborare clericorum penuria, monebatur alter ei dare. 1. Carth. 5. / 3. Carth. 45.

19 Extra prouinciam ſuam non celebret epiſcopus ordinationes Antioch. 13. Vide titulum: Iuriſdictio.

20 Nullus quenquam ordinet, niſi qui localem ſe futurum primitus ſpoponderit. Valentinum Hiſpaniæ. c. 6. / Quod clariùs dicit Chalced. concil. c. 6. Nullum (inquit) abſolutè ordinari presbyterum aut diaconum, nec quemlibet in gradu eccleſiaſtico, niſi ſpecialiter eccleſiæ ciuitatis, aut poſſeſſionis, aut martyrij, aut monaſterij, qui ordinandus eſt pronuncietur. qui verò abſolutè ordinantur, decreuit ſancta ſynodus, irritam haberi huiuſcemodi manus impoſitionem, & nuſquam poſſe miniſtrare.

Seſſione 23. Trident. cap. 16. comprobato hoc canone dicitur: Cùm nullus debeat ordinari, &c.

21 Huic ſimile eſt, quod eadem ſynodus Trident. Seſſ. 21. cap. 2. præcipit neminem ordinari ſine titulo, vt vulgò loquuntur, hoc eſt, inquit ſynodus: ne quis clericus ſecularis, quãuis aliàs ſit idoneis moribus & ſciẽtia & ætate, ad ſacros

ordines

ordines promoueatur, niſi prius legitimè conſtet eum beneficium eccleſiaſticum, quod ſibi ad victum honeſtè ſufficiat. pacificè poſſidere. Vide locum.

22 Ipſe quoque Alexander. PP.3.c.5. partis primæ: Epiſcopus (ait) ſi aliquem ſine certo titulo de quo neceſſaria vitæ percipiat, in diaconum vel presbyterum ordinauerit, tam diu ei neceſſaria ſubminiſtret, donec in aliqua ei eccleſia conuenientia ſtipendia militiæ clericali aſſignet: niſi fortè talis qui ordinatur extiterit, qui de ſua vel paterna hæreditate ſubſidium vitæ poſſit habere. / Concil. Trident. Seſſ. 21. c.2. Et parte 30. cap.6. Alexander 3. / Si clerici qui in eccleſijs tuæ iuriſdictionis beneficia ſunt adepti, ad aliam diœceſim abſq; tua conſcientia & aſſenſu morandi cauſa tranſierint, beneficijs quæ à te habuerint, liceat tibi eos ſpoliare, niſi fortè diſciplinis ſcholaſticis inuigilauerint, aut cauſam rationabilem tibi oſtenderint quare reuerti non debeant. / 1. Arelaten. 22. / 3. Carth. 57.

23 Nil aliud voluère canones, qui iubent, vt qui in quibuſcunque locis ordinati fuerint miniſtri, in ipſis locis perſeuerent. 1. Arelaten 2 & 22. Chalcedon. 20. / 1. Turon. 11. / Mileuit.15. / 2. Toletan 2. / 2. Hiſpalen. 3. cauſam adijciens: Scribitur enim in lege Mundiali de colonis agrorum, vt vbi eſſe quiſque iam cœpit, ibi perduret. Non aliter & de clericis qui in agro eccleſiæ operantur, canonum decreto præcipitur, niſi vt ibi permaneant, vbi eſſe cœperunt / c. de agri. & cenſ. & colon. lib. 11. in pluribus legibus.

Volunt idipſum & illi canones, qui mandant, vt qui ad aliam tranſierit eccleſiam, ad eccleſiam quam priùs incoluerat, remittatur, compellente ad quem confugerit ſacerdote: vel ſi redire nolit, deijciatur à miniſterio. 1. Niceni 16. / 1. Arelaten. 22. / Antioch. 3. / Chalcedon. 10. / Gelaſius PP. epiſt. 1. c.25. / 2. Hiſpalen. 3. / 1. Anglican. 5. / c.31 Maguntiaci ſub Carolo magno. / Rhemen 20. / c 45. Aquiſgranenſis ſub Ludouico pio Imp. 1. / c. 24. Arelatenſis ſub Carolo magno, ſicut Maguntiacum / aut conſenſum habeat epiſcopi. Epaunen. 5.

Simili modo & Cabilonenſe concilium. c. 41. tempoie Caroli magni. Presbyter (ait) proprio loco dimiſſo ad alium migrans nequaquam recipiatur, niſi ſuę migrationis cauſam dixerit, & ſe innocenter vixiſſe in parochia in qua ordinatus eſt, ſub teſtibus probauerit, literis etiam, in quibus ſunt nomina epiſcopi & ciuitatum plumbo impreſſa. Quibus cogni-

cognitis & talibus inuentis quibus fides adhiberi poſsit, recipiatur.

25 Vt autem ad duas eccleſias in ſui ordinatione quiſquam conſcriberetur; atque ita hinc & illinc ſtipendia militiæ vix bene vno loco militans acciperet; res tam abſurda & irrationabilis nec practicabatur (vt ſic loquar) nec etiam tolerata fuiſſet, quum ijs tantùm perſoluta ſint militiæ clericalis ſtipendia, qui officium ipſi perſoluebant. Vide tit. Cleri.

Expreſsè tamen hoc etiam ſynodus Chalcedonen. prohibet cap.10. & repetitur canon 50. concilij Aquiſgranenſis ſub Ludouico pio Imp.1.

26 Ei cui aſcenſus (ait 14.Seſsio.Trid. ca.1.) ad ſacros ordines à ſuo prælato ex quacunque cauſa, etiam ob occultum crimen, quomodolibet etiam extra iudicialiter fuerit interdictus: aut qui à ſuis ordinibus ſeu gradibus vel dignitatibus eccleſiaſticis fuerit ſuſpenſus, nulla contra ipſius prælati voluntatem conceſſa licentia de ſe promoueri faciendo, aut ad priores ordines, gradus & dignitates ſiue honores reſtitutio ſuffragetur.

ORARE.

1 ORandi & pſallendi vnus per totam prouinciam ordo ſeruetur, ne quælibet diuerſitas apud ignotos ſeu carnales ſchiſmatis errorem videatur oſtendere, & multis extet in ſcandalum varietas eccleſiarum. 4.Toleta 2. / Venet.15. / 1.Braccar.19. / Epaunen.27. / Gerunden.1. / 11.Toleta.3.

ORATORIVM extructurus in agro: Vide Baſilicæ omnes.

2 Orantibus laicis locus non eſt apud altare inter clericos, ſed extra cancellos chori. 2.Turon.4.

Patrem pro filio, aut filium pro patre in precibus nemo proferat. 3.Carth.23.

3 Nec inter mulieres. Cæſaraugust.1.

4 Oraturus humi corpus ſuum proſternat ſemper & genua figat, exceptis diebus dominicis, & illis ſolennitatibus quibus eccleſia ob recordationem dominicæ reſurrectionis ſolet ſtando orare. c.37. Turonē. ſub Carolo Magno. Aug.epiſt.118.

5 Orationem dominicam omnes fideles à minimo vſq; ad maximū diſcant, & memoriter teneant, & ſæpiſſimè frequententent pro quotidianis peccatis, & ſenſum bene intelligant. 6.Conſtant.7. / ca.45. Maguntiaci ſub Carolo magno / Rhemen.2. / 4.Toleta 9.

4. Toleta.9. arguuntur qui die tantum Dominica eam legendam dicebant.
6 Poſt quotidianas matutinas & veſperas eam ſacerdos legat. Gerunden 10.
7 Legatur ante communionem in miſſa. 3.Toleta.2.
8 Iohannis Wiclef decimus nonus articulus hic damnatus eſt in concilio Conſtantienſi: Speciales orationes applicatæ vni perſonæ per prælatos vel religioſos non plus proſunt eidem quàm generales cæteris paribus.

Preces quibus in officio eccleſiaſtico liceat vti. vide titulum: Lector.§. 4.

ORANDI tempora & modus. Laod.18. & 19.

ORIGENES damnatus. lib.11.de ciuitate Dei. c.23. & lib.21. c.17. cur?

OSCVLVM damus nobis mutuò in miſſa,ac pacē poſt peracta illa myſteria precamur,vt cōſtet,nos ad omnia quę in myſterijs aguntur præbuiſſe cōſenſum. Innoc.PP.1.epiſt.1.c.1.

OSTIARIVS.

1 OStiarius cùm ordinatur, poſtquam ab archidiacono inſtructus fuerit qualiter in domo Dei debeat conuerſari, ad ſuggeſtionē archidiaconi tradat ei epiſcopus claues eccleſiæ de altario,dicens: Sic age quaſi redditurus Deo rationem pro his rebus quæ his clauibus recluduntur.4 Carth.9.
2 Is ab oſtio ne breui quidem tempore abeſſe ſinebatur. Laod. 43.

Pactiones in rebus eccleſ.Vide Alexand.PP.3.par.28.& 48.
3 Pallam ſacrā nec lauet nec tangat fœmina.Soter PP.epiſt. 2./ Bonifacius PP.1.teſte lib.Pontificali / Antiſiodoren.37.

Palladij hæretici error & depoſitio in concilio Aquileienſi.

PAPA.

1 PApam, ſeu ſedis Apoſtolicæ antiſtitem nemo iudicauit vnquam; aiunt trecenti de Marcellino PP.inquirentes / & Syluester PP.1. Præſul ſummus à quoquam non iudicabitur / & in concilio de Sixto PP.3. dictum eſt: Non licet aduerſus pontificem dare ſententiam. / & Adrianus PP.1. capitulum collegit illud Syluestri.PP. Vide titulum: Petrus.§.3.
2 Si tamen à fide exorbitet paſtor eccleſiæ,à fidelibus moneri poteſt & debet. Anacletus PP. epiſt.3. / Fabianus PP. epiſt.2. / Synodus Roma. 4. ſub Symmacho, tempore Theodorici regis / Ioannes PP.1.epiſt. decret. ad Zachariam / Nicolaus PP.1.ad Michaëlem Imp. antè citatum Areopagitam.

3 Quiſ-

3 Quiſquis clericus papa incolumi, eoque inconſulto, aut ſubſcriptionem pro Romano pontificatu commodare, aut pitacia promittere, aut ſacramentum præbere tentauerit, aut aliquod certè ſuffragium polliceri, vel de hac cauſa, priuatis conuēticulis factis, deliberare atque decernere, loci ſui dignitate atque communione priuetur. Concilium Roma. 1. ſub Symmacho. c.3.

Et ſymoniacè electo aut aſſumpto (ait Iulius PP. 2. Seſſ. 5. tertij Lateran.) nulla eſt poteſtas ſpiritalia aut temporalia adminiſtrandi, & ipſe à nullo pro Roma. pōtifice habeatur, & ſuis priuetur beneficijs. Notatu digna ſunt in ea bulla Iulij 2.

4 Eo verò inopinatè è vita ſublato, cùm de ſui ſucceſſoris electione non decreuerit, conſecretur is epiſcopus in quem totius eccleſiaſtici ordinis electio inclinauerit. Si autē (vt fieri ſolet) ſtudia cœperint eſſe diuerſa eorum, de quibus certamē emerſerit, vincat ſententia plurimorum: ſic tamen, vt gradu ſuo decidat qui captus promiſſione non recto iudicio de electione decreuerit. Concil. Roma. 1. ſub Symmacho PP. c.4.

Concilium Roma. ſub Nicolao PP. 1. cap. 1. Electio Romani pontificis in poteſtate Cardinalium epiſcoporum ſit. non electus ab ijs canonicè & concorditer, & deinde ſequentibus ordinibus religioſis clericis & Laicis, apoſtaticus habeatur, & non apoſtolicus. / Ille habeatur papa, Cardinalibus inter eligendum diſſidentibus, qui à duabus partibus eorum fuerit electus. Alexander PP. 3. cap. 1. part. 1.

5 Qui ad eccleſiaſticam notitiam pertulerit conſilia eorum qui aliter de pontificali elegerint ambitu, & rationabili probatione conuicerit; particeps actionis huiuſmodi non ſolum purgatus ab omni culpa ſit, ſed etiam non indigna remuneratione ſubleuetur. Roma. 1. concil. ſub Symmacho PP. c.5.

6 In concilio Conſtantienſi ſeſsione 41. recitatur Clementis ſexti PP. conſtitutio de victualibus ac miniſtris Cardinalium in conclaui exiſtentium. Clemens epiſcopus, ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam: Licet in conſtitutione à Felicis rec. Gregorio PP. decimo prædeceſſore noſtro ſuper electione Romani pontificis edita in concilio Lugdunenſi, inter cætera caueatur expreſſe, quòd ſi eundem pontificem in ciuitate, in qua cum ſua curia reſidebit, diem claudere contingat extremum, Cardinales in palatio in quo idem pontifex habitabat, omnes conueniant, & in eo ſinguli ſingulis tantummodo, niſi illi quibus ex patienti neceſſitate duo per-

mittuntur haberi,contenti ſeruientibus clericis vel laicis(pro vt elegerint) vnum cõclaue,nullo intermedio pariete,vel alio velamine,inhabitẽt in communi: Et quod diebus certis, non facta prouiſione de paſtore decurſis, panis,vinũ, & aqua tantum eiſdem cardinalibus, donec ſubſequetur prouiſio, miniſtretur. Quia tamen ſicut frequenti multorum aſſertione & in cardinalatu conſtitutorum percepimus,nonnulli ex cardinalibus in obſeruatione conſtitutionis ipſius grauati alias nimirũ extiterunt,multi quoq; ex ipſis duos in conclaui prædicto habuerint ſeruientes, nõ abſq; ſcrupulo conſcientiæ propter ambiguitatem dictorum verborum,videlicet, quibus ex patenti neceſsitate duo permittũtur haberi,in dicta conſtitutione (vt præmittitur) contentorum,nos prouidere ſuper his cupientes, ex his & certis alijs cauſis rationabilibus, quæ noſtrum ad id animũ induxerunt,rigorem conſtitutionis ipſius, & etiam ad fratrum noſtrorum ſupplicationem in his prouidimus temperandum, authoritate apoſtolica ſtatuẽtes,quòd cardinales poſtquam conclaue huiuſmodi ſeu clauſuram pro dicta celebranda electione intrauerint,ſinguli duos ſeruientes tãtum,clericos vel laicos,pro vt duxerint eligendos,ac etiam ſingulis præter panem, vinum & aquam in prandio & in cœna duntaxat vnum ferculum ſeu miſſum carnium vnius ſpeciei tantummodo,aut piſcium ſeu ouorum cum vno potagio de piſcibus vel carnibus principaliter non confectis & decentibus ſalſamentis,habere valeant vltra carnes ſalitas & herbas crudas,ac caſeum,fructus ſiue electuaria, ex quibus tamẽ nullum ſpecialiter ferculum conficiatur,niſi ad cõdimentum fieret vel ſaporem. Nullus verò eorum de alterius ferculo veſci poſsit. Liceat etiam eis ex decẽtia honeſtatis habere in clauſura huiuſmodi,cum in lectis cauſa quieſcendi vel dormiendi eſſe voluerint duntaxat,intermedia ſeu velamina ſimplicium tantummodo cortinarum, prædictis, & felicis recordationis Clementis Papæ quinti prædeceſſoris noſtri,& alijs conſtitutionibus apoſtolicis contrarijs, quibus per hoc in alijs derogare nolumus,non obſtantibus quibuſcunq;. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis & voluntatis infringere,vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Auinione, octauo idus Decembris, Pontificatus noſtri anno decimo.

7 Ioan-

7 Ioannis Wiclef articulus 41. damnatur Conſtantiæ: Electio Papæ à cardinalibus, à diabolo eſt introducta.

8 Eiuſdem cōcilij Conſtantienſis ſeſſione 39. Formam habes profeſsionis quam electus PP. facere debet. Ego .N. electus in Papam, omnipotenti Deo, cuius eccleſiam ſuo præſidio regendam ſuſcipio, & beato Petro apoſtolorum principi corde & ore profiteor, quamdiu in hac fragili vita conſtitutus fuero, me firmiter credere & tenere ſanctā fidem catholicam, ſecundum traditiones apoſtolorum, generalium cōciliorum, & aliorum ſanctorum patrum, maxime autē ſanctorum octo conciliorum vniuerſalium, videlicet primi Niceni, ſecundi Conſtantinopolitani, tertij Epheſini, quarti Chalcedonenſis, quinti & ſexti Conſtantinopolitanorum, ſeptimi item Niceni, octaui quoque Conſtantinopolitani, necnon Lateranenſis, Lugdunenſis, & Viennenſis generalium etiam conciliorum, & illam fidem vſque ad vnum apicem immutilatam ſeruare, & vſque ad animam & ſanguinem confirmare, defenſare & prædicare, ritum quoque pariter ſacramentorum eccleſiaſticorum catholicæ eccleſiæ traditum omnimodè proſequi & obſeruare. Hanc autem profeſsionem & confeſsionem meam per notarium ſcriniorum ſanctæ Romanę Eccleſiæ me iubente ſcriptam, propria manu ſubſcripſi, & tibi omnipotenti Deo pura mente & deuota conſcientia ſuper tali altari, &c. ſynceriter offero in præſentia taliū, &c Datum, &c.

9 Moriente Romano pontifice (ait concilium Romanum ſub Nicolao PP. 1.) vel cuiuſcunque ciuitatis nullus prǫſumat facultates eorum inuadere, ſed ſucceſſoribus eorum reſeruentur integræ.

10 Nos (ait Leo PP. 10.) felicis recordationis Honorij tertij & Bonifacij octaui Roma. Pont. contra hoſtiliter inſequentes aliquem Cardinalium Rom. Ec. & illis præſentia, conſilio, aut, &c. Seſsione 12. 3. Lateranenſis.

11 Electum cōſecrat epiſcopus Oſtienſis: vt ordinauit Marcus PP. 1. teſte Damaſo in lib. Pontificali.

12 Nomen papæ in miſſa recitetur, ipſeque commendetur. Vaſenſe cano. 4.

PAROCHIAE.

1 Parochiæ presbyteris ſunt à Dionyſio PP. aſsignatæ / & diaconis à Gaio PP. in populoſis vrbibus, vt videre eſt in eius epiſt. decretali.

2 Diuino quodam conſilio (ait Leo PP. 10. ſeſſio. 10. tertij

Lateranen.) eccleſia parochias inſtituit, diœceſes diſtinxit, epiſcopos creauit, &c.

Parochia quando viſitanda. in tit. eccleſia.

Quando multiplicandæ. Conc. Trident ſeſſ. 21. cap. 4.

PASCHA.

1 PAſcha die Dominico ſemper celebrandum eſt. Pius PP. 1. epiſt. 1. ad vniuerſos, &c./ Victor. PP. epiſt. 1./ 1. Arelaten. 1./ Romanum concil. ſub Syluestro PP. act. 1. c. 2. / non cum Iudæis, qui non niſi luna decimaquarta illud celebrant. Antiochenum concil. c. 1. quod citat Nicenum. 1.

Contendebatur olim quo die foret celebrandum. & eccleſiis minoribus maior eccleſia præſcribebat eccleſiam. 3. Carth. 1. & 41./ 1. Arelaten. 1. / 4. Carth. 65/ 5. Carth. 7./ 4. Aurelia. 1./ 4. Toleta. 4. / 2. Braccar. 9.

2 Innocentius PP. 1. epiſt. 11. mandat celebrari. 11. die Kalendarum Aprilium./ Vigilius quoque PP. epiſt. 1. c. 5./ 1. Anglicanum c. 1. hoc clarius dicit: Celebremus illud omnes dominica prima poſt decimam quartam lunam.

3 Sex diebus eius ſolennitas durauit. 2. Mantiſconen. 3.

PASTOR.

1 PAſtores eccleſiæ pro meritis plebis ſæpe deprauantur. Anacletus PP. epiſt. 3. / Euariſtus PP. epiſt. 2.

Paſtoratu donandus profiteatur aliquid. titulo, Ordinis. §. 5. Vide §. 2. in tit. Papa. iſtud exemplis probat Vincentius Lyrinenſis.

2 In Parochialibus, &c. Conc. Trident. ſeſſ. 24. c. 13.

Paſſionis Dominicæ hiſtoria populo quotannis prædicetur. 4. Toleta. 6.

Patibulis pro ſceleribus ſuis appendendis danda eſt communio, ſi de omnibus peccatis ſuis puram confeſſionem egerint. Wormatien. 80.

PATRINVS.

1 PAtrinus non poteſt abbas aut monachus eſſe. Antiſiodor. 25.

2 Nec vllus propriam prolem de fonte baptiſmatis ſuſcipiat. c. 55 Maguntiaci ſub Carolo magno.

Hinc ſpiritalis ſurgit affinitas. vide c. 31. Cabilonen. temp. Caroli magni/ & Alex. PP. 3. c. 2. part. 32.

3 Patrini eos quos de fonte lauacri ſuſceperūt, erudire ſummopere ſtudeant, quia pro eis fideiuſſores exiſtunt. cap. 19. Arelaten. ſub Carolo magno / c. 47. Maguntiaci ſub eodem.

Patre

Patronatus. Vide Ius patronatus. Con. Trid. ſeſſ. 14. cap. 12. & 13. ſeſſ. 24. c. 3. in fine. ſeſſ. 25. c. 9.

PAVPERES.

1 PAuperes ſuos vnaquæq; ciuitas ſecundū vires ſuas paſcat. 2. Turo. 5. / idipſum vult c. 36. Turo. ſub Carolo magno.

Pauperum oppreſſor. tit. oppreſſor. Vide titulum: Senes.

2 Contra vexatores dentur eis ab epiſcopo defenſores. 5. Carth. 9. Vide titulum: Oppreſſor.

3 Potentes non emant fraudulenter res eorum. cap. 23. Arelaten. ſub Carolo magno. / c 7. Maguntiaci ſub eodem.

PAVLVS Samoſatenus docebat, Chriſtum nō deſcendiſſe de cœlis, ſed merum hominem ex Maria prodijſſe. tempore Dionyſii PP. & 1. Bracca. 3.

Peccat vnuſquiſque quotidie, vt etiam ſancti quamdiu hic viuunt, nō mendaci humilitate, ſed veraci confeſſione poſſint quotidie dicere pro ſeipſis: Si dixerimus quia peccatum non habemus, noſipſos ſeducimus: &, Dimitte nobis debita noſtra. Mileuita. concil. c. 6. 7. & 8.

Penſiones. De his vide Conc. Trident. ſeſſ. 24. c. 13.

PECCATVM.

1 PEccati authorem Deum eſſe dicentes, & mala opera æquè vt bona operari, anathema ſint: Concilium Trid. ſeſſ. 6. cano 6. Vide Auguſt. lib. 1. contra duas epiſt. Pelag. ca 3. Proſperum ſententia 14. ad cap. Gallorum. & reſpon. ad 10. obiectionem Vincentianam.

Peccatum multitudinis inultū hic manet. Innoc. PP. 1. epiſt. 22. c. 6. & epiſt. 24. c. 1. / Aug. epiſt. 50. & 64. & enchiridij c. 80. Cyprianus epiſt. 3. lib. 1.

Peccatum originale vnicuique proprium ineſt. Conc. Trident. ſeſſ. 5. decreto 1.

Non raditur, ſed verè tollitur in baptiſmo, ibidem: & ſumptum eſt ex Auguſtino, lib. 1. cōtra 2. epiſt. Pelag. cap. 13.

Peccatum originale an Maria virgo habuerit, necne, incertum atq; indefinitum reliquit ſynodus Trident. ſeſſ. 5. decreto de peccato originali: ſecuta conſtitutiones ea de re Sixti 4. in Extrauagante.

Graue nimis, peccatum verò actuale, ne minimū quidem vnquā admiſiſſe, docet ibidē Conciliū, eccleſię eſſe ſentētiam.

Peccata venialia etiam iuſtiſsimi quiq; in hac vita cōmittunt, & ſi propter illa non deſinant eſſe iuſti Con. Trid ſeſſ. 6. c. 11. & cano. 23. Con. Mileuit. c. 6. vide & conc. Carthaginenſe.

Iuſtos in omni opere bono ſaltem venialiter peccare, orthodoxæ religionis doctrinæ contrarium. Concil. Trident. ſeſſ.6.cap.11. & cano.25.

Si quis dixerit, nullum eſſe mortale peccatum niſi infidelitatis, anathema ſit. Concilium Trident. canone 27.

Peccato mortali quolibet amittitur gratia Dei, ſed non fides; Concil. Trident. ſeſſ.6. cap.15. & cano.27. & 28.

Venialia peccata non eſt neceſſarium confiteri ſacerdoti, ſed mortalia vniuerſa, ſynod. Triden. ſeſſ.14. cap.5.

Peccata atrociora non à quibuſuis, ſed à ſummis duntaxat ſacerdotibus per abſolutionem dimitti poſſunt: Concil. Triden. ſeſſ.14. cap.7.

PERIVRIVM.

1 Periurio eadem quæ adulterio aut homicidio ſpõte commiſſo pœnitentia imponitur. Eutychianus PP.1.

A communione biennio clericus remouetur qui peierauit in cauſis iureiurando finiendis. 3. Aurelia. 8. cau. 22. q.5. Qui peierat.

2 Peierans etiam coactè, tres pœniteat quadrageſimas. Pius PP.1.

3 Peierans voluntariè, poſtea ad ferendũ teſtimonium non admittitur. 1. Mantiſco.17.

4 Inducens alterum ad peierandum, vſque ad vitæ exitum non cõmunicat. 1. Mantiſco.17./c.34. Turonenſis ſub Carolo magno.

5 Martinus PP.5. in concilio Conſtantien. iubet inquiſitoribus, vt quærant à ſuſpectis de fide, vtrum credãt periurium ſcienter commiſſum ex quacunque cauſa vel occaſione, pro conſeruatione vitæ corporalis, propriæ vel alterius, etiam in fauorem fidei, ſit mortale peccatum.

PEREGRINANDI ad loca & limina Apoſtolorum vel quorumlibet ſanctorum, propoſitum bonum eſt, modò non id malo ac prauo animo facere velis, vt illi, qui vel ideo id faciunt (inquit concil. Cabilonen. ca.45. tempore Caroli magni) vt maiorem habeant materiam mendicandi. de quorum numero ſunt illi, qui circumquaque vagantes, illò ſe pergere mentiuntur, vel quia tantum ſunt vecordes, vt putent ſe ſanctorum locorum ſola viſione à peccatis purgari; non attendentes quod ait B. Hieronymus: Non Hieroſolymam vidiſſe, ſed Hieroſolymis bene vixiſſe laudandum eſt. De quibus omnibus, domini Imperatoris, qualiter ſint emendanda, ſenten-

ſententia expectetur. Qui verò peccata ſua ſacerdotibus in quorum ſunt parochijs confeſsi ſunt, & ab his agendæ pœnitentiæ conſiliũ acceperunt, ſi orationibus inſiſtendo, eleemoſynas largiendo, vitam emendando, mores componendo, Apoſtolorum limina vel quorumlibet ſanctorum inuiſere deſiderant, horum eſt deuotio omnibus collaudanda.

Peregrinandi votum an poſsit commutari. Alexand. PP. 3. p. 35. ca. 3.

PERSECVTIONEM patientes epiſcopos pro fide laudat Zepherinus PP. epiſt 2. / Euſebius PP. 1. epiſt. 2. / Sixtus PP. 2. epiſt. 2. / Felix PP. 2. duabus poſterioribus epiſtolis.

PERSECVTIO.

1 PErſecutiones & tribulationes pro catholica fide, & eccleſiaſtica re, & Chriſtiana religione patientem, honore omni à ſacerdotibus honorandum, & per diaconum eſſe nutriendum. 4. Carth. 43.

2 Impeti poſſunt humanis præſumptionibus quæ diuino ſunt iudicio conſtituta, vinci autem quorumlibet poteſtate non poſſunt. Gelaſius PP. ad Anaſtaſium.

3 Prædicans paganis euangelium, ſi ſupportare non valuerit eorum perſecutionem, habet præceptum dominicum vt in aliam ingrediatur ciuitatem. Zacharias PP. ad Bonifa. epiſcopum epiſt. 5. / Nicolaus PP. 1. apud Gratia. 7. q. 1. cap. Sciſcitaris. Qui bene addit: Cum tranquillitas reddita fuerit diuina pietate, ſopitaq; furentiũ infeſtatio, mox gregem perquirere, & in vnũ colligere, & eius animos cœleſtis patriæ pace ac potiſsimum ſecuritate prędicata, ſurſum erigere debemus. Matth. 10

Perſeuerantiam in iuſtitia vſque ad finem, nemo ſibi abſoluta certitudine polliceatur. Concil. Trident. ſeſſ. 6. cap. 13. & canone 16. Vide Aug. lib. de bono perſeueran. cap. 13.

PERSONAE tres ſunt, vna tamen earum eſt diuina natura. 5. Conſtantinop. actio. 4. ca. 1. / 1. Braccar. 11. / Vigilius PP. c. 2 epiſt. 1.

Harum proceſſum explicat Sixtus PP. 1. epiſtola ad Gratum. Titulus, Trinitas videatur.

PETRVS ET PAVLVS.

1 PEtrus & Paulus Apoſtoli eodem anno & die occiſi ſunt. Anacletus PP. epiſt. 3. / Gelaſius PP. in decreto de apocryphis / Nicolaus PP. 1. poſt medium epiſt. ad Michaelem Imp. / Niceni concilij primi præfatio / Aug. lib. 1. de conſenſu euang. c. 10.

Tranſlatio eorum. Cornelius PP. epiſt.1.

2 Romam in carne venientes (inquit Nicolaus PP.1. ad Michaëlem) vitæ verbum euangelizantes, ab ea erroris caliginem amouentes, veritatis lumine mentes hominum illuſtrantes, & in ea vno eodemque die martyrium conſummantes, ſanctam Romanam eccleſiam roſeo cruore ſuo conſecrauerunt.

3 Petri tamen poteſtas eminet ſupra poteſtatem aliorum Apoſtolorum. Melchiades PP. in epiſt. ad epiſc. Hiſpaniæ. / Anacletus PP. epiſt.2. / Marcus PP.1. ad epiſcopos AEgypti. / Felix PP.2. maximè c.19. epiſt.1. / Vigilius PP. epiſt.1. c.7. Vide titulum: Eccleſia.

Seſſio.8. Ioannis Hus articulus ſeptimus Conſtantiæ damnatus eſt: Petrus non eſt, nec fuit caput eccleſiæ ſanctæ catholicæ.

4 Prærogatiua eius eſt, vt fides illibata in finem vſque per eum, ſucceſſoreſq; eius perduret. Marcus PP. 1. ad epiſcopos AEgypti: & Agatho PP. ex eo, in ſynodo Conſtantinop.6. actio.4. / Ennodius diaconus libello pro Symacho PP. à ſynodo Roma. comprobato. / Vide titulum: Sedes apoſtolica.

Philoſophi cum philoſophorum principia aut cõcluſiones à recta fide deuiantes (vt quod mundus ſemper fuit, anima eſt mortalis) auditoribus ſuis prælegunt, eis etiam religionis Chriſtianæ veritatem manifeſtẽt. Leo PP 10. ſeſſio.8. Later.3.

PLACITA publica & ſecularia neque in atrijs baſilicarum, neque in ipſis baſilicis fiant, dicente Domino: Domus mea, domus orationis vocabitur. c 22. Arelaten. ſub Carolo mag. / c.39. Turonen. ſub eodem. / c.40. Maguntiaci ſub eodem. / c.21. Moguntienſis. Quando non ſint habenda, vide in titulo: Quadrageſima. &, Dominica die.

POENA.

POEnam talionis ſuſtinet, qui probare non poteſt crimen quod obiecit, quiſquis ille ſit. 7. Carth.5. / Fabianus. PP. epiſt.3. / Damaſus PP.2. q.3. c. Calũniator. / Sixtus PP.3. c.4. epiſt. ſuæ. / 2. Braccaren.8 / 1. Arelaten.24.

Pœnam temporalem manere hic vel in futuro ſeculo ſoluendam, remiſſa æterna per ſacramenta; Synodus Trident. ſeſſ.6. cano.30. & ſeſſ.14. cap.8. & cano.12.

POENITENTIA.

Ierem.18. 1 Pœnitet Deum, ſi quæ ordinarat immutet 8. Toleta. 2.

Ezech.33 POENITENTIA, per quã lapſi à iuſtificationis gratia reparantur, ſecunda poſt naufragium tabula. Concil. Trid. ſeſſ.6.

ſeſſ.6.cap.14.& ſeſſ.14.cano.2. / ex Hieron.in epiſtola ad Demetriadẽ,quæ incipit: Inter omnes; & Tertul.lib.de pœnit.

Pœnitentiam poſt lapſum longe aliam eſſe à baptiſmali. ibidem,& ſeſſ.14. cap.2.& 8. Optima pœnitentia noua vita, damnatur in concil. Trident.ſeſſ.14. cano 13.& cap. 8.

Miniſter huius ſacramenti,eſt ſolus epiſcopus vel ſacerdos, conc. Florent.in decreto Armenorum. Conc.Triden.ſeſſ.14. cap.6.& cano.10.

Pœnitentiæ ſacramentum à Chriſto inſtitutū: ſyno.Trid. ſeſſ.14.cap.1. Pœnitentia nunquam non neceſſaria fuit ad remiſſionem peccatorum impetrandam, ibidem.

Forma ſacramenti pœnitētiæ.Ego te abſoluo,&c.Materia verò pœnitentis actus,contritio,confeſſio, ſatisfactio: Conc. Tridēt.ſeſſ.14.cap.3. Conc.Florent.in decreto Armenis dato.

Effectus huius ſacramenti, eſt remiſſio peccatorum,& reconciliatio cum Deo. Ibidem.

Pœnitentia non modò ex grauioribus, ſed etiam ex leuioribus commiſſis geritur.Innocentius PP.1.cap.7.epiſt.1.

Pœnitentiam imponēs attendere debet,&c.Alexander PP. 3. part.35.c.1.

2 Quæ autem de grauioribus geritur peccatis, ea duplex eſt,priuata & publica ſeu ſolennis.

3 Subijciuntur verò publicæ pœnitentiæ non quicunque grauius deliquerint, ſed qui publicè peccârint. 4.Toleta.53 / c.26.Arelaten.ſub Carolo magno. / Rhemen.31. / Ticinenſis ſynodus. De eodem Concil Trident.ſeſſ.24.cap.8.reformat.

De Pœnitētiario in Cathedralibus eccleſijs. Trid.ibidem.

Et quia oculatim noſcebantur quotquot erant huiuſmodi pœnitentiæ ſubditi,non autem qui abſconsè pœnitentiam agebant: hinc vulgari appellatione, quaſi ſoli, appellabantur pœnitentes. Pœnitentem dicimus (inquit 1.Toletanum c.2.) qui poſt baptiſmum aut pro homicidio, aut pro diuerſis criminibus,grauiſſimiſque peccatis publicam pœnitentiā gerit.

4 Publicæ ac ſolennis huius pœnitētiæ conditiones ac qualitates ex varijs canonibus colligere licet. Conciliū Agathēſe cap.15.Pœnitentes (inquit) tempore quo pœnitentiā petunt, impoſitionem manuum & cilicium ſuper caput à ſacerdote (ſicut vbique conſtitutum eſt) conſequātur. ſi autēm comas non depoſuerint,aut veſtimenta nō mutauerint,abijciantur./ Idipſum inſinuant.3.Toleta.c.12./4.Toleta.54./6.Tolet.7./ Epiſt.cleri Romani ad Cypr.to.1.conc.Pulſent ſanè fores,&c.

Omni

Omni tempore ieiunij (ait 4.Carth.80. manus pœnitentibus à ſacerdotibus imponatur./ cuius rei meminit Laod.19. / 3.Toleta.11. / Leo PP.1.c.2.epiſt.90.

Pœnitentes ijdem mortuos ad eccleſiam & afferre & ſepelire debebant.4.Carth.81.

Genua flectere ſeu flexis genibus orare debent & diebus remiſsionis.4.Carth 82.

In lib.9.hiſt.eccleſ.tripart. c.35. In occidentalibus (ait Zozomenus) ſeruatur eccleſijs, & maximè apud Romam, vbi etiam locus eſt certus pœnitentium. Stant enim rei, & velut in lamentationibus conſtituti. Cum enim ſacra celebratio fuerit adimpleta, illi communionem non percipientes cum gemitu & lamentatione ſeipſos in terram proſternunt. Ad quos concurrens epiſcopus, & ipſe cum lachrymis & gemitu ſpirituali proſternitur, & omnis eccleſiæ plebs fletibus inundatur. Poſt hoc autem prior ſurgit epiſcopus, & eleuat iacentes à terra. Tum competenter pro pœnitētibus facta oratione, dimittit omnes. At illi afflictionibus ſponte vacantes aut ieiunijs.aut abſtinentia lauacri, aut ſuſpenſione ciborum, aut rebus alijs quæ iubentur, expectant cõmune tempus quod decernit epiſcopus. Conſtituto verò tēpore velut quoddam debitum exoluentes, afflictione de peccato curati, cũ populo communione participantur.

5 Auguſtinus epiſtola ad Macedo. quæ eſt 54.dicit, Cautè ſalubriterq́; prouiſum eſt, vt locus illius humillimæ pœnitentiæ ſemel in eccleſia concedatur, ne medicina vilis minus vtilis eſſet ægrotis, quæ tanto magis ſalubris eſt, quanto minus contemptibilis fuerit. Hæc Auguſtinus.

Huic Syricius PP. c.5.epiſt.1. ſuffragatur, dicens de reuerſis ad defleta peccata: De quibus, quia iam ſuffugium non habent pœnitendi.ſ.ſolenniori illo modo, &c.

6 Qui ſuſceptam publicè pœnitentiam intermiſerint, & ad prioris erroris conſuetudinem reuoluti, vitæ ſe ſeculari conuerſationique reddiderint, non ſolum à communione dominicorum ſacramentorum, ſed etiam à conuiuijs fidelium ſunt ſubmouendi. Venetici 3. / 1.Turon.8. / Epaunen.23. / 1.Aurelian.13. / 3.Toleta 11. /

4.Toleta. ca.54. Quod ſi aliqui per potentiam irreuocabiles ſunt, nec admoniti reuertuntur, vt veri apoſtatæ coram Eccleſia anathematis ſententia condemnentur. / 6.Toleta. 7.

7 Negligentiores pœnitentes tardiùs recõcilientur. 4. Cartha.75. / Ilerden.1.

Contra hos loquitur Cabilonen. Caroli magni tempore c.35. Multi (inquiens) in pœnitentia non tam peccati remiſſionem, quàm temporis conſtituti expectant expletionem. & ſi carnium & vini vſus eis interdictus eſt, mutata non voluntate, ſed eiuſdem cibi aut potus perceptione, intantum delitijs ſuis indulgent, vt delitioſiùs his interdictis, aliorum ciborum vel potionum appetitu viuere cognoſcantur. Spiritalis autem abſtinentia eſt, quæ in pœnitentibus potiſſimum vigere debet; & quorundam ciborum ac potionum perceptiones & deſiderium fugere debet. ille, inquam, ille magis parſimoniæ ſeruire cenſendus eſt, qui ſibi non ſolum quarundam rerum perceptiones, ſed delectationes corporis penitus interdicit. /

8 De illis qui acta pœnitentia, tanquam canes ac ſues, ad vomitus priſtinos ac volutabra redeunt, quoniam iam ſuffugium non habent pœnitendi (.ſ. ſolenniter) decernimus, vt ſola intra eccleſiam fidelibus oratione iungantur: ſacris miniſteriorum celebritatibus, quamuis non mereantur, interſint. A dominicæ autem menſæ conuiuio ſegregentur, vt hac ſaltem diſtrictione correpti & ipſi in ſe ſua errata caſtigent, & alijs exemplum tribuant, quatenus ab obſcœnis cupiditatibus retrahantur. Quibus tamen, quoniam carnali fragilitate ceciderunt, viatico munere, cum ad dominum cœperint proficiſci, per communionis gratiam volumus ſubueniri. Syricius PP. epiſt.1.ca.5.

9 Loca habebant varia adſtricti ſolenni pœnitentiæ; nam quidam cum energumenis orabant, quidam inter catechumenos. Ancyra.16. / 1.Niceni.13. / 2.Arelat.11. / Ilerden,9. / Felix PP.3.c.2.epiſt.decretal.

10 Iuuenibus imponi non permiſere Felix PP. 3. epiſt. 1. ca.4. / 3.Aurelianen.24.

Imò non niſi homini annorum quadraginta. Concil. Roma. ſub Syluestro ca 12.

11 Nec coniugatis matrimonio, niſi ex mutuo conſenſu. 2.Arelaten.22. / Leo PP.1.epiſt.90. / 3.Aurelia.24.

Syricius PP. c.5.epiſt.1.

Sextum Toletanum c.8.ex Leo.PP.1.epiſt.90. Coniugatus iuuenis addictus pœnitentiæ, dum mortis formidatur caſus (inquit) ſi fortè fuerit incontinens, redeat ad priſtinum coniugium,

ſugium, ne poſtea adulterij incurrat lapſum, quouſque poſſit adipiſci temporis maturitate continentiæ ſtatum. / Wormatien.37.

POENITENS alteri nubens defuncto coniuge, cum eodem ab eccleſiæ liminibus arceatur. 2.Arelaten. 21. / 4. Toletan.54.

10 Solennem illam pœnitentiam agere clerico vlli non conceditur. Syricius PP.epiſt.1.cap.14/ Leo.PP.1 cap.2.epiſt.90. ad Ruſticum Narbonen.

Hoc poſtea non vbique obſeruatum eſt. dicit enim primum Arauſica. ca 4.

Pœnitentia deſiderantibus etiam clericis nõ eſt neganda./ 1. Aurelianen. 14.

11 Sacerdos pœnitentiam imploranti, abſque perſonæ acceptione pœnitentiæ leges iniungat. 4.Carthaginen. 74.

De eodem Cabilonenſ. capite 25. tempore Caroli magni.

12 Salutem homini adimit quiſquis mortis tempore pœnitentiam denegauerit, & deſperat de clemētia Dei, qui eum ad ſubueniendum morienti ſufficere, vel in momento poſſe non credit. Perdidiſſet latro in cruce præmium ad Chriſti dextram pendens, ſi illum vnius horæ pœnitentia non iuuiſſet. cum eſſet in pœna promittit, & per vnius ſermonis promiſſionem habitaculum paradyſi Deo promittente promeruit. Vera ergo ad Deum conuerſio in vltimis poſitorum, mente potius eſt exiſtimanda quàm tempore, propheta hoc taliter aſſerente: Cum conuerſus ingemuerit, tunc ſaluus erit. Cum ergo Dominus ſit cordis inſpector, quouis tempore non eſt deneganda pœnitentia poſtulanti, cùm ille ſe obliget iudici, cui occulta omnia nouerit reuelari. Celeſtinus PP.1. epiſt.2. c.2./ Sic Leo. PP. 1.epiſtola. 89. idem decernit: Quia (inquit) miſericordiæ Dei nec menſuras poſſumus ponere, nec tempora definire. / & 4.Carth. 76. & loquuntur etiam de eo qui morbi vehementia vel iam adactus in furias, vel mutus effectus fuerit, vbi accerſitus adfuerit ſacerdos ei, qui antè pœnitentiam & reconciliationem ſimul petierit/ Epaunen. 36. / ſimilis eſt ſententia 11. Toletani. cap. 12. vbi citatur Leo. PP. / 12. Toletani. 2. / Agathen. 15. / Innocentius PP. 1. epiſt.1. cap.7. / Felix PP. 3. cap.3. epiſt. 1. Vide titul. Deſperandum. §. 2.

Luc. 23. Ezech. 18 & 33. Iſaiæ 43. Pſal.129. Iſaiæ 59.

Auguſtinus cap. vltimo libri prioris de adulterinis coniugijs:

gijs: Quæ baptiſmatis (inquit) eadem reconciliationis eſt cauſa. Vide titulum: Baptiſmus. §.18.

13 Presbyter eam tunc negans, reus eſt animarum. Iulius PP. 1. 26. q. 6. c. Si presbyter.

14 Si ſuperuixerit, admoneatur ab his qui teſtati ſunt eum petijſſe pœnitentiam iniungi ſibi, petitioni ſuæ ſatisfactum, & ſubdatur ſtatutis pœnitentiæ legibus. 4. Carth. 76. & canones. §. 12. / 1. Araus. 3.

15 Extra periculum autem, non quouis tempore, ſed in cœna Domini, ſeu feria quinta ſeptimanæ vltimæ Quadrageſimæ, ſi pœnitentiam expleuerant, reconciliabantur pœnitentes. Soter. PP. apud Gratianum de conſecrat. diſtinct. 2. cap. In cœna Domini. / Innocentius PP. 1. cap. 7. epiſtola prima. / cap. 47. Cabilonenſis tempore Caroli Magni, rationem, vt cæteri canones, aſſignans: Ad percipienda corporis & ſanguinis Dominici ſacramenta cum alijs fidelibus.

Periculi caſum ponit Cyprianus etiam epiſtola ſecunda libri primi epiſtolarum, dicens: Ne igitur quod ore noſtro, &c.

16 Reconciliationem hanc canones factam dicunt per manuum ſacerdotis impoſitionem ſeu abſolutionem, & ſanctæ communionis ſeu euchariſtiæ conceſſionem, à cuius perceptione ſemoti erant. 4 Carthag. 76. & 78. / Leo. PP. 1. epiſto. 89. / 1. Arauſic. 3. / Felix PP. 3. cap. 4. epiſt. 1. qui citat 1. Nice. cap. 13.

Pro qualitate cuiuſque delicti impoſitam fuiſſe, vide in titulo: Confeſſio.

PONTIFEX.

1 Pontificum ſacra authoritas & regalis poteſtas, duo ſunt quibus principaliter mundus hic regitur. Gelaſius PP. epiſt. ad Anaſtaſium Auguſtum.

Prebendæ eccleſiaſticæ. titulo, Beneficia.

2 In quibus tanto grauius eſt pondus ſacerdotum, (ait ibidem Gelaſius) quanto etiam pro ipſis regibus hominum in diuino reddituri ſunt examine rationem. & ſi enim hi humano generi dignitati præſideant, rerum tamen præſulibus diuinarum deuoti colla ſubmittunt, atque ab eis cauſas ſuæ ſalutis expectant, inque ſumendis cœleſtibus ſacramentis ſubdi ſe debere cognoſcunt.

PRECARIAE mentio ſit. 6. Toleta.5. / Rhemen. 36. & 37. / Moguntienſis 20.

PRAEDESTINATIONIS Dei temerariam præſumptionem, quia quis certò ſtatuat ſe de numero prædeſtinatorũ eſſe, ſummopere eſſe cauendam. Concil. Trident. ſeſſ. 6. cap. 12. & cano 15. Vide Auguſtinum cap 13. de corrept. & gratia.

PRAEDESTINARI aliquos diuina poteſtate ad malum, qui auſus fuerit dicere, anathema ſit. Concilium Arauſicanum 2. cap. 25. / Concil. Trident, ſeſſ. 6. cano. 17.

PRAEDIA diuinis vſibus tradita quiſquis humanis applicat, ſacrilegus eſt. Pius PP. 1. apud Gratia. 12. quæſt. 2. / Vrbanus PP. 1. in epiſt. decretali. / Maguntien. 11. Vide Proſperũ lib. 2. de vita contemp. cap. 16. & Aurelianen. 3. cap. 12. De vera poſſeſſione. 2. Lateran. 40.

PRAEDICARE verbum Dei cuius ſit, habes in titulo, Epiſcopus, §. 41. 42. & ſequentibus.

PRAEDICATORES euangelij quales eſſe oporteat, quomodo aduerſus improbos defendendi per epiſcopos, ſi bene: quomodo caſtigandi, ſi male prædicent. Conc. Tridẽt. ſeſſ. 5 cap. 2. de reformat.

Religioſi in monaſterijs ſuis ſine ſuperioris licẽtia, in templis parochialibus ſine epiſcopi aut paſtoris licẽtia prædicare non poſſunt. Ibidem.

Admonendi ſunt potẽtes (ait Tycinenſis ſynodus ſub Ludouico Imp.) vt ad maiores eccleſias vbi prędicationem audire poſſint, conueniant. & quantum dono omnipotentis Dei diuitijs & honoribus cæteros antecedunt, tanto ad audiendum præcepta conditoris ſui alacrius feſtinent.

PRAEFATIONES has nouem in ſacro catalogo tãtummodò inuenimus recipiendas, quas longa retro veritas in Roma. Eccleſia hactenus ſeruauit; vnam in albis paſchalibus, aliam de aſcenſione Domini, tertiam de pentecoſte, quartam de natali Domini, quintã de apparitione Domini, ſextam de Apoſtolis, ſeptimam de ſancta Trinitate, octauam de cruce, nonam de ieiunio & quadrageſima. Pelagius PP. 2. epiſt 4. ad epiſcopos Germaniæ & Galliæ. De conſec. diſt. 1. c. Inuenimus: attribuitur iſtud Gelaſio.

PRESBYTER.

1 PResbyter nullus ordinetur qui triginta ætatis ſuæ non impleuerit annos. Fabianus apud Gratia. diſtinct. 78. c. Si

quis

quis 30./ Neoceſar.11./ Agathen. 17./ Bonifacius PP.1. apud Gratian.diſt. 78./4. Toletan. 18.& 19./c.12. Turonen. tempore Caroli magni.

2 At Zacharias PP. epiſt. ad Bonifac. quæ eſt 5. Inquiſiſti etiam hoc(inquit)ſi ante trigeſimum annum liceat ſacerdotem ordinari bonum,vt ordinetur is ſolum, qui eius ſit ætatis,ſi inueniri poteſt.Si autem minimè reperiuntur,& neceſſitas expoſcit, à viginti quinque annis & ſuprà leuitæ & ſacerdotes ordinentur. Vide Concil Trid. Seſſ 23. c. 12.& 14.

Anaclet. PP. epiſt. 2. annotat, nullum eorum qui ante Abraham vixêre, appellari presbyterum, quamuis longior illorum vita fuerit: atque ita,non à longæua vita nomen impoſitum, ſed, &ç.

2 Epiſcopo & omnibus presbyteris eius capiti manus imponentibus, ac traditione orarij & patenæ ordinatur. 4. Carth. 3. / 4. Toletan. 27.

3 Qui literas neſcit, non ordinetur presbyter, quandoquidem laicos docere habet. Hilarius PP c.3.epiſt. ad epiſcopos Tarracon./ 4.Toletan.24./8.Toletan 8./imò niſi & literas nôrit, & baptizandi ordinem. 2. Aurelian.15.

Imò niſi pſalterium & cantica vſualia vel hymnos perdidicerit. 8. Toletan. 8.

Libellus officialis, ſeu rationem gerendi eccleſiaſtici officij continens,detur ei cum ordinatur.4.Toletan.25.Sic monet 2.Lateranen.c. 27. Epiſcopi promouendos in ſacerdotes diligenter inſtruant & informēt,vel per ſeipſos, vel per alios viros idoneos ſuper diuinis officijs & eccleſiaſticis ſacramentis, qualiter ea ritè valeant celebrare, quoniam ſi ignaros & rudes de cætero ordinare præſumpſerint, & ordinatores & ordinatos graui decreuimus ſubiacere vltioni. Sanius eſt enim, maximè in ordine ſacerdotij, paucos bonos quàm multos malos habere miniſtros. quia ſi cæcus cæcum duxerit, ambo in foueam dilabuntur.

Si vel inuitus vel reclamās ſit quiſpiam ordinatus,ordinationem ratam eſſe videntur & dicere,& probare. 8.Toletan. 7./ Simplicius PP. epiſt.2. / vide 3 Aurelianen.7.

4 Ad ſacerdotium nemo poteſt aſſumi in vinculo coniugij conſtitutus, niſi fuerit promiſſa conuerſio (ſcilicet ad continenter viuēdum)ipſius & vxoris. 2.Arelaten.2./Gangren.4. indicatur id obſeruatum.

Vide titulum: Continentia.§.1. 2. 3. &ç.

5 Quod ſi ad torum vxorum ſuarum redire voluerint (ait Agathen. c. 9.) PP. Innocentij ordinatio, vel Syricij epiſcopi authoritas ſeruetur, vt ſine ſpe veniæ excidant in perpetuum à gradus ſui dignitate. Syricius PP. epiſt. 1. c. 7 / Innocent. PP. 1. epiſt. 3. c. 1 / Antiſiodoren. 21.

6 Presbyter ſi vxorem duxerit, ab ordine ſuo deponi debet. Neoceſar. 1. / Rom. concil. ſub Syluestro c. 19. / Maguntien. 19. tempore Arnulphi Imp.

Presbytera erat preſbyteri relicta. Antiſiod 21. / 2. Turon. 20. / Laod 11 ſenior vidua.

7 Quòd ſi fornicatus fuerit, & adulteriũ commiſerit, extra eccleſiam abijciatur, & ad pœnitentiã inter laicos redigatur. Neoceſarien. 1. / Aruer. concil poſt canones. / Vormatien. 11. Synodus Francica ſub Zacharia PP. is (inquit) duos annos in carcere pœnitentiam faciat.

Non cantet inter epulas. Antiſiodoren. 40.

Presbyter cardinalis damnari non poteſt niſi 44. teſtibus. Syluester in concilio Romano.

Præſcriptione temporis quantumuis diuturni nil venit ex eccleſiæ poſſeſſionibus in proprium ius clerici cuiuſcunque, dummodo pateat eccleſiæ rem fuiſſe. Agathen. 59. / 1 Aurelianen. 25 / (vbi dicitur lex pręſcribendi eſſe ſecularis) Epaunen. concil. c. 18. ex Agathenſi / 4. Aurelian. 18 / 2. Hiſpalenſe. c. 1 / 4. Toletan. c 33. & 34. non negat id eſſe verum & naturale ius. / 6. Toletan. 5.

In iure prædiorũ (inquit Auguſt. c. 7. libri de fide & operibus) tam diu quiſque bonæ fidei poſſeſſor rectiſſimè dicitur, quãdiu ſe poſſidere ignorat alienũ. cùm verò ſcierit, nec ab aliena poſſeſſione receſſerit, tunc malæ fidei perhibetur, tũc iuſtè iniuſtus vocatur, &c. Vide Alexãd. PP. 3. part. 38 c. 1.

Decretal Greg. lib. 2. tit. 26. cap. 5. Vigilanti ſtudio (inquit) cauendum eſt, ne malæ fidei poſſeſſores ſimus in prædijs alienis, quoniam nulla antiqua dierum poſſeſſio iuuat aliquem malæ fidei poſſeſſorem, niſi reſipuerit poſtquam ſe aliena nouerit poſſidere, cùm bonæ fidei poſſeſſor dici non poſſit. Epheſinus enim legiſlator ſolum propter vitandam miſerorum ſegnitiem, & longi temporis errorem & confuſionem primus tricennali vel quadragenali pręſcriptioni vigorem legis impoſuit, nobis autẽ tam in rebus cognitis quàm latẽtibus placuit non habere vigorẽ.

Primatis nomen accepit is epiſcopus, qui in eo eſt oppido epiſcopus ordinatus, quod primas antiquitus cenſebatur.

Stepha-

Stephanus PP. 1. epiſt. 2./ Anicetus PP. in epiſt. decretali.

Principum adhortatio./Tridenr. Seſſ. 25.c. 20.reformat.

In rebus eccleſiæ eccleſia vna alteri præſcribit quieta trigenaria poſſeſſione ſi in eadem ſint prouincia, Chalcedon. 17 /4. Toletan 33./Gelaſius PP. epiſt.2.c.2./3.Aurelian. 12 / 2. Hiſpal. 2. quod ius tamen contrarium dicit /Aruernen. concil. poſt canones / 2. Lateran. 41. dicitur.

Priores cùm in conuentualibus eccleſijs (ait Alexander PP. 3. part. 1. cap 10) fuerint conſtituti, niſi pro manifeſta cauſa & rationabili non mutentur, videlicet ſi fuerint dilapidatores, nec continenter vixerint,aut aliquid tale egerint, pro quo amouẽdi meritò videbantur.aut ſi etiã pro neceſſitate maioris officij de cõſilio fratrum fuerint transferendi.

Priſcilliani hæretici errores recenſet primum Braccarenſe, & primi Toletani ſymbolum.

Priuilegium meretur amittere, qui permiſſa ſibi abutitur poteſtate. Simplicius PP. epiſt. 2.

Probationis tempus. Puellę,quæ propria voluntate monaſterium expetunt, annum permaneant in ipſa veſte cum qua ſunt ingreſſæ. In his verò monaſterijs,vbi non perpetuò tenentur incluſę,probẽt trienniũ in ea qua intrauerint veſte: quibus elapſis, ſi velint, veſtimenta religionis accipiant. 5. Aurelianen. 19. / quibus veſtimentis omni loco vtantur.10. Toletan.4./4 Carth.11.& 104. Vide titulũ: monachus §.2.

Proceſſiones. Antiqua in hac parte (ait 3. Braccarenſe c. 5.) & ſolennis conſuetudo ſeruabitur, vt in feſtis quibuſque diebus arcam Domini cum reliquijs,non epiſcopi ſed leuitę 1.Paralip. in humeris geſtent, quibus & in veteri lege onus idem im- 15. a. poſitum nouimus. Quod ſi & epiſcopus reliquias per ſe deportare elegerit,non ipſe à diaconibus in ſellula vehatur,ſed potius pedeſtri eo vnà cum populis progreſſione procedẽte ad conuenticula ſanctarum eccleſiarum,ſanctæ Dei reliquiæ per eundem epiſcopum portabuntur.

Proditores. Quicunque laicorum in aduerſitate propriæ gentis,aut patriæ, vel regiæ poteſtatis ad externas partes ſe conferendo noxius fuerit vltrà repertus, non ſolum omni rerum ſuarum proprietate priuetur, ſed & perpetua excommunicatione damnato,nunquam illi,prræterquam in vltimo mortis ſuæ, communio tribuatur. Wormatien. 43.

Profeſſor ſcripturæ ſacræ, lege: Scripturarum.

Profeſſionis tempus. in titulo; Monachus §.2.

Profeſſione facta continenter viuendum eſt. Virgines quę ſe Deo dedicauerunt (ait Elibertinum Concilium c. 13.) ſi pactum perdiderint virginitatis, permaneantque in incontinentia, nec in fine communionem accipiant. pœnitentia autem ductæ, & à coitu abſtinentes, in fine communionem accipiant/ 2. Arelaten. 27. idem de viduis ſimilibus ſancit & 4. Chartaginenſe cap.104. item 1. Toletanum cap.16. & 19. & primum Arauſ. cap.27. Chalcedon 16. & primi Turonen. cap.6 /Valentinum Galliæ cap.2 /Gelaſius PP.c.22.epiſt.ad epiſcopos per Lucaniam/Ilerden 6./Innocentius PP.1.epiſt. 2. ad Victritium epiſcopum Rothomag. c. 12. citatus à 2. Turonenſi ſynodo c. 21. vbi etiam dicit eadem Turonenſis ſynodus: Etiam lex Romana conſtituit, vt quicunque ſacratam Deo virginem vel viduam fortaſſe rapuerit, ſi poſtea eius deuinctione conuenerit, capitis ſententia feriatur: item ſi quis non dicam rapere, ſed attẽtare matrimonio iungendi cauſa ſacratas virgines vel viduas auſus fuerit, capitis ſententia feriatur: cùm etiam in Chronicis habeatur de virginibus Gentilium tẽpore, quæ ſe Deæ Veſtæ ſacrauerant, pòſt miſſo propoſito, & corrupta virginali gratia, legali ſententia viuas in terra fuiſſe defoſſas.

1. Tim.5.

Adulterij conuicta profeſſa fœmina excõmunicetur Ven. 4 /Quintũ Aurelianen.c.19./1.Pariſien.5./1. Mantiſcon.12./ 6.Toletan.6./cap.6 Coloniẽſis ſynodi ſub Carolo 3./Magũtien.26 ſub Arnolfo Imp /Triburienſe concil ſub eodẽ c.23.

Vniuerſi canones hi diſſociari volunt iunctos profeſſis vel dicatis Deo virginibus aut viduis, ratamque non agnoſcunt coniunctionem.

Prophanatio templi. titulo, Eccleſia. §.10.

PSALLERE.

1 Pſaltes canonici ſoli in eccleſia pſallant. Laod. 15.

2 In ſeculari habitu lector in eccleſia non pſallat. 1. Braccaren. 29.

3 Pſalmi ab idiotis compoſiti non canantur. Laod.59. Nec quicquã de veteri inſtrumento poëticè ſcriptum. 1. Brac. 30.

Aug.epiſt.119.c.18. Donatiſtæ(inquit) ebrietates ſuas, & c.

4 In proceſſionibus non connectatur, id eſt, ex diuerſis verſibus & ſenſibus libri, vnum canticum minimè coniungatur, ſed ſingulorum pſalmorum ordinabiliter debet fieri lectio. Laod 17.

Vide titulum: Orandi & pſallendi.

5 Pſalmum vnumquemque concludat verſus: Gloria patri & filio,&c. 4. Toletan. 14.

Pſalmorum cantatorum in ſingulis horis numerum habes 2. Turonen. 19.

6 Pſalmiſta non vbique ex conſuetudine vxorem duxit. 3. Carth. 19. / Chalcedon. 14.

Pupillorum curam Epiſcopus gerit. titulo: Epiſcopus.

Purgatio infamati. Parochianus, ſi de aliquo crimine publica laborat infamia (ait Alexander PP. 3. part. 10 c. 27.) accuſatore & teſtibus deficientibus, ad purgationem per diœceſianum epiſcopum eſt compellendus, niſi fortè ſuper ipſa ad ſuperiorem iudicem duxerit appellandum. Sanè ſi appellauerit, eius iudicio apparebit, ad cuius examen cauſa per appellationem refertur. Quatenus verò inimicitia vel contrarietate aliquis parochianus iudicio diœceſiani epiſcopi eximatur, quia nos conſulere voluiſti, quod non ſolum pro inimicitia, ſed etiam pro manifeſta cauſa ſuſpitionis poteſt ſui epiſcopi iudicium euitare, & ad ſuperiorem iudicem recurrere, cum nullus à ſuſpecto iudice debeat iudicari.

PVRGATORIVM eſſe Græci & Latini confeſſi ſunt in Concilio Florentino, tam in ſynodi proœmio, quàm vltima ſeſſione. Latini quidem hiſce verbis: Nos ignem in hoc mundo credimus eſſe, quo quidem animæ peccatis leuioribus, vel (vt vulgo dicitur) venialibus obnoxiæ, coadiuuante eccleſia, ſacerdotum precibus, miſſis ac eleemoſynis expiantur. & infrà: Qui confeſſi, ſacratiſſimum Chriſti corpus, abſq; tamen pœnæ præuia ſatisfactione (vide titulum: Oblationes. §. 4. & titulum: Miſſa. §. 19.) ſumunt, continuoque moriuntur, hi dubio procul in ſupra dicto igne (quod purgatorium appellari ſolet) purgantur. Græci verò ſic: Quæcunque patres ampliſſimi protuliſtis, orientalis eccleſia profitetur, 1. Cor. 3.
quamuis inter Græcos & Latinos parua ſit differentia. Nam ipſi purgatorium, non ignem, ſed obſcurum quēdam locum ac laborum plenum eſſe cēſemus, in quo quidem exiſtentes animæ lumine diuino priuantur, donec coadiuuante eccleſia Infrà.
(vt ſupra dictum eſt) expientur ac liberentur. Hæc ibi. Huius Synodi definitionem conſeruat Synodus Tridentina Seſſione 6. canone 30. & Seſſione 25.

QVADRAGESIMA.

1 QVadrageſima ſic tota ieiunandum eſt, vt ne quidem vltima eius feria quinta ieiunium reſoluere liceat. Lao-

deles admittimus. ac primo quidem die deſignamus eos Chriſtianos, altero Catechumenos; id eſt, elementarios, ac quaſi fidei tyrones. deinde tertio die adiuramus eos ter inſufflãdo in faciem & aures, atque ita catechiſamus ſiue inſtituimus, & erudimus eos, damuſq; operam, vt longiori tempore maneant ac verſentur in eccleſia, diligenterq; & attentè audiant ſcripturas, tunc tandem eos baptizamus.

Cum rebaptizatis fideles nec in cibo quidem communicent. Ilerden. 14. / Felix PP. 2. teſte Damaſo pronunciauit hæreticum Conſtantini Imp. filium qui rebaptizatus erat.

Nonnulli quoque venientium à quibuſdam Arrianis, propria lege ſua (non eccleſiæ præſcripta forma) vtentibus inter baptizandum 1. Arelaten 8. de quibus (inquit ille canon) ſi audiant, eos eſſe baptizatos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti, manus eis tantum imponant.

Vide Concil. Trident. Seſſ. 7. canon. 11. & 13. de baptiſ. & Auguſt. lib. de peccat. merit. & remiſſ. cap. 14. & lib. 3. cap. 2.

Dixi, nonnulli, eo quòd non multi Arriani eiuſmodi fuerint, plurimi autem qui baptizarent in nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Syricius PP. epiſt. 1. c. 1. / Innocentius PP. 1. epiſt. 18. c. 3. / 2. Arelaten. 17. / & ſuprà citatus canon 7. concilij Conſtantinopolitani.

Reconciliari nolens in ſe peccati. Vide titulo: Diſcordiũ.

Religiones. Vide titulum: monachus.

RELIQVIAE.

1 Reliquiæ ſanctorum in oratorijs villaribus non ponantur, niſi forſan clericus cuiuſcunque parochiæ, in cuius eccleſia eſſe contingat, ibi ſacris cineribus pſallendi frequentia famuletur. Epaunen. 25.

Reliquię ſanctorũ in proceſſionibus deferebãtur. 3. Brac 5.

2 Reliquiæ antiquæ amodò extra capſam (ait 2. Lateran. c 62.) non oſtendantur, nec exponãtur venales, inuentas autẽ de nouo, nemo publicè venerarì præſumat, niſi prius authoritate Romani pontificis fuerint approbatæ: prælati verò de cætero nõ permittãt illos qui ad eorũ eccleſias cauſa venerationis accedũt, vanis figmentis aut falſis decipi documentis.

REMITTERE.

1 Remittendi peccata poteſtatem Chriſtus dedit Apoſtolis, cum à mortuis excitatus dixit: Sicut miſit me pater, & ego mitto vos. accipite Spiritum ſanctum, quorum

remiſeritis peccata,remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt. Nam verbis tam perſpicuis poteſtatem remittendi & retinendi peccata ad reconciliandos fideles poſt baptiſmum lapſos Apoſtolis, & eorũ ſucceſſoribus fuiſſe communicatam(ait Synodus Tridentina) vniuerſorum patrum conſenſus ſemper intellexit. Irenei lib.5. contra hæreſes,dicentis: Exiuit mortuus colligatus, &ç. Ambroſij lib. 1. de pœnitentia cap.7. & lib 2. cap.7./ Auguſtini ſermone 44.& octauo de verbis domini: & tractatu 2.in Pſal.101. & lib.1.de doctrina Chriſtiana c. 18. / Chryſoſtomi poſt initium libri tertij de dignitate ſacerdotij, & homilia 5. de verbis Iſaiæ: Vidi dominum./Cypriani epiſtola 2.lib.1./ Hilarij in 16.caput Matthæi./Gregorij PP.1 homilia 26 /Patiani cuiuſdam eruditi ſcriptoris contra Nouatianos in tractatu de pœnitentia /Cyprianus epiſt. 2. lib 1.epiſt. Nec enim fas erat,&ç.

Seſſione 14.cap. 1.

2 Quamuis(ait Leo PP.1.epiſtola 95.ad Leonẽ Auguſtum. c. 2.& 83.ex Gaio PP epiſt.1.) multorũ ſanctorũ in conſpectu Domini prætioſa mors fuerit,nullius tamẽ inſontis occiſio, redẽptio fuit mundi.acceperunt iuſti,non dederunt coronas. & de fortitudine fidelium exempla nata ſunt patientiæ, non dona iuſtitiæ. ſingulares quippe in ſingulis mortes fuerunt, nec alterius quiſquã debitum ſuo fine perſoluit, quum inter filios hominum vnus ſolus Dominus noſter Ieſus Chriſtus extiterit,in quo omnes crucifixi,&ç. ſunt. Auguſtinus idem dicit tract. 84. in Ioannem.

Repudium vxoris: Vide, matrimonium. §. 12 13. &ç.

Reſtituere debet ſpoliato ſpolia quæ à ſpoliatore iniuſto accepit,etiam ſi ſpoliatus in probatione deficiat quòd res ſit ſuã,quum non multũ interſit inter detinere alienũ iniuſtè,ac inuadere alienũ.2.Later.39.non obſtante ciuilis iuris rigore.

Reſurrectionem carnis Manichæi ideo negarunt, quòd eam crederent à dæmone creari. 1. Brac 12.

REX HISPANIAE.

1 REx Hiſpaniarum olim optima ratione & reipub. vtiliſſima conſtituebatur, vt videre eſt in titulo: Hiſpan.

Rex à rectè regendo vocatur (ait Moguntiacenſis ſynodus ſub Arnulpho rege c.2.)Si enim piè & iuſtè & miſericorditer regit,meritò rex appellatur: ſi his caruerit,non rex,ſed tyrannus eſt. Antiqui enim omnes reges, tyrannos vocabant. Sed poſtea piè & iuſtè & miſericorditer regentes, regis nomen adepti:impiè verò & iniuſtè crudeliterq; principantibus,

pantibus,non regis,ſed tyrannicum aptum eſt nomen. Quia rex à regendo dicitur,primò ei ſtudendũ eſt, vt ſemetipſum, ſuamq; domum, Chriſti adiuuante gratia, ab operibus nequam emaculet, boniſq; operibus exuberare faciat, vt ab ea cæteri bonum exemplum ſemper capiant. Ipſe etiam ſaluti-feris Chriſti præceptis fideliter atque obedienter obſecũdet, & rectè agendo eos, quibus temporaliter imperat,in pace ac concordia atque charitate, cæterorumq; bonorum operum exhibitione,quantum ſibi diuinitus datur, conſiſtere faciat, & dictis atque exemplis ad opus pietatis & iuſtitiæ & miſericordiæ ſolerter excitet,attendens,quod pro his Deo rationem redditurus ſit, quatenus ita agendo,ſanctorum regum, qui Deo ſyncerè ſeruiendo placuerunt, poſt hanc peregrinationem conſors efficiatur. De rege autem qualis eſſe debeat, ita in Deuteronomio legitur: Cùm ingreſſus fueris terram, quã Dominus Deus tuus dabit tibi, & poſſederis eam, habitaueriſq; in illa,& dixeris:Conſtituam ſuper me regem,ſicut habent omnes per circuitum nationes,eum cõſtitues,quem Dominus Deus tuus elegerit de numero fratrum tuorum. Et poſt pauca: Non habebit vxores plurimas, quæ illiciant animam eius, neque argenti & auri immenſa pondera. Poſtquam ſederit in ſolio regni ſui, deſcribet ſibi Deuteronomium legis in volumine,accipiens exemplar à ſacerdotibus Leuiticæ tribus,& habebit ſecum, legetque omnibus diebus vitæ ſuæ, vt diſcat timere Dominum Deum ſuum, & cuſtodire verba & cæremonias eius, quæ in lege præcepta ſunt. Ne extollatur in ſuperbiam ſuper fratres ſuos, neq; declinet in partem dexteram vel ſiniſtram,vt longo tempore regnet ipſe, & filij eius ſuper Iſraël. Attende quod timor Dei & cuſtodia præceptorum eius, & humilitas, quæ non patitur eum extolli ſuper fratres ſuos,& iuſtitiæ rectitudo nõ ſolum regem, ſed & filios eius longo faciet regnare tempore. Vt ergo princeps extollentiam cauere debeat,Eccleſiaſticus admonens ait: Principem te conſtituerunt,noli extolli,ſed eſto in illis, quaſi in illis. In Prouerbijs: Rex qui iudicat in veritate pauperes,tronus eius in æternum firmabitur. Item: Miſericordia & veritas cuſtodierunt regem, & roboratur clementia tronus eius.

Deu.17. c | Ibidem. d | Eccl.32.a | Prou. 19. | Prou. 20. | Iſidorus.

Romanorũ prçſulũ authoritas Vide,Epiſtolæ Synodicæ.

Sabellius hæreticus docuit, Deum non trinum eſſe, ſed vnam perſonam eſſe naturæ diuinæ, vt & Priſcillianus.

Roman. concil. ſub Syluestro PP. c 2. / 1. Braccar. 1.

Sabbati ieiunium: Vide Ieiunium.

Sacrificium vnicum populi Chriſtiani Chriſtus in vltima cœna primus exercuit, corpus ſuum & ſanguinem ſub ſpeciebus panis & vini Deo patri offerens, ac ſub earundem rerum ſpeciebus, Apoſtolis quos tunc noui teſtamẽti ſacerdotes cõſtituebat, eorumq; ſucceſſoribus, vt ſimiliter offerrent præcepit. Concil. Trident. Seſſ 22. cap. 1. & Seſſ. 23. cap. 1.

Vide ſupra in titulo: Miſſa.

Sacerdotium externum noui teſtamenti, in quod vetus
a. Matth. tranſlatũ eſt, Chriſtus inſtituit, conſtans pietate conſecrandi,
26. & 18. offerẽdi & adminiſtrãdi corpus & ſanguinẽ Domini, nec non
Ioan. 20. peccata dimittendi & retinendi. Concil. Trident. Seſſ. 23 c. 1.

Omnes Chriſtianos ſacerdotes eſſe noui teſtamenti, erraneum eſt & ſcripturis contrarium eadem Seſſ cap. 4.

Eũ qui ſemel ſacerdos fuit nõ poſſe fieri laicũ. / ibid. & can. 4.

SACERDOS.

1 SAcerdotes multũ cõſtat colẽdos eſſe, quũ ore ſuo corpus Dñi cõficiant (vt teſtãtur patres citati tit. Euchariſt. §. 3.) & eorũ orationibus bella terrena ſedẽtur, et dæmonũ pellãtur incurſus. Felix PP. 2. epiſt. 1 c. 20. / Cyprian. lib. 1 epiſt 3. fol. 12.

Duo tantum ſunt ordines ſacerdotum. tit. Ordo §. 3.

2 Ab omnibus quæcunq; ad aurium & ad oculorum pertinent illecebras (ait Turonen. concil. ſub Carolo magno. c. 7.) vnde vigor animi emolliri poſſe credatur, quod de aliquibus generibus muſicorum, aliiſque nonnullis rebus ſentiri poteſt, Dei ſacerdotes abſtinere debẽt, quia per aurium oculorumq; illecebras, vitiorum turba ad animam ingredi ſolet. Hiſtrionum quoque turpium & obſcœnorum inſolentias iocorum & ipſi animo effugere, cæteriſq; ſacerdotibus effugiẽda prædicare debent. & cap. 8. Sacerdotibus non expedit ſecularibus & turpibus quibuſlibet intereſſe iocis, venationes quoque ferarum vel auium minimè ſectentur. Eadem monita dat Maguntiacum concilium ſub Carolo magno. c. 14. / c. 8. 9. & 10. Cabilonen. ſub Carolo magno, & c 14. Maguntiaci ſub eodem, habes quæcunque ſunt prohibita Sacerdotibus, & 2. Lateran. 16.

Summatim vide 4 Toletan. c. 18. de indignis ſacerdotio.

3 Eos irreprehenſibiles eſſe conuenit, quos neceſſe eſt præeſſe corrigendis. Hormiſdas PP. c. 1. epiſt ad epiſcopos Hiſpan. / 4. Toletan. 20. / c. 3. Arelaten. ſub Carolo magno.

Accuſator ſacerdotis: tit. Accuſare.

4 Sacerdotium in veteri lege cœpit ab Aaron, in noua à Petro Apoſtolo. Anacletus PP. epiſt. 2. / Gregorius PP. 1. in epiſtola ad Auguſtinum Angloſaxonum epiſcopum.

5 Ante aduentũ Chriſti (inquit Gelaſius PP) quidã figuraliter, adhuc tamẽ in carnalibus actibus conſtituti, pariter reges extiterũt & pariter ſacerdotes, quod ſanctũ Melchiſedech fuiſſe ſacra prodit hiſtoria: quod in ſuis quoq; diabolus imitatus eſt, vtpote qui ſemper quæ diuino cultui conuenirent, ſibimet tyrannico ſpiritu vẽdicare cõtendit, vt pagani Imp. iidem & maximi põtifices dicerẽtur. Sed cùm ad verũ ventũ eſt eundẽ regem atq; pontificẽ, vltrà ſibi nec Imp. Pontificis nomen impoſuit, nec pontifex regale faſtigium vendicauit. Quãuis, &c. Nicolaus PP. ad Michaelẽ Imp. idẽ habet ex illo. In tomo de anathematis vinculo. Gen. 14. d Heb. 7. a.

Sacramẽta nouæ legis omnia à Chriſto inſtituta eſſe, neq; plura eſſe nec pauciora quàm ſeptẽ. Concil. Florẽt. in decretis Eugenij ad Armenos / cõcil Tridẽt. Seſſ. 7. canon. 1. / Conſtant. Seſſ 15. / Differentiam eorũ à Sacramentis veteris legis ponit concil. Trident. eadem Seſſ canon. 2. & clarius concil. Florentinum loco iam citato. Multaq; alia in illis amborum conciliorum locis de Sacramentis ſcitu digna leguntur, quæ hic longum eſſet referre.

Leo PP 10 ex articulis Lutheri hunc 1. damnat: Hæretica ſententia eſt, ſed vſitata: Sacramenta nouæ legis iuſtificantem gratiam illis dare qui non ponunt obicem.

2 Gratis dentur & diſpenſentur. 11. Toletan. 8. Vide id in ſingulis Sacramentis.

Ioannis Wiclef articulum 4. damnat ſynodus Conſtantienſis: Si epiſcopus vel ſacerdos exiſtat in peccato mortali, non ordinat, non conſecrat, non conficit, non baptizat. Seſſio 8.

6 Sacrificium offerens ſacerdos ſemper ipſemet de ſacrificio participet ac ſumat. 12. Toletan. 5. 1. Cor. 10.

Sagarum inſaniam inuenias deſcriptam apud Iuonẽ lib. 8. decretorũ, vbi hæc habet vt Agath. concil. Perquirendũ eſt, ſi aliqua fœmina ſit, quæ per quædã maleficia & incantationes mẽtes hominũ immutare ſe poſſe dicat, id eſt, vt de odio in amorẽ, vel de amore in odiũ cõuertat, vt bona hominũ aut dãnet aut ſubripiat: & ſi eſt quæ ſe dicat cũ dæmonũ turba in ſimlitudinẽ mulierũ transformata certis noctibus æquitare ſuper quaſdã beſtias, & in eorum conſortio annumeratã eſſe,

Nicolaus PP. 1. ad Michaelẽ Imp. ſcripturis latè id probat.

hæc

hæc talis, omnimodis ſcopis correcta, ex parochia eijciatur. Hæc ibi. Sic concilium Ancyranum (habes poſt eius canones tomo 1. Concil.) Quædam ſceleratæ mulieres retro poſt Satanam conuerſæ, dæmonum illuſionibus & phantaſmatibus ſeductæ, credunt ſe & profitẽtur nocturnis horis cum Diana Paganorum Dea, vel cum Herodiade, & innumera multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias, & multa terrarum ſpatia intempeſtæ noctis ſpatio pertranſire, eiuſque iuſſionibus velut dominæ obedire, & certis noctibus ad eius ſeruitium euocari. Hæc ibi.

2. Cor. 11.

Salui conductus dati hæreticis vſus erat in ſynodo generali ſexta Conſtantinopolitana, vt patet ex 1. epiſtola Imperatoris Flauij Conſtant. ad Donum papam.

Salutent plebẽ presbyter & epiſcopus ſimiliter. 1. Brac. 21.

Sanctus, Sanctus, Sanctus, &c. à populo cantabatur, ſacerdote miſſam inchoante ex iuſſu Sixti PP. 1. / Vaſenſis c. 6. cantatur. / Sed poſt Euangelium cani iubet. 4 Toletan. 11.

Sanctorũ corpora è loco vno in alium non transferantur ſine concilio principis, vel epiſcopi, vel ſanctæ ſynodi licentia. ſub Carolo magno concil. Maguntiacum c. 51.

SANCTIMONIALES.

1 SAnctimoniales in monaſterio conſtitutæ (ait concil. Cabilonen. temp. Caroli magni c. 59.) habeant ſtudiũ in legendo & in cantando, in pſalmorum celebratione ſiue oratione & horas canonicas, matutinam videlicet, primam, 3. 6. nonam, veſpertinam, completoriam pariter celebrent. & omnes, excepta quam infirmitas tenet, in dormitorio dormiant. & omnibus diebus ad collationem veniant.

2 Et c. 61. Non debent ſanctimoniales in proprijs manſionibus cum aliquibus maſculis clericis, ſiue laicis conſanguineis, ſiue extraneis bibere; ſiue comedere. ſed ſi quando id agendũ eſt, in auditorio agatur, & vbi auditorium deeſt, non fiat, & cum nullo maſculo eis colloquium habere liceat, niſi in auditorio, & ibi coram teſtibus Eugenius PP. 2. c. 3.

3 Et cap. 62. Sanctimoniales, niſi forte abbatiſſa pro aliqua ſua neceſſitate incumbente illas mittente; nequaquam de monaſterio egrediantur. Hæ verò quæ famulos aut famulas non habent, ad exercenda negotia ad portam monaſterij perueniant, & ibi coram teſtibus negotia ſua exerceant.

Scholas Epiſcopi cõſtituant (ait c. 3. Cabilon. concil. temp. Caroli mag.) in quibus & literaria ſolertia diſciplinę, & ſacrę

ſcripturæ documenta diſcātur.& tales ibi erudiantur, quibus meritò dicatur à Domino: Vos eſtis ſal terræ. & qui condimentum plebibus eſſe valeant,& quorū doctrina non ſolum diuerſis hæreſibus, verùm etiam Antichriſti monitis & ipſi Antichriſto reſiſtatur, vt meritò de illis in laude eccleſiæ dicatur: Mille clypei pendent ex ea, omnis armatura fortium. Matth. 5. Cant. 4.

Vide titulum: Doctoris. §. 4.

SATISFACTIO.

1 Satisfactio, tertia ſacramenti pœnitentiæ pars, à patribus fuit Chriſtiano populo perpetuo tempore commēdata. Concilium Tridentinum Seſſ. 14. cap. 8.

Cyprianus lib. 1. epiſtola 3. de hæreticis agens: Datur (inquit) opera ne ſatisfactionibus & lamentationibus delicta redimantur, ne vulnera lachrymis abluantur. Similia crebrò habentur in eadem epiſtola,& in ſermone de lapſis.

2 Noſtra hæc ſatisfactio nec obſcurat, nec aliqua ex parte imminuit ſatisfactionem Chriſti, vt hæretici noſtræ tempeſtatis calumniantur,ſed eam potius commendat, atque illuſtrat. Concil. Trident eadem Seſſ. cap. 8.& canone 14.

Satisfacimus Deo pro peccatis noſtris, non ſolum pœnis ſponte à nobis ad vindicandum peccatum ſuſceptis, aut ſacerdotis arbitrio pro menſura delicti impoſitis, ſed etiam temporalibus flagellis à Deo inflictis, & à nobis patienter toleratis. Concil. Trident. Seſſ. 14. cap. 9. & canone 13.

3 Debent autem ſacerdotes domini, quantum ſpiritus & prudentia ſuggeſſerit, &c. ex eadem 14. Seſſ. cap. 8. vſque: Nam claues ſacerdotum.

SCRIPTVRA.

1 Scripturarum ſacrarum ſeriem habes in titulo: Libri canonici. Eam corrupit quidam Dictinius & Priſcillianus. 1. Braccar. 17.

2 Quomodo intelligenda ac interpretāda ſacra ſcriptura: Conc. Trid. Seſſ. 4. decreto 2. cap. 1. Cabilonen. ſub Carolo magno. Lateran. concil. 3. ſub Leone PP. 10. in eius bulla. Seſſ. 10.

3 Quādo & quo modo vtendū ſcriptura, ac nō vtendū: ibidē.

Scripturæ ſacræ lectio ac expoſitio in eccleſijs cathedralibus, in monaſterijs monachorū,& aliorum regularium conuētibus habeatur. Conc. Trid. Seſſ. 5. cap. 1 de reformatione.

Scotici presbyteri diſcurrentes taxantur c. 43. Cabilonenſis ſub Carolo magno.

Sedes Apoſtolica terminet epiſcoporū iudicia & maiores

eccleſiæ cauſas. Zepherinus PP. epiſt.1./Anacletus PP.epiſt. 1./Sixtus PP.2.epiſt.1./Damaſus PP.epiſtola ad Stephanum/ Innocentius PP.1.epiſt.2.c 3.& epiſtola 25.quæ eſt ad epiſcopos ſynodi Carth /Gelaſius PP. in epiſt. ad Fauſtum magiſtrum/Vigilius PP.epiſt.1 c 7./Pelagius PP.2.epiſt.1 /Adrianus PP.1.in canonibus quos collegit/Epiſtola ſynodica epiſcoporũ AEgypti ad Felicē PP.2./Sard.c.3 4.& 7./6.Carth.3.
2 Idque frequenter etiam ſine vlla ſynodo præcedente. Gelaſius PP. ad Epiſcopos Dardaniæ.

Quam huic ſedi reuerentiam ſeculares principes ſemper exhibuerint, exemplis diſces citatis à Nicolao PP.1. ad Michaelem Imp.

3 Quoties fidei ratio ventilatur, non niſi ad ſedem Petri Apoſtoli eam referre oportet. Innocentius PP. 1. epiſt. 26. quæ inter epiſtolas Aug. eſt 93. / Eò referendum eſt illud in Gratiano decretum Nicolai PP. 1. diſt.19 c.1 Romanorum pōtificum decreto,cæterorum opuſcula tractatorum approbantur vel reprobantur, ita vt,&c.

4 In ſede Apoſtolica inuiolabilis ſemper catholica cuſtoditur religio. Ioannes Conſtātinop. epiſc.ad Hormiſdā PP./ Eulalius Carthaginenſis epiſcopus, & Iuſtinus princeps in precibus ſuis (habes eas poſt epiſt. Bonifac.PP. 2.) Agathon PP.in epiſtola ſua, quæ inſerta eſt actioni 4. Conſtantinopolitanæ ſynodi ſextæ ex Marco PP. 1. / Nicolaus PP.1. ad Michaelem Imperatorem.

5 Non facilè credatur,hanc ſedem indulgere hominum vitijs, ſeu diſpenſationes improbas concedere (vt ſpargunt multi maleuoli,& ipſi adſcribentes quod ab aliquo Iuda extorſerint:) quia non aliud prædicamus (ait Zacharias PP ad Bonifacium epiſcopum epiſt.4.) & aliud agimus aut dirigimus. Hoc ſanctitatem tuam firmiſſimè vt teneas hortamur, vt ſanctorum patrum inſtitutis,& conſultis ſacrorum canonum omnimodo obſequi debeas, quia nos nullatenus aliud prædicamus & aliud agimus. Idem affirmat epiſtola 6.& addit: Non aliud nobis conuenit prædicare, præter id quod à ſanctis patribus ſumus edocti.

6 Sedis primæ epiſcopus, non princeps ſacerdotum, nec ſummus ſacerdos, ſed tantum primæ ſedis Epiſcopus 3. Carth. 26. / Adrianus PP. in canonibus: Nullus archiepiſcoporum,&c.

7 Sedes epiſcopis in eccleſijs erectæ indicāt ſpeculationem

& poteſtatem iudicandi & ſoluendi atque ligādi à Domino eis collatam. Vrbanus PP. in epiſt decretali.

Seminarium miniſtrorū Dei atque eccleſiæ,ſeu collegium adoleſcentum ab eccleſijs cathedralibus ac metropolitanis ſingulis erigendum, in quo inſtituantur illi in bonis literis & diſciplina eccleſiaſtica vt tandem ad eccleſiæ ſeruiendum idonei eſſe poſſint. Concil Trident. Seſſ. 23.cap 18. de reformat. Vide conſtitutionem Alexandri 3. parte 1. cap. 18. & 1. Lateranen. cap 11.

Senes & pauperes eccleſiæ præ cæteris honorandi ſunt 4. Carth. c. 83.

Conuiuium eis parabatur. Gangren. c. 11.

Si ob nimiam debilitatem manibus laborare nequeant, victus cū veſtitu ab Epiſcopo ei procuratur. / 1. Aurelian.18./ 5. Aurelanen. 21.

SENTENTIA.

1 Sententia neminem ſtringit à non ſuo iudice lata. Sixtus PP. 3. epiſtolæ ſuæ cap. 5. / Adrianus PP. ex eo. / Nicolaus PP. ſub medium epiſt. ad Michaelem Imperatorem id probat exemplis / c. 14. Maguntienſis ſynodi / Cyprianus epiſt.3 lib.1. Nam cum ſtatutum ſit omnibus, &c.

2 In abſentem ferri non debet. Zepherinus PP. epiſt. 1. / Nicolaus PP 1. 3. q. 9. c. Reuera./Cornelius PP.in fine epiſt. 2. / 4. Carth 30. /Marcellus PP. 1. epiſt. 2.

Vide titulum: Damnari & titulum: Iudicare.

3 Sententia poſt appellationem lata neminem ligat. Alexander PP. 3. c. 5. part. 31.

De ſententijs Alexander PP. 3. part. 36.

SEPELIRE.

1 Sepeliantur Chriſtiani cum pſalmis,non cum funebri carmine 3. Toletan. 22.

2 Gratis detur ſepultura. Vaſenſe concilium apud Gratianum 14. q. 2. c. Præcipiendum eſt./Eugenius PP. 2 cap.10./ Triburienſe concil. c. 16.

Liberaliter ablata recipi poſſunt. Triburien. 16. Alioqui ſymonia erit. Alexander PP. 3. part. 1. c.7. & part. 2.cap.10. Vide eundem Alexandrum parte 43.

3 Nullo modo corpora defunctorum ſepeliantur intra Baſilicam ſanctorum 1. Braccaren 36./ Triburienſe.c. 17.

Maguntiacum c. 52.excipit Epiſcopos,abbates, & dignos presbyteros: vt & c,17. Triburien.

Nec

Nec in baptiſterio. Antiſiodoren. 14.

4 Propter inſtantem neceſſitatem (ait concil. Triburien. c.15.ſub Arnolfo Imp.) vbicunq; facultas rerum,& opportunitas temporum ſuppetit,ſepulturam morientium apud eccleſiam,vbi ſedes eſt epiſcopi,celebrari placuit. Si autem hoc propter itineris lōginquitatem aut adiacentem alicuius inopportunitatis difficultatem impoſſibile videatur, expectet eum terra ſepulturæ ſuæ, quo canonicorum aut monachorū ſiue ſanctimonialium congregatio ſancta cōmuniter degat, vt eorum orationibus iudici ſuo commendatus occurrat,& remiſſionem delictorum, quam meritis non obtinet, illorū interceſſionibus percipiat. Quod ſi & hoc difficile æſtimetur, vbi decimam perſoluebat viuus, ſepeliatur mortuus. Leo PP. 10. Seſſione 11. 5. Lateranen. Volentes, inquit, ſepeliri in habitu, &c.

5 Non ſepeliatur mortuum ſuper mortuum,niſi prius cadauer ſit marcidatum.2. Mantiſconen.17./ Antiſiodoren.15.

Sacerdos non obuoluatur palla altaris. Aruernen.5./ Antiſiodoren. 12.

6 Sepulchrorum demolitio legibus publicis pro ſacrilegio punitur, & ſanguine vindicatur. 4. Toletan.45.

7 Martyrem ſepelire non oportet, niſi in dalmatica, aut collobio purpurato. Eutychianus PP. teſte Damaſo in lib. Pontificali.

Serpens non propterea veſtem deponit vt nudetur,ſed vt ſe gratiorem dum remouetur oſtendat. 2. Turonen. 10.

SERVVS.

1 Seruus prætextu diuini cultus dominum non deferat. Gangren. concil. c. 3. / Gelaſius PP. c. 16. epiſt. 1.

Eam nequitiam docuit Euſtachius damnatus à Gangren. ſynodo.

Degener ſeruus deputatur defunctorum ſepulchris. 1. Pariſien. 9.

2 Seipſum interdum ſeruus occidit, impatiens iugi, & vt domino ſuo ſic incommodaret. 2. Arelaten. 34.

Nemo ſeruum proprium peccantem occidat, niſi per iudicem. Agathen. 62. / Epaunen. 34. / Wormatien. 28. Gregorius PP.2.epiſtola 8.egregiam quorundam crudelitatem reprehendit. Vide titulum: Homicidij.

Fiſcales ſerui eccleſias conſtruxêre ex ſua paupertate. 3. Toletan. 15.

SODOMIA. Si quis (ait canon. 82. eorum quos interpretatus eſt S. Martinus Brac. epiſcopus) ante viginti annos in cuiuſlibet animalis cõmixtione peccauerit, quindecim annis in humilitate ſubiaceat ad Eccleſiæ ianuam: & poſt hos alijs quinq; annis in orationis communionem receptus pœnitentiam agat, & ſic gratiam ſuſcipiat ſacramenti. Interrogentur autem alij de eo, qualem vitam in pœnitentia egerit, & ſic communionis miſericordiã conſequatur. Si quis autem poſt 20. annos habens vxorem huic peccato irruerit, 25. annis humilitati ſubiaceat, & 5. annis orationibus tantum communicans, poſtea recipiat ſacramentũ. Quod ſi hanc menſuram aliquis tranſgreſſus fuerit, ſacramentum in exitu conſequatur. Oportet autem tales inter dæmonioſos orare. / Elibertinum concilium cap. 71. Stupratores puerorum (inquit) nec in fine vitæ communionem accipiant. / Alexander PP. 3. part. 1. c. 11. Clericum Sodomitam à clero deijci, vel ad pœnitẽriam agendam in monaſterium detrudi; laicum excommunicationi ſubdi, & à cœtu fidelium prorſus alienum fieri iubet. / 3. Lateranenſe ſeſſione 9.

SORTES Sanctorum (ſic quidem in canonibus appellatas) damnant canones, vt maximè fidem religionis catholicæ infeſtantes. Agath. 42. / Venetici 16. / Antiſiodoren. 4. Vide titulum: Augurijs. §. 2.

Et D. Auguſtinus c. 20 epiſt. 119. Diſplicet mihi (inquit) conſuetudo, ad negotia ſecularia, & ad vitæ huius vanitatẽ propter aliam vitam loquentia oracula diuina velle conuertere.

SPECTACVLA viſere Chriſtianis ſemper prohibitum fuit. 3. Carth. 11. / 4. Carth. 88. Vide de eorum qualitate Cyprianum lib. 2. epiſt 2. & Aug in confeſſ.

SPONSALIA.

1 Sponſalia ſunt futurarum nuptiarum promiſſio. Nicolaus PP. 1 tit. 18 c. 4. 30. q. 5. c. Noſtrates.

2 Non ſeruantes ſponſaliorum fidem, triennio à communione abſtineant. Elibert. 54. Videatur Alexander PP. 3. part. 6. & 45.

3 Valent anno ſeptimo ætatis elapſo facta. Alexander PP. 3. part. 12. c. 2.

Commutantur in matrimonium dum cum iuramento ſunt facta, & commixtio carnalis interceſſit Celeſtinus PP. 1. apud Gratian. 35. diſt. 6. c Videtur nobis. Con. Trident. videatur.

4 Sponſus & ſponſa cum benedicendi ſunt à ſacerdote, à parenti-

parentibus ſuis vel paranymphis offerantur. qui cùm benedictionem acceperint,eadem nocte pro reuerentia ipſius benedictionis in virginitate permaneant. 4. Carth. 13. / Vide Nicolaum PP.1.§.Citatus.

5 Pro horum benedictione nihil exigatur, Alexander PP. 3. c.7.part.1.

In ſymbolis. Spiritus ſanctus à patre & filio procedit; teſte primo Toletano / tertio Toletano / Synodo Chalcedonenſi / Gregorio Neocæſarien. / Hormiſda PP.c.2. epiſt. 1. / 4. Toleta. 1. / 2.Latera.c.1. / Synodus Florentina ſeſſione vltima cõſulatur.

SPOLIATORES Eccleſiæ, ſeu rerum ad eius quoſcunque miniſtros pertinentium,homicidas eſſe oſtendit Lucius PP.1.in epiſtola decretali / Pius PP.1.epiſt.2. / Bonifacius PP.1.apud Gratianum 22.q 2.c.Nulli liceat. / 1.Pariſien.1. / 2. Turonicum. c. 25. / mirabilem habet de eis conſtitutionem Triburien.7.

Alexander PP.3 parte 24.de eis,& Con.Trid.ſeſſ.22.cap.11.

De ſpoliatis reſtituendis vel non,Alexand PP.3.part.22.

SVBDIACONVS.

1 SVbdiaconus ordinatur ætatis anno 20. Secundi Toletani c.1. / Syricius PP.c 9.epiſt.1. /.Zozimus PP. c.3. epiſt. 1. / de eo Trid.ſeſſ.23.c 12.13.

2 Cum ordinatur, quia manus impoſitionem non accipit, patenam de epiſcopi manu accipiat vacuam, & calicem vacuum: de manu verò archidiaconi vrceolum cum aqua & mantile & manutergium.4.Carth.5.

Laod.21. / & 1.Toleta.2.dicitur quòd ſacra vaſa nõ cõtingit.

3 Matrimonium non contrahat concil.Roma ſub Syluestro PP.act.1.c.8. / 1.Toleta.4. / 2.Toleta 1. / 8.Toletani.6.

Aut officio & beneficio careat.Eugenius PP.2.c 2.

Non ordinetur mœchatus in adoleſcentia ſua.Elibert.30.

Vide tit.Continentiam.

4 Olim ex coniugatis eò dignitatis nullus aſcendebat, niſi eius & vxoris ad continentiam conuerſio obtenta eſſet.2.Toleta.1.

Supplicij locum cum quiſpiam morte afficietur,non adeat clericus.2.Mantiſcon.19. / Antiſiodoren 33.

Nec adſtet cum mortis fertur ſententia in aliquem. Idem Mantiſcon.ibidem / Antiſiodoren.34. / 4.Toleta.30.

SYMBOLVM.

1 SYmbolum fidei ab omnibus eccleſijs publicè olim prædicabatur

cabatur competentibus die octauo ante Paſcha. Agath. 13. / Vide titulum: Baptizari. §. 3.

2 In miſſa recitetur priuſquam oratio dominica recitetur. 3. Toleta. 2. & in concluſione.

Recitatur prout conſcriptũ eſt in 1. concilio Conſtantinop.

3 Niſi quis ſymbolum memoriter tenuerit, & ex toto corde crediderit, & in oratione ſæpiſſimè frequentauerit, Catholicus eſſe non poterit. 6. Conſtantinopolitanum. c 7. / Rhemen. c. 1.

4 Volumus qui neglexerit illud diſcere, diſciplinam condignam habeat, ſiue in ieiunio, ſiue in alia caſtigatione. c. 45. Maguntiaci ſub Carolo magno.

Suffocatum edi vetat Gangren. concil. c. 2. / 2. Aurelian 20. Trullana ſynodus. c. 67. / Cyrillus Hieroſolymitanus catecheſi 4. Qua autem de cauſa, non ſatis ſcio. Si putent Apoſtolos id præcepiſſe actorum c. 15. grauis orietur quæſtio.

SYMONIA.

1 SYmoniæ labes eſt, non ſolùm ſacrum ordinem pro munere conferre, ſed etſi fauoris humani vel obſequij comparandi cauſa eum conferas. Gregorius PP. 1. homilia 4. in 10. c. Matth. citatus c. 38. concilij Aquiſgranen. ſub Ludouico pio / Alexander PP. 3. c. 14. part. 2.

Symonia eſt etiam, aliquid exigere pro perſonis eccleſiaſticis deducendis ad ſedẽ, vel ſacerdotibus inſtituendis, aut mortuis ſepeliendis, ſeu etiam nubentibus benedicendis, ſeu etiam alijs ſacramentis. Alexander PP. 3. part. 1. c. 7. / Item pro conſecrationibus epiſcoporum, benedictionibus abbatum, ordinibus clericorum vel collatis & conferendis. 2. Lateranen c. 63.

Vide titulum: Beneficium. §. 3. & 4. & Trident 24. c. 14.

Prauas exactiones ſuper his fieri prohibemus, & pias conſuetudines præcipimus obſeruari, ſtatuentes vt liberè cõferantur eccleſiaſtica ſacramenta. Sed per epiſcopum loci compeſcantur qui malitioſè nituntur laudabilem conſuetudinem immutare. 2. Lateranen. c. 66.

2 Erga ſymoniacos nullam miſericordiam in dignitate ſeruanda habendam eſſe decernimus, ſed iuxta canones deponendos. Ordinati verò à talibus permanent in ordine, ſi conſcij non erant illos tales eſſe. Nicolaus PP. 1. in decreto, quod eſt poſt Romanam ſynodum: & apud Gratianum 1. q. 1. c. Statuimus. Citantur tit. ordin.

Martinus PP. 5. ſeſſio. 43. cõcil. Conſtantien. Ordinati ſymoniacè (inquit) ab executione ſuorum ordinum ſint eo ipſo

 ſuſpenſi.

ſuſpenſi. Electiones autem, poſtulationes, confirmationes & quæuis prouiſiones ſymoniacæ Eccleſiarum monaſteriorum, dignitatum, perſonarum, officiorum & beneficiorū Eccleſiaſticorum quorumcunque deinceps factæ, nullæ ſint ipſo iure, nullumq; per illas ius cuiquam acquiratur, nec promoti, confirmati aut prouiſi faciant fructus ſuos, ſed ad illorum reſtitutionem tanquam iniquè ablata percipientes teneantur. Statuentes inſuper quòd dantes & recipientes quicunq; illi ſint, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant.

SYNODI.

1 SYnodi conſtitutiones contra hæreſim quamcunque pro fide, communione & veritate catholica & Apoſtolica ſemel promulgatæ, non poſſunt poſtea nouis recitationibus mutilari. Vnde omnis qui damnatæ hæreſi communicat, ſine noua ſynodo ſeu congregatione eſt eo ipſo damnatus. Gelaſius PP. ad epiſcopos Dardaniæ ſcribens.

Gelaſi⁹ in decreto facto in concilio 70. Epiſcoporum approbat	Nicenam primam ſynodum	quæ Arriū	cōdēnat.
	Conſtātin. primā	Macedoniū	
	Epheſinā primam	Neſtorium	
	Chalcedonenſem	Eutychetē	

Cum his comprobant quintā vniuerſalem ſynodum Conſtātinopolitanam (eſt autem 2. Conſtantinopolitana) Anglicana ſynodus ſecunda, & Conſtantinopolitana ſexta actione 4. in epiſtola Agathonis, & actione 11. Item eas quæ à ſanctis patribus poſtea celebratæ ſunt, ſeu (vt ait Recharedus rex in concil. Toletano 3.) quæ ab ipſis ſupraſcriptis quatuor ſynodis, fidei puritate non diſſonant.

TABERNAS ingredi nullis clericis licitum eſt. Laod. 24. Eutychianus PP in 1. tomo concil / non licet presbyteris. cap. 21. Turonen. tempore Caroli Mag. / Rhemen. 26.

Niſi peregrinationis neceſſitate compellantur. 3. Carth. 27. / 2. Lateran 16.

Templum: vide, Eccleſia

Tallia ab Eccleſiaſt. nō exigantur §. 40. tituli Clericorum.

TESTAMENTVM.

1 TEſtamentū epiſc cōdere poteſt de rebus ſibi proprijs. Antiocheni 24. / Agath. 48. / Valent. Hiſpa. c. 3. / 4. Aurel. 14.

2. Quan-

2 Quantum autem de eccleſiaſtici iuris proprietate legauerit, legatum non habeatur ratum, niſi tantundem de propria iuris eius facultate ſuppleatur ipſi Eccleſiæ. Agathen. 51./ Epaunen.17.

3 Si neminem ipſe (imò verò quilibet de clero vel presbyteris) de ſuo genere habeat conſortem cùm de hoc mundo tranſit, conferatur Eccleſiæ quicquid paupertas eius habet ad vſum expreſſum §.38.tituli:Eccleſia. Concil. Roma. ſub Syluestro PP c.4./& Agathen.c.6. quia iuſtum eſt vt ſicut ſacerdos habet quod Eccleſiæ dimiſſum eſt, ita & Eccleſia habeat quod ſacerdoti relinquitur & donatur./ Agath.33.videatur.

Imò 1.Hiſpalenſe cap 1 dicit: Comperimus in canone, vt epiſcopus qui res proprias,exceptis filijs & nepotibus,alteri & nō Eccleſiæ ſuæ dimiſerit, quicquid de Eccleſiæ rebus aut donauit aut vendidit,aut quoquomodo ab Eccleſia tranſtulit,irritum haberetur. Vide titulum:Clericorum.§.19.

Epiſcopi vel clerici in eos qui catholici Chriſtiani non ſunt, etiam ſi conſanguinei fuerint,nihil per donationes rerum ſuarum conferant.3.Carth.13.

4 Propinqui morientis epiſcopi nihil de rebus eius abſque Metropolitani cognitione vſurpare præſumant.9. Toleta 7./ 4.Aurelianen 14.

TESTIMONIVM.

1 Teſtimonium eorum non recipiatur, quorum nec accuſatio ſuſcipitur,nō infamium &c.7.Carth 4./cap.21.Cabilonenſis ſub Carolo Magno/& cap.34. Turonenſis ſub eodem·Summopere(inquit)admonendi ſunt comites & iudices, ne viles & indignas perſonas coram ſe permittant ad teſtimonium accedere, quoniam multi ſunt qui peierare pro nihilo ducunt. Vide titulum:Accuſaturus.§.3.

2 Nec accuſatoris conſanguineus aduerſus extraneum. Calixtus PP.1.epiſt.2.

3 Nec illius qui eſt de domo accuſatoris.7. Carth.4. Nec Iudæi. Vide in titulo.Iudæus.

4 Quòd ſi fortè ambarum partium teſtes (& actoris & defenſoris ſeu rei)æquè idonei ſunt,poſſeſſoris recipientur; cùm promptiora ſint iura ad abſoluendum quàm ad condemnandum;excepta cauſa liberali, in qua ſi vtriuſq; partis teſtes forſan æquales fuerint,pro libertate tamen pronunciabitur. nam 16.q.3.c.1
poſſeſſori probationem aliquando dari, iuris manifeſti eſt. 2.3.
Alexander PP.3 c.2 part.38.

 5 Teſti-

5 Teſtimonium nemo ferat niſi ſit 14.annorum.7. Carth.4. Moguntiacen.c 23.

6 Alexand.PP.3.part.8.de cogendis teſtibus vel nō cogēdis.

Falſus teſtis,prout crimen eſt,à communione abſtinebit, ſi tamen non fuerit mortis quod obiecit: & ſi probauerit,quod diu tacuerit,biennij tempore abſtinebit. Si autem non probauerit, in conuentu clericorum placuit per quinquennium abſtinere Elibert.74./1.Arelaten.c.14.vſque ad exitum remouet à communione. / 2.Arelaten.24. / Damaſus PP. cauſa.2.q.3. c Si quis. Agathen.c.37.remouet falſum teſtem à communione quouſque pœnitentiæ ſatisfactione crimen diluerit / ex quo eſt 1.cap. Venetici concilij.

Epaunēſe cōcil.c.13.clericū talē dicit criminis capitalis reū.

Si contra epiſcopum, presbyterum aut diaconum feratur falſum teſtimonium, nec in fine is qui id fecerit communionem accipit. Elibert.75.

Videatur titulus, Periurium.

Theatrici quamdiu agunt,à communione ſeparentur.1.Arelat.5. / 2.Arelaten 20. / 3. Carthag.35. Vide Cyprianum epiſtola 10. lib.1.

Theodoretus fuit aliquando Neſtorianus, & ob hoc deiectus ab epiſcopatu: ſed poſt errorem condemnans ſuum, eum recipit, vt patet actione 8.ſynodi Chalcedo. / & anathemate 13.actionis 4. Conſtantinop.5.

Vide anathema.12. confeſſionis Iuſtiniani Imperatoris.

Timor ad iuſtificationem vtilis. Con.Triden.ſeſſ.6.cap.6. & cano.8.& ſeſſ.14. cap.4. Auguſt de catechizan. rudibus.

Contra Priſcillianiſtas.

TONITRVA diabolus non facit propria ſua authoritate.1.Braccar.8.

TONSVRA clericorum. Clerici (inquit Anicetus PP. in epiſt.decretali) iuxta Apoſtolum comam non nutriant,ſed deſuper, caput in modum ſpheræ radant; quia ſicut diſcreti debent eſſe in conuerſatione,ita & in tonſura, & omni habitu diſcreti debent apparere.

4.Carthag.c.44. idem vult, iubens vt clerici comam non nutriant. / & Aquiſgranen concil.ſub Ludouico Imp.c.1. ex Iſidoro. / & Agathen.concil.c.20. / Gregorius PP.3.c.17.concil.Roman.

At tonſuræ originem & cauſam genuinam dat. 4.Toletani. c. 40. dicens, Omnes clerici detonſo ſuperius capite toto, inferius ſolam circuli coronam relinquant, non ſicut hucuſq; in Ga-

In Galiciæ partibus facere lectores videntur, qui prolixis, vt laici,comis in ſolo capitis apice modicum circulum tondent. Ritus enim iſte in Hiſpanijs hæreticorũ fuit. Vnde oportet vt pro amputando ab Eccleſijs ſcandalo hoc ſignum dedecoris auferatur, vt ſit vna tonſura, vel habitus, ſicut totius Hiſpaniæ eſt vſus. Qui autem hoc non cuſtodierit, fidei catholicæ reus erit. Et venerabilis Beda.

Prima tonſura non initientur, qui ſacramentum confirmationis non ſuſceperint, & fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere & ſcribere neſciant, & de quibus probabilis coniectura non ſit eos non ſecularis iudicij fugiendi fraude, ſed vt Deo fidelem cultum præſtent, hoc vitæ genus elegiſſe. Concil. Triden. ſeſſ. 23. cap. 4.

TORNEAMENTA, in quibus milites ex condicto venire ſolent, & ad oſtentationem virium ſuarum & audaciæ temerariè congrediuntur (vnde mortes hominum & animarum pericula ſæpe proueniunt) fieri prohibemus, inhærentes veſtigijs prędeceſſorum noſtrorum, Innocentij PP. (in expeditione pro recuperanda terra S. quæ eſt poſt 2. Latera. concilium) & Eugenij. / Alexander PP. 3. part. 1. cap. 20.

TRADITIONES.

1 TRaditiones Eccleſiæ contemni docuit hæreticus Euſtachius damnatus à ſynodo Gangrenſi. Vide titulum: Conſuetudo.

2 Venerandæ ſunt autem ac ſeruandæ. Syricius PP. c. 1. epiſt. 3. / Ioannes Epiſcopus Conſtantinopolitanus ad Hormiſdam PP. / Concilium Tridentium, ſeſſ. 4. vbi de ſcripturis canonicis agitur.

Tribulatio ſedanda eſt ieiunijs, eleemoſynis & obſecrationibus. Liberius PP. in 1. tomo concil. / Zacharias PP. ad Bonifacium epiſt. 4.

Seſſio. 4 fol 11. Diſtinct. 12. Ridiculũ eſt.

TRINITAS.

1 TRinitas & credatur, & prædicetur. 2. Carth. 1.

2 Trinitatis fidem tradit Alexander PP. 1. epiſtol. 1. / Higinius PP. in epiſtol. decretali / Sixtus PP. 1 in epiſt. 1. / Euariſtus PP. 1. epiſt. 1. / Hormiſdas PP. epiſtol. 1. cap. 2. / Pelagius PP. 1. epiſtol. ad Vigilium. / Benedictus PP. 1. epiſt. 1. ex Alexandro. / Martinus PP. 1. contra Theodorum & Cyrum hæreticos. cap 1. hoc eſt, Deus in tribus ſubſiſtentijs conſubſtantialibus / 3. Toletanum. / 4. Toleta. 1. / 2. Lateranen. c. 2.

Damaſus PP. in confeſſione fidei ad Paulinum errantes circa hanc nominat & anathematizat, peculiari cuiuſque errore propoſito.

3 Non eſt trinitas incarnata, quamuis tota incarnationem filij Dei ſit operata. 6. Toletani ſymbolum. Nec paſſa. 5. Conſtantinop. in epiſtola Antheonis, & ſequentibus.

Tripudiare non debent in nuptijs Chriſtiani. Ilerdenſe concilium poſt canones.

VAS.

VAſa ſacra nec lector, nec oſtiarius, nec acolythus contrectet. concil. Roma. ſub Sylueſtro PP. c. 9. / 1. Braccar 28. / nec ſacratæ Deo fœminæ. Soter PP. epiſt. 2.

2 Sed ſolùm miniſter ſacratus. Sixtus PP. 1. teſte Damaſo, & in eius epiſt. 2. / Agathenſe c. 66.

3 Nec eis vtendum niſi in officijs ad quæ conſecrata ſunt. 3. Braccar. c. 2 / 6. Conſtantinopolitani c. 3.

VELVM.

1 VElum abbatiſſa non imponat ſacræ virgini. Eutychianus PP. decreto. 3. Apud Gratianum 20. q. 1. c. Statuimus. Sed epiſcopus. vide titulum: Epiſcopus. § 81.

2 Dari illud noluit, niſi in Epiphania vel albis Paſchæ, vel Apoſtolorum natalitijs, Pius PP. 1. apud Gratia. 21. q. 1 / Gelaſius PP. epiſt. 1. c. 14.

3 Illud accepturam voluit annorum 72. eſſe conciliū Romanum ſub Syluestro PP. c. 10.

Sed poſtea hoc immutatum eſt, cùm exactum eſt, vt virgines annos quadraginta in virginitate probatæ eſſent, antequam illud ſuſciperent Leo PP. 1. teſte Damaſo in lib. Pontificali / Agathen 19 / . Cæſarauguſta. c. 8.

Quod donec eis impoſitum eſſet, nubendi ſpem, aut ſaltem facultatem haud amittebant. Innocentius PP. 1. epiſt. 2. c. 12. / 2. Turonici. c. 21. Vide titulū: Profeſſione facta. Mileuita. c. 26.

Veruntamen vbi potens petitor vel raptor virginis formidabatur, intra annos 25. illud ei imponi permittit Mileuitani concil. c. 26.

Canones promiſcuè id appellant vel benedictionem, vel veli impoſitionem.

Idem factum ea ætatis parte (nempe 25. anno elapſo) inſinuatur apertè 2. Arelatenſis c. 33. / 3. Carth 4. / Pius PP. 1. apud Gratia. 21. q. 1. c. Virgines / c. 28. Turonen. ſub Carolo magno / Wormatien. c. 69. Vide c. 24. Triburienſis.

Si ſuſce-

Si ſuſcepto hoc velo fornicationem incidat, pœnitentiæ quidem ſubdatur, ſed illud non abijciat. Wormatien. 20.

De huius veli qualitate ait 10. Toletanū cap. 4. Vt autem deinceps nil devocetur in dubium, pallio purpureo vel nigri coloris caput contegat ab initio ſuſceptæ religionis, vt dum illic tulerit ſignum probabilis ſanctitatis, vbi nullius falli poterit viſio intuentis, nunquam auſus attentet deteſtandæ præſumptionis.

4 Viduas viduale͂ caſtitatem profitentes nō licet, nec oportet velare. Gelaſius PP. ad epiſcopos per Lucaniam conſtitutos c. 15. & 23. / Epaunen. 21. quod citatur etiam 2. Turon. 21. / Triburien. c. 25. / Quod obſeruatum vbique non videtur legenti c. 27 Turonenſis concilij ſub Carolo magno / Moguntiacenſis c. 26 tempore Arnulphi Imperatoris. / Wormatien. 21. / Nicolaus PP. 1. diſtinc. 27. c. Quod interrogaſti. & 27. q. 1. c. Vidua, quod eſt caput Wormatienſis concilij.

VENATIO.

1 Venatio eccleſiaſticos ſeu clericos dedecet: & ideo eã eis prohibet ſynodus Francica ſub Zacharia PP. & ſynodus Turonen. c. 8. ſub Carolo magno: & Nicolaus PP. diſt. 34. c. 1. / & Bonifacius epiſcopus ad Zachariam PP. / & c. 14. Maguntiaci ſub Carolo magno.

2 Quare ſi epiſcopus deterctus ſit canes aut accipitres habere ad venandum, tribus menſibus ſe ſuſpendat à communione; presbyter duobus menſibus; diaconus verò ab omni officio vel communione ceſſabit. Agathen. 55. / Epaunen. 3. / Wormatien 17.

VENEFICI.

1 Veneficis detur in fine communio, ſi peccatum ſuum tota vita defleuerint. Ilerden. c. 2.

2 Ligaturæ oſſium vel herbarum quibus magi vtuntur, nihil remedij præſtant. c. 42. Turonen. ſub Carolo magno.

Verbi Dei prædicationem nullus audire prohibeatur. 4. Carthag. 84.

Venia peccatorū quibus ſit promiſſa. titulo, Deſperādū. §. 2

VESTES.

1 Veſtes ad Dei cultum aſſumendæ, honeſtæ ſint & ſacratæ. Stephanus PP. 1 epiſt. 1.

2 Hiſce nemo frui debet in aliis vſibus quàm officiis eccleſiaſticis. Idem Stepha. ibidem / 3. Braccar. / 2. Aruernen.

Veſtes clericorum. titulo, Clericorum nomen.

3 Nec ab alijs ferri debent quàm à ſacratis hominibus. Ibidem Stephanus. / Soter PP.epiſt.2.

Nec ab ijs quidem alibi quàm in eccleſia. Stephanus PP. idem teſte Damaſo PP. in lib.Pontificali.

VIDVA.

1 VIduarum cauſæ epiſcopo creditæ ſunt. 2.Mantiſconẽ.12. Quapropter non prius à iudice conueniantur, quàm epiſcopo id nunciarit. 2. Mantiſconen.12.

2 Non in delitijs viuant, ſed vt decet. Rhemen.54.

3 Duo ſunt genera viduarum (ait 4.Toletanum c.55.) ſeculares & ſanctimoniales. Seculares viduæ ſunt quæ adhuc diſponentes nubere laicalem habitum non depoſuerunt. Sanctimoniales ſunt, quæ iam mutato habitu ſeculari ſub religioſo cultu in conſpectu ſacerdotis & eccleſiæ apparuerunt.

Vide titulum: Velum.§.4. & titulum: Raptores.

4 •Viduæ vel ſanctimoniales (ait 4.Carth.c.12) quæ ad miniſterium baptizandarum mulierum eliguntur, tam inſtructę ſint ad officium, vt poſſint apto & ſano ſermone docere imperitas & ruſticas mulieres tẽpore quo baptizandæ ſunt, qualiter baptizatori interrogatæ reſpondeant.

5 Viduæ adoleſcentes (ait 4.Carth.c.101.) quæ corpore debiles ſunt, ſumptu eccleſiæ cuius viduæ ſunt, ſuſtententur.

6 Quæ iuniores viduæ, ideo cum alijs ſenioribus tam ſint aſſiduæ in Dei opere, vt meritis & orationibus ſuis eccleſiam adiuuent. 4.Carthag.103.

VIGILIA.

1 VIgilia Paſchæ & aliarum ſolennitatũ ad ſecundam vſque horam noctis protendebatur. Tunc pariter in eccleſia Chriſtiani inſiſtebant orationi. Antiſiodoren.11.

2 Placuit prohiberi, ne fœminæ in cœmiterio peruigilent, eo quòd ſæpe ſub obtentu orationis ſcelera latẽter committant. Elibert.35. Vide Antiſiodorẽ.c.3.& 5.de abuſu circa hoc.

VIM vi repellere omnes leges & omnia iura permittunt. Alexander PP.3.part.14 c.10.

VIRGO.

1 VIrginitas non eſt laudabilis, vbi cum nuptiarum deteſtatione ſuſcipitur. Gangren.9.

2 Virgini parentibus orbatæ prouideatur de monaſterio, aut mulieribus grauioribus commendetur ab epiſcopo, vt ſimul cohabitantes ſeinuicem cuſtodiant, & paſſim vagantes opinionem eccleſiæ non lædant. 3.Carth. 33.

Viſibi-

VISIBILIS oculis corporis non eſt diuinitas. 3.Toletan. cano.7.

EXTREMA VNCTIO.

1 VNctionis extremæ ſacramentum à Chriſto inſtitutum, totius Chriſtianæ vitæ conſummatiuum. conc.Trident. ſeſſ.14.in doctrina de ſacramento extremæ vnctionis.

2 Miniſter eius eſt non modò epiſcopus, ſed & presbyter. Innocentius PP.1.epiſt.1 c.8. / Wormatien.72. / cap. 48. Cabilonen. ſub Carolo magno.

Materia,forma,effectus,miniſter huius ſacramēti inſinuantur à Iacobo Apoſtolo vltimo cap.ſuæ epiſtolæ. Conc.Trid. ſeſſ.14.cap.1.2 & 3. de doctrina extremæ vnctionis. Vide cōcil.Florentinum in decreto Armenis dato.

Voluntatum vltimarum commutationes. Conc.Trident. ſeſſ.26. cap. 6.

VOTVM.

1 Votum ſuum nemo reddat,niſi in eccleſia.Antiſiodor.3.

2 Cùm verò id facit,à diſſolutioribus abſtineat actibus,non cantillet aut ſaltet,nec inebriet ſeſe. 2.Aurelianen 12. / ca.19. Cabilonen.circa temp.Euge.PP.1. / Auguſt.epiſt.64.

Et pro caniſtro terrenis fructibus pleno (inquit Auguſtinus lib.6.Confeſſionum c.2.)plenum purgatioribus votis pectus eò afferat.

Narrat ibidem Auguſtinus, diuū Ambroſium prohibuiſſe fidelibus ingredi Baſilicas ſanctorum cum pultibus, pane & mero,ne qua daretur occaſio ebrioſis inebriandi ſeſe, & quòd illa,quaſi parentalia,ſuperſtitioni Gentilium eſſent ſimillima.

Voluntates duæ in Chriſto. titulo, Chriſtus.

VSVRA.

1 VSura eſt,vbi ampliùs requiritur quàm datur.verbi gratia: Si dederis ſolidos decem,& amplius quæſieris; vel dederis frumenti modium vnum,& ſuper aliquid exegeris.Agath. concil.apud Gratianum 13.quæſt.3.ca.Vſura. / Idem indicant canones ſubiecti. §. ſequentibus.

2 Vtriuſque tituli pagina (hoc eſt,noui & veteris teſtamēti) ait Alexan.PP.3.par.1.conſtitutionū ſuarum.c.25. Prohibetur ideo.3.Carthag c.16 † Nullus clericorum (inquit)amplius recipiat,quàm cuiquam accōmodauerit. ſi pecuniam, pecuniam accipiat; ſpeciem eandem quantam dederit accipiat: & quicquid aliud,tantum quantum dederit, accipiat. / Laodic. c.5./ Tarraconen.cap.3. / 1.Turonen.c.13. / 3.Aurelianen c.26.

† eſt & Worma. cap.69.

Vſuras

3 Vſuras accipiens,aut ex adinuentione aliqua vel quolibet modo negotium tranſigens,aut hemiolia,id eſt, ſeſcupla exigens, vel aliquid tale prorſus excogitans turpis lucri gratia, deijciatur à clero, & alienus exiſtat à regula. 1.Niceni.ca 17./ & repetitur canon c 40.concilij Aquiſgranenſis ſub Ludouico Imp.1 / Elibertinum c. 20. eandem de clerico ſententiam profert, & laicum in eo ſcelere obſtinatum eijcit ab eccleſia.

14 quęſ.4 cap. Quoniam.

Alexander PP.3. cap. 25. conſtitutionum ſuarum parte 1. Vſurarij manifeſti (inquit) nec ad communionem admittantur altaris,nec Chriſtianã, ſi in hoc peccato deceſſerint, accipiant ſepulturam: ſed nec eorum oblationem quiſquam accipiat.

De miniſtris qui fœnerantur, placuit eos iuxta formam diuinitus datam à communione abſtinere. 1. Arelaten. c.12.

Vide de vſuris Alexand PP.3 parte 16.

4 Ea propria eſt vſurarum interpretatio, quando ex vſu res quæ non germinat, nullo labore, nullo ſumptu, nullóve periculo lucrum fœtusq; conquiri ſtudetur. Seſſione 10.tertij Lateranen.in bulla Leonis 10.

5 Montes pietatis,ex quibus mutuum datur, modò ratione mutui nihil petatur,neque ſperetur, ſed ſolum pro indemnitate eorundem montium (.i. vt ipſi redditus non imminuantur) impenſarum videlicet miniſtrorum eorundem,ac rerum omnium ad illorum (montium) neceſſariam cõſeruationem pertinentium, abſque huiuſmodi montium lucro nonnihil moderatè & neceſſarium vltra ſortem capiatur ab his qui ex huiuſmodi mutuo commodum ſuſcipiunt, (cùm regula iuris habeat, quòd qui commodum ſentit, onus quoque ſentire debeat) approbat Leo PP.10 in Seſſione 10.tertij Lateranenſis, tanquam nec mali ſpeciem præferentes, nec peccandi incentiuum præſtantes; inſequens ſententiam Pauli ſecundi, Sixti quarti, Innocentij octaui, Alexandri ſexti,& Iulij ſecundi Romanorum pontificum: præſtantius tamen & ſanctius fore affirmans,ſi fundantes ad leuandam pauperum inopiam mutuum aſſignarent,etiam aliquos cenſus, quibus miniſtrorum impenſæ ſoluantur,vel ſaltem media ex parte.

Xenodochia,titulo Hoſpitaliorum.

FINIS.

AD LECTOREM
MONITIO.

I.

BAſilienſis ſynodus à nobis nunquam eſt citata (quamuis morum ſtatuta vtilia quædam fecerit) quod legitima non fuerit, vt patet ex bulla Pij Papæ ſecundi ad vniuerſitatem Colonienſem, & Nicolaus PP. 5. eam non confirmet, ſed ſolum ratificet beneficiorum collationem ab ea factam: & in tertia Lateranenſi ſynodo, ſeſſione 6. noſtris rationibus eam vituperat in oratione ſua Simon Begnius, dicens: Baſilienſis tamen conuentus patres, &c.

II.

Præterij epiſtolas quintæ ſynodi Conſtantinopolitanæ, quæ non ſunt ſummorum pontificum, ſed epiſcoporum contra Petrum epiſcopum Antiochenum (ad quem duæ diriguntur Felicis Papæ quarti ante actionem primam) quod feci & in 6. Conſtantinopolitana, vbi nec ſynodi, nec pontificum ſummorum erant epiſtolæ.

III.

Nihil etiam ſumpſi ex fide Iuſtiniani Imperatoris, quam habes poſt ſecundum Toletanum

tanum Concilium, eo quòd alibi tota in re habeatur.

IIII.

A capite 6. Aquiſgranenſis ſub Ludouico pio Imper. 1. nil ferè excerpſi, quòd ſua collegerit ex alijs concilijs à nobis collectis. Nil quoque ex Aquenſi ſub Pipino habito.

V.

Non libuit quidquam ſumere ex appendice epiſtolæ Gelaſij ad epiſcopos Dardaniæ, nec ex epiſtola ad Euphemianum.

VI.

Ex libro Pontificali poſt Damaſum nihil ſumpſi, quod non habeat parem apud me authoritatem.

VII.

Ex Aphricano illo ſub Bonifacio Papa ideo nihil ſumo, quòd canones ſuos ex prioribus collegerit, à nobis annotatos ſub nomine ſuorum conciliorum.

VIII.

Ex canonibus Græcarum ſynodorum Latinitati donatis à Sancto Martino Epiſcopo Braccarenſi, paucos ſelegi, quòd res eadem adnotata ſit ſub nomine propriæ cuiuſque ſynodi:

nodi: vti accidit in Adriano papa 1. in canonibus ab ipſo collectis.

IX.

Oxonienſe prouinciale in tomo ſecundo, & opus tripartitum incerti autoris, ſubiectum ſecundo Lateranenſi concilio omiſi, cum nimium eſſem feſtinus.

X.

Citaui interdum canones primi Conſtantinopolitani, quos habes tomo 1. concil. poſt Epheſinam ſynodum primam.

XI.

Omiſi prouincialis concilij Senonenſis de fide definitiones, quòd eæ factæ ſint pòſt Tridenti de cunctis partibus controuerſiarum à Luthero vſque ad multos annos poſtea agitatarum.

XII.

Nihil quoq; ferè ex ſubiunctis ſynodis prouincialibus lubet decerpere, quòd morum reformationem eandem ac parem habeat vniuerſim Tridentina ſynodus, durante in ea adhuc turpi ac triſti eccleſiæ ſtatu.

De Baſilienſi Synodo.

DE Baſilienſi autem concilio non malè ſentimus, niſi ab eo loco vbi Eugenius Papa illud transfert ad alium locum,& ei parêre nolunt,alioq́ue migrare qui ibi erant congregati, ſed pertinaciter ibi permanentes imperant illi cui obedire debuiſſent. à quo die non concilium,ſed conciliabulum vocari merebatur. dicente in tertio Lateranenſi concilio ſeſſione 11. Leone papa 10. Poſt huiuſmodi tranſlationem ab Eugenio prædeceſſore noſtro factam, concilium ampliùs appellari non merebatur. In ſecunda ſeſſione mandatum datum fuit illud transferendi.

INDEX

A

Abbas 4.a
Abbatiſſa 5.a
Abortus 5.b
Abſentans 5.b
Abſtinens 5.b
Abſolutio 5.b
Acolythus 5.b
Accuſatores fratrum 5.b
Accuſare 5.b
Accuſatus 6.a
Adam 6.b
Adoleſcens 6.b
Adoleſcentium ſeminariū ibid.
Adorare ibid.
Adulatio ibid.
Adulterium ibid.
Aegrotus 7.a
Affinitas ibid.
Agapes ibid.
Agellus eccleſiæ ibid.
Alea ibid.
Alleluya 7.b
Altare ibid.
Anathematizari ibid.
Angelus ibid.
Anima ibid.
Annona 8 a
Appellare ibid.
Apocalypſis 9.a
Apocrypha ibid.
Apoſtata 9.b
Arma ibid.
Arrius ibid.
Archidiaconi Ibid.
Archiepiſcopus 10.a
Audientes qui ibid.
Auguria ibid.
Auguſtinus 10.b

B

Balſamum 10.b
Baptiſmus ibid.
Baptizare ibid.
Baſilica 13.b
Bellum 14.a
Benedictio ibid.
Beneficium ibid.
Bigamus 16.a
Blaſphemus ibid.

C

Alendæ 16.a
Canones Apoſtolorum ibid.
Canones Conciliorum 16.b
Canonici libri ibid.
Canonici ibid.
Capitula canonicorum 17.a
Cantores ibid.
Cardinales 17.b
Carceribus incluſi ibid.
Carinæ ibid.
Carnes ibid.
Caſtigatus ibid.
Caſuum reſeruatio ibid.
Catechumenus ibid.
Catecheſis 18.a
Caſtitas ibid.
Cathedra ibid.
Characteres incantatorum ibid.
Cereus ibid.
Chriſma ibid.
Chriſtus 18. b
Cibus 20.a
Claues eccleſiæ ibid.
Clerus 20.b
Clericus 21.b
Cœmiteria 25.a
Coadiutoria ibid.
Colonia ibid.

Coma	25.a	*Diaconiſſa*	35.a
Commeſſatio	ibid.	*Diaconus*	ibid.
Communio	ibid.	*Diœceſis*	36.a
Concilium	26.a	*Diſcordia*	ibid.
Concio	28.a	*Diſpenſatio*	ibid.
Confeſſio	ibid.	*Diuinitas*	ibid.
Concubina	29.a 31.a	*Diuiſio poſſeſſionum*	36.b
Confirmatio	29.b	*Diuinationum ſectatores*	ibid.
Coniuges	30.a	*Diuites*	ibid.
Coniuratores clerici	ibid.	*Diuortium*	ibid.
Conſecrationis munus	ibid.	*Docere*	ibid.
Conſenſus	ibid.	*Dominica dies*	37.a
Conſtitutiones principum	ibid.	*Dubius in fide*	ibid.
Conſuetudo	30.b	**E**	
Continentia	ibid.	*Brietas*	37.b
Concubinarij clerici	31.a	*Eccleſia*	37.b 41.a
Contritio	31.b	*Eccleſia Romana*	41.a
Conuenticula	32.a	*Electio*	42.a
Conuiuium	ibid.	*Energumenus*	42.b
Corepiſcopus	ibid.	*Epiſcopus*	43.a
Corona clericorum	32.b	*Epiſtola Synodica*	51.b
Corpus Domini	ibid.	*Euangelium*	52.a
Corporale	ibid.	*Euchariſtia*	ibid.
Creatura	ibid.	*Eunuchus*	54.a
Crimen	ibid.	*Euphrata*	ibid.
Crux	ibid.	*Exactores*	ibid.
Cuculla	ibid.	*Excommunicatio*	54.b
Curia	ibid.	*Exempla boni operis*	56.a
Cyprianus	ibid.	*Exorciſta*	ibid.
D		**F**	
Amnari	32.b	*Ama*	56.b
Decanus	33.a	*Facultates Eccleſiæ*	ibid.
Decimæ	ibid.	*Falſarius clericus*	ibid.
Decretales epiſtolæ	33.b	*Fames*	ibid.
Dedicatio	ibid.	*Famoſus*	ibid.
Deficiens à fide	34.a	*Fatalis*	ibid.
Degradari	ibid.	*Fermentum*	ibid.
Defendere	34.b	*Feſti dies*	ibid.
Deſperare	ibid.	*Fides*	57.a
Deſponſata puella	ibid.	*Fidelitas*	ibid.
Diabolus	ibid.	*Fides trinitatis*	57.b

Fide-

Fideiuſſor 57.b
Fidelis coniunx ibidem.
Filij Dei ibidem.
Fœmina ibidem.
Formatæ epiſtolæ ibidem.
Fornicatio ibidem.
Fornicatus preſbyter ibidem.
Fraus 58.a
Franci ibidem.
Fratricida ibidem.
Fuga in perſecutione ibidem.
Furtum ibidem.

G

GErmani 58.a
Gloria patri,&c. ibid.
Gradus ibid.
Gratia ibid.
Græci 59.a

H

HAbitus 59.a
Hæreſis ibid.
Hæreticus ibid.
Hieroſolyma 61.a
Hiſpania ibid.
Homicida ibid.
Horæ Canonicæ 63.b
Hoſpitalia ibid.
Hymni ibid.

I

IDola 63.b
Ieiunans 64.a
Imagines 64.b
Immolatores idolis 65.b
Imperatoris poteſtas ibid.
Impoſitio manuum ibid.
Incarcerati 66.a
Incarnatio filij Dei 66.b
Incendiarius ibidem
Incenſum ibid.
Inceſta coniunctio ibid.
Incontinenter viuentes clerici, 67.a
Indulgentiæ ibidem.
Infames ibid.
Infirmi 67.b
Innocens ibid.
Inquirere ibid.
Interpretatio ibid.
Inuaſores bonorum pauperum, 68.a
Inuitus an poßit ordinari ibid.
Inuocatio virginis Mariæ ibid.
Iudæus ibid.
Iudicium Dei 68.b
Iudicium humanum 69.a
Iurare 71.a
Iuriſdictio 71.b
Iuſtitia 72.a

K

KAlendæ 72.b
Kyrie eleyſon ibid.

L

LAicus 72.b
Lauacrum ibid.
Lector ibid.
Lectio in menſa 73.a
Lex humana ibid.
Leno ibid.
Leproſus ibid.
Libelli famoſi ibid.
Libertus ſiue Liberta 73.b
Liberum arbitrium ibid.
Libri 74.a
Litaniæ ibid.
Literæ commendatitiæ 74.b
Litigantes in iudicijs ibid.

M

MAgus clericus 74.b
Maleficium ibid.
Mancipium ibid.

Mandata Dei 75.a
Manus impoſitio ibid.
D.Maria virgo ibid.
Martyrium ibid.
Mathematicorum ſigna 75.b
Matricida ibid.
Matrimonium ibid.
Mercatura 77.b
Menſæ ſacerdotum ibid.
Metropolitanus ibid.
Merces 78 a
Militia ibid.
Miſſa ibid.
Monachus 79.b
Monaſterium 82.a.b.& 83.a
Monaſtica vita 83.a
Monialis ibid.
Montes pietatis ibid.
Mors corporalis ibid.
Mulier ibid.

N

Natura 83. a
Naufragium ibid.
Neceßitas 83.b
Negans fidem ibid.
Negotiari ibid.
Neophytus ibid.
Nicæna Synodus ibid.
Notarij ibid.
Nouatus hæreticus ibid.
Nouatiani & Montenſes 84.a
Nuncius de latere ibid.
Nuptiæ ibid.

O

Oblatio 84.b
Obmuteſcens 85.a
Occidens ſeipſum ibid.
Occulta cordis alieni ibid.
Odijs exardeſcentes ibid.
Officij eccleſiaſtici forma 85.b
Opera ibidem.
Oppreſſor 85.b
Orarium ibid.
Ordo ibid.
Orare 89.a
Oratorium ibid.
Orandi tempora & modus 89.b
Origenes damnatus ibid.
Oſculum ibid.
Oſtiarius ibid.

P

Papa 89.b
Parochia 91.a
Paſcha 91.b
Paſtor ibid.
Paßio Dominica ibid.
Patibulum ibid.
Patrinus ibid.
Patronatus 92.a
Pauperes ibid.
Paulus Samoſatenus ibid.
Peccare & peccatum ibid.
Penſiones ibid.
Periurium 92.b
Peregrinari ibid.
Perſecutio 93.a
Perſecutionem patientes ibid.
Perſeuerantia ibid.
Perſonæ tres ſunt ibid.
Petrus & Paulus ibid.
Philoſophi 93.b
Placita publica ibid.
Pœna talionis ibid.
Pœna temporalis ibid.
Pœnitentia ibid.
Pontifex 96.a
Precaria 96.b
Prædeſtinatio ibid.
Prædium ibid.
Prædicare ibid.
Prædicatores euangelij ibid.
Præfatio ibid.

Preſbyter 96.b
Primas 97.b
Prior 98.a
Priſcillianus hæreticus ibidem.
Probationis tempus ibidem.
Proceſſiones ibidem.
Proditores ibidem.
Profeſſio 98.b
Prophanatio templi ibidem.
Pſallere ibidem.
Purgatorium 99.a

Q

Quadrageſima 99.a
Quæſtores 99.b

R

Raptores 99.b
Rebaptizari ibidem.
Reconciliari 100.a
Religiones ibidem.
Reliquiæ ibidem.
Remittere ibidem.
Repudium 100.b
Reſtituere ibidem.
Reſurrectio carnis ibidem.
Rex Hiſpaniæ ibidem.

S

Sabellius hæreticus 101.a
Sabbati ieiunium 101.b
Sacrificium ibidem.
Sacerdotium ibidem.
Sacramenta ibidem.
Sagarum inſania 102.a
Saluiconductus 102.b
Sanctus, Sanctus, Sanctus, ibid.
Sanctorum corpora, &c. ibid.
Sanctimoniales ibidem.
Satisfactio 103.a
Scholæ 102.b
Scriptura 103.a
Scotici preſbyteri ibidem.
Sedes Apoſtolica ibidem.
Seminarium 104.a
Senes & pauperes ibidem.
Sententia ibidem.
Sepelire ibidem.
Serpens 104.b
Seruus ibidem.
Sodomia 105.a
Sortes ſanctorum. ibidem.
Spectacula ibidem.
Sponſalia ibidem.
Spiritus ſanctus ibidem.
Spoliatores 105.b
Subdiaconus ibidem.
Suffocatum 106.a
Symbolum 105.b
Symonia 106.a
Synodus 106.b

T

Tabernæ 106.b
Templum ibidem.
Tallia ibidem.
Teſtamentum ibidem.
Teſtimonium 107.a
Theatrici 107.b
Theodoretus ibidem.
Timor ibidem.
Tonitru ibidem.
Tonſura ibidem.
Torneamenta 108.a
Traditiones ibidem.
Tribulatio ibidem.
Trinitas ibidem.
Tripudiare 108.b

V

Vaſa ſacra 108.b
Velum ibidem.
Venatio 109.a
Venefici ibidem.
Verbum Dei ibidem.
Venia peccatorum ibidem.
Veſtes ibidem.

Vidua 109.*b*
Vigilia 109.*b*
Vis *ibidem.*
Virgo *ibidem.*
Vnctio extrema 110.*a*
Voluntas vltima 110.*a*
Votum *ibidem.*
Vſura *ibidem.*

X

Xenodochia 110.*b*

FINIS.

Summa Priuilegij.

PHILIPPI Dei gratia, Regis Hiſpaniarum, &c. Ducis Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Priuilegio cautũ eſt, ne quis citra voluntatem Petri Zangrij, *Summam Pontificalium & Synodalium conſtitutionum, per D. Ioannem Soteallum in locos communes redactam*, ante annos ſex quocunque modo vel forma imprimat, vel alibi impreſſam importet, vænalémve habeat, ſub graui mulcta, vt latius patet in literis eidem Petro Zangrio datis & conceſſis, Bruxellæ in Conſilio Brabantiæ. 8. Auguſti, M. D. LXVII.

Signat.
Facuvvez.

Hic Liber cùm non contineat quæ offendere poſsint, & vtilis admodum ſit ſtudioſis, noſtro iudicio vtiliter prelo committetur.

Ita eſſe teſtor Cornelius Ianſenius Sacræ Theolog. Doctor.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE